Hesperus

For Fædrenelandet og Litteraturen. Udgivet af K.L. Rahbek. 1819-23. Bind 1-8.

Skanningen (affotograferingen) er udført efter et eksemplar fra Gentofte Bibliotekerne.

Til slut i Andet Hæfte, det vil sige efter side 192, er indsat en tavle, som ikke er medregnet i pagineringen.

Siderne 466-576 er fejlpaginerede som 456-566. Side 456-465 forekommer således to gange.

Hesperus. 1819-23. Vol. 4

Hesperus.

For

Fædrenelandet og Litteraturen.

Udgivet
af
K. L. Rahbek,
Prof., Theaterdirekteur og Ridder af Dannebrog.

Fierde Bind.

Første — Siette Hæfte.

Kiøbenhavn 1821.
Trykt paa Hofboghandler Beekens Forlag,
hos Bernhard Schlesinger.

Indhold.

Første Hæfte.

Andet Hæfte.

Tredie Hæfte.

Fierde Hæfte.

Femte Hæfte.

Siette Hæfte.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Fierde Binds første Hæfte.

De fiendtlige Brødre eller Tidsaanden.

(efter Friedrich Schlegel).

To Brødre, som hver Mand kiender,
De hærge saa vide om Land
De have mangfoldige Frænder
I vore Dage for sand.

De for det meeste er Fiender,
Da begge vil herske paa Jord;
Dog er de iblandt vel og Venner,
Naar Verden sig saaledes snoer.

De Jorden slide og rive,
Saa Hørsel og Syn den forgaaer;
Og op og ned de den drive,
Da een ei den anden forstaaer.

Een slenbrer af i det rette,
Som han det nu monne forstaae,
Een sludbrer væk i det slette,
Som han til det rette vil faae.

Sig selv hører hver af dem gierne
Som Kiep i Hiul Knævrerne gaae;
Er i al den Snak end ei Kiærne,
Heel lidet det agte de paa.

Heel fiendtlige Brødre de ere
Een hedder von Schlendrian;
Hans genialske Monfrere
Er Bjæfferen Sludrian.

Den første bryder sig Stene
    Af Muur og grundfaste Hal,
Og bygger og flikker alene
    Sit Ildsted, sin Spisesal.

I Ring med Stenene kiører
    Den anden, det bedste, han kan,
Sin Bygning opmurer og fører
    Han af det flyvende Sand.

Saa begge de Svende sig skikke,
    Der bygge og flikke vor Jord;
For Døgnet de bygge og flikke,
    I Morgen der sørges ei for.

Alt fløiter han fro sine Sange
    Den lystige Sludrian;
Paa Stigen ryster saa bange
    Den gamle von Schlendrian.

Hvis Navnet mig ret er i Minde,
    Heed Faderen Sletrian;
I Tidens Virvar at finde
    Det Rette, er han ei istand.

Han ei op af Dyndet kan vinde,
    Og ikke forandre sit Sind,
Han Maalet ikke kan finde,
    Men traver omkring, som en Blind.

Ham alting er gaaet i Glemme,
    Thi holder han Oinene til,
De Sønner da skiændes saa slemme,
    De Ro ham lade ei vil.

De Brødre i Landet man kiænder,
    De støie med Mund og med Haand,
Med dem larme samtlige Frænder,
    Og udgiøre Tidens Aand.

K. = R.

Odd Ofeigsøns Thattr *)

(Udaf Hr. Etatsraad Thorlacii Program til H. M. Fødselsdag).

1) I Kong Harald Haardraades Dage kom en Sommer Odd Ofeigsøn fra Island. De havde

*) Hr. E. N. Th. siger i sin Forerindring: at han ved Kongens Geburtsdag formoder, at alle Hierter ere saa fulde af patriotiske Følelser for Kongen og Fædrelandet, at de ikke staae saa aabne for nogen Materie, som hvad der berører noget indenlandsk; ogsaa — tilføier han i en Note — er det vel bekiændt, at vore ypperste Philologer, en Gram, Anchersen, Jac. Baden, for ikke at nævne flere, hyppigen have taget Æmner til deres Programmer af Fædrelandets Historie og Oldsager. Ligesom han da f. A. udgav et lidet Skrift, der oplyste de Begivenheder, som forvissede Svend Estrithsen Danmarks Throne, saaledes har han nu ladet aftrykke et lidet Skrift, som synes at bidrage til at oplyse den nordiske Handels Forhold i ellevte Aarhundrede. Det handler om en Islænder, der, da Harald Haardraate regierede i Norge, blev af Uveir paa en Koffardireise nød til at overvintre hos Finnerne. Da de norske Konger ikke lettelig tillod nogen at handle med Finnerne, synes han vel selv at have afholdt sig derfra, men forgiæves forbød han sine Skibsfolk at drive en saadan Handel. Paa Hiem-

Modbør, og bleve forslagne nord paa til Finmarken, og var der om Vinteren. Om Vaaren seilede de

---

reisen traf han først paa Einar Fluge Sysselmand over Finmarken, og siden paa Harald selv, og maatte lade sit Skib adskillige Gange randsage, men fik Varene skiulte deels ved egen Snildhed, deels efter gode Raad af en Ven, han havde ved Haralds Hof, slap ud af denne Fare, og kom omsider lykkelig hiem. — — Hvad Handelen med Finnerne angaaer, da sees af vor liden Fortælling, som og andensteds fra sluttes, at de norske Konger, ikke uden Misundelse mod andre handlende, have anseet sig som eneberettigede dertil. Allerede i Harald Haarfagers Tid havde de norske begyndt at handle paa Finmarken. Det er interessant i de islandske Historier at kunde følge denne Sags Oprindelser, der i Begyndelsen, formodenlig i Følge Stedets Fraliggenhed, og Forsøgets Farer, have noget mythisk. I Guldthorers uudgivne Saga, som ogsaa kaldes Torskfirdingssaga, læses, at Thorer, Søn af Odd Skraut, en af Islands første Beboere, under Harald Haarfagers Regiering, havde drevet Fiskeri i Haloge; da havde i Drømme ladet sig see for ham en Frænde Kong Agur, og befalet ham, at segle til Finmarken, hvor Vikingen Vale i Dragelignelse rugede over Guld, Thorer havde efterkommet denne Formaning, draget did, dræbt Dragerne, der laae i en Fieldhule, og taget Guldet. I Egils Saga fortælles, at samme Norges Konge havde sat Thorulf Qveldulfs Søn for den tro Tieneste, han i Hafud-

nordpaa. Da sagde Odd til sine Skibsfolk: denne Seilads er med megen Fare, thi ingen Mand tør

---

fiordsslaget havde viist, til Sysselmand over Finmarken, og givet ham den Forret, at han ene torde handle med Finnerne. At det samme iagttoges under Norges følgende Konger i Henseende til den finske Handel, seer man tydelig af Olufs Helga Saga, og andre Historier hos Snorro. Denne liden Fortællings Troværdighed hiemler selve dens Tone, dens naive Simpelhed, og dens Overeensstemmelse med andre Historier. Odd udmærker sig ved samme Raskhed og Aandsnærværelse som i Vandamannasaga. Einar Fluge kiænde vi fra Snorre, og Snegle Halls, og Egil Vendelskragas Saga (s. Hesp. 1820 Julii H.) Harald lader i vor Fortælling Thorstein høre hans Slægtskab med Thorer Hund, en af Oluf den Helliges Forrædere, og Liigheden i deres Tænkemaade; at Kongen tree Gange randsager Odds Skib, kunde synes en nyere Udpyntning af den sande Begivenhed, hvad og P. E. Muller i sit lærde Sagabibl. 3 Tome anseer den for; men det har Intet urimeligt, og er godt efter Harald Haardraades mistænksomme og vilde Sind. Tiden til de omhandlede Begivenheder maa søges mellem 1047 og 66; thi i hint Aar blev Harald taget til ene Konge i Norge efter Magnus den godes Død; i det sidstnævnte blev han slaaet og dræbt i Engelland. Skal man giette paa noget enkelt Aar, er der neppe noget, disse Begivenheder sandsynligere kunne henføres til, end 1065; thi i det begyndte Harald at forfølge, og med Ran,

kiøbslaae med Finnerne her nordpaa, uden med Kongens eller Sysselmandens Minde, og har nu en Mand Syslet og Tilsynet her i Finmarken, der ansees ikke for skaansom, det er Einar Fluge. Thi vil jeg nu vide, hvormeget I have faaet ved at kiøbslaae med Finnerne? De dulgte at have handlet med dem.

2. Men da de kom nordpaa mod Tiottø, roede der et Langskib under Øen, og styrede hen mod dem. Det var Einar Fluge med mange Mænd; da sagde Odd: værer nu rede, og tager Eder vare, at der ei findes finske Vare hos Eder, og hvis det ikke saa ganske sikkert, som jeg er bange for, at I jo have kjøbslaaet med Finnerne, da lad os nu faae alt det Gods paa eet Sted, hvis Skibet bliver randsaget. Nu erfoer de, det var, som Odd havde giættet, og kom da frem med, hvad hver havde kiøbt, og skiulede det, paa den Maade, som Odd fandt rimeligst, og vare de færdige med dette Arbeid, da Einar kom til dem.

Mord, og Brand at hiemsøge adskillige af Norges Bønder, som han troede, at have taget Hagen Ivarsens Parti, og hans forøgede Strænghed i at inddrive Skat ved denne Leilighed giorde ham maaskee opmærksommere og mistænksomme mod dem, han opdagede at drive Snighandel med Finnerne.

Udg. Anm.

Han lagde Langskibet ved Knarren og gik ombord. Odd hilste paa Einar, thi de kiændte hinanden, og havde talt sammen tilforn.

Einar sagde: det er vel bekiendt, at du er en hæderlig Mand; men I have været i Vinter hos Finnerne, og kunde det være, at dine Folk ikke have været saa forsigtige med ikke at kiøbslaae med Finnerne, som du; men os er Opsynet overdraget af Kongen, og ville vi randsage eders Skib. Odd sagde, det skulde staae dem frit, at eftersee deres Føring. Folkene aabnede da deres Kister, og fandtes ingen finske Varer der. Væiret var blidt, men liden Medbør; nu begyndte en Storm at reise sig. Da sagde Einar: bedre have disse Folk vogtet dem for at drive Handel, end jeg troede; og mener jeg nu, vi ikke skulde bringe Lasten i Ulave; men det er os raadeligst at gaae paa vort Skib, thi der reiser sig et Vær. Da sagde en Mand, som stod over Lasten: først maa du see paa denne Bylt, jeg har her, og eftersee, hvad der er i. Han gav sig da til at løse op, for at sinke Einar. Der var en lang Rem om, og var den seen at løse. Einar bad ham være snar. Han sagde, det skulde han, og tog nu en anden Bylt frem, der var stærkere indbunden, og varte det længe, inden han fik den løst. Da sagde Einar: seent faaer du

det fra Haanden; dog biede han, om der skulde findes noget, som han kunde saggive dem for: Nu kom den tredie Bylt frem; og da de fik den op, var der ikke andet i end Pialter, og Ting, der duede til Intet.

Da sagde Einar, du Usling har havt os til Nar, og sinket os, saa vor D er os næsten af Sigte. Einar og hans Mænd tog til deres Skib, thi Veiret tog alt mere til, og skiltes de saa, at Einars maatte roe dygtig mod Vinden, inden de naaede Tjotts.

3) Da sagde Odd: Nu have vi sluppet Einar Fluges Overfald, og synes mig nu, at vi ere ude af den Sag, hvis vi ikke træffe paa Kong Harald. Einar sendte strax Bud til Kong Harald, og lod ham Odds Færd vide. Men da Odd kom sydpaa til Miol, lagde de i Havn, thi de havde ikke Bør til at seile længer syd.

Under Øen laae Kong Harald med nogle Skibe. Men da de saae Kiøbmandsskibet, sagde Kongen til sine Mænd; kan være, at mig nu bæres Lykke til; dette tør være Odd Ofeigssøns Skib, som jeg har noget at afgiøre med; ikke veed jeg, at Einar Fluge nogensinde er blevet saa skuffet af nogen, som af denne Odd." Kongen rorde nu med mange Folk til Kiøbskibet, og gik ombord der. Odd tog vel imod

Kongen. Han svarte vredelig: usømmelig har du opført dig imod mig, Odd; jeg har altid holdt dig i Ære, men du er seilet hen, og har kiøbslaaet med Finnerne uden mit Minde." Odd svarer: gierne havde vi i Høstens Tid landet sydligere end i Finmarken, naar vi havde havt Bør dertil, Herre! Alt, hvad jeg kunde, var ikke at drive Handel med dem uden Eders Minde." Kongen sagde: det mener jeg, at der tør være Sag nok til at lade Eder alle hænge; og skiøndt du maaskee ikke har Deel deri, synes mig alle dine Folk at være saadanne Karle, at de ikke have forsømt at drive ulovlig Handel, og ville vi randsage Eder. "Det skee, som I vil, Herre! sagde Odd. De randsagede da; men funde Intet.

4) Thorstein hedde en ung og smuk Mand, en Frænde af Thore Hund. Han var en Ven af Odd, og var da med Kongen; han blev efter paa Odds Skib, da Kongen tog derfra. Han fik Odd i Tale i Eenrum, og spurgde, om de vare skyldige i denne Brøde, og sagde, at Kongen var vred, og vilde randsage stærkt. Odd sagde: det er Sandhed, Ven! at vi ere ei rene derfor, først gav de dem af egen Drift til at handle med Finnerne, siden gav jeg dem Raad, til at faae det i Skiul. Hvor er nu

Varene henne? spugte Thorstein. Odd svarer, at Alt er i en Pose. Kongen tør komme hid igien, siger Thorstein, og lade randsage. Men den Pose, som de finske Vare er i, skal du tage, og lægge under Kongen, og rede der et Høisæde oven paa; og spaaer jeg, at han ikke falder paa, at Varene er under ham selv; dog er der nogen Fare ved, hvorledes det vil gaae af.

Thorstein tog nu bort, og Odd giorde, som han havde raadet. Kongen kom did, og satte sig i det Sæde, som var beredt ham, medens hans Mænd ledte i Kister, og overalt; og blev Alt opbrudt, hvor der var noget at vente, og der fandtes ikke, hvad de søgte. Kongen sagde: ikke kan jeg begribe, hvorledes det gaaer til; thi jeg troer, at vide med Vished, at her er finsk Gods i Skibet.

5) Kongen tog da bort med sine Mænd; men Thorstein blede noget efter og sagde: ikke tør dette Raad længer være tienligt, thi ikke vil Kongen saasnart opgive at eftersøge, og vil han, naar han næste Gang kommer, blive dette Puds vaer. Lad nu Godset komme i Seglet, og hæft det op om Raaen; alt vil nu blive randsaget baade Lasten, og det øvrige. Odd giorde, som Thorstein sagde: Thorstein tog derfra, og da han kom for Kongen, sper-

ger denne, hvad han dvælede efter. Thorstein svarede: det var af Nødvendighed Herre, jeg maatte binde noget paa mine Buxer. Kongen svarte lidet dertil; kort efter kom han paa Odds Skib. "Kan være, at I redde mig et Sæde med de finske Vare; thi ville vi først randsage det, og derpaa hele Skibet; og jo mere Umage vi have dermed, jo haardere skal det komme Eder at staae. Der blev da ledet paa alle de Stæder, der faldt dem ind, og fandtes intet. Kongen gik i Land, men Thorstein blev endnu noget efter, og sagde til Odd: Nu tiener Eder intet Andet, end at bringe de finske Vare ud af Skibet, og skiule dem i Land. Thi Kongen tør komme her i Morgen, og kan da faae Snu paa Eders Skiulested. Men jeg vil gaae i Land en anden Vei end Kongen; og vil han ikke saasnart blive var, at jeg er blevet efter. Men jeg giver Eder det Raad, at I gaae i Søen, saa snart I kan, og synes, der er Haab om Bør, og bringe ikke de finske Vare ombord i Skibet, inden I vil til at seile; thi saaledes vil Kongen gribe sig an, at I ikke slippe derfra, med mindre I tage Eder vare paa alle mulige Maader; hvad han vil have frem, er han snedig og stivsindet i.

6) Odd sagde, at han ikke let kunde gielde Thorstein den Hielp, han viiste ham. Thorstein tog

bort, og Odd og hans Mænd bragte Varene i Land om Aftenen, og forstak dem. Om Morgenen kom Kongen og lod lede i Seilene, og andensteds omkring i Skibet, thi han havde idelig grundet paa, hvor de maatte have deres Fiælested. Men da de end ikke funde det, sagde Odd: Herre! nu kan du ikke have Mistanke til os, da hver Pialt er randsaget paa vort Skib. Kongen svarer: Andet skal du erfare, naar du faaer dette betalt; thi ingen har saaledes spottet mig. Og var Kongen saa vred, at ingen torde tale til ham. Saa gik Dagen hen; men da det nattedes, og de fik Bør, tog Odd og hans Mænd, og bragte de finske Vare ombord. De giorde dem da klar som snarest, og fik vendt, og var gaaet i Søen inden Morgen. Kongen vaagnede pludselig, og sagde til Sine: Nu troer jeg, jeg veed og seer alle Odds Raad, og tor flere have Deel deri end een; dog venter jeg, at vi nu paa deres Skib finde, hvad vi havde søgt efter; og ikke kunde jeg saagive dette paa Livet, medens det blot var en Mistanke, nu ville vi tage did og lede. Men da de kom af Teltene, og saae dem om, saae de Odds Seil yderst ude ved Øerne. Da sagde Kongen: nu slipper Odd fra os denne Gang; men du Thorstein veed vel at tiene dine Venner, thi mere agter du Odd end mig; kan være,

du vil ligne din Æt i Sviig. Thorstein svarer: det torde heller være Trofasthed og god Villie mod Eder end Sviig, at frie Eder for den Vanhæder at dræbe Odd, som havde været Eders Ven, og mange andre brave Mænd paa Gisning, og som ikke eengang med rette var Ulovssag, om det var beviist. Odd havde god Bør, kom til Island, og tog til sin Gaard.

7) Der var da en Mand i Farten ved Navn Harek, han var Thorsteins Frænde. Han kom en Sommer med sit Skib til Medfiords-Munding. Odd bød Harek til at være hos sig Vinteren, og giorte ham vel tilgode. Om Sommeren sendte han gode Heste med ham, som han forærede Thorstein, og vedgik, at han og alle hans Skibsfolk skyldte Thorstein deres Liv. Harek kom til Norge, og traf sin Frænde Thorstein, som endnu var hos Kongen; han bragte ham Hestene, og den Hilsen, Odd havde sendt. Thorstein sagde: dette er mig saare uvelkomment; thi nu torde ellers Odds Sag, og den Hielp, jeg havde ydet ham, være i Glemme; men nu kan det ikke dølges, og er her nu ondt at raade.

Thorstein bragte da Kongen Hestene, og sagde, at Odd havde sendt Kongen dem til Foræring. Ikke har jeg fortient Foræring af Odd, sagde Kongen; og har han undt dig Hestene og mig ikke, og skal du derfor lade dit Liv. Han befalte da at dræbe ham; men Kongens Mænd vare ikke hurtige til denne Gierning, thi Thorstein var overmaade vennesæl. Og

skeete det paa disse Mænds Forbøn, at Thorstein beholdt sit Liv og sin Landefred; dog tog han bort fra Kongens Gaard, og var siden aldrig i Kongens Venskab. Og endes her Fortællingen om Odd.

K. R.

Frimurersang i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag.

See Kongers Konge fra din Throne
Ned til vor Bøn med naadigt Blik!
Du signe Danmarks Kongekrone,
Og din udvalgte Frederik!
I dine Fodspor vandre han,
En Jordens Gud for elsket Land.

Din Retfærd vandre ved hans Side,
Din Viisdom ved hans Høirehaand,
Din Almagt mod hans Fiender stride,
Din Fred regjere i hans Aand.
Enhver hans Færd, ethvert hans Fjed
Din Naade være synlig med.

See her os samles ham til Ære
Og dig til Priis paa denne Dag!
Lad da vor glade Høitid være,
O Fader! dig til Velbehag!
O giv, at vi dig takke saa,
At vi din Gaves Værd forstaae.

Det Lys, som i dit Navn vi tænde,
Bestraale os vor Fredriks Værd,
At ved dets Skin vi fro erkiende
Den Fyrste, som har Sandhed kiær!
Hvad er mod Østens Straalekrands
Al Diademers Straalekrands?

Rahbek.

Studentersang paa Kongens Fødselsdag

den 28de Januar 1821.

Mel. Her under Nathimlens rolige Skygge.

Danmark! du Land med de blomstrende Øer,
Trofaste Gutter og smilende Møer,
Kjærlighed boer i din venlige Favn!
Danmark du Ly for de yndige Muser,
Gjestmild du Kunsten og Lærdommen huser!
Nordvinden maa, naar mod Syden den bruser,
Nævne ærbødigt dit ældgamle Navn.

Hvilte paa List og paa Rænker din Ære,
Danmark! da vilde kun liden du være,
Kjærlighed Troskab og Aand gjør dig stor.
Held Eder, Dannemarks herlige Støtter!
Held Dig, o Konge! at Lauren Du knytter
Fast om Din Krone og kraftigt beskytter
Vidskabs og Kunsters livsalige Flor!

Dannemænds Navne saa vide gjenlyder,
Moderen Dana sig inderligt fryder,
Ofte, o Frederik! takker hun Dig.
Lærde uddroge til fiernere Lande,
Danharper klang ved de fremmede Strande,
Al deres Virken, det Skiønne, det Sande,
Lyder til Tak og til Hæder for Dig.

Held Dig, Du Ven af hver inderlig Glæde,
Held Dig, Du Trøst for de Arme, som græde,
Held Dig, Du Værn om Sandhed og Dyd!
Hoiskolens Sønner med redeligt Hierte
Trofast at elske Dankonningen lærte;
Slukt var jo Aandens og Viisdommens Kjærte,
Var ei vort Løsen nu: Troskab og Fryd!!

C. F. Wilster.

Den 28de Januarii

Tiden i Samtal med Dana.

T i d e n.

Hel Dana! Nordens fagra Mö!
Du, mot hvars Sköld så mången Brynja klingat:
Du, som i fordna Dar så mången Kämpe tvingat:
Hvad är din Idrott nu, i Skuggan af din Ö?

D a n a.

Från Stranden vandrar jag til mina Fält och Skogar,
och skördar Flitens Lön från Kölar och från Plogar.
I Dag, för Fredriks Fest, jag samlat har, så glad,
til Borgar Kronan några Blad.

T i d e n.

Rät väl, af Fridens Lugn at du så prisar Värdet;
Men denna Stillhed är för Staters Lif en Graf;
En Rang i Häfderne den intet Folkslag gaf.

Den 28de Januar 1821.

Tidens Samtale med Dana.

Tiden.

Hil Dana! Nordens fagre Mø,
Du mod hvis Skiold, der klang saa mangen Klinge,
Som saaes i fordums Tid saa mangen Kiæmper tvinge;
Hvad er din Idræt nu i Skyggen af din Ø!

Dana.

Fra Stranden vandrer jeg til Marke og til Skove
At høste Flidens Løn fra Kiøle og fra Plove,
I Dag til Fredriks Fest jeg samlet har saa glad
Til Borgekrone Egens Blad.

Tiden.

Ret vel, af Fredens Ro du saa ophøier Værdet,
Men denne Stilhed er for Staters Liv en Grav;
En Rang i Krøniken, den intet Folk end gav,

Nej Äran vinnes blott med Facklan och
med Svärdet.
Se dina Systrars Glants! Europas mogna Folk
och Indiens Barn i lycklig Täflan skryta
med den, som bäst kan vara Frihets Tolk,
och gamla Lärors Ok och gamla Spiror bryta.
Ur Slumren vakna snart! res dig til Värk-
samhet:
Kom Dana! teckna dig, med Bragder, lik-
som andra!
Håll Skridt med mig, och framåt vandra
til Välmagt och Odödlighet.

Dana.

Ack! tror du, gamle Man! at jag kan
glömma
hvad sjelf du lärde mig? Jag granskat dina Spår
och känner, hvad jag bör om dina Löften
dömma.
Förgäfves söker du at dina gråa Hår
med Lagrar och med Blomster gömma.
Gå fritt din yra Gång, ej Dana du förför.
Med samma Liflighed, som i min Ungdoms
Dagar,

Nei Æren vindes kun ved Faklen og ved
Sværdet.
See dine Søstres Glands; Europas modne Folk
I Væddestrid med Indiens Børn sig fryde,
Hvo af dem bedst kan være Friheds Tolk,
Og paa det Gamles Gruus ny Vei til Held sig
bryde!
Vaagn snart op af din Slum, reis dig til Virk-
somhed,
Kom, Dana! viis dig med Bedrifter, som de andre,
Hold Skridt med mig at fremad vandre
Til Velstand og Udødlighed.

Dana.

Ak! troer du gamle Mand! jeg kan forgiætte,
Hvad selv du lærte mig? mit Øie med dig gaaer;
Jeg veed, hvad Lid jeg bør til dine Løfter sætte,
Forgiæves søger du at skiule iisgraat Haar,
Ved det med Laurbær og med Blomster at
indflette.
Gaae frit din vilde Gang! ei Dana du forfør!
Med samme Munterhed som i min Ungdoms Dage

Jag mera Visdom fådt. Jag öfver dig ej klagar;
men ej med dig Forbund jag gör.
Din Acktning fordrar jag med rätta,
om nånsin stilla Dygd på Jorden Acktning får.
För öfrigt finns en Magt, som öfver dig formår;
Til Den jag suckar endast detta:
"Beskydda Fredriks Lif: välsigna
Fredriks År,
och Fredriks tunga Mödor lätta."
Så skal o Tid! din egen Hand mig sätta
en Ärestod, som evigt står.

Jeg mere Viisdom fik; mod dig vil jeg ei klage,
  Men ei med dig jeg Forbund giør.
  Din Agt begiærer jeg med Rette
Om ellers stille Dyd paa Jorden Agt opnaaer;
Der er en større Magt, som over Dig formaaer;
  Til den mit Suk er ene dette;
Den skiærme Fredriks Liv! den signe
                Fredriks Aar!
  Den Fredriks Kongemøier lette!
Saa skal, o Tid, din egen Haand mig sætte
  Et Monument, som evig staaer.

K. R.

Tegnelser.

I Maanedsskriftet dansk Minerva tillod Udg. sig nu og da under denne Titel at meddele enkelte mærkelige Stæder, han i et eller andet Skrift traf paa, stundom med og stundom uden Anmærkninger derover; samme Maade har han nu fundet sig befoiet at optage igien, for saaledes at henvende Opmærksomheden paa en og anden Ting, som han troer vel at kunne fortiene nærmere Undersogelse og Overveielse, uagtet han selv kan fattes Tid, Lyst, Leilighed, Middel, eller Indsigter til at anstille denne.

I Jacobsens Breve om de nyeste engelske Digtere læses i otte og tyvende Brev: en bidende Satire med Ministrene udkom i dette Aar hos William Home (Hone), der alt saa ofte for Overtrædelsen af Presseloven har været under Tiltale; den hedder the political House that Jack built, og oplevede 40 Oplag. Den udmærker sig hverken ved sin Vittighed eller ægte Humor, og er blot bekiændt af Spydighederne og de satyriske Træsnit.

Allerede inden jeg læste dette, var denne Satire tilligemed den ministrielle Parodie kaldet the real House, that Jack built, ved en Master Adams, saavelsom den samme Sted omtalte, og ligeledes hos

Hone udgivne Manden i Maanen, og the Qveen that Jack loves, samt Parodien derpaa the political Qveen, that Jack loves mig bekiændt; og studsede jeg ikke lidet over, at opdage den overordentlige Overensstemmelse mellem that House that Jack built, med sin Seqvents (thi Manden og Droningen i Maanen gaae ikke efter denne Melodie) og en Juleleg jeg ofte i tidligere Aar har været med i, og som ligeledes begynder: der har du det Huus, som Jacob bygte. Da jeg imidlertid tog i Betænkning af Hukommelsen at anføre, hvad efter saa lang Tidsforløb blev paa denne Maade kaldet mig i Minde, vilde jeg ikke omhandle denne Sag offenlig, inden jeg igien blev bragt tilbage dertil, ved at finde bemældte Juleleeg aftrykt blandt de saakaldte Børnevers i Hr. J. M. Thieles danske Folkesagn tredie Samling, og jeg tillader mig da til nærmere Sammenligning at meddele den her.

Der har du det Huus, som Jacob bygte
Der har du det Malt, der laae i det Huus o. s. v.
Der har du den Muus, der stiar det Malt, der laae
Der har du den Kat, som beed den Muus, der stiar
Der har du den Hund, der jog den Kat, som beed o. s. v.
Der har du den Ko med det krogede Horn, der stanged den Hund o. s. v.

Der har du den Pige, som var forlorn, der malked
den Ko o. s. v.
Der har du den Skriver med Pen og Blækhorn
Der ægted den Pige, som var forlorn
Der malked den Ko med det krogede Horn,
Der stanged den Hund,
Der jog den Kat,
Der beed den Muus,
Der skar det Malt,
Der laae i det Huus,
Som Jacob bygte

Følgende er en Prøve af det engelske

This is the House that Iack built *)
This is the Wealth, that lay in the house **)
These are the Wermin, that plunder the
wealth ***)

---

*) Britannias Tempel baaret af tree Støtter, Konge og begge Huse, med Frihedsgudinden ovenover.

**) Magna Charta, Habeas Corpus, bill of rights &c.

***) Sex Caricaturer, hvoriblandt to i Uniform, en Jurist med Lovbogen, en dito, en Cavalir, og en Person med Pen i en Haand og Taxebill i den anden.

This is the Thing, that in spite of new acts*)
And attempts to restrain by soldiers or Tax ·
Will poison the Wermin o. s .v.
This is the Public informer **)
who would put down the thing
These are the reasons of lavwles power
That back the Public Informer, ***)
og nu endelig
This is the Man ... ****),
Who spurr'd from his presence
The friends of his Youth,
And now has none,
That will tell him the truth,
Who took to his councils
In evil hour
The friends of the Reasons
Of lawless power,
That back the Public Informer,
Who would put down the Thing,

---

*) Bogtrykkerpressen.

**) Træsnittet forestiller en Jurist i Kappe, med Papirer i begge Hænder, paa den Høire staaer ex officio.

***) Kanoner, Bajonetter, Sabler, en Slutter med Nøgler.

****) En Herre i Uniform med mangfoldige Ordener.

That in spite of new acts
And attempts to restrain it
By soldiers and Tax,
Will poison the Vermin,
That plunder the Wealth,
That lay in the House,
That Jack built etc.

Da Liigheden med den danske Juleleeg er saa umiskiændelig, var det at ønske, en Nyrup, eller G. Baden vilde undersøge, hvilken af disse er Originalen, eller om de begge skulde have fælles Kilde, om samme Leeg haves i Tydskland, og hvad videre saadanne interessante Granskninger, denne Undersøgelse ikke vilde undlade at føre dem paa.

Under Rubriken almindelig Folkeovertro her i Danmark anfører Hr. Thiele sammest. S. 116: er nogen død, som frygtes for, at han skal gaae igien, da kan man hindre sligt ved at kaste en Skaalfuld Vand efter Liget." Dette har jeg selv været Vidne til Sommeren 93 eller 94 paa Fredensborg, hvor jeg var i Besøg hos nu afdøde Instructeur Rosing; det Huus, han da beboede, laae paa Bakken bag ved Bernés da saa bekiændte Giæstgiversted; i et af de Smaahuse, som var neden for denne Bakke, var en Dag Ligfærd, og vi var gaaet ned i

Haugen at see derpaa. I det de da bragte Liget ud af Huset, og begyndte at gaae dermed, kom en gammel Kiærling med en Spand Vand, som hun kastede ud af Dørren, næsten i Hælene paa dem, der gik med Liget. Da denne Ceremonie frapperede mig, forsikrede nogle af de omstaaende paa Bakken, at det var meget nyttigt, paa det den Afdøde, der ikke havde været af de Bedste, ikke skulde komme igien.

Da Hr. Thiele flere Steder i denne Samling har anført saavel Holbergs Peder Paars, som hans Lystspil, undrer jeg mig, ikke blandt Børneversene at finde den i Peder Paars anden Bogs tredie Sang citerede saa bekiændte

Katten og Kiellingen
De sloges om Vellingen,
Au! au! sagde Kiællingen:
Jeg brændte mig paa Vællingen!
Gid du faae Skam, sagde Katten,
Du maatte lydt mig hatt' en.

I Advocat Jacobsens Breve om de nyeste engelske Digt. findes følgende, ikke egenlig disse vedkommende, som midlertid her torde ikke være ajdeles uden Interesse.

"Om en Nationalsang for Tydske. Digtekunsten har, synes mig, hverken hos os, eller i noget Land for Samfundsforholdene virket, hvad den kunde. Egentlig har endnu intet Folk, skiøndt det var saa nyttigt, som noget, en Nationalsang, der svarte til mit Ideal. Man maatte belure Nationen, for at komme paa Spor deraf. Hos adskillige vilde Nationer blive, inden en Nationalsang istemmes, Forsange sungne at sætte Gemyttet i en høitidelig Stemning. Saaledes kan jeg heller ikke tænke mig nogen Nationalsang for et dannet Folk uden en Forsang, der som en Herold bebuder Gemytternes Herskere. En Nationalsang maatte beholde Interesse for Aarhundreder, følgelig være uden alle temporaire Hensyn. For det tydske Folk f. E. maatte den aabne en glimrende Udsigt paa Folkets Caracter, og da Historien lærer, at næsten i ingen Tid overordenligere Anspændinger skede, end hvor man troede en Gud i Spillet, maatte Nationalsangen indpode hvert Gemyt Troen paa Guddommens specielle Beskyttelse; dernæst maatte den skildre Fortrinnene af Folkets og Landets Samfundsforhold, og slutte med at opmuntre til at giøre Alt for Fædrelandet i Krig og Fred. De sidste Vers maatte være saaledes indrettede, at, eftersom der var Krig og Fred, de Vers, som sigtede

derpaa, sluttede det Hele. En saadan Sang maatte være componert, saa den greb Hiertet, forklares i alle Skoler, og intet Menneske i Staten maatte blive confirmert, der ikke kunde den udenad, og havde den inde tilfulde. I Dødens Kamp maatte den som Regner Lodbrogs Sang, og som Valhals Qvad ved Bægres Klang vække og styrke en lige Stemning. Som Frimurernes Love maatte den i hver Zone knytte tydske til tydske. Aldeles maatte det ved den sandes, hvad Schiller sang

Er trit in heilige Gewalt,

Ihm darf nichts irdisches sich nahen.

Naar man i England har oplevet Virkningen af Rule Britannia! og eller mellem Franske Virkningen af de blotte temporaire Hensyn i Allons enfans, vil man lade mig vederfares Ret i mine Synsmaader."

"Foruden en Nationalsang ønsker jeg mit Folk, at dets største og ædelste Bedrifter maatte besynges i saadanne Ballader, som Schiller om Ridderen og Dragen, Gangen til Jernværket, Ibici Traner, og Bürger og Stolberg om andre næsten fabelagtige Gienstande have sunget. Evig er det at beklage, at disse Digtere ikke i deres mesterlige Ballader indførte en lignende Tanke."

"Balladerne maatte sættes i Musik. Ingen maatte ansættes som Tonekunstner, der ikke kunde spille, eller om muligt synge dem, paa det Folket ved alle mulige Leiligheder kunde forlange at høre dem."

Jeg forbigaaer den Pengesum, Forf. foreslaaer at tilveiebringe ved Subskription mellem Tydsklands Riigmænd, og at udsætte til Præmier for Nationalsangen, Balladerne, og Compositionerne af begge Dele. At Pengene ikke giøre det ene, derpaa har vi hos os selv et saare paafaldende Exempel. Det er Nationalaanden, der skal give Nationalsang, og i det Dieblik, da hiin enten slumrer, eller er forstemt, er denne ikke at vente. Hvorvidt Tydskland i saa Henseende torde være heldigere, vil især komme an paa Besvarelsen af Arndts navnkundige Spørgsmaal: Wo ist des deutschen Vaterland? Gleimske Grenadersange, Gott erhalte Frants den Keiser! kort preussiske, østerrigske, saxiske o. d. fl. Folkesange vil man mulig kunne faae, men en Nationalsang, der skulde beholde Interesse for Aarhundrede og allevegne

So weit die deutsche Zunge klingt,

Und Gott im Himmel Lieder singt

som altsaa skulde synges med lige Interesse i Wien

og i Berlin, ved Rhinbredden og i Ruslands tydsk talende Provindser, i Meklenborg, og i Tyrol, i Fristæder og Residenser, i catholske og protestantiske Lande o. s. v. kan jeg ikke godt tænke mig; ogsaa anmærker Forf. selv, at Slutningsverserne maatte forandres, efter som der var Fred eller Krig; og saaledes ville ligesaavel her mange Tidsomstændigheder komme i Betragtning, som f Ex. i Frankrig, hvor Allons enfans de la patrie! og Vive Henri quatre! vexelviis have afløst hinanden.

Jo almenere desuden en saadan Sang var, jo mindre almindelig vilde den uden Tvivl blive, jo færre vilde den have ret inderlig og levende Interesse for; maaskee vil et Blik paa de Materialier til en saadan Nationalsang, Forf. har leveret, være nok til at hiemle denne Paastand.

"Eengang vare alle Lande fulde af vort Navn, da kun Vaaben prydede vort Folks Ungdom, da vort dræbende Sværds Lyn revsede Feigbedens Skiændsel, Trældommens Kraftløshed, og slette Regieringers Forbandelse paa alle Europas Nationer. Da vare vi den hævnende Guddoms Folk, og af vort høie Navn vare alle Lande opfyldte. Stedse svævede synlig den Almægtiges Haand over os. Et Folks skiøn-

neste Ære: at det Sprog, hvori Landets oprindelige Beboere paakaldte Faderen, bad til Gud, tilsagde den Troskab, der altid var vor Arvedeel, at dette Sprog fra Herman af bevaredes med Sværdet af Teuts aldrig fordrevne Born, er vort Lands Ziir. Det er Herrens Tegn for vor evige Pagts Ark."

"Milde Love, vise Førere, oplyst stræbsom Tid ere de hulde Skiæbnens Genier, der paa vor Folkebane strøe Nydelsens Blomster, og hvis Veie føre os til Almeenvellets Ideal, som det er vort Livs Maal at eftertragte."

"Skiønt er vor Forenings frie Land, rigt paa hver Naturens Pryd, dog rigere i Folkets beskedne Hierter paa Gaver, der forsøde Livet, og som Himlen belønner."

"Saaledes er det i vore Fædres dyrebare Land, der fra Skaberens Haand er kommet til vort Folk, og beskiærmet ved vore Fædres Blod, er vedblevet at være dets Eiendom."

"Talrige Strømme, druekrandsede Høie, rige Bierge, en mild Himmel, og dog hellige Skove, pryder dette Stædernes Tusendes Land, Opfindelsernes og Tænkningens Land, og fra de Blomsterenge, som Donau væder indtil Eidrens Bred forøger Vindskibeligheden Aar for Aar Sædens gyldne Halmhav!

"Ak! som en Vinterstorm farer giennem Vaarenge, rullede Erobrerens Vogn derover, og i Folkets Sorgedage styrtede bag efter denne, hvad i Tidernes Strømj nedrandt fra Fædrene til os, og truede at styrte bag efter, hvad Tidens Strøm tilførte os, som Arbeidets søde Løn, hvad for Aarhundrede vilde flyde derpaa for vore Børneborn, og Kraften til Daad syntes stivnet for Aarhundrede. Da miskundedes vort Folks Gud, Tydskland vaagnede til nyt Liv, og saa længe end giennem Tiderne Gienvordighedernes Sagn vil vedblive, være Folket en Kaabbermuur om Fædrelandet, danne Klopstoks Stemme Skarer, som Thebens hellige Skare, der ved hver Kamp for vor Krones Selvstændighed, for vor Frihed, for vort Hiertes Stolthed, for vore Sæders Reenhed, for Hustru og Børn, for Arne og Hiemstavn, kun ville leve med Seir, og hvis nogensinde Skiæbnen nedbøier os, heller ville bære Rigets Krone til Jordens Poler, end tage den til Lehn af Udlændinge!"

"Troldomskraft følger den frie Mand i øde Egne, og i Thule sang Skialdene endnu, da rundt om i det øvrige Norden Skiæbnen brød deres Harper, og aldrig opblomstrede i den gamle Verden hurtigere Sel-

skabelighedens Frugter, end pleiede af Uafhængighed i Americas Skove."

"Men varig at bøie er ikke Tydskland — for hvem, for hvad Sag det bærer Vaaben, derpaa beroer ikke blot dets Frihed, Europas Frihed; men derpaa beroer Menneskeslægtens Vel (?)."

"Lader os i Fred forøge denne Folkekraftens Skat ved Almeenaand, stedse fastere end al Tidernes Løb knytte Foreningens Baand. Hvad der har Aartusende varet, vare fremdeles Aartusende!"

De flygtigste Blik paa disse Materialier ville tilstrækkelig vise, for hvor faa Stæder i Tydskland denne Sang vilde være, og for hvor faa den selv paa disse Stæder vilde blive. Man sammenligne f. Ex. hermed, hvad den fra vor Steffenses sidste Skrift om Tydsklands Protest. Univ. noksom bekiændt Præs. Baron v. Lüttwiz ved Bichers Jordefærd sagde: Vi ere blot (einzig) Preuser, før Preuser, end Tydske, Europæere, eller Verdensborgere. Vor nærmere og høiere Pligt, er preusisk Dydspligt. En fast Borg skal os Troen være paa et Preusendom, der, som straalende Forbillede, med Rettens Vægtskaal i Haanden stræber op til straalende Fuldkommenhed, uden at tabe sig i ideale Regioner, paa et Preusen-

dom, der med indre Kraft vil bøde paa udvordes Mangler o. s. v. (s. Brem. Z. 16 Nov. 1820).

Ved at giennemløbe i en anden Hensigt de sidste Bind af det indholdsrige og uerstattede tydske Tidsskrift Bibl. d. sch. W., opdagede jeg nys, at endnu en tredie af Bbr. Bloomfield (s. s. H. S. 531) ved Navn Nathanael Bloomfield har giort sig bekiændt i sit Fædrelands litter. Verden, ved en Samling Digte, udkommet London 1803, hvori han blandt andet har besunget deres Fødested Honington. Han var i øvrigt, som hans Brødre, Haandværksmand, og Skræbber paa sin Profession. Det Bifald, hans Broders Digte vandt — siges her — opmuntrede ham først at udarbeide hans større Digt Essay on Var, der nogle matte Stæder fraregnet, vidner om Kraft og Færdighed. Dog lykkedes ømme Stæder ham bedre — som og Loves triumph en meddeelt erotisk Idylle af ham synes at vidne — og han er overalt mere hiemme i det yndiges og rørendes, end det store og høies Eenemærke. (N. Bibl. d. sch. Wiss. 69 B. S. 154).

I Bouterwicks Gesch. der engl. Poesie und Beredsamkeit anføres udaf Miltons nu lidet læste pro-

faiske Skrifter følgende classiske Sted, som medrette siges aldrig at burde gaae i Forglemmelse, saameget der end siden hans Tid er skrevet om Pressefriheden: "Jeg nægter ikke, at det jo er af største Vigtighed i Kirke og Stat, at have vaaget Øie med, hvorledes saavel Bøger som Mennesker tee dem, og derefter indspærre, fængsle, og paa det skarpeste øve Retfærd mod dem, som Ildgierningsmænd; thi Bøger ere ikke ubetinget døde Ting, men indeholde en Livs Potents i dem til at være ligesaa virksomme, som den Siæl, hvis Afkom de ere; ja! de bevare som i en Flaske den reneste Kraft og Extract af den levende Forstand, der avlede dem. Jeg veed, de ere ligesaa livlig og kraftig yngelsomme, som hine fabelagtige Dragetænder, og naar man saaer dem, tør de spire frem som væbnede Mænd. Og dog paa den anden Side, naar ikke Forsigtighed bruges, er det næsten ligesaa godt at dræbe et Menneske, som at dræbe en god Bog; den, der dræber et Menneske, dræber et fornuftigt Væsen, Guds Billede; men den, der tilintetgiør en god Bog, dræber Fornuften selv, dræber Guds Billede, som det var i Øiet. Mangen Mand lever en Byrde for Jorden; men en god Bog er en Mesteraands dyrebare Livsblod, indbalsameret og bevaret forsætlig til et Liv hin Side Livet. Det er

sandt, ingen Alder kan giengive et Liv, hvori maa-skee ikke stort er tabt; og Revolutioner af Aldre oprette tit ikke Tabet af en forskudt Sandhed, for hvis Savn hele Nationer fare ilde.

K. R.

Naadens Engel.

Hør! Klokken ringer i den aarle Morgen,
Dens Klang er dump og rædselsfuld — see! see!
De lange Gader vrimle alt af Folk,
Af Mænd, af Qvinder, Gamle og af Børn.
Hvad stræbe de saa aarle efter dog?
Mon hungrig Nød dem jaget har fra Leiet,
Fra Straaet op og styrret Nattens Fred?
Hvor vil de hen? og hvi mon Klokken sørger?
Er Statens Fyrste død, og stædes nu
Til sine Fædre, Støv til Støv, hvad heller
Den bedste Rigets Mand udbæres nu
Paa alles Skuldre under Suk og Taarer? —
    Nei! her er ingen Taarer! — Nu? hvad da?
Det Dødningklokken er, som ringer hist
For Morderen — seer du ei Baalet, Kiære!
Og hist Skafottet, som sig reiser kiækt

Retfærdigt op mod Retfærds Himmel selv?
Følg med og glæd dig ved Retfærdigheden,
Naar Øxen graadig spalter Nakkens Been,
Naar Luen hvirvler fro omkring sit Rov
Og hvisler Retfærds Priis med røde Tunger. —
"Hvad har han giort?" — "Han myrdet har sin
Qvinde!"
O Menneske, hvor dybt du falde kan:
Du høie Himmeltræ, hvis Krone fro
I Luften skulde bære gyldne Frugter:
Hvi bøies du af Lidenskabens Vind,
Og krummes hen ad Jorden, Himmelstamme!
Ak kunde Øxen rette dig i Veiret!
Er ingen Støtte, som kan reise dig,
Du faldne, dybtnedfaldne Jesu Frænde!
Paa Dødens Grændse staaer han alt, den blege,
Den angerfulde Synder, taarefuld.
Hvor rører sig mit Hierte — ak du, bange
Du store Synder, du er jo min Broder,
En falden Engel — tys! alt lyder Dommen,
Og for hans Fødder tuller Staven brudt:
Mod Verdens fire Hiørner raaber høit
Herolden: "han skal døe!" — da græde de.
Men — Retfærd talte — for hans Øie alt
Er Baandet bundet: — alt han knæler ned —

I Blokken ligger villig han sit Hoved;
"Jeg har fortient min Død, tilgiver mig!
"Og du min Hustrue! skeen mig ei for Herren." —
Da blinker Sværdet: stille! hvad er det,
Som hindrer ham at hugge til ihast?
Hvad binder vel hans Haand usynlig fast
I Luften — stiv han staaer som Marmor jo:
Da høres milde Ord i Luften tone:
"Retfærdigheden bød dig Sværd og Baal!
"Men jeg, som du har myrdet, bringer Naade!
"Jeg fordrer grusom ei min Ret — jeg har
"Bortgivet den — og lønner ikke Ondt
"Med Ondt; thi sligt har ei min Frelser lært."
"Tag Dødens Bind kun fra dit Øie bort;
"Og som en Nyfødt gak i Verden ind:
"Giør Herrens Villie — vær atter from:
"Og fat, at over Synd og Retfærd selv
"Staaer Naade, Kierlighed, Barmhiertighed."
Da jubled Folkets Skare, raabte høit:
"O Naade, Naade! skiønne Sielens Blomst,
"Langt meer velgiørende og meere ædel
"End strængest Retfærd selv! Gud vær os naa-
dig!"
— Hvad blinker i det Fierne hist i Luften?
Det Hvide — Naade, Naade! — Fyrstens Naade!

Fra Himlen havde Englen talt til ham
Og boiet Hiertet imod Synderen:
Og sogt: bad Jesus ei for sine Fiender?" —
Søtoft.

Ildens Konge

Ballade af Walter Scott *)

Laan Harpen et Øre, I Herrer og Møer!
Om Kiærlighed, Krig, og om Vidunder hør!
Vel midt i Jer Gammen dog sukke I vil
Ved Qvad om Grev Albert og skion Rosalild.

Og see I den stærke den kneisende Borg,
Og see I den Jomfru i Taarer og Sorg,
Og see I den Pilgrim fra hellige Land,
Med Musling paa Hat, og med Staven i Haand.

---

*) Da de i f. H. bebudede Breve om Walter Scott, ikke i nærværende af flere Aarsager kunde leveres samlede, meddeles som en Forberedelse dertil følgende Fordanskning af et af hans tidligere Forsøg, hvormed han tilbrog sig almindelig Opmærksomhed, og har Overs. ved at nytte efter Evne vore Kiæmpevisers Udtryk og Tone, stræbt saa vidt som muligt at blive Originalen tro. K. R.

"Nu Pilgrim! Graa Pilgrim! fortæl mig paa Stand,
Hvad Tiding du bringer fra hellige Land,
Hvordan det ved Jordan med Ledingen staaer,
Hvor Landens Blomster de Ædle dit gaaer."

"O vel det ved Jordan med Ledingen gaaer;
Thi Gilead, Nablous, og Rama er vor,
Vel gaaer det de Ædle ved Libanons Hald,
Thi Christnes er Seiren og Hedningers Fald."

Af gyldene Lok hun en Guldkiæde tog,
Og hurtig om Pilgrimmens Graahaar den slog,
"O Pilgrim! graa Pilgrim! Løn være det dig
For Tidingen fra Jorsal, du hidbragte mig."

O Pilgrim, from Pilgrim! ved Libanons Fod
Sig, saae du Grev Albert, saa kiæk og saa god?
Ved Rødkorsets Seier og Halvmaanens Fald,
Siig! saae du ham fremmest paa Libanons Hald?"

"O Jomfrue! skiøn Jomfru! Træ voxer saa grønt,
Og Strømmen den rinder saa klart og saa skiønt;
Saa stærk staaer din Borg, og, du yndige Mø!
Saa høit steeg dit Haab; men alt blomstrer at døe.

Den grønne Green visner, ned Lynilden slaaer;
Tilbage den halvbrændte Brandmuur kun staaer;

Den rene Strøm muddres, og Haabet døer hen,
Og fangen paa Libanon sidder din Ven."

Flux faaer hun sig Ganger at flyve den Færd,
Hun faaer sig til Kampen det skarpeste Sværd
Hun faaer sig et Skib til det hellige Land,
At udfrie Grev Albert af Soldanens Baand.

Lidt tænkte Grev Albert paa skiøn Rosalild,
Tro Ridderspligt lidt kun hans Tanke stod til,
Hans Hierte en Hedenmø indtaget har,
Det Soldanens Datter paa Libanon var.

"Skal, Christmand! kiæk Christmand! jeg have dig kiær
I tree Ting du vide mig først min Begiær!
Vor Lov og vor Tro du først antage maa!
For Zulimas Skyld maa du giøre det saa.

Der næst i den Hule, paa Altar af Steen
Hvor hellige Ild brænder evig og reen,
Taus ene tree Nætter du henvaage maa;
For Zulimas Skyld maa du giøre det saa.

Tilsidst maa du hielpe med Raad og med Haand
Rovgiærrige Franker at drive af Land.
Grev Albert mig da til sin Hustru skal faae,
For Zulimas Skyld maa du giøre det saa."

Hielm, korshialtet Sværd flux han kasted paa Jord,
Fornægted sin Gud, af sit Ridderskab svoer;
Tog Turban, iførte sig Caftanen grøn,
Af Elskov til Libanons Møen saa skiøn.

I rædsomme Hule saa dybt under Jord
Med hundred Jerndørre og Staalbuer for,
Han vaaged til Daggry, men intet blev vaer;
Kun Luen paa Steenaltret blussed saa klar.

Soldanen og Datteren undres derpaa;
Med Murren paa Albert Ildpræsterne saae,
Randsaged hans Klæder, og under dem da
Hans Rosenkrands fandt, som de toge ham fra.

Og atter i underjords Hule han kom
Til eensomme Natvagt; det stormed rundt om;
Men fiernt var hvert Stormhyl, og intet kom nær;
Kun stadigen brændende Lue han seer.

Hoit knurrede Præsterne; Soldan blev gram;
Med Troldqvad og Koglen nu omgav de ham,
Randsaged hans Krop; paa hans Bryst de blev vaer
Et Kors, som hans Fader der indpræget har.

Med Maie de Præster det udkradset faae,
Den Vantro tilbage til Hulen mon gaae.

Men som han steeg ned, der et sagte Suk lød;
Hans Engel det var, sit Farvel der ham bød.

Hoit Haaret sig reiste, hoit Hiertet mon slaae,
Fem Skridt han omvendte, halv rede at gaae,
Da hærdedes Hiertet, hans Forsæt hensvandt,
Skiøn Libanons Datter i Tanke ham randt.

Knap han giennem Buen paa Tærsklen mon staae,
Flux Stormene snøs fra hver Himmelens Braa,
Hver Jernport og Staalbue zittrende lød,
Og baaren paa Storme kom Ildkongen rød.

Af Størrelse umaalt, Uiyske af Syn,
Hans Stemme var Storm, og hans Aande var Lyn,
Jeg mener, den stolte Grev Albert blev tam,
Da Ildkongen stod i sin Nædsel for ham.

I hans Haand giennem Røg glimrer Slagsværd saa blaae
Og Libanon skialv, da han talede saa:
Ved den Brand skal du seire, men kun, indtil du
Har bukket for Korset, og paakaldt vor Fru."

Ham tangeskiult Arm giver Værget, og see
Den vantro modtager Troldgaven paa Knæ,
Fiernt Tordenen brøler, den Ild blusser mat,
Da Ildkongen bortfoer paa Hvirvelvind brat.

Grev Albert sig væbner blandt Hedningers Hær,
Skiøndt troløst var Hiertet, stærk Armen dog er;
Afmægtigt blev Korset, Halvmaanen fremgik,
Da Greven Befaling paa Libanon fik.

Fra Libanon til galilæiske Strand
De Mandiges Blod drak Samarias Sand;
Til Templere og Johanniter, med dem
Kong Balduin; mod ham fra Jorsal drog frem.

Krigscymblerne klingred, Trompeten gav Svar,
Og Spærene fældtes, heed Dræbningen var,
Og Heste og Ryttere Greven slog ned,
Til han brød den Brimmel, hvor Balduin streed.

Mod Troldklingen, Greven mon svinge saa bold,
Svagt havde kun hiulpet rødkorsede Skiold
Sig frem for Kong Balduin en Skioldbreng
skiød nu,
Og hugged den Affaldnes Turban itu.

Saa rædsomt var Hugget, at Albert derved
For Korsskioldet bøied til Sadlen sig ned,
Og ei han sig bøied, før selvsamme Stund,
Vor Frue! uvitterlig slap ham af Mund.

Dybt Troldsværdet sukked; dets Magt var ei meer,
Det foer ham af Haand, man ei mere det seer,
Paa Lynringen rød, sige sanddru Mænds Ord,
Tilbage til Ildkongen Sværdet bortfoer.

Med Tænder han skar, og med jernhandsket Haand
Et Slag slux udstrakte Skioldbrengen i Sand,
Som Hielmen affaldet og sønderknust laae,
Tilskue kom Guldlok og Øine saa blaae.

Ei længe at stirre paa blodklæbrigt Haar,
Og dødbrustet Øie Grev Albert nu faaer
Frem Korsmænd nu styrted liig kobbronske Flod
Lang Landse at bade i Hedningers Blod.

Og Curder og Blaamænd og Ismaels Hær
Nu viige for Korsmænds og Templeres Sværd;
Til Naphtalis Tind mætte Ørnene sig
Fra Bethsaidas Kilde med Hedningers Liig.

Endt Slaget paa Bethsaidas Marke nu er.
Hvad Hedning sees udstrakt blandt Ligene der?
Hvo Skioldbrengen kold, som han har i sit Skiød?
Hvo uden Grev Albeet, og Rosalild død.

Hun lagdes i Salems velsignede Grund,
Han ligger til Bytte for Grib og for Hund.

Til Naade vor Frue har bragt hendes Siæl,
Paa Stormen foer hans til Ildkongen i Hel.

Ved Harpen fortæller end mangen en Skiald
Om Rødkorsets Seier og Halvmaanens Fald;
Og Herrer og Fruer har sukket dertil
Ved Qvad om Grev Albert og skiøn Rosalild.

K. R.

Det sidste Glimt.

Dybt Klokken klang i Aftnens Stund,
Den Syge laae foruden Blund;
Hans Kind var bleg, hans Øie mat:
Dog græd det i den lange Nat;
Hans Arm var svag, og svag hans Fod,
Dog mere svagt den Syges Mod.
Indviklet i det hvide Liin
Han tyktes lagt i Mumieskriin;
Og Ormehæren — Skræk og Gru! —
Sig nærmed alt hans Lemmer nu:
Hvorhen? hvorhen vel flygte bort?
Mørk Natten er — og Skrinet kort. —

— Dybt Klokken klang i Nattens Stund,
Den Syge laae foruden Blund.
Da hvisked det fra Oven ned
Ind i den Syges Sovested:
"Ak Siel! ak Siel! hvad vil du der
"I Graven blandt en Ormehær?
"Ak Siel! ak Siel! du glemte dig!
"Dit Legem døe! — kom du til mig!
"Ak Siel, ak Siel! glem Nat og Skræk!
"Du Vinger har — saa flyv da kiæk!
"Du Vinger har, — du veed det ei;
"Flyv, kiære Fugl! din Himmelvei!
"Ak kiære Siel! glem Skræk og Nat!
"Af mig er du jo ei forladt?
"Mit Lys saa mildt jo skinner ind
"Til den, som ei er sieleblind;
"Flyv, kiære Siel! fra Nat og Nød:
"See Glimtet af min Sol saa rød:
"O Siel! du kan ei tage Feil.
"Spænd Vingen ud som Skibets Seil.
"Kom, kom, at paa min Faderhaand
"Du løses maa fra dine Baand;
"Lad Suk og Sorg ei følge med,
"Da skal du faae min Kierlighed,
"Og flyve mellem Engles Flok.

"O Fugl! o Siel! — er det ei nok?" —
Dybt Klokken klang i Nattens Stund,
Den Syge sov saa sød en Blund.
Hans Kind var bleg, hans Øie mat,
Det græd ei meer den lange Nat;
Hans Arm var stil og stil hans Fod,
Og stille var det vilde Blod;
Indvikket i det hvide Liin
Som Barn han laae i Buggeskriin;
Og Ormehæren — hører du? —
Sig nærmed til hans Lemmer nu. —
— Men Sielen fløi af Skrinet ud
Med Fryd, med Fred, med Sang til Gud.

Søtoft.

Prolog, fremsagt i Selskabet Dramaturgien i Anledning af den 28 Januar 1821.

Med Tak til Ham, som Dagens Glæder sendte,
Til Danmarks frederige Sletter ned,
Til Ham, som Krigens Rædsler fra os vendte,
Vi hilse dig, o Dag! med barnlig Kierlighed.
Ja det er sødt, udi vor Alders bedste Dage,
At mindes svunden Sorg og svunden Nød.
Naar vi da med Tak til ham vi see tilbage,
Som disse Sorgens tunge Lænker brød,
Velsignelse da fra det rørte Hierte,
Udstrømmer over Skioldungsættens ædle Søn
Til Ham, som os i Modgangs Dage lærte,
At finde Laurbærkrandsen blodig skiøn.
Vi hilse dig, o Dag! i festlig Kiæde;
O! maatte ofte du os finde samlet her,
Og være Vidne til vor skyldfri Glæde,
Som vi er dine Sorger altid nær.
Et Baand skal alles Hierter da omslynge,
Et Baand, som brister først i Død og Grav,
Og giver Olbingen, i Børnebørns Klynge,

Forsvundne Mandsdoms Kraft til Støttestav,
Og Ynglingen til Daad det vil opflamme,
Naar Farer true Danmarks elskte Kyst;
O! Kierlighed til dig er da den Amme,
Som trykker Sønnen til sit Moderbryst.
Lyd derfor høit, i festlig glade Toner,
Du Jubel paa vor elskte Faders Fødselsdag;
O! stolte Fest for glade Millioner,
Som feires udi Borg og under Bondens Tag.
O! Konge, Danmarks eiegode Fader,
Hvis Held er Dig din Stræbens skiønne Løn;
Du vil i senest Tid, af end ufødte Myriader,
Modtage Borgerkronen evig grøn.
Af vore Hænder, Du til Tak modtage
Den simple Krands om Diademets Guld:
Du tørred Armods Taare, standsed Sorgens Klage,
Og derfor er hver Danmarks Søn dig huld,
Og vil, saalænge vore Hierter banke,
Os være Kierlighed til Fødeland, til Konge og til Gud,
Vor første Ungdoms — Mandsdoms Tanke,
Som glemmes først, naar Livets Lampe slukkes ud.

M.....

Sang den 28 Januarii.

Mel. Til Glæde Nordens raske Sønner.

Nu fylder alle Glasset, Brødre!
Istemmer, Dannemøer og Mødre!
Nu munter Sang og bredfuldt Maal!
Nu Glas mod Glas lad lystig klinge,
Hoit Sangen sig mod Skyen svinge,
Det er vor gode Konges Skaal.

Chor.

Dertil skal Sang og bredfuldt Maal.

Lyksalig frem han Banen skride,
Den hulde Mage ved hans Side,
De elskte Døttre ved hans Haand!
Blidt de ham giennem Livet lede
I huuslig Lykkes Blomsterkiede,
Og Fadergłædes Rosenbaand.

Chor.

De flettes ham af Dyders Haand.

Og mange vorde Frederiks Dage;
Og hver Velsignelser ledsage,
Som i hans Huus, som i hans Land!
Og Danmarks Lykke, DanmarksÆre
Hans skionne Hædersminde være
Og som han saaer, saa høste han,

Chor.

Held Fredrik i hans Huus og Land.

Thi fylder alle Glasset, Brødre!
Istemmer Dannemøer og Mødre!
Det er vor gode Konges Skaal.
Nu Glas mod Glas lad lystig klinge,
Høit Sangen sig mod Skyen svinge
Nu munter Sang til fulde Maal.

Chor.

Det er vor gode Konges Skaal.

Sang

ved

J. R. Christian Klingbergs

Jordefærd.

Herren klæder Naturens simple Lilje,
Herren veed, naar Frøet giver Skud;
Selv en Spurv først synker ved hans Villie,
Og et Græs kun bøies ved hans Bud.
Han igiennemskuer hver din Tanke
Før du kiænder den, seer han den grant.
Engle mærke Stien, du maa vanke,
Glædes, naar du streed, og naar du vandt.

Men naar Vandringen er her tilende,
Kalder Faderen sit Barn til Fred;
Mod sit Ophav skal det da hiemvende,
Og ombytte Tid med Evighed.

Jordebragten smuldrer kun i Graven,
Hiertet staaer for Gud Herrens Dom:
Du som virked Gavn ved Vandrerstaven,
Bliver hist en Christi Engel from.

Vaaren græder, men dens Spire fremmes,
Gode Frø maa give yppig Høst;
Hedenfarne taust i Jorden giemmes,
Men hvert Græsstraa luller jo vor Trøst.
Græd kun, Sorg! men fro vær dog tilmode,
Han, hvis Aand var idel, idel Ret,
Han, hvis Hierte slog kun for det Gode,
Lever, hvor Guds Engle fremme det.

N. Krossing.

Bedstemoders Fortælling
af Southey.

(Da tvende Smaabind af Southeys mindre Digte af det schumanske Eftertryk i disse Dage ere komne mig tilhænde, har jeg troet, som Bilag til, hvad i Hesp. Nov. H. om denne Digter er sagt, at burde meddele nogle Prøver af disse, og dertil valgt een af hans engelske Ekloger, om hvilke han selv siger: han troer ikke, de ligne noget Digt i dette Sprog; han er blevet bragt derpaa ved en Beretning, der i Samtale blev givet ham om de tydske (formodenlig Vosses) Idyller. Da han midlertid ikke forstod dette Sprog, og aldrig havde seet enten Oversættelser, eller Prøver af dette Slags, kunde de ikke med Føie kaldes Efterligninger).

Jane.

Jeg gider ikke leget mere, Harry!
Vi sætte os om Ilden; Bedstemoder
Fortæller os nok en Historie

Harry.

Ja! gode Bedstemoder! ja en smuk
Historie! ret noget skrækkeligt!
Et rædsomt Mord.

Jane.

Ja, eller om et Gienfærd.

Bedstemoder.

Nei! nei! Jeg kios Jer kun; I huske nok
Forleden Aften, jeg fortalte Eder
Om Lyset paa den Kirkegaard, hvorledes
I rystede, for det Natuglen tuded
Ved Vinduet, og vilde ei til Sengs.

Jane.

Men Bedstemoder sagde jo dog selv,
at hun holdt ikke af at høre den.
O kom fortæl! Vi vil ei blive bange.

Bedstemoder.

Godt Børn! Men I alt kiænder alle mine
Historier! Lad see! har jeg fortalt
Jer nogentid, hvordan den Smugler myrded
Den Kone der ved Pill.

Harry.

Nei! aldrig aldrig!

Bedstemoderen.

Og skar i Stalden Hovedet af hende?

Harry.

O — nu! Fortæl os det.

Bedstemoder.

Børn! Ebers Moder

I tit maa have hørt om hende tale
Hun pleiede at luge her i Haugen,
Og skiære Hundene for Orm, og skaffe
Os Kul til Huus, og var saa glad om Vintren
At drive sine Esler her i Huus.
Det var en kold Haandtering det at følge
De sene Bester giennem Slud og Snee,
Og her hun fandt et qvægsomt Maaltid Mad,
Og dygtig Ild at tøe sig ved; for altid
Var stakkels Moll velkommen her.

Harry.

O det var

Blærøiet Moll, Kulsvierkiellingen
En stor grim Kone; jeg har hørt om hende.

Bedstemoder.

Grim nok! den stakkels Siel; en halvsnees Alen
Fra hende var man knap istand at sige,
Om hun var Kone eller Mand; saa ru
Var Stemmen, som vor gamle Lænkehunds;
Og med en gammel Mandshat, og en Kiole
Hun gik; og hendes Ansigt til? man har

En løierlig Historie om hende,
Engang de kom at presse hendes Mand,
Da begge laae, hun hørte dem at komme,
Gav John sit Nattøi paa, og tog hans Klæder,
Og lod i dem sig bringe til Captainen.

Jane.

Saa pressed de en Kiælling.

Bedstemoder.

Dette Puds
Holdt hun af at fortælle; hele Egnen
Snart vidste det, for hun var vant at trække
Saa mangen Miil omkring! I alt Slags Veir,
Til alle Tider gik hun over Bakken
Saa haardfør selv som hendes Bæster, taalte
Hun Vind, og Regn, og Snee og Vinterkuld;
Og naar hun naaede ei sit Hiem til Natten,
Hun lagde sig hos Eslerne i Stalden,
Og sov saa sødt som de.

Harry.

Hos Eslerne?

Bedstemoder.

Ja og hun holdt af sine Creaturer,
For, arme Stakkel! skiøndt hun var

En rædsom Synderinde, og hun bandte,
Som en Matros, var hun bestandig god
Mod de Umælende, forlæsſed aldrig
Dem over deres Kræfter, og vilde sultet
For, troer jeg, selv, end ladt de Stakler mangle,
Som, sagde hun, kan selv ei kræve Føde,
Jeg aldrig hendes Kiæp saae tungere
At falde paa dem, end ved egen Vægt;
Mindst tænkte hun, at den Blødhiertighed
Blev hendes Død engang. Der var en Knægt,
Der havde mangengang, som var hans Lyst
At giøre Ondt, mishandlet hendes Esler.
Han var af dem, der leve af at smugle
Og, da hun havde mødt ham tit paa Heden
Ved Nattetid, hun trued ham, hvis han
Mishandled dem igien, hun vilde give
Hans gale Veie an — Nu! — og saa gik det.
Det var nu ſtreved for dem begge to,
Han tirred hende; og hun gav ham an.
En Morgenstund man hende fandt i Stalden,
Med overſkaaret Hals, saa Hovedet
Hang ikkun i en Ende Skind!

Jane.

O Gud!

Harry.

Jeg haaber, han blev hængt.

Bedstemoderen.

De hæfted ham;
Men der var ei Beviis; der ingen var,
Som havde seet ham giøre det, og han
Blev givet fri. Men Gud, hvis Øie seer
Alting, han havde og seet dette Mord;
Og vidste Morderen, at Gud var Vidne
Til hans Forbrydelse. Han Flugten tog,
Men ingensteds kan Hævnens Haand undflye,
Og ingensteds kan Morder finde Hvile,
En ond Samvittighed forfulgte ham;
Ved Dag, ved Nat, i Selskab og alene
Ustadig og elendig Blodets Vægt
Han paa sig bar; han hørte hendes Skrig.
Det qvalte Suk, da han paa hende knæled,
Ham stedse stod for Øre, stedse saae
Han hende staae for sine Øine. Selv
I Nattens Dødmulm tydelig som i
Det klare Solskin seet, hun stod ved Siden
Af hendes Morders Seng, vidt gabede
Det græsselige Saar; til Livet selv
Blev ham en Straf, han kan tilsidst ei bære;

Og han bekiændte Alt, og gav sig hen
Til Døden; saa forfærdeligt, han sagde,
Det var at have ond Samvittighed

Harry.

Blev han da hængt?

Bedstemoderen.

Hængt og anatomert.

Den Ulyksalige! Morbroder tog
Der hen at see ham, da han stod for Retten.
Han var saa bleeg, saa mager, saa huuløiet,
En saadan Rædsel i det mavre Ansigt,
De sagde, han saae ud, som en, der aldrig sov.
Han bad enhver, som saae hans Endeligt,
At bede for hans Siæl, og gik i Døden
Med Skræk, der vel maa være for hans Brøde,
Men dog ei uden Haab til Frelseren.

K. R.

Bilag til historisk Artikel.

Den palermitanske Juntas Svar til Kronprindsen af begge Sicilier

(fordansket af en Reisendes Brev til en tydsk Journalist).

Forerindring. Af de i Palermo efter vor Afreise (vi forlod Siciliens Hovedstad den 29 Julii) bekiendtgiorte Actstykker, synes den palermitanske Juntas Svar paa H. k. H. Generalvicarius Proclama, der under 20 Juli var udfærdiget i Neapel, i politisk Henseende det mærkværdigste. Prindsens Proclama vil alt være Dem bekiændt; men neppe Palermitanernes dristige Svar af 3die August, der her i Neapel trods al den for kort siden løsladte Presses Virksomhed af let begribelige Aarsager ikke er optaget i nogen Tidende, eller andenstedes aftrykt. Vel behuder dette Svars Tone sig strax som revolutionair og hæftig, en Egenskab, jeg ingenlunde roser, men Skriftet selv indeholder desværre Sandheder, der vel fortiene at lægges paa Hierte, især af dem, der ere tilbøielige at dømme med alfor stor Haardhed Palermos og andre sicilianske Stæders Fremfærd, og de sidste tildeels sørgelige Begivenheder i hint skiønne Land.

Frihedens Gave under en liberal, lovlig ordnet, og tilstrækkelig garantert Forfatning synes saa stor en

Tykke, at selv de ædelste Mænd her og andenstebs med Sorg og Uvillie have fornummet store sicilianske Communers hæftige Vægring ved at antage det i Neapel tilkiæmpede Almeengode. Men — Sicilianerne havde sikkert meget skiællige og af deres Forfatning udspringende Grunde til ikke at nøies med den i Neapel antagne Constitution, saa fremt hin paa Wienercongressen egenmægtig og uden alt Sicilianernes Samtykke afsagte Forening med Neapel skal fremdeles bestaae.

Disse Grunde udtale dem temmelig klart i hint Svar fra den palermitanske Junta til Prindsen, og jeg finder det derfor Umagen værdt, at meddele Dem dette mærkværdige Sendebrev i en muligst tro Oversættelse.

Palermitanerne til H. k. H. Kronprindsen General Vikarius o. s. v.

En voldsom Crisis har truet Samfundet med Undergang, har rystet det ind til Grundvolden. En ærefuld Statsforandring forberedet med Forstand og Klogskab, udført med Besindighed og Mod, og understøttet af den væbnede Magt var alt bevirket i Neapel. Begyndt Natten den anden Julii havde den allerede naaet sit Maal den femte. Dens Frugt Friheden, der sikkerlig ikke var Sicilianerne mindre velkommen, blev den skiæbnesvangre Gave, der lige-

som maatte tiene som Stof til vor Forstyrrelse. For at frembringe en ganske uventet Virkning — for at giøre det muligt, at en saa kostelig Gave kunde blive os en Ulykkers og Elendighedsfæd, vare virkelig saa mange Forseelser nødvendige, som de, Regieringen ved denne Leilighed giorde sig skyldig i, og havde den havt dette Maal for Øie, kunde det saare vel glæde sig ved, det lykkedes. De Forholdsregler, der toges, havde deres Virkning. Anarchie, Forstyrrelse, Borgerkrig truede denne Hovedstad. Men Forsynet, der ofte vaager mere end Regieringerne for Nationernes Vel, bevarede os for saa stor en Ulykke. Det sicilianske Folk utilbøieligt til Rov, og bøieligt af Caracter, vendte snart tilbage til Orden, gav Verden et Exempel paa sielden Maadehold, og erhvervede sig derved nye Fordringer paa de øvrige Folkeslags Agtelse og Velvillie.

I en saadan Tingenes Tilstand, og da vi neppe vare komne ud af saa piinlig en Stilling, fik vi D. k. H. Proclama af 20 Julii. D. k. H. vægrer sig deri at kalde os Deres Børn, forestiller os de Velgierninger, vi have modtaget, og de Opofrelser D. k. H. har bragt vort Vel, bebreider os Utaknemmelighed, kalder os Rebeller. De befaler os at vende tilbage under Kongens Lydighed. De lover os Glem-

sel af det Forefaldne, Amnesti og Tilgivelse, endelig truer De os, i Tilfælde af vor Giensidighed med nye Ulykker.

Vi kunne ikke dølge D. k. H. den dybe Smerte, hvoraf vi giennemtrængtes ved at læse dette Manifest. Det har kun tient til at aabne nye Saar, der langt heller trængte til Balsom og Lindring, og hvorvel vi vist nok erklære D. k. H. faderlige Hierte deri, udtaler sig dog ogsaa der tydeligen deres Stil, Aand og Sindelag, der raadende D. k. H. ilde, stedse have virket til vor Födelands Undertrykkelse.

Nærværende sønlige og underdanige Modforestilling, som vi lægge for D. k. H. Fod, forbunden med de Ønsker, hvis Organ den alt af os affendte Deputation vil være, overtyde D. k. H. om den sønlige Hengivenhed og Kiærlighed, hvoraf denne Befolkning er giennemtrængt for D. k. H.!

Vi ønskede vist nok at kaste et Slør over det forbigangne, og ikke at komme tilbage til Begivenheder, der nu blot kunne tiene til at forbittre Gemytterne mere; men Utaknemmeligheds Brøde er saa sort og trykkende, at vi skylde D. k. H., os selv, ja hele Europa at fralægge os denne Bebreidelse. Isteden for, "at troe sig bedraget af de Forsikringer om Kiærlighed og Troskab, vi

altid have givet, er D. k. H. det ganske vist af deres falske Raadslag, der vilde overtyde Dem, at alle Offre, der ere skeete, ere bragte af Regieringen og alle Velgierninger modtagne af Nationen — overalt af dem, der ville indbilde Dem, at Nationerne kun ere skabte for Fyrsternes Convenients, ikke Fyrsterne for Folkens Vel.

Hvad har altsaa Siciliens Stilling været hidtil? Hvad Lod blev det til Deel? — Vel to Gange kom H. M. Deres høik. Fader, og hele den kongelige Familie, nødsaget at forlade Neapel, over til os, at søge et Fristed. Hvilke Beviser paa Troskab, Hengivenhed og Vedhængenhed gav ikke da Nationen? Den holdt ikke blot Kronen i sin Glands, men den tilstod Kongen Midler og Stridskræfter til at gienvinde det tabte Rige. Dens Skatte bleve ødslede for rigelig at nære den talrige Skare udvandrede Neapolitanere. Disse vare de Offre, den sicilianske Nation bragte; hvilke var de Fordele, den høstede deraf? Et bestandigt Hof blev i høitideligt Parlament lovet Sicilien; blev dette Løfte holdt? blev maaskee Siciliens Skiæbne forbedret, da Hoffet anden Gang 1806 kom derover? Statens Æresposter, Embeder, Pensioner ødsledes kun til Neapolitanere. Statens Penge ødtes til at lønne Inqvisitioner, Spioneringer, til

at holde den talrige neapolitanske Armee, og besolde Masser af Udsendinge og Røverbander, der forurolige det neapolitanske Rige. Sicilien var med eet Ord kun en Colonie, regiert af en Hob neapolitanske Emigranter. I denne Tingenes Stilling, og da Hoffet blev nød for at bestride saa stor Ødselhed at giøre lovstridige og vilkaarlige Paalæg, da var det, at Sicilien var Vidne til, at nogle af dets bedste Borgere i Nattens Mulm ved væbnet Magt bortslæbtes af deres Familiers Skiød, at de som Rebeller og Rolighedsforstyrrere forvistes til Smaaøer til tungt ulideligt Fangenskab. Og hvad var disse Mænds Forbrydelse? ikke andet, end at de med Beskedenhed havde protesteret mod Krænkelsen af Rigets Grundlove.

Sicilien erklærede sig da for Englands Constitution. Den blev antaget. D. k. H. blev af H. M. udnævnt til Rigets Generalvicarius. Uafhængigheden blev besluttet, og høitidelig antaget. Da H. M. igien selv havde overtaget Statens Roer, lovede H. M. i Parlamentet 1815 ikke blot at bevare, men endog at fuldkomme den antagne Constitution. Kongeriget Neapel kom igien under H. M. Scepter. Hvad Fordele blev derved Sicilien til Deel? Det blev strax berøvet ikke blot sin ny men og den Con-

stitution, som alle foregaaende Dynastier i saa mange Aarhundredes Løb bestandig havde besvoret, og virkelig samvittighedsfuldt hævdet. Dets Flag blev det frataget, dets indenrigs Vaaben udslettet, dets eget Pengevæsen afskaffet, ja endog dets eget Navn, der dog hidtil mangefold har glimred i Verdens Historie; fornedret, kuet, haanet stædedes det tilsidst til den høie Ære, at udgiøre en Provinds af det neapolitanske, eller (som man kaldte det) begge Siciliers Rige.

Og hvilke vare de Skadesløsholdelser, det fik derfor? Førstegang saae Mødrene dem berøvede deres unge Sønner, ikke maaskee for at forsvare Fædrelandet, men for at formere de neapolitanske Hærskarer paa Apuliens fierne Kyster; Stempelpaalægget, det saakaldte Register, og saamange andre ikke mindre trykkende og vilkaarlige Afgivter, hvorved Landets Penge daglig gik til Neapel, og Velstand og Rigdom forvandledes til Armod og modbydelig Trang. Et Naserie efter ny Systemer og Indretninger vedligeholdt Uorden og Forvirring i alle Embedsgrene, Usikkerhed og Spænding i alle Gemytter. Horder af Embedsmænd valgte blandt Siciliens Udskud i hver Classe, oversvømmede dette Land for at udsuge dets sidste Ressourcer. Ønske om Befordring havde alt smittet

alle Borgerclasser, og skarevlis havde man forladt de nyttigste Næringsgrene, Industrie, Kunster, der ved andre Aarsager vare fornedrede, for at opofre sig til Befordringernes Løbebane, som man ansaae for den eneste endnu overblevne Udvei. Fra de mindste til de vigtigste Gienstande besluttedes Alt i Neapel. Tusinde Ulykkelige daglig nødsagede at gaae over Havet for at befolke usynlige Ministres Trapper og Forgemakker, gave et alt for uværdigt Skuespil af vor Fornedrelse. Selv D. k. H. Person, der ved Deres ophøiede Post, som H. k. M. Stadtholder, og et Hofs Glands, om ikke tilfredsstillede Sicilianernes Tarv, dog i det mindste deres Følelse og Indbildning, blev tilsidst bortkaldt fra denne Ø, og bortrevet fra vort Hierte.

Den ærerigeste Statsforandring paafulgte i Neapel. Neapolitanerne have vundet deres Frihed. Regieringen havde nok kunnet forestille sig Følgerne af en Reaction — i Særdeleshed i den Tilstand, hvori her Gemytterne befandt dem. Den blev advaret og raadet i saa Henseende af adskillige Sicilianere, der opholdt dem i Neapel. Der blev foreslaaet Forholdsregler, for at forebygge det, der er skeet. Disse Forslag bleve overseete, forkastede. Istedet for disse

hvilke Foranstaltninger traf man da? Hemmelighed, Taushed.

Den 8tte Julii endtes Revolutionen i Neapel. De væsentlige Foranstaltninger med Hensyn paa det constitutionelle System bleve næsten alle bekiendtgiorte den Dag. Og dog — skiøndt der pleier at være en Mængde Telegrapher, der falde Staten til Tynge, Krigsskibe af ualmindelig Ilfærdighed af hvert Slags tilrede, naar det giældte om at bringe os ny Ulykke, nye Tynger, dog lod man dem i saa vigtigt et Oieblik uvirksomme. Alt blev den 8tte Julii fuldendt i Neapel, og dog var det først den 15de, og først efter at Coffardieskibe alt havde overbragt Efterretning om de første Begivenheder, at af den herværende Regiering H. M. første Proclama til begge Siciliernes Nation af 6te Julii blev bekiendtgiort. Vidste maaskee Regieringen ikke, at vi savne en Nationalgarde til den indre Rolighed? at vore Landmilitier vare blevne afvæbnede, opløste, tilintetgiorte?

Midlertid hørtes overalt kun Glædens og Henrykkelsens Stemmer. Krigere og Borgere høitideligholdt overalt den glædelige Efterretning. En Generals overilede Forhold blev Løsenet til Uorden og Forvirring. Generalstatholderen vaklende mellem Svaghed og Terrorismus, afgiorde den sørgelige Cata-

strophe. Castellet og Tøihusene indrømmedes Folket. Uordenerne havde ingen videre Fremgang. Natten den 16de besluttede man mod Juntaens Mening at væbne Besætningen, og lade den rykke ud mod Folket. Dette foranledigede den syttendes sørgelige Begivenheder, de Uordener, som opkom deraf, og som hver god Borger smertelig begræder. Og hvo havde kunnet forudsee Enden deraf, naar ikke et af Naturen fredsomt Folks Maadehold, og Handelslags Consulernes Virksomhed og Iver, hvis Opførsel man ikke nok kan rose, havde gienbragt Alt i Orden.

Det er altsaa mod Regieringen vi have Ret at reclamere i Anledning af de forefaldne Uordener; thi den har været den sande Aarsag til den Forstyrrelse, og paa den falder den mest forhadte Ansvarlighed tilbage.

Endelig er nu igien Alt roligt, og en provisorisk Regieringsjunta, kaldet af den offenlige Stemme, og under Forsædet af Prindsen af Villafranca, styrer og ordner Alt.

Midlertid er denne Hovedstads og hele Øens Ønske ikke mindre bestemt og inderlig for Frihed og Uafhængighed under en Prinds af den kongelige Familie. Alle ere overtydede, at Uafhængighed er ufravigelig Betingelse for vor Frihed, og alle ere derfor

besluttede at forsvare den til sidste Blodsdraabe. Det er muligt, at begge samlede ville gaae tilgrunde, dog maatte med dem og hver brav Sicilianer gaae tilgrunde først. Skulde det maaskee i nogle Vraaer af Sicilien lykkes ved nogle Partiers Intriguer, ved Privatinteresse, og ved Regierings Embedsmændenes Indflydelse endnu at undertrykke dette Ønske — kun des diærvere vilde det eengang ogsaa yttre sig der, og maaskee til Fordærv for dem, som søge at undertrykke det.

Vi kunne ikke noksom beklage den Vildfarelse, der har havt Indflydelse paa D. k. H. Sindelag, i det De har forbyttet den sicilianske Nations almene bestemte Ønske for sit Fædrelands Frihed og Uafhængighed, med nogle faa Individers oprørske Bevægelser, eller Øieblikks Vildfarelse. Med disse vilde man ved uværdige Rænker beskiæmme dette Folks Patriotismus, og den hellige Sag, det har foretaget sig at forsvare.

I den sicilianske Nations Navn besværge vi D. k. H., der maaskee er blevet ført bag Lyset ved Raadslag, der komme af Privatinteresse, og misforstaaet Nationalforfængelighed — at De endelig vil ikke gribe ukloge og fordærvelige Forholdsregler, eller

tilstøde, at den neapolitanske Nations første Skridt paa Frihedens ærefulde Bane besudles dermed.

D. k. H. vilde mindes, at slige Forholdsregler torde blive skadelige for begge Broderfolks Interesse, der ere bestemte at elske — ikke gjensidig at bekæmpe eller beherske hinanden. De vilde erindre, at disse Forholdsregler endnu torde næsten blive fordærveligere for Thronen selv, og det regierende Dynastie.

Palermo den 3 Aug. 1820.

---

b) General Foys Forslag til Dep. Kammerets Adresse til Kongen.

(Af Br. 3. No. 28).

Paris.

Alle vor offenlige Blade have fuldstændig meddeelt den af de Deputeredes Kammer ved Tilforordnede Kongen overgivne Adresse. Men intet har omtalt den, der i Kammerets Loncommitee blev forelagt af General Foy, og understøttet af den venstre Side. Da denne Adresse udtaler Minoritetens Sindelag, er den ustridig et mærkværdigt Aktstykke, og, er skiøndt

ikke kommet i Boghandelen, dog trykt og uddeelt paa General Foys Bekostning; vi ville udskrive de mærkværdigste Steder deraf.

"Sire! Deres tro Undersaatter, Distrikternes og Departementernes Deputerede, have med ærbødig Opmærksomhed fornummet de fra Deres Throne udsagte Ord; som Giengield yde de D. M. den vante Ærefrygt, og den vante Kiærlighed. En afskyelig Forbrydelse havde udbredt Sorg i alle Familier, og Skræk i alle Gemytter. Vore Friheder bleve suspenderede; men det guddommelige Forsyn har skiænket deres hulde Bønner en Søn. Alle Hierter vare henrykkede derover, og vor nære Gienindsættelse i samtlige vore constitutionelle Rettigheder vil bevise Verden, at Deres Folks Smerte og Glæde ere uadskillelige fra dens Herskers Smerter og Glæder. Frankrig er i Fred med sine Naboer; det finder gierne Sikkerheden for sin Ro i Følelsen af sin Styrke, i D. M. høie Klogskab, og fornemmelig i den uopløselige og hellige Forbindelse, der ved Chartet er stiftet mellem Folket og dets Konge. Vor Kiærlighed og vor Troskab ere bekymrede over Samstillingen af de alvorlige Kiændsgierninger, der have bekymret D. M. Hierte, med Bebreidelsen af en Sammenrottelse, der havde truet Staten og Deres Famllie; men samme Kiærlighed

og Troskab lade os haabe, at en Domstol, der ved sin politiske Overvægt er ophøiet over hver Indflydelse, (Pairskammeret) vil bringe Sandheden for Lyset, lade alle vederfares Ret, og frikiende D. M. Undersaatter for den smertelige Beskyldning, at de have villet tilintetgiøre en paa Nationalfrihed grundet Throne....

D. M. har anordnet gavnlige Besparelser i Administrations Udgivterne, og ville i denne Session lade os foreslaae en ny Formindskning af de directe Afgifter.... Vi modtage dette nye Beviis paa Deres Omsorg for Deres Folks Vel med ærbødig Erkiendtlighed. Lettelsen af Grundskatten vil medføre Formindskningen af andre Afgifter, der umiddelbarere og haardere tynge paa Nationens mindre lykkelige Classer, og følgelig ogsaa mere paa D. M. Hierte....

De vil, Sire! fuldkomme det store Statslegemes Bevægelser, og bringe Forvaltningen i Harmonie med Chartet. Chartet er vort sande Anker.... Thronens Urokkelighed, og Regieringens vedvarende Styrke hviler paa denne Grundlov, hvilken man ikke

---

*) De udeladte og med .... betegnede Stæder findes saaledes i det tydske Blad, hvoraf nærværende toges.
K. R.

kan forandre som en sædvanlig Lov, og hvoraf de øvrige Love kun skulle være Udviklingen og den stadige Anvendelse. Giennemtrængte af disse Ordens og Friheds Vedligeholdelses-Grundsætninger, beklage vi, Sire, de Modificationer, vort Valgsystem, der stod i Harmonie med Chartet og den offenlige Mening, har faaet. Vi beklage dem desbittrere, da den nye Lovs Uhensigtpassenhed i Fuldbyrdelsen har forøget og forstærket sig ved notorisk Misbrug af den administrative Indretning og den administrative Indflydelse. Men eet Haab bliver os endnu tilbage; Deres Majestet, der følger det Maal, De har sat Dem fore, iagttager med opmærksomt Blik det Samfulde af vor Lovgivning for at forbedre dens Feil og udfylde dens Rifter, Deres Majestet skiænke det Løfte Deres Opmærksomhed, som De ved sidste Sessions Aabning har giort os; det Løfte, at skiænke os Love, som vil betrygge Departementernes og Communernes regelrigtige og troe Forvaltning, den personlige Frihed, Dommernes Upartiskhed, denne de nye Samfunds første Fornødenhed. Da, som nu, ville D. M. af Chartet udlede det Regieringssystem, som Frankrigs Ønske, Intresse og Ære foreskrive. Vi bede Himlen at sætte et saa ædelt Forehavende i Fuldbyrdelse.

De leve, Sire! endnu mange Aar for at undervise det kongelige Barn, der er kaldet at regiere over en anden Generation af Franske, i den Kunst, at beherske en fri Nation. De leve, for at give den Lære, at Maadehold er af alle Magter den, der skuffer mindst; at der ingen Vanskelighed gives, som jo bortroddes ved Samdrægtighed mellem Folk og Throne, og at denne Overeensstemmelse ene er istand til at tilvinde vort Land Udhængighed og Værdighed!

K. R.

---

c) Hr. Kergorlays — ikke holdte — Tale med Debat *).

Af Journal des debats 13 Febr.

— Manuel. Man beskylder os bestandig for at ville styrte Frankrig i nye Revolutioner. Man:

---

*) Udgiveren har troet at burde meddele dette Forhandlingsbrudstykke, deels da J. d. D. er sat under Tiltale for at have meddeelt Hr. Kergorlays Tale, som den ikke var holdt, deels da det giver et tilstrækkeligt Begreb om Forstemmelsen, og Mistonen i denne Forsamling, og vel ikke i den alene.

K. R.

skee vilde det være lovligere at give vore Modstandere denne Bebreidelse tilbage; thi paa vor Side har man adskillige Gange giort og gientaget de meest beroligende Forsikkringer. Aldrig har jeg hidtil forlangt nogen kaldt til Orden, men den Minister, der nedstiger af Talestolen (De Serre) har overskredet alle Grændser. Det er ikke saaledes, vi ville fyldestgiøre Frankrig og Europa. Den fuldkomneste Forhandlingsfrihed maa herske i denne Forsamling og jeg vil gientage et Hverdags Udtryk, der undslap engang en af vore Colleger, som nu er bleven Minister (Villele): det er med Kortene paa Bordet man maa spille den repræsentative Regierings Spil (en Stemme fra høire: det Ord er ikke saa Hverdags). Naar Chartet fra 1815 er Alt, hvad vore Modstandere forlange, hvorfor er de da ikke enige med os? thi det er alt, hvad vi vil. (Han slutter under Mumlen og Murren).

Kergorlay. Opfordringerne til væbnet Oprør have fra denne Sessions Aabning været altfor aabenbare og altfor daglige inden disse Vægge, til at et Menneske af den almindeligste Menneskeforstand kan lade, som han ikke forstod dem. Da jeg i det mindste har troet at begribe dem meget tydelig, vilde jeg ikke troe mig angerløs, hvis jeg vedblev at tie. Jeg

kunde ikke giøre det, uden jeg vilde forkomme mig selv, at have lønlig samtykket det med min Taushed. De opfordrende Deputerede have ikke ligefrem opægget Borgerne til at giøre Oprør. Det havde de ikke kunnet uden at giøre dem skyldige til de Straffe § 102 af Straffelovbogen har bestemt. (Hele venstre Side: Hoho!) De have giort alt, hvad de have kunnet uden at sætte deres Sikkerhed i Vove. De have paa Talestolen conspireret mod Thronerne, men de have conspirert klogelig.

Girardin. Der har vi en endnu grovere Fornærmelse end alle de andre.

Dupont de l'Eûre. Orden! (understøttet).

Stemmer paa høire. Nei! lad tale!

Kergorlay. See her det giennemsigtige Slør, de have dækket dem med. De have ophøiet Spaniens Heltemod, de have priset den trefarvede Cocarde, som Ærens og Frihedens Sindbillede.

Ubestemt at rose det heltemodige Spanien frembyder tvende høist forskiællige Meninger. Det spanske Folk har for ikke saare længe siden foreviget sig ved at tilbageerobre sin lovlige Konge; endnu nyligere have nogle troløse Soldater giort Oprør mod samme Konge. Hvad har man villet rose? var det Troskaben?

var det Oprøret? Der er liden Oprigtighed i ikke at forklare sig bestemt. Der behøves ingen Fortielse til at hylde Troskab i en trofast Forsamlings Skiød. Den, der forsætlig indhyller sig i tvetydige Udtryk, rober alt for meget, at hans virkelige Tanke er den, han ikke aabenlyst torde vedgaae.

Jeg veed, at man har vovet at sige, talende om Spanien selv, at man kunde finde en Nation lige priisværdig, naar den streed for sin Konge, og naar den forenede sig med ham for at gaae i den constit. Linie; men denne Udflugt er løgnagtig. Den er selv en Indbydelse til den væbnede Opstand. Man maa i dens hykkelske Kilde brændemærke denne oprørske Lære. Det er ikke Oprørssværdet, der bør drage den constit. Linie, man bør følge. At giøre Opstand mod sin Konge er ikke at forene sig med ham.

At prise som Frihedens og Ærens særdeles Sindbillede en Cocarde, som i sin Oprindelse var den væbnede Opstands Tegn, det er at indbyde meget tydelig til denne Opstand. Ideernes naturlige Forbindelse giør det umuligt, at denne Fortolkning ikke frembyder sig selv for Alles Aand.

Hvis denne Cocardes emphatiske Beundrer (Gen. Foi) bekiændt i de 100 Dage ved et ubehageligt Ogenavn i en redelig og tro Stad, havde forbauset dennes

Beboere ved den tøilesløse Fyrighed af hans Iver for Thronraneren, vilde den Tid den Opfordring, der udgik af hans Mund havt en mere særdeles Kraft og Klarheds Præg.

Skulde vi da mellem vore Colleger have nogen tilkommende Riego? jeg veed det ikke.

Men da jeg aldrig, hverken ved mine Ord eller min Taushed, har bifaldet de hundrede Dages Opstand, er det mig kiært at sige her, at jeg ligesaalidet vil bøie mig for den, man bereder os. Peperne og Riegoerne, hvad Nation de saa høre til, vække min Afsky, og denne Afsky kan ikke overgaaes, uden ved den Foragt, deres Yndere indskyde mig.

Sebastiani styrter sig paa Talestolen, og taler med overordentlig Fyrighed. Taleren bør kaldes til Orden, jeg begiærer det især med Hensyn til Forhandlingsfriheden og Kammerets Værdigheds Tarv. Hvad? man beskylder os at conspirere, at opfordre til Opstand, og De skulde ikke ville, at den Taler, der førte dette Sprog, kaldes til Orden. (Nei! nei!)

Præs. (Ravez). Jeg indbyder Kammeret at bevare Tausheden.

Seb. Naar De afslaaer en saa retfærdig Begiæring, kan det ikke skee, uden ved Misbrug af Stemme-

flerheden; denne Misbrug vil Frankrig og Europa domme. Hvad skal der blive tilbage af vor Frihed, naar vore Meninger forvandles til Oprorsopfordringer, naar vi anklages for at være i aabenbar Conspiration? Jeg seer uftridig med Kummer dette Kammer blive en forargelig Fægteplads for gienfidige Udæfkninger; men disse Udæfkninger udgaae oftest fra den Side, der synes nuomstunder at anmasse sig den Ret, at indbefatte Monarkiets og Ordenens udelukkende Forsvarere. Giver da omsider et Beviis paa den Ærbødighed, I skylde Eder selv!

Delalot. Det er af Ærbødighed for Meningernes constitutionelle Frihed, at jeg efter at have hørt i en streng Upartiskheds Taushed de sidste Debatter, der have bedrøvet Frankrig og Almeenaanden, endelig anseer det Dieblik for kommet, at sætte en Grændse for denne forhaanende Haardnakkenhed, der hver Dag, og under alle Former frembyder den haanlige Lovtale over en Revolution besudlet med alle Forbrydelser (Ja! ja! Bifaldsyttringer) og endnu rygende af vore Kongers Blod. Det er alt for meget, paa engang at see uden for dette Kammer, udbryde Udaad, denne Revolution værdige; og inden for, den forargelige Apologie for dens Grundsætninger.

Corcelles. Det er ikke os, der er de Revolutionnaire. (Tummel).

Delalot. Jeg beder Hr. Præsidenten at kalde den navnlig til Orden, som afbrød mig nu... Jeg kan ikke erindre mig hans Navn.

Corcelles med en skingrende Stemme. Han hedder Corcelles. (Udbrud af Latter i alle Dele af Salen).

Præs. Det er ikke muligt, Forhandlingen kan vedblive med slige Afbrud.

Delalot. En vigtig Betragtning og taget af Eders Almeensarv, bør her falde alles Gemytter paa, den: at der ikke gives farligere Fiender af de offenlige Friheder, end disse forvovne Talere, der lægge dem efter at forblande disse Friheders Sag med en Revolution, som hele Frankrig afskyer medrette. De synes i Grunden ikke at begiære Friheden, uden for at fortsætte Revolutionen, og derved indhylle dem begge i en fælles Afsky. De see ikke den ondskabsfulde Glæde, de lade det Vilkaarliges Venner føle, der i Forveien regne paa slige Forargelser for at retfærdiggiøre Chartets Undertrykkelse.

Det er til os at tage de constitutionelle Friheders Forsvar; det ville vi kraftigen giøre ved at drive Revolutionen tilbage i sine Afgrunde, Afgrunde, der for længe siden burde været lukkede. Kongen vilde det; men da man har sendt mig hid at sige Sandhed, vil jeg sige, at man ikke lukker Revolutionens Afgrunde

med revolutionaire Hænder. Samfundet lever af Exempler; af hvem skal det da modtage disse, naar I ikke give dem? er det Exempel at fremstille Folket, er det at lære det, at ære og elske sin Konge, at komme paa denne Talestol, at ophøie Oprørets Standarter og Farver?

Girardin. Hvo taler om Oprør?

Delalot. At komme under Paaskud at forkynde Krigeræren, at holde et skiændigt Thronerans Lovtale. Vogter Eder! tilkommer det Eder, saa stærkt at ophøie Friheden, Eder, som jeg har seet stumme og krybende for en Despots Fødder! (levende Bevægelse).

Betænker I, hvilket skrækkeligt Chaos det vilde være at styrte os i, hvis vi efter saa mange Restaurations Aar saae os bragte til endnu at skulde giøre Revolutionen Samfundsordenens første Elementer stridige?

Jeg veed ligevel, hvad det nærværende Ministerium indeholder for Tillids Spirer. Jeg vilde tilsidesætte Retfærd, naar jeg ikke med Eder ydede Hr. Seglbevareren (De Serre) en Erkiændtligheds og Beundrings Skat for at have været her den første, der lod høre det meest veltalende Opraab til det kongelige Frankrig, og dette Kammers rojalistiske Side (Samtykke).

Jeg modsætter mig det Kald til Orden, man har æsket mod en Forsvarer af Monarkiet; jeg afholder

mig selv af Ærbødighed for Meningsfriheden fra at paakalde samme Forholdsregel mod nogensomhelst anden.

(: Manuel svarer midt i Uordenen af en Forsamling, der er temmelig lidet stemt til at høre ham. Han gienkalder, hvad der blev sagt af Seglbevareren i Anledning af Hr. Barthelemys Forslag om Forandringer i Valgloven, og forsikrer, at han og hans Venner aldrig ville, og aldrig have villet uden Chartet).

Røst fra Høire. Vilde I det, den 20 Martii?

Manuel. Den 20 Martii fandt betydelige Omstændigheder (Kongens Flugt) Sted, som jeg troer det aldeles unyttigt at give Forklaring om. Jeg holder mig til den Tilstaaelse, der er giort i H. M. Proclamation dateret Cambray: at der var begaaet Forseelser. Var der Forseelser, hvem er de da at tilregne?

Bignon. Det er Sagen.

Manuel. Jeg har hørt Hentydninger giort paa den Rolle, mine ærede Colleger og jeg i hin Tidspunkt have kunnet spille. Fremmed for hele Revolutionen, alt for ung, da den begyndte, har jeg ikke været med i nogen af dens Acter. Den 20 Martii blev jeg af mine Medborgere kaldet at repræsentere dem i denne Forsamling. Jeg kom ihu, at jeg havde et Fædreland; jeg kom hid at forsvare Nationens

Tarv; det giør mig ondt, at andre have tænkt, at der intet Fædreland var for dem mere.

Vaublanc. Jeg begynder med at takke den af vore Colleger (Castelbajac) der har forlangt, Forhandlinger skulde fortsættes. Efterat saamange farlige Declamationer vare bekiændtgiorte, maa Svarene selv gives og kundgiøres. Ordene Parti og Faction have ofte gienlydet inden disse Vægge, det forekommer mig aldeles fornødent, at vi forstaae hinanden ret om disse to Ord.

Partiaanden er aldeles forskiellig fra Factionsaanden; hin er fornøden for enhver fri, enhver repræsentativ Regiering; den er endog tit uundværlig for at tilbagedrive Factionsaanden, og jeg erklærer at jeg 1792 var en Partimand; det giør jeg mig en Ære af. Det royalistisk constitutionelle Parti giorde da alt, hvad der stod til det for at hindre Thronens Fald.

Men det er ikke saa med Factionsaanden, og hvis den Faction, man saa ofte har tillyst, ikke er iblandt os, vil jeg stedse være forundret over den Virkning, dette blotte Ord frembringer paa adskillige Lemmer af Forsamlingen. Der vilde maaskee her være Leilighed at gientage et alt for meget Menigmandsordsprog til at fremføres paa denne Talestol, skiøndt Ordsprógene ere, siger man, Nationens Viisdom. (En almindelig Latter tilkiændegiver Taleren, at man godt har forstaaet ham; men Ordsproget er affattet

i alt for dagligdags Udtryk, til at vi kunne selv fremsætte det.)

Men den Faction, der ikke er til inden disse Vægge, er til udenfor dem, den nærer store Forhaabninger der, og som nylig en nysomtalt stor Magts Minister har sagt: denne Faction har i de forskiællige Lande en frygtelig Sympatie; jeg vil tilføie, en frygtelig og skrækkelig Sympatie, som fra selve denne umaadelige Hovedstads Skiød har ladet sig høre paa hin Side Pyrenæerne og Alperne. Det var en Tid, da man havde kunnet qvalt den, men dens Fremskridt ere nu saadanne, at det maaskee vilde være meget vanskeligt at udrydde den.

Stemmer paa høire. Vi skal udrødde den.

Vaublanc. Hver Dag kommer man paa denne Talestol at lovsynge Opstanden, man giør Ønsker for Nabostaternes Omvæltning; det tilkommer os, som stedse begræde Revolutionens Vildfarelser, at sige, hvad den har kostet os.

Man sige ikke, at Chartet, som vi ere trofast hengivne, er Revolutionens Værk, fordi det er kommet bag efter denne; nei! det er Øieblikket at forkynde en stor Sandhed, jeg paakalder til Vidne den ulykkelige Fyrstes Skygge, der lod sit Liv paa Skafottet. Skal jeg gienkalde Eder Alt, hvad han selv har giort for den sande Frihed, og hvorledes han blev Offeret for sin Nidkiærhed? Det er fra det Øieblik,

han giengav den Frihed, at Revolutionen begyndte at vise sine bittre Frugter; det var ved at udraabe ham for Frihedens Gienføder i Frankrig, man lod ham giøre det første Skridt til Skafottet.

Lad os sige til Fyrsterne: I ere blot paa Jorden for at vedligeholde Eders Myndighed; holder den vedlige! Menneskeheden selv giør Eder det til Pligt; thi den velforstaaede Menneskehed forekommer Uroligheder. Ja! Myndighed, Fasthed! ja følger en lige og bestemt Bane! vi skulle slutte os om Eder; vi skulle staae Eder bi med alle vore Bestræbelser; I redde ikke alene Frankrig men hele Europa. (Bifald paa høire.)

Præsidenten gientager de forskiellige Forhandlinger, som have reist dem; den venstre Side erklærer, at den frafalder Kaldet til Orden, saavel i Henseende til Seglbevareren, som Hr. de Kergorlay.

K. R.

Historien.

"Aaret 1820 var Revolutionernes Aar, Aaret 1821 torde blive Contrarevolutionernes!" har nylig en Journal sagt. Endnu synes Begivenhedernes Forvikling meget for gordisk, til at Forf. af nærværende Artikel torde driste sig, enten at sande eller at modsige denne Spaadom; overalt har vel neppe nogen

Tidspunkt giort de politiske Spaamænds Haandtering misligere end den nærværende. Saaledes kan det ikke blive! er det let med en bekiændt afdød Prophet at forudsige; men i at besvare det Spørgsmaal: hvorledes da? torde man ikke letteligt have Føie til at smigre sig ved at være lykkeligere, end han i sin Tid gemeenlig var.

En Deel af den østerrigske Armee er nu endelig gaaet over Posloden, dog neppe med den bestemte Styrke, da Efterretningerne paastaae, at man vil lade Neapolitanerne Valget, om de vil modtage 40000 Østerrigere, som Venner, eller et tredobbelt saa stor Antal som Fiender. Tillige hedder det, at Marchese Gallo, efter at være en Tidlang anholdt i Gørtz, omsider fik Tilladelse at komme til Laybach, men kun paa et Par Dage for at bivaane en Ministerconference, hvori de tagne Beslutninger ham meddeeltes, uden at man med ham indlod sig i nogen Discussion, og derpaa at gaae til Neapel at bringe — paastaae tydsk Efterretninger — Kronprindsen et Brev fra Kongen, hvori han erklærede ikke at ville indlade sig i nogen Underhandling, før han igien var indsat i sin fulde Magt; tillige vil man vide, at den spanske Constitution skal afskaffes, hvorimod Kongen vil give dem en ny efter fransk Mønster, Parlamentet opløses m. m. Midlertid forsikres fra andre Sider, at Keiser Alexander kraftigen har erklæret sig for fredelige Forholdsregler, at det franske Hof, paa det spanskes Forestillinger ligeledes har yttret sig til Fordel for Neapoli-

tanerne, ligesom uftridig den Note, den engelske Regiering i saa Henseende har givet, maa vedligeholde det Haab, at ikke Spydstagens Ret faaer denne Sag at afgiøre. Et andet Spørgsmaal er, hvad Virkning Østerrigernes Fremrykning, i selve Neapel vil giøre, hvorom saa vel Forventningerne som Beretningerne er aldeles modsigende. At Sicilien kun er kuet, og ikke tilfredsstillet, seer man alt deraf, at Palermos Deputerede have vægret sig ved at tage Sæde i det neapolitanske Parlament; ligesom og ideelig i selve Neapel yttre sig betænkelige Symptomer.

Medens det franske Ministerium siges at interponere sine bona officia til Neapolitanernes Fordeel, ere Ultraerne i de Deputeredes Kammer ligesaa ivrige til at erklære dem for Oprørere, som de Liberale og især La Fajette, og Chauvelin til at ønske deres Sag Held. I øvrigt er mere Tonen mærkelig, end Anliggenderne vigtige i dette Kammer, hvorpaa ovenfor er meddeelt en Prøve, som egenlig kun er eet Led af en Række yderst tumultuariske Forhandlinger, deels i Anledning af en Ultradeputeret Ribart, der i et trykt Skrift havde anklaget de liberale Deputerede som Revolutionaire, og Oprørere, hvorfor Benjamin Constant æskede ham kaldet til Orden, men maatte i det Sted selv friste denne Skiæbne, deels i Anledning af, at det slap General Foy af Munden, at kalde den trefarvede Cacarde hæderfuld. En ny Episode er det Uvæsen, der paa seneste Tid er drevet med at lægge Pecarder deels omkring i Kongeboligen, deels paa de kongeliges Veie, skrive Prindsesserne Undsigelsesbreve til o. s. v., i hvilken Anledning et Par gamle Emigranter Hr. og Fru de Neufville ere hæftede, og der altsaa med Føie ansees for et Ultrakneb. Pairskammeret er meget sysselsat med at dømme den saakaldte Sammenrottelse af 19de August, i hvilken Anledning, man siger, Generalfiskalen Jacquinot Pam-

vellune har vildet have ikke blot Liberalerne Lafajette og Foy m. fl., men og den Ultraeste af alle Ultraer Vitrolles hæftet, hvilket Pairskammeret dog ikke har villet, med mindre han paa sit Ansvar og paa Embedsvegne vilde æske det. Især skal den ædle Lanjuinais have modsat sig.

I England vedblive de hæftige Angreb saavel i begge Huse, som ved talrige Adresser, paa Ministrene, deels formedelst Dronningens Sag, deels for anden despotisk Adfærd; midlertid have de endnu stedse Majoriteten, der midlertid meer og meer synes at mindske; ogsaa begynde Stemmerne for en Parlamentsreform stedse at blive lydeligere og flere. Sir Francis Burdetts Proces i Anledning af hans Skrivelse til sine Constituenter er endelig saaledes endt, at han er bleven dømt til 3 Maaneders Hæftelse i Kingsbench, og en Mulct af 2000 Pd. Sterling, som hans Vælgere ville betale, hvad, man ikke veed, om han vil modtage.

I Spanien viser sig idelig Giering, og har Kongen f. Ex. saaledes nylig maattet provisorisk forløve sin Livgarde, mod hvis Sindelag Folket syntes at have ikke ugrundet Tvivl. Uafgiort synes det, hvorvidt Kongen har været indbudet til Laibach.

I Portugal smigrer man sig med Kongens Samtykke til det forefaldne, midlertid ere Nyaterne herom endnu modsigende og usikre. Parlamentet er sammentraad, og Alt tilsyneladende roligt; midlertid vise adskillige mod Søsiden giorte Forsvars Anstalter, men dog ikke saa ganske maa troe Freden.

Bolivar og Morillo har sluttet en sex Maaneders Stilstand. Derimod tegner det uroligt paa Cuba, som siges at ville forene sig med Domingo.

K. R.

Den 26 Febr. 1821.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Fierde Binds

andet Hæfte.

Extracter

af

Wille Høybergs biographiske Optegnelser om ham selv og nogle af hans Samtidige.

Disse Optegnelser, der ere nedskrevne 1755, ejer Hr. Etatsraad A. Kall i Original. Forfatteren, født i Nykjøbing paa Mors, hvor hans Fader var Skomager, deponerede fra Aalborg 1729, og er bekjendt af sine Kjøbenhavnske Samlinger eller Holbergiana og Tychoniana. Han døde som Student 1757.

Frantz Mygind og jeg havde deponeret sammen fra Aalborg Skole 1729 under Rector Hopp og Conrector

Krog. Da vi deponerede, laae vi i Logemente sammen i Kjøbenhavn. Da han siden kom ind paa Regentsen, fik han Wadskjær til Contubernal. Han havde et færdigt Hoved, men tillige alt for megen Opinion om sig selv; var capricieux og bizarre, saa at Faa kunde omgaaes ham. Han havde adskillige Fata. Thi efterat han var bleven af Consistorio relegeret, fordi han paa en grov og importun Maade havde opponeret imod Prof. Dethardin g, flakkede han omkring udenlands, indtil han omsider blev Secretair hos en keiserlig østerrigsk Ambassadeur, som han gik med fra Wien til Italien.

Han var sine Forældres eneste Barn. At han changerede, og isteden for Theologie lagde sig efter Medicin, fortrød dem meget, og det saa meget mere, som han kunde have succederet sin Fader i Kaldet, hvortil Major Ranzov paa Bradskov havde jus vocandi.

Man har siden meent, at han har apostaseret, siden han gik i keiserlig Tjeneste, helst da han tilforn var mistænkt for ikke at have nogen Religion. Han havde i sin exilio correspønderet nogle Gange med Prof. Gram baade paa Fransk og Latin, som sal. Gram meget applauderede. I samme sine Skrivelser havde han ogsaa ladet mig hilse og ombede, at jeg

vilde give ham nogen Efterretning om hans Familie, hvilket jeg og ved sal. Gram rapporterede.

Han var vor Dux i Skolen, og spaaede vor Conrector Krog, at Ingen af os, som da deponerede, kom til noget Stort i Verden, undtagen maaskee Mygind, Sandegaard og jeg. Hidtil har Spaadommen gaaet for sig, i det de øvrige Discipler bleve enten Degne eller Skoleholdere eller og Ryttere, men ingen af os Præster.

Min Contubernal i Skolen var bemeldte Jens Sandegaard, som blev Herredsskriver i Thye, efterat han nogentid havde været Hører i Thisted Skole. Han havde et godt Hoved og skjønne Naturalier, til mange galante Ting, saasom at ridse, dandse, fægte, spille paa Instrumenter, synge, gravere og stikke ud i Steen og Metal, hvortil altsammen han havde naturlig Disposition. Men over Alting var han den allerbehageligste og allerlistigste Sanger, som nogentid kunde være, imedens han var Discantist ved Musiken i Skolen, og har jeg aldrig hørt hans Lige her i Kjøbenhavn enten paa Concert eller paa Opera, nu næsten i 20 Aar jeg har været her i Byen. Men som det heder: cantores amant humores, saa gik det og med ham, hvorudover hans Stemme blev saa

changeret, at han tilsidst ikke havde nogen synderlig Fortrin for mig i Sangen, da jeg blev brugt som Altist ved Musiqven, og vi begge forestode Sangen i Kirken.

Bemeldte Sandegaard var ellers født i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Styrmand; men efter sine Forældres Død blev han fra sin Barndom af opfødt i Aarborg *).

Min første Lærer i den latinske Skole i Nykjøbing paa Morsø, hvor jeg er født, var Ole Kamp. Da han forlod Nykjøbing Skole, og drog ned til Aalborg, hvor han havde sine Forældre, og hvor han og faa Aar efter blev Hører i 2den Lectie, skrev han mine Forældre til, om at de skulde lade mig komme til Aalborg, under det Løfte, at han skulde sørge for mig som en Fader og Broder, hvilket han og tildels holdt, hvorfore jeg har ham at takke.

Denne Ole Kamp blev siden Præst i Skjoldborg i Thye. Han var en Kjæmpe i at drikke; men uagtet han var en Epicuræer i sit Levnet, maa jeg sige til hans Berømmelse, at han i sin Religion og Troes-

*) Sandsynligvis var han altsaa Broder til den Sandgaard, som forekommer i Forfatterlexiconnet.

bekjendelse var saa reen en Lutheraner, at han aldrig med sin gode Villie skulde vige et Straabred fra den augsburgske Confession, men vel imod sit Vidende, siden han aldrig havde læst eller ejet den, eftersom han ingentid gjorde unyttige Bekostninger paa at kjøbe Bøger, ej heller brød sig om at læse Bøger. Som ærlig Kulsvier troede han alt det, som Kirken troede. Det er altsaa let at slutte, at saa ram orthodox som han var, saa dumt et Creatur var han ogsaa ihenseende til Lærdom og Erudition; men ikke i andre verdslige Ting, saasom Avling og Bjering Hestekjøb og Studehandel og deslige. Ej heller gav han noget efter i sine Præsterettigheder af Offer og Tiende, hvorfor hans Eftermænd ej heller har Aarsag at bande ham i hans Grav. Han passede og flittig nok paa sin Prædikestol og der aflagde sit ugentlige Hoverie en heel Time om Søndagen, undtagen naar han ofte for Mageligheds Skyld og for at have et godt Compagnie hos sig, betjente sig af gode Venner; som jeg og jævnligen, i den Tid jeg conditionerede hos Hr. Lassen i Skyum, prædikede for ham, og da stedse viste sig meget hospital imod mig og en god Tracteur, hvilket han og gjerne gjorde mod andre sine Bekjendtere. Han var forresten paa sin Prædikestol en fuldkommen Tordenson, saa at Ingen

var bedre istand til, end han, at skjælde Fanden ud og male ham sort af; og det saaledes, at Fanden selv kunde blive bange for ham, helst da han ogsaa saae hæslig ud, hartad som en Thersites, og var skjævbenet og lam paa Fødderne som Mephiboset. Han var i sin Adfærd en despotisk Herre blandt sine Bønder og Sognefolk, som af en slavisk Frygt respecterte ham som en Guds-Mand og Herrens Tjener, der var sendt dem til Sjælesørger. Han havde en Stentorstemme.

Sin Kone tracterede han som den gemeneste Qvind, uagtet hun var et meget fromt og dydigt Menneske, og som en forstandig Abigail bar over med sin Nabals Daarlighed. Hun var Stivmoder til Hr. Justitsraad Langebek, hvis Fader hun i kort Tid havde været gift med, og som Ole Kamp succederede ham i Embedet, saa blev han ogsaa hans Successor i Ægteskabet.

Bemældte Justitsraad Langebeks Fader, som var Præst i Skjoldborg, var vel en studeret Mand, men derhos og noget forrykt i Hovedet. Jeg erindrer mig at jeg i min Skolegang hørte ham prædike i Nykjøbing Kirke, hvor han var rejst over for at besøge denne sin Søn Langebek, samt sin Svoger Rector Mathias Bagger. Han brugde da paa Prædikestolen

nogle besynderlige Talemaader, og iblandt andet raabte til os Discipler, som sad i Kirken, og især til hans Søn, sigende: Hør du, min Søn! og giv agt paa, hvad jeg siger. Ja han appellerede til sin i Kirken tilstedeværende Svogers Jugement og Kjendelse, og bad Menigheden adspørge ham, om det ikke var ret, hvad han prædikede.

Men denne hans Søn Justitsraad Langebek har aldeles ikke lignet ham i slig en Adfærd, tvertimod altid vist sig meget sindig og forstandig, foruden det, at han er en vel studeret Mand. Hans Dyd og Ærlighed, samt behagelige og meget skikkelige Opførsel har altid været de Motiver, som har bragt mig til bestandig at omgaaes ham i megen Fortrolighed. Disse samme hans gode Egenskaber har og altid tilvejebragt ham almindelig Yndest iblandt alle Folk, i hvilken Lykke jeg ikke veed Nogen, blandt mine Bekjendtere, som ligner ham, undtagen Etatsraad Stampe, og tildels Prof. Kraft paa Sorø, hvilke tilsammen have nogle besynderlige Gaver til at insinuere sig hos Folk med, dog med den Forskjel, at, som den sidstnævnte har en temmelig Portion hjemme af det, man kalder Philautie, har han ligesaavel sine Hadere og Misundere som sine Velyndere. Den Forskjel er og paa disse Tre, at som de to sidste gjorde et meget hastigt

og stort Spring i deres Avancement til at blive det, de nu længe har været, saa giorde derimod den første — efterat han i mange Aar havde gaaet som blot Student og været Famulus hos sal. Prof. Gram, især ved Kongens Bibliothek — ligesom paa eengang det største Hop, idet han, ifølge Grams Recommendation, efter dennes Død blev Kongl. Archivarius, og siden derpaa blev med eet Justitsraad, efter at nogle af hans gode Venner, særdeles Etatsraad Hjelmstjerne og Cancellieforvalter Helt havde, ham selv uvidende, imedens han opholdt sig i Sverrig efter kongl. Befaling for at opsøge gamle Documenter til den danske Historie, banet ham Vejen til en rig og fordeelagtig Mariage med Jomfru Pauli i Justitsraad Klarups Hus. Dog deri havde saavidt Etatsraad Stampe Fortrin, idet han gjorde den meget anseelige Mariage med Etatsraad Klockers Datter, som han maaskee kan vente en Tønde Gulds Midler med og derover. Derimod giftede Prof. Kraft sig par inclination med Tideman Ewertsens Datter, muligt og i Haab om, at faae nogle Penge med, som slap omsider ud til Intet, efterat Svigerfaderen kom i Decadence, saa han maatte nøjes med at have faaet et smukt Billede, som han ogsaa havde forlovet sig med, imedens han var Student, og informerede

hendes Broder. Men hvad han tabte her, havde han tilforn vundet ved en gammel Skræderenke, navnlig Madame Hasf som var ham beslægtet i 10de Led. Thi hun herligen underholdt ham som Student ej allene i Kjøbenhavn, men og dentid han rejste udenlands.

Jeg kjendte Kraft ikke allene ved Academiet, men fra han var et Barn af, da han var paa Rostrup i Thye hos sin Farbroder Major Kraft, hvor han blev opfødt, og hvor jeg som Student kom i Besøg en og anden Gang.

Jeg maa endnu melde lidet om Justitsraad Langebek. Som han var lykkelig i at faae sig en yndig, dydig, og from Frue, saa var han meget uheldig med en Broder, han havde, der stedse var ham til Last og Byrde samt Skam og Vanære. Han havde været Student og Skoleholder, havde giftet sig med en slem skiden og gemeen Bondetøs, der tillige var en forbrukken So, som han avlede en Deel Børn med. Han var selv halv forrykt i Hovedet, langtfra ikke af Studeringer, men en virkelig Arvesyge efter Faderen. Broderen, som et ædelt Exempt, hjalp til at underholde ham med Familie, for saavidt som hans Evner og egne svære Omstændigheder vilde tillade det, men forresten maatte taale, at denne

hans Broder gik omkring som et Spektakel i Byen og tiggede hos alle Broderens Bekjendtere, saa at det var at undre over, at han ikke søgte at faae ham afvejen, hvilket jeg vel ogsaa erindrede ham om, men han lod sig det være uanfægtet, indtil han skulde giftes; thi da først kom hans Broder bort, jeg veed ikke hvor hen, og Børnene bleve opfødte hos hans Søster, som var gift med Sr. Jacobsen en af Grev Laurvigs Fuldmægtige ved Jernværket.

Det gik ellers Justitsraad Langebek og denne hans halvtosſede Broder, som det gik med Bisſkop Herſleb og hans Broder, hvilken først havde været Præst ved Vartov i Kjøbenhavn, men i de pietistiske Tider selv af Skrupel over Skriftestolen og andre Kirkeceremonier resignerede sit Embede, giftede sig siden med en gemen og vanfør Kjærling, og gik omkring som en halv Stodder.

Jeg kom i Aalborg Skole i Tredie Lectie imedens Etatsraad og Landsdommer Thestrup endnu var Rector. Uagtet jeg altid i min Skolegang blev anseet for en af de bedste Disciple, maa jeg dog tilstaae, at jeg siden, efterat jeg selv havde faaet Andre under min Information, ofte beklagede mig, og var fortrydelig over, at jeg ikke havde lært mere i Skolen eller faaet bedre Fundamenta, da det ikke fattedes mig

paa Nemme eller Lyst til at lære nogent retskaffent. Men jeg maa og sige dette derhos, at de fleste af mine Lærere have været enten Sinker og store Dosmere, eller slemme Tyranner, som ikke vidste ret at traktere gode Gemytter, naar jeg undtager Dr. og Prof. Rosenstand, som var min Lærer nogen Tid, medens jeg sad i Femte-Lectie. Derimod kan begge Dele siges om tidtbenævnte D. Kamp, der siden blev Præst i Skjoldborg, thi uagtet han neppe nogentid slog mig for Alvor, havde jeg dog altid en slavisk Frygt, da jeg saae at mine Meddisciple bleve saa ilde medhandlede.

Samme tyranniske Forhold i Skolen kan og med Sandhed siges om Conrector N. Krog, dog med den Forskjel, at denne sidste var en lærd Karl, hvorimod den første var en stor Ignorant. Men saameget som Krog var lærdere end Kamp, saa meget mere tyrannisk var han og, hvilket han udviste især imod sin egen kjødelige Broder Byrge Krog.

Min sidste og fornemste Lærer, Consistorialraad og Rector Hopp, var den allerudueligste Lærer, jeg nogensinde har kjendt, hvad enten han var en Dosmer eller et dovent Creatur, hvilket sidste jeg dog helst troer. Imidlertid kan jeg sige ham dette til Vanære, at jeg i de to Aar, jeg sad i Mester-Lectie

under ham, aldrig lærte et eneste Ord af ham, undtagen dette, at han tvang os Alle til at lære en Hoben udenad, uden at forklare os det Allerringeste deraf; og derimod corrigerede aldrig nogen Stil for os, saa at han nok var bleven Rector uforskyldt, men N. B. ikke uden Betaling, thi han gav aarlig Pension til til sin Formand Thestrup. Det eneste, som kan siges ham til nogen Æreminde, er, at han ikke viste sig som nogen Boddel, men heller, propter bonum lucri odorem, saae saaledes igjennem Fingre med Alting, at det gik til i hans Tid, som fordum i Israels Dommeres Tid, da Enhver giorde som ham godt tyktes. (Judicum XXI.)

En af de allerbeqvemmeste, dueligste, og habileste Skolelærere, som jeg har kjendt, var derimod Mag. Rogert, Rector i Nykjobings Skole paa Mors siden Præst paa Thyholm. Han havde ej allene Læsning og Erudition, men og derhos et moderat Sind og genereux Gemytte, samt derhos meget flittig og vindskibelig; hvorfor han og var skikket til at dimittere saa brave Disciple, der nu ere blevne til saa anselige og lærde Mænd som Justitsraad Langebek, Professor Hee, og Assessor Bruun, som fik Conferentsraad Rostgaards Datter tilægte, alle 3 mine

Venner og Velyndere; hvilke tre Mag. Rogert dimitterede 1728.

Det var altsaa min største Ulykke i min Skolegang, at da jeg var af et blødt Gemyt, den mig medfødte Frygtagtighed mere og mere blev forøget ja ganske forvandlet til en bestandig Skræk, lig en terror panicus, ved det jeg daglig saae den haarde Execution og umenneskelige Medfart med Disciplene, som idelig og altid bleve hudstrøgne, ja som kagstrøgne og paa Tyrkisk pidskede. Uagtet jeg selv sjelden fik Hug eller Slag, er det mærkeligt, at den Frygt aldrig siden har forladt mig, men det endnu kan hændes mig, at Noget, lignende en Horreur, kan paakomme mig ved at træde ind i en latinsk Skole, hvorfor Skolerne ikke ubilligen kaldes ergastula eller Tugthuse, men undertiden kunde de endog medrette bære Navn af Pinesteder eller Bøddelstuer.

Hr. Byrge Krog er født i Nykjøbing paa Mors sammesteds som jeg, samt ligeledes af fattige Forældre. Hans Broder var foromtalte Conrector Niels Krog. Imedens vi gik i Skole sammen i Nykjøbing, maatte han taale mange Drefigener og Haandbaster af mig, naar han ikke kunde sine Lectier saa godt som jeg; thi vor Hører, den tidtomtalte Ole Kamp, brugte den Maneer, at, naar vi bleve overhørte,

befalede han mig at give Krog enten en Mundbask eller og en Haandbask med Riset, (hvilket sidste vi kaldte Toger) for hver en Glose, han ikke kunde. Han blev siden en ferm Karl og vel funderet under hans Broders Information; thi jeg maa sige dette til hans Broders Berømmelse, at han var en særdeles flittig og stræbsom Mand med sine Discipler, og har jeg ham at takke for de gode og fuldkomne Fundamenter, som han gav mig i det græske Sprog, da han var min Hører i Fjerdelectie i Aalborg. Men det som jeg har at laste ham for, er, foruden hans sædvanlige Strenghed, den Uret, han 3 à 4 Gange gjorde mig i sin Fremfusenhed og Overilelse. Thi engang maatte jeg, med alle andre mine Meddiscipler i 4de Lectie, løse mine Buxer, fordi vi havde slaaets med Snebolder paa Gaden, og derover forsømt noget af vor Skoletid, efterat vi havde været i Vorfrue Kirke og sjunget ved Daaben. Som jeg altid havde vogtet mig for den Skam saaledes at solvere femoralia, (hvilket ellers var en daglig Execution i alle Lejtzer) saa formeente jeg, at han dermed gjorde mig den største Tort, uagtet han ikke slog mig saa meget som de andre. Siden gjorde han mig i Mesterlectie endnu en større Uret, i det han tvang mig til at løse min Trøje, fordi jeg havde gjort en Stil for en af mine

Kamerater, hvilket jeg ikke vilde bekjende. Endnu en anden Gang gav han mig 4 à 6 Haanddasker, fordi jeg ikke havde gjort Vers paa min Stil, hvilket jeg dog ellers altid gjorde, uagtet en Deel af de Andre vare befriede derfor, efterdi de ikke kunde gjøre Vers.

Det Aar 1729, da jeg blev Student, er mærkværdigt derved, at den Skik med at salve Studenterne med Viin paa deres Hoveder og at give dem Salt i Munden, som skete, naar de skulde creeres til Studentere, blev, som en ældgammel Skik afskaffet. Jeg var saaledes en af de sidst salvede Studentere; hvilken Ceremonie, som da skete med os, holdtes i Gehjemeraad Ludvig Pless's Gaard i Kalkeboderne af Prof. Gram, som efter Ildebranden boede i samme Gaard, og det Aar var Decanus.

Jeg maa ogsaa melde noget om de to Brødre Morten og Niels Stottrup, som vare de nederste i Classen, men ikke blandt de Ringeste af dem, som deponerede 1728, og det i Henseende til deres fortreffelige Hoveder. Den første havde et gjennemtrængende Judicium, og altsaa var bedst i Stand af os Alle til at formere Qvæstioner og Objectioner imod Conrector Krog, naar han gik Mathesin og fornemmelig Astronomie igjennem med os, hvilket han dag-

ligen, og maaskee derover for meget, exercerede os i, saasom dette var hans Hovedstudium. Den anden havde et meget lykkeligt Nemme, hvori han saavidt havde Fortrinnet, saa han i en Hast kunde lære en Ting udenad, hvilket den første maatte have Møje med, da det var ham mere om at begribe en Ting, end at bryde sin Hukommelse med Udenadslæsning. Disse to Brødre levede et exemplarisk Levnet; men nogle Aar efter at de vare blevne Studentere, lode de sig indtage af det den Tid grasserende Pietisterie og Separatisteri, hvorved de stiftede megen Opror, da de fore omkring baade tillands og vands for at gjøre Proselyter. De associerede sig ogsaa deres Broder som var Guldsmedsvend. De bleve omsider arresterede i Viborg, hvor de bleve tagne i Forhør af den lærde Lassen Tychonius. De kom siden paa fri Fod, og i Friderix eller Altona arbejdede tilsammen med at forfærdige Uhre, samt gjøre adskillige mechaniske og mathematiske Instrumenter.

Det gik ligedan med to Andre, nemlig Fridenreich, Broder til Provsten paa Møen, og Albert Schmidt, som begge deponerede 1730 og havde skjønne Hoveder. Den sidstnævnte var født i Sædland men kom til Aalborg, fra hvilken Byes Skole han deponerede. Han blev siden Præst, hvorimod

Friedenreich døde som Student. Disse tvende, saavelsom de forhen nævnte Stottrupper ginge klædte som Pilegrimme med Stave i Haanden, lagde deres Peruqver og Kaarder fra sig, lode deres Skjæg voxe, og skabte sig saaledes selv om til Varulve.

Jeg maa ogsaa her melde om 3 Andre, som deponerede 1730: L. Kjærskov, S. Hasfel, og J. Thestrup.

Kjærskov blev Præst, men uforskyldt, saasom han neppe vidste saa meget, som en god Skolediscipel bør at vide; men til at prædike for Bønder kunde han være god nok, saasom han havde ypperlige Gaver stærk Røst og et godt Bryst, samt en ugemen Dristighed. Han er heller ikke det eneste unyttige Jordensdrog blandt de saakaldte Gejstlige. Dersom ellers Armod og bedrøvelige Omstændigheder kan være nogen fuldkommen Motiv og Merite til Embeds-Befordring, saa kan han og siges at have fortjent det. Han slap med allerstørste Nød fra sine Examina, og slog sig igjennem som en Kjæmpe, uagtet han paa den ene Side led stor Sult og Mangel, og paa den anden Side var bleven en og anden Gang rejiceret. Thi han lod aldrig saaledes Modet falde, at han jo med Courage stormede an paa ny igjen, indtil han

fik Bugt med Professorerne, som endelig af Naade admitterede ham. Han havde ellers en anden Spore, der drev ham til saaledes at svede og slaae sig igjennem; thi han var en og anden Gang forlovet, og Hvisov han den ene af sine Kjærester, som var Datter af en Bødker i Kjøbenhavn, hos hvem han logerte. Den anden, som han først havde forlovet sig med, holdt han sit Løfte, og giftede sig med hende, medens han endnu var Student. Han var en Søstersøn af den rige Jacob Farver i Aalberg, som var den første Mand, jeg conditionerede hos, efterat jeg var bleven Student.

Den 2den nemlig S. Hassel, er Klokker til Budolphi Kirke i Aalborg, en af de bedste og flittigste Disciple i Skolen. Jeg var og nærværende i Kjøbenhavn, og hørte ham til Attestats, og jeg maa tilstaae, jeg har aldrig hørt Nogen svare saa expedit. Sin Theologie og sin Kirkehistorie kunde han udenad saa relig som sin Katechismus, og den hebraiske Bibel kunde han vertere, som om det havde været dansk. Han er vel altsaa en af de lærdeste Klokkere, og vel skabt til Andet end at sige det latterlige Amen ved Daaben, eller at være Præstens unyttige Handlanger og Hælebriver.

Den 3die af disse, J. Thestrup, eneste Søn af Provst Thestrup i Roesholm, var et meget ynkværdigt Menneske, saasom han aldeles ingen Naturens Gaver havde til Noget, og uagtet han var ganske stupide, hvori han ganske vanslægtede fra sin Fader, saa blev han dog tvungen til Studeringer, og det under Information af Conrector Krog, der værre end nogen Orbilius, tærskede og bankede hans arme Legeme. Dette stakkels Menneske blev deraf ikke klogere men taabeligere, idetmindste forkuet og cujonneret, og viste til Enden, at der ikke af enhver Klods kan skabes en Mercurius.

Efterat han var bleven Student, og tillige havde liidt temmelig Mangel i Kjøbenhavn, rejste han hemmelig til Norge, hvor han af Desperation gav sig til at være Soldat, blev siden Underofficier, men kom efter nogle Aars Forløb igjen hjem til sine Forældre, hvor han blev hoidt som en Gaardskarl eller Ladefoged; thi hans Fader ejede Herregaarden Øland, som ligger strax ved Præstegaarden.

Det var ellers mærkeligt, at ingen af Provst Thestrups Børn kom til noget Stort. Af hans 3 Døttre lod den ældste sig først besove af Hans Ramløse, og blev siden gift med en af Mag. Holgers

Sonner i Snested, der var Underofficier. Den 2den, som saae slettest ud, blev gift med hendes Faders Huscapellan. Den 3die, der saae meget godt ud, og var et hurtigt Fruentimmer, blev imod Faderens Villie og Vidende gift med en af de kongelige Violonger i Kjøbenhavn navnlig Gottvaldt. Dette gik saaledes til: Hun havde hemmelig forlovet sig med Gottvaldt, imedens hun var i Kjøbenhavn i Professor Thestrups Hus, der var en Fætter af hendes Fader. Siden da hun var kommen hjem igjen, satte hendes Fader hende til at være som Husholderske paa Gaarden Øland. Da Gottvaldt ofte havde begjært hende tilægte af Faderen, men altid faaet Afslag, rejste han omsider over til Jylland, og ved Hjelp af gode Venner fik hende om Natten praktiseret ud af Øland, og med det samme i en Hast blev copuleret med hende af den foromtalte Præst Ole Kamp i Skjoldborg.

Kamp havde nogle Aar iforvejen ladet sig bruge i lige Affaire, da Junker Leth paa Kovstrup stjal Jomfru Damstrup ud af hendes Farbroders Præstens Hr. Damstrups Hus i Visby i Thy, hvilke han ligeledes viede sammen en Galop. Lieutenanten kom i en Karet med 4 Heste for, og afhentede sin Jomfru-Brud i sin ordinaire Habit, saaledes som

hun havde gaaet i Husholdningen. Hun slap ud af Huset, og retirerte ind i Vognen til sin Kjæreste, imedens Præsten hendes Farbroder pokaliserte med Amtmand Skinkel, der, som Medvider i Sagen, var rejst til Præsten iforvejen, og søgte at bringe ham en Ruus paa, at Sagen imidlertid lykkelig kunde gaae for sig, saaledes som da og skete. Dog maatte den gode Jomfru siden fortryde den Leg, idet hun fik at føle, at hendes Mand havde mere bejlet efter hendes Penge end efter hendes Person.

I samme Haandbog hvori Høiberg har uddelt saa mange Skudsmaal til Andre, der har han tillige indført adskillige ham selv af Andre meddelte Vidnesbyrd og Anbefalinger. F. Ex. efterfølgende Skudsmaal, givet ham 1746 d. 4 Aug. af Professor P. Horrebov:

"Da hæderlige og vellærde Studiosus Wille Høyberg, som har conditioneret hos mig henimod 5 Aar, nu, for videre at søge sin Lykke, agter at tage Afsked fra mig, og til den Ende har begjeret min Attest om sit Forhold, kan jeg hermed skrive til hans Berømmelse, at han har ført et Levnet, en christelig,

flittig, og skikkelig Studioso meget anstændigt, og at han har anført mine ham anfortroede Børn saaledes, baade i deres Christendoms Lærdom og andre Studiis, at de og jeg altid have Aarsag at takke hannem godt. Han haver i dette Aar dimitteret tvende af mine Sønner til Academiet, hvilke saa vel have gjort rede for sig, at Saadant alene kan være Bevis nok paa deres Informatoris Capacitet og Skikkelighed. Jeg vil derfor have ham recommanderet som duelig og habil enten til et Skole- eller Præste-embede, hvorledes Gud vil skikke det, og vil med samme Taknemmelighed ansee, hvad Godt hannem af enhver Forekommende kunde vederfares, som det kunde skee en af mine egne Sønner.

Og som han agter at see sit Fædreland (ↄ: Fødeprovinds Jylland), vil jeg have enhver Forekommende og Vedkommende tjenstligen ombedet, at hannem under Rejsen, frem og tilbage, maatte gunstigst hændes al mulig Velvillighed; Jeg skal saaledes forbindes ved de mig forekommende Lejligheder at være Enhvers efter Stand og Condition

allerberedvilligste Tjener
Peder Horrebov,
Professor Astronomiæ.

Høyberg havde, strax efterat han havde taget første Examen, af Mangel paa Understøttelse maat-

tet forlade Academiet. Han conditionerede en Del Aar hos adskillige Familier deels i Jylland deels i Hovedstaden. Som gammel Student meldte han sig til den philosophiske Examen, og medbragde da til det philosophiske Facultets daværende Decanus følgende Attest fra sin Privat-Præceptor, som var Gram:

Vir amplissime et consultissime spectabilis Facultatis Philosophicæ Decane!

Ergastula ludorum puerilium, in qvibus permultos annos desudavit, magnamqve sibi ætatis præteriisse partem, etiamsi aliorum cum emolumento, suo tamen haud levi damno, conqveritur, cum libertate academica commutaturus honestissimus juvenis Willebrordus Höyberg, ruptis demum obstaculis et impedimentis, ad tuum, Vir amplissime! tribunal supplex advolat. Ei autem ut totum, qvantumcunqve scilicet optimis soles, favorem tuum indulgeas, ne ipsum contractæ denuo cum Musis familiaritatis pigeat, etiam atqve etiam te obtestor.

Spectabilis Amplitudinis Tuæ
devinctissimus
I. Gram.

Hymne til Huusguderne,

af Southey *).

Bilag til Brevene om Engl. n. p. Litter.

Endnu een Sang! eet høit og festlig Qvad,
For, Phœbus! paa forfaldne Tempelmuur
Jeg tause Harpe hænger; der dens Strænge,
Naar barske Storm ældgamle Steenhob ryster,
Tungsindig tone! kun een Sang endnu!
Huusguder hører mig! Jeg Løftesangen
Istemmer Eder. Om, hvad Vise mene

*) Da i et foregaaende Hæfte af dette Tidsskrift er meddeelt en kort Beskrivelse om denne Digters Huusliv, troede jeg, det ikke vilde være upassende at meddele ovenstaaende Skildring af hans Følelser derfor, saameget mere, som det i høi Grad synes at stadfæste, hvad den smagfulde Edinsborg Rewiew første Bind, i en ellers intet mindre end gunstig Recension af hans Thalaba siger: Alle denne Digters Arbeider forekomme os meget tydelig at bære Præget af en elskelig Caracteer, en dyrket Phantasie, (og en forvendt Smag) Hans Aand synes af Naturen at frydes i Fremstillingen af hüuslige Dyder og Glæder, og den glimrende Tegning af udvortes Natur. I begge disse Enemærker er han hyppigen meget heldig, men fattes Kraft til Digtekunstens høiere Sving."

K. R.

I boe i inderst Himmel, Jupiters
Raadgivere! Om, Guders Ypperste,
Alt eders er, blandt hvis indviede Skarer,
Zeus stolt har Sted, hvidarmet Dronning Here.
Og Guders Viseste, den Skrækkens Mø
Pallas Athene! I ærværdige Magter!
O hører Eders Lovsang. Jeg skiøndt fiernet
Fra Eders Dyrkning, længe landsforviist
Fra eders Altre, aldrig afladt har
At elske Eder, Arnestedets Guder!
I mangen lang, tungsindig, Eensomheds
Og Sorgers Time med indstændig Længsel
Mit Hierte bad, omsider at faae Hvile
Ved eders hellige Arne — der er Fred.
Jeg eder længe elsket har; til Vidner
Jeg kalder Eder selv, hvad hellig Glæde
Jeg skyede den afslebne Vrimmel med,
Gik bort at vogte Eders Londomsild
I Samqvem med mig selv. Mig søde Timer
Der skiænked lønlig Glæde, lod erkiænde
Hver Lønvraa af mit underlige Hierte,
Med yderst Omhu lærte mig opelske
Dets saa uverdslig sære Følelser,
Og — Lærdoms bedste — mig at ære selv.
Og aldrig aflod jeg at ære Eder,

Huusguder! fra Fornuftens første Daggry,
Igiennem eventyrlig Ungdoms Stier,
Til denne bedre Dag, da for mit Øre
De krigske Nationers Opror lyder
Kun som en Vind, der foer forbi, og vækker
Ei Pulsslag til Tumult. Da jeg var Barn —
Ømt end jeg elsker Barndoms Aar at mindes —
End ganske Liden jeg forlod mit Hiem.
Jeg mindes kan den første Sorg, jeg følte,
Det første Smertesmil, min Pande klædde
Med usand Følelse; om Aftnen sorgfuld
Jeg ved en Fremmeds Arne satte mig,
Og da seenfærdig Hviletime kom
Med Taare jeg min Pude væded først.
Da jeg i Aar og Kundskab voxte til,
Og Hiertets unge Følelser udvikltes
Ved Tidens Løb, da meest jeg elskede
I Eensomhed blandt Skoves Mulm at sværme,
Og hvor af Klipper gamle Avons Strøm
Formørkedes i vedbendbækket Grotte
I Eenrum pønse paa Fremtidens Sang.
Huusguder! Eder Altre elsked jeg
Ei mindre da, ei mindre Aftenstunden
At sidde glad ved velforsynte Ild
I mangen kiær bedragerisk Drøm hensunken

Om indbildt Fryd! bedragersk Drøm! — dog ei
Forfængelig — thi reeneste Fryd den skildred
Til Phantasien formed den mit Hierte.
Ved sivklædt Cheerwells Bred, og i de Enge,
Hvor Isis stille klare Strøm gienspeiler
Den smidige Vidiegreen, ved aarle Daggry,
I Aftenstund, naar Nattens Taage steeg,
Jeg eder kom ihu. Paa eensomt Ore
Naar kaade Ryggesløsheds Støi brød ind
Med hoi Tumult, som jeg i Eenrum tænkte
Paa hoie Æmner, Mennesket gienkiøbt
Fra Trældom, Laster, og Elendighed,
Huusguder! eder signed jeg! thi eders
Fredsomme Altre, hulde Skik jeg elsked.
Ei aflod jeg at ære eder, da
Jeg dreves ud i Mængdens Kiv, uskikket
At blande mig i Verden; stedse sukked
Mit Hierte efter Eders Helligdom,
Vansmægted inderlig, og leed af Omgang
Omvanked jeg, hvor kolde Søvind hyled
Hen over Kysten, og henstirred der
Paa Bølgeverdenen, og ønsked mig
Langt over Oceanet, dybt i Skove
At bygge der, og der at finde Fred.

Forfængelig ei fabled hine Barder,
Da de med Guddomme befolked Jorden;
Med Ærefrygt de Skove de betraadde
Hvori Dryader boede; skumle Daggry
Og taaget Aftenstund de Oreader
Paa deres Bierge saae, og følte da
De hoies hellige Indflydelse,
Med ureen Tanke og besudlet Haand
De uden Bøn Najadens Væld ei rørte.
Dog flygtig kun var hin Indflydelse;
Kort Ærefrygt indskiød den kun, lig hiin,
Som Tordnens lange lydelige Brag
Indjager svage Hierte. Arnens Guder!
Ei saa var eders Herredom. Ei vække
I Dieblikkes Drift i Dyrkers Bryst,
Som hines kun til Stædet bundne Kraft,
Den dybe Andagt svinder ei, der vækkes
Ved Eders Altre! O I, hvem Ungdom
Fra Eders Vei har vildleedt, eller Last
Med skiønt formummet Fulhed; Rygtets Kóglen
Med Daarskabs Rangle til dets fulde Stier
Henkalder, vender om til Arnens Guder!
Thi ei i Lastens muntre Boliger,
Og ei i Rygtets de urolige
Ustilte Haller boer Lyksalighed.

I som for Menneskets mangfoldige
Elendigheder fælde mange Taarer,
Fleer for dets Laster! I hvis ædle Øie
Med Harm see ned paa Undertrykkelse,
Hvis ædle Hierte banker høit, naar Frihed
Sit frygtelige Larmraab lader lyde;
O I, som fredsomt Levnets Sti forlade
Korsriddere for Menneskeligheden —
En Myndeslægt, der slikker Haanden, som
Dem prygler, eller sondersliber Alt
I lige Galskab — vender dog tilbage
Til Arnens Guder, thi ved deres Altre
Boer Dyden, og Lyksalighed med hende,
Ved deres Ild taus Roligheden sidder
Ei uselskabelig, og lyttende
Til Regnens Plask, thi hvis Mistanken ei
Ved Viisdoms Dør indslumret er, skal Falskhed
Ei finde Adgang der.
  Som naar paa Toppen
Af steile Høide, han har møisom naaet,
Den vandrende et Øieblik sig hviler,
Seer over Sletten, han har lagt tilbage
Ved mangt et modigt Trin, nu vender sig
Alvorlig at betragte Veien frem,
Og kalder sig sit Hiems Behag i Hu,

Og sukker, han forlod det, og beslutter
Ei at omsværme meer; paa Livets Vei
Jeg pønser saa, Huusguder! og til Eder
Med fastest Tro hengiver mig. Ei vil jeg,
At blande mig imellem vilde Sværm,
Forsage eders stille Boliger,
Ved Aftenild Fornøielsen der sidder,
Og lytter efter Faarekyllingen,
Der elsker Kiærlighed at fæste Ro,
Paa Eders Altre lægger den sin Fakkel,
Hvis Lue brænder uudslukkelig.
O! hører mig, veldædige Magter! een
Maa min Indsidder blive! thi jeg maa
Ei vælge, jeg maa elske ham. Han er
Een, megen Uret har giort leed af Verden.
Der var en Tid, han vilde græde ved
At høre om en Niddingsfærd, og undres
Ved slig Fortælling; for den Undertrykte
Han følte Brodermedynk, ærlig Mands
Retskafne Harm mod Undertrykkeren.
Hans snare Øie hver Bevægelse
Forraadde, som den opkom, hver en Tanke
Sprang paa hans Tunge. Da blandt Mennesker
Han først sig blanded, efter sig han dem
Bedømte, elskede og troede dem,

For Viisdom døv, han tog dem til sit Hierte.
Sit umistænksomme Slagtoffer Falskhed
Imode kom, med favert Aasyn, som
Apegas *) Billedstøtte elskelig,
Liig Støtten fanged den hans varme Favntag,
Og giennemborede hans aabne Bryst.
Omkring hans Barm sig Ogleynglen klynged
Omslynged ham med Slangebugter, stak
Den Daare, der opfostred dem. Hans Moder
Var Medelighed og hans Fader var
Velvillie, i aarle Dage bar han
Sin Faders Navn, men Verden, som ham krænked,
Ham kalder Menneskhad! Jeg vil ei saare
Men elske ham! Huusguder; os opfostred
Een Skole.
 Arnens Guder! der er de,
Som sige, I ei boe i inderst Himmel;
Med fierne Blik at skue Mandens Veie!
I hans Skytsguder, visere de dømme,
At mere ømme Baand med Mennesket

---

*) Tyrannen Nabis, naar nogen Undersaat nægtede at laane ham Penge, befalte denne at favne hans Apega, et smukt Qvindebillede, saaledes indrettet, at i det det trykte nogen til sit Bryst, stødte det en Dolk i ham.

Forbinde Eder; I de Dødes Aander!
Usynlig Verden intet jordisk Øie
Igiennemtrænger; ei Forstandens Lys
Det Dyb, hvor Sandhed ligger skiult. Mit Hierte
Med hæftig Sympathi samtykker dog
Hiin Tro, og jeg hver Tro og hvert System
Vil efter hin den bedste Prøvesteen
Bedømme, for hvis Prøve Sviig sig krymper,
Som Almeensienden for Ithurjels Spyd *).
Ei heller Himlens Haller give kan
Den menneskelige Siæl saa omme Glæder
Som dem, den føler naar den svæver over
De Stæder, den paa Jorden havde kiær,
Og naar blandt Luftninger den leger om
Hans Pande, den i Live elsket har,
Naar den om Natten i hans Drømme kommer
At bringe ham de Dage og de Glæder,
Som er ei mere. Eller, naar maaskee
Den gives Magt at lette Lidelser,
Berede Sorgens Søn til Fremtids Veie,
Og Aanden sælsomt Varsel aander ud,

*) Her er udeladte nogle faa Linier, som vilde være aldeles uforstaaelige for den danske Læser, der ikke kiendte Spencers Fairy Qveen, hvortil de havde Hensyn. K. R.

Og fylder Brystet anende med Frygt;
Optugter det til Sorg, i knuste Hierte
Indgydende Hengivenhedens Balsom,
Og himmelsk Haab indaander det. Som Barnet
Fornøies Dag for Dag ved at besøge
Den Yndlingsplante, som dets Haand har saaet,
Og ængstlig vogte paa forjættet Blomst,
Saa for velsignet Aand, i Uskyld og
Reen Ømhed liig et lidet Barn, det født
Vil være at omsvæve elskte Venner;
Da fødest, hvis som Pligten byder, vi
Med jordisk Omsorg har i deres Bryst
Saaet Dyds og Sandheds Sæd, de hellige Blomster,
Hvis Vellugt Himlen naaer.
  Naar syge Hierte
Sygt af et længe sinket Haab, der tungt,
Som ingen Kummer, trykker knuste Hierte,
Sin bedste Trøst mon søge i sig selv;
Tit troede jeg, at du var Vidne til
Hver indre Tanke, Sevard, dyrebare
Afdøde Ven! thi ei forgiæves, du!
Som aarle kaldtes til din Himmelbane,
Var her dit korte Ophold; mig lod du
Tilbage, med forstærket Flid at følge

Den rette Vei, til vi igien skal mødes.
Imidlertid Naturens dybe Sorg
Jeg lindrer ved den Tro, o Edmund: nu
Dit Øies Himmelblik mig giennemtrænge
Bemærkende med ikke ringe Fryd
Det Hiertes Rørelse, du var saa kiær.
  De Følelser Naturen kalder frem;
Derfra, Huusguder! eders Dyrkelse.
Naar for sin Søn med uophørlig Sorg
Syrophanes sig græmmed, og begræd
Sin barnløs efterladte Alderdom,
Sin Rigdom til en Fremmed dynget op,
Hans Øie paa den Dødes Marmorbilled
Hang stadig hæftet nærende hans Sorg.
Did som til helligt Fristed for hans Vrede
Strafskyldig Slave flygted, krandsed Støtten,
Paakaldende sin tabte unge Herre
Om Frelse; da Erindringen formilded
Den gamle Fader, og det kiært ham var,
Da Løftekrandsen han fornyet saae,
Og rige Røg fra kostelige Røgkar
Sig kruse sød og langsom. Fra Ægypten
De Skikke, der formilde Sorgen, snart
Udbredde sig; for Eders Afgudsformer
Ved hver en Arne knæled blinde Hedning;

Dem bragte sine Bønner, offred der
Forfængeligt om ei ugudeligt,
Besudled stundum eders Helligdom
Med Menneskblod, indtil den første Brutus,
Tyranners Overvinder, kom, han først
Afskaffed de ugudelige Skikke,
Som egned ham, der levede og døde
For Frihed, Menneskeslægtens Ven. Nu hyppig
Og skyldfri eders Høitid kom igien,
Og naar den store Høitid kom, der Liighed,
Den helligste blandt Sandheder, betegned
Med sine lykkeligste Skikke, da
Man eders Støtter blomsterkrandste saae,
Til eder duftede Røgkarret Vellugt,
For Eder flød den rige Offergave;
Forfængelige Offring! ikke er
Det Valmustængler, ikke Frugt, ei Viin,
Huusguder! I begiære; ikke Altret
Med mangen mystisk Formel luttret. I
Begiære Hiertet renset og indviet
Ved huuslig Fred og Kiærlighed til Eder.
Huusguder! hører eders Lovsang! jeg
Til eders Altere om Hvile kommer,
Som ene findes der. Tit jeg ved Aften

Paa mine Vandringer langt borte saae
Et eenligt Lys, som vidned Nøie, der
Om mangen Hiemfryd talte til mit Hierte,
Og sorrigfuldt mit arme Hierte var.
Naar jeg fra høie Tind har stirret ned
Paa yndefulde Dale, Hytter, Byer
Indsluttede dernede, oprandt hos mig
Den Tanke, at det alt mig fremmed var,
I en saa yndig Scene var der ei
Een liden Plet, hvor sig mit trætte Hierte
Udhvile kunde, kalde det sit **Hiem**.
Der er en Trolddom i det lille Ord;
Det er en Tryllering, der indeslutter
Behag og Dyder, som man udenfor
Hin helligede Grændse aldrig kiænder.
Saa ofte vaandedes mit Hierte efter
Hin stille **Havn**! nu havnet tænker jeg
Paa dem, der vanke om i Verdens Ørk,
Og finde intet Hvilehiem, før de
Til Graven gaae; dem piner **Fattigdom**
Huuløiet Trold, et Barn af **Magt** og **Rigdom**,
End slettere Forældres slette Æt,
Med fule Meelbug iiknet Hierte ædrer,
Med Skorpionen Mangel pidsker dem
Til **Brødens** Hule; **Mord** til Dødens Løn

Dem kaster til sin Ravneyngel. Ei —
O ei paa dem, du evig Retfærds Gud!
Lad dine Tordner falde! Ei paa dem!

Huusguder! ene da Lyksalighed
Paa Jorden være skal, naar Mennesket
Skal føle eders hellige Magt,
Og elske eders stille Glæder. Da
Skal Staden staae en tom uhyre Grav,
Skiønt blandt Ruiner af Palladsets Steenhob
Skal Olietræet groe, og Fredens Træ
Slaae Rødder dybt og blomstre; denne Stand
Skal signe Menneskets gienfødde Slægt,
Naar Rigdom, Vælde skal tilintetgiort,
Med hele deres fule Afkom segne,
Naar Menneskenes hele Slægt skal leve
I Kiærlighedens lige Broderskab.
Beroligende trygge Haab! thi did
Oprørte Verdens hele Tummel stunder,
Dens Vee, dens Viisdom, og dens Vanart med,
Saa vilde han, hvis Villie er retfærdig.

Imidlertid i Haab og fuld Forventning,
Huusguder! med taalmodig Tro til eder
Jeg kommer efter anden Underviisning

End Sang, min Trost, min Stav i svundne Aar.
Dog skal mit Hierte mindes svundne Aar
Med ærlig Stolthed, tillidsfuld, ei Frihebs
Og Sandheds rene Sang forgiæves lever.

K. R.

Om Siciliens politiske Tilstand 1813,

efter Blaqvieres, Thomson og Kelsall.
(Udaf Edenborg Rewiew Oct. 1813).

Den aarlige Udgivt Sicilien har kostet, og endnu koster den brittiske Nation — en Udgivt, der er større, end hvad et stort Rige kan bestyres for — giør en utrættet Opmærksomhed paa Sicilien til en meget vigtig Sag for vore Landsmænd. Den giver ligeledes en Cursus af Erfaringer angaaende de meest interessante politiske Problemer, langt sikrere og mere afgiørende, end der ofte kan findes Exempler paa i den Classe Videnskaber, hvis eneste Formaal er at udpege den Orden, der finder Sted i menneskelige eller tilfældige Forhandlinger. For den philosophiske Historieskriver vil Sicilien herefter frembyde en frugtbar

Mark, og det skal være vort nærværende Formaal at foregribe nogle af hans Betragtninger.

Sicilien er en sand Prøve, og et Exempel paa et Land regieret nøiagtig efter den Classe Philosophers og Statsmænds Grundsætninger, der ønske, at i Nationernes Regiering Forfædrenes Viisdom skulde have afgiørende Stemme, og deres Fremgangsmaade følges — og alt Nyt, der frafalder denne Viisdom, og afviger fra dette Fremfærd, skyes med Gru og modstaaes med Hæftighed.

Sicilien er ligeledes et lærerigt Exempel paa et Land, hvis Regiering ikke har mødt nogen Forstyrrelse af Philosophie, Speculation, eller Theorie. Enhver Ting har der været practisk i Overeensstemmelse med de Regler, som bifaldes af dem, der meest tilbede Praxis, og meest afskye Speculation. En empirisk Erfarenheds Lys blev ene fulgt. Naar en Ting var giort i Dag, var det Grund til at gientage den i Morgen, og var den giort for tusende Aar siden, til at den bestandig skulde vedblive. Ingensteds kunde Philosophiens Indskydelser møde mere haardnakket Modstand. Ikke blot vare de herskende Gemytter aldeles frie for dens misledende Indflydelse; men virksomme Forholdsregler vare tagne for at udelukke den aldeles fra Øen. Den kunde derfor hver-

len forvirre Hovederne paa de befalende, eller paa dem, hvis Kald var at adlyde.

Sicilien er end videre en ypperlig Prøve paa et Land regieret under vedbørlig Omsorg for at vedligeholde Subordination, og forebygge Anarchie, under den fulde Velgierning af den Yndlings og Modens Grundsætning, at Subordination er det menneskelige Samfunds eneste Gode, og Anarchie dets eneste Onde; at der for at betrygge hin, og forekomme dette, umuelig alt formeget nogensinde kan giøres, eller alt formeget nogensinde opofres; at da Subordination bestaaer i Folkets Underdanighed, kan dets Undertrykkelse aldrig blive for stor; at ethvert Regieringsmiddel, der har Tendents til at holde det nede, er gunstigt for Samfundsordenen; at Forslag til noget Middel, der har Tendents til at hæve, med andre Ord, til at oplyse og beskiærme det, er i samme Grad en lumpen Plan til at nedbryde Subordination, indføre Anarchie, tilintetgiøre Eiendom, og udslukke Liv. I Sicilien har Folket aldrig Andet med Regieringen at giøre, end at yde Skat og Lydighed. Vist nok var en fri Constitutions Former indførte og vedligeholdte, da der existerede et Parlament bestaaende af tree Stænder. Men det glemtes aldrig, at Fri-

hedens *) Former er ligesaa god en Ting, som dens Substants er ond; da intet er saa tienligt som et rigtigt Brug af Formerne til Substantsens yderligste Tilintetgiørelse. Intet bidrager mere til Subordination, intet mere til at forekomme Anarchie, end Former — der kan smeddes til de mageligste af alle Lænker for den urolige Mængde. At holde den paa eengang bedraget og underkuet (det er: uden Midler til at hielpe sig selv, hvorledes den saa undertrykkes) er en Grad af Fuldkommenhed, hvortil Siciliens Regiering stedse har giort de lærerigste Fremskridt.

Uagtet de Klager, vor nærværende Slægt af Reisende er udsat for, er der en mærkelig og vigtig Forskiel mellem dem, og deres nylige Forgiængere. Nuværende Reisende agte paa Folkets politiske Tilstand i de Lande, de paatage dem at beskrive. Dette er et Æmne, som foregaaende Reisende næsten altid aldeles oversaae. De afskildrede deres Læsere Landets Overflade, og gav dem overflødig Underretning om Udseendet af Høie, og Dale, og Floder og Træer. De skildrede maaskee det bedste Selskabs Sæder, og vare omhyggelige for at omtale, hvad Beværtning en Reisende var istand til at forskaffe sig paa Veien.

*) Et Ord til nærmere Eftertanke i nærværende Dieblik. U. A.

Men de politiske Omstændigheder, Regieringens Bygning og Virkninger, det store Folkemasses physiske og moralske Tilstand, og de Led af Kiæden, hvorved disse Omstændigheder vare forbundne med den politiske Machines Virkende, synes de at have anseet for at ligge uden for deres Enemærker.

Det er en høist fyldestgiørende Prøve paa den politiske Kundskabs Fremgang og frie Grundsætningers voxende Styrke, at neppe en simpel Reisende nuomstunder kan nævnes, (uagtet Opdragelsen frembyder de fleste af dem kun liden Leilighed til Beundring) hvem politisk Jagttagelse ikke er forekommet en Hovedgienstand. Denne store Forbedring skriver sig fra den franske Revolution, en Begivenhed, der giør en Epoke i Historien om den menneskelige Aands Fremskridt, og der har bidraget mere til at hæfte Menneskeslægtens Opmærksomhed paa Samfundets politiske Omstændigheder, end alle de Facta, der optage den foregaaende Histories Blade. Den har forvoldt store Ulykker for Frankrig og det øvrige Europa; men een af de værste Virkninger, den udenfor Frankrig har frembragt, er den Forkiærlighed for vilkaarlig Magt, og det Fiendskab til Frihed, den har avlet og styrket i Hiertet paa saamange af de styrende i vort eget og i andre Lande.

Alle Beretninger baade ældre og nyere stemme overeens i, at fremstille Sicilien som en af de høist begunstigede Jordpletter paa Kloden. Jordsmonnets Frugtbarhed, og Climatets Behagelighed er ikke let at overgaae. Det synes bestemt til at være Europas egenlige Have. Hver Ting, lige fra den menneskelige Fortærings Hovedartikel, som det yder i underfuld Overflødighed, og indtil de fineste af de tropiske Producter, er indsluttet inden dets vegetative Omfang. Dets Rigdom i Ordets physiske Betydning — Jordsmonnets productive Kræfter, det Udbytte til Eierne, det kunde sættes istand til at yde, er rimeligviis langt større, end hvad der kunde udbringes af nogen anden Jordplet af lige Maal i Europa. Blaqviere, som tillige anfører Abbate Ferratas Autoritet, beskriver Dens Frugtbarhed, som forbausende, hvilket ene kommer af dens lykkelige Temperatur af Clima, og Jordsmonnets naturlige Fedme; da dette, det umiddelbare Nabolag af Bierget Ætna undtaget, hvor det er volkanisk og høilig productivt, uforanderlig er sammensat af en kribagtig feedleret Muld, der overalt gaaer ned til en forunderlig Dybde. Blandt en Forskiellighed af andre gunstige Omstændigheder anfører Abbate Ferrata: at overflødig Dug i den tidlige Deel af Sommeren er i Steden for Regn, og

at Sneen, der om Vinteren opbynges paa Biergene, begynder at smelte henad Junii, og driver tusende Smaabække, som give den voxende Afgrøde ny Kraft og Næring." Hr. Blaqviere tilføier (en Omstændighed, hvis Betydenhed sielden tilstrækkelig paaagtes) at Øens Kyster ere allevegne overflødig forsynede med Fisk af den allerudsøgtlækkreste Smag." Søen er saaledes en endnu uudtømmeligere Rigdoms Kilde end Landet.

Tillige med disse Beretninger om Siciliens Frugtbarhed og naturlige Rigdom have vi og Beretninger om dets nærværende Armod og øde Tilstand. Disse, sige alle Reisende eenstemmig, ere overvættes, og begrædelige. Ikke blot ere Siciliens særdeles Fordele ikke saaledes fremelskede, at de give Landet fortrinlig Velstand, og Folket Lyksalighed; men der er neppe nogetsteds paa Jordens Overflade et uslere Land, eller et mere lidende Folk.

Dets nærværende Befolkning er ikke over halvanden Million. Saa stor var i det græske Lyksaligheds Periode blot tvende Stæders Folkemængde, Agrigents og Syracusas, som hver, efter Diodorus, indeholdt 800000 Siæle. I Hieros og Timoleons Dage ansloges Øens Folkemængde til 5,000000, efter det rundeligste Afslag med Hensyn til løse Beregningers Unøiagtighed.

Et tilstrækkeligt Antal historiske Omstændigheder er baade fra de græske og romerske Tider bevaret til at bevise os, at Øen havde en talrig Befolkning, og overflødig Rigdom. Af Ciceros Taler mod Verres sees, at Befolkningen da var høiligen hæderlig af Caracter og Tal, saavel som af Omstændigheder — at den udgiorde en stor og vigtig Gienstand i det romerske Folks Øine — at Sicilianerne med megen Lidenskab dyrkede den græske Smags Kunster, og havde deres Huse fulde af de meest udsøgte Kunstværker af græsk Maleri og Billedhuggerkunst — at der var en talrig Classe bemidlede Folk, der levede med stor Glands og Bekostning — og at der virkelig var en stor Opdyngning af Rigdomme, da Verres paa faa Maaneder var istand til derfra at trække en Masse, der var ligemed Kongernes Skatte. Saadan var Siciliens Tilstand endnu, efter den havde været underkastet romerske Erobreres og Prætorers plyndrende Hænder, og efter at den i mange Aar havde betalt en fremmed Stat en svær Skat. Saadan var samme Tid dens Agerdyrkning, at Cicero priser den, som Italiens Kornkammer, og det romerske Folks Pleiemoder.

Fra den høieste Tilstand af virkelig erfaret Lyksalighed til dets nærværende Armod og Fornedrelse,

er et uhyre Fald. Det kan ikke nægtes, at i de græske Tider Subordinationen ikke var meget fuldkommen betrygget, og at Begivenheder, der hældte til Anarchie, kun alt for let indtraf. Det er paa samme Tid aldeles vist, at under det nærværende og monarchiske System Subordinationen holdes paa det fuldkomneste vedlige, og Anarchie ligesaa fuldkommen undgaaes. Dog er det saa, at de græske Tider vare Velstands, de nærværende Gienvordigheds.

"Ved at reise giennem det indre af Landet, siger Blaqviere, mindes man hvert Skridt umodstaaelig om disse Scener, Goldsmith i sit uefterlignelige Digt, den øde Landsby saa pathetisk har beskrevet. — Huse uden Tag, nedbrudte Broer, og store Stæder, der staae forladte, tilligemed umaalelige Strækninger øde Land, uden een Beboer, ere de sædvanlige Gienstande, der frembyde dem selv allevegne. Men at beskrive deres Lidelser, der ere bragte til Bettelstaven her paa Øen, uden noget Slags Tilstød fra deres Sogne eller fierneste Udsigt til at faae Erhverv, er langt over al Mulighed af Udtryk; og medens de alt omtalte Aarsager maa forfærdelig have bidraget til at forøge Antallet af de fattige, er Agerdyrkningen gradviis i Aftagende over hele Øen. I ingen Periode af dets Historie erindres Sicilien, at

have været saa aldeles afhængigt af Udlændinge for Underholdning. Der siges, at i Løbet af indeværende Aar (13) henved en Million Dalere ere betalte af Folket for indført Korn; en rædsom Sum, i Betragtning af, hvor liden i Sammenligning den almindelige Capital er. I dette Øieblik er mere end en Trediedeel af Siciliens Befolkning bragt til fuldkommen Bettelstand; medens ingen Forsøg i Verden er giort for ni Tiendedeele af dem ved Lovgivningen; medens Barmhiertighed næsten har holdt op at være en Dyd, og medens endelig, i samme Huus, hvor jeg boer, om Natten høres de nødlidendes Jammer, der hverken have Føde eller Klæde, eller det Sted, de kunne hvile deres Hoved."

"Jeg kan ikke slutte — tilføier han — det høist interessante Æmne, uden at føie en Anmærkning til. Mit Kald — som Søofficier — har tit givet mig Leilighed, at tilbringe en Deel af Ugen blandt Afrikas Vilde, den anden paa Siciliens civiliserede Kyster. Blandt de første var Tiggeri ukiændt, enhver levede af Frugten af hans Flid; et meget indskrænket Antal var sat til at forrette Gudstienestens Pligter, som, saa ufuldkomne de i anden Henseende vare, bestod i en reen og uppyntet Tilbedelse af Guddommen. Der var ingen Lovkyndige at tilintet-

giøre Retfærdighedens Øiemeed, og fremme uendelig Trætte for ſkiden Vindings Skyld. Hospitaler vare unødvendige, thi ingen var det Almindelige til Byrde. Fattighuse ligeledes, da hele Almenheden blev nyttig brugt, enten til at dyrke Jorden, eller drive en Haandtering. Jeg saae ingen prægtige Eqvipager, med mødskede Dagdrivere bagpaa, medens Eierne udviiſte vindſkibelige Familier til Undergang. Jeg saae ingen Theatre, Assembleer, Bassetborde, der udſpredte moralſk og politiſk Smitte giennem Landet. Sandt, Folket var barbariſk, i mange Henseender laſtefuldt, og for dets Vankundighed at ynke. Men naar jeg kom over her til Øen, hvad var den Scene, jeg beſtandig fik for Øie? — Jeg blues ved at giendtage det. — Har De læſt det foregaaende af denne Fremſtilling, vil De ſelv beſvare Spørgsmaalet. For mig ſtaaer blot tilbage at indſtille til Deres Retſind og Upartiſkhed, om noget Menneſke, der var begavet med Eftertanke, kunde være Vidne til den paafaldende melancholſke Contraſt, uden at underſøge ved ſig ſelv, om Civiliſationens velgiørende Øiemeed ikke ofte ere blevne tilintetgiorte ved Menneſkeſlægtens Daarſkaber og Forbrydelſer?"

Skulde uagtet dette Vidnes Vidnesbyrd, nogen Tvivl blive tilbage, kan ethvert af Vidnerne anfø-

tres. De hevidne Alle samme beklagelige Kiændsgierninger.

"Man kan neppe forestille sig, siger Thompson, at uagtet det i dette frugtbare Jordsmon blot giøres behov at putte Kornet i Jorden, for at forvisse sig overflødig Afgrøde, findes alligevel i de fleste Landsbyer siælden eller aldrig Livets Fornødenheder; Meel aldrig — tit ikke Brød. Den sletteste Viin og det ikke i Overflod, — brændte Ærter, og stundum Maccaroni, var den eneste Føde, de usle Indbyggere havde at leve af. Hvor beklageligt at see saa skiøn en Ø saa aldeles forsømt! hyppig har jeg hele tyve Uger i Rad ikke seet noget Spor til, at Landet var beboet eller dyrket; og selv hvor det er, er Befolkningen saaliden, og Vaaningerne saa tyndtspredte, at det noksom beviser Indbyggernes undertrykte Forfatning."

"Der er Intet — siger Hr. Kellsall * — der præger saa skarpt et Skiændselsmærke paa Tingenes nuværende Orden i Sicilien, som en Sammenligning af den gamle og nærværende Befolkning. — Hvortit har Overs., naar han i en Lettiga kom igien-

---

*) Postscript to the translation of Ciceros two last Orations against Verres.

nem de ubyrkede Strækninger inde i Landet, fremkaldt for sin Indbildningskraft den romerske Talers Forbittrelse, kunde han nu være Vidne til Landenes forsømte Forfatning? Var det muligt for ham at giennemreise de leontinske Marker, som for nitten Aarhundrede siden — vilde han da ikke udraabe med de Ord, han da anvendte paa selvsamme Strækning: in uberrima parte Siciliæ Siciliam qværebam. Der er ingen Kirke i Sicilien, hvor Tilgangene ikke ere besatte med saa ækle saa syge Væsner, at Udlændingen betages af Gru ved Synet. Eccellenza! morto di fame! ere de Ord, der idelig ringe for hans Øren, og Oversætteren kan med Sikkerhed bekræfte, at han aldrig enten paa Bredderne af Euxinus, eller i Finlands moradsige Sumpe saae Noget, der kunde sættes i Ligning med Uselheden af de sicilianske Tiggere, der giennemvandre Stæderne — ***) simulacra modis pallentia miris. Deres Tilstand giver en bitter Bebreidelse, naar man erindrer, at de beboe et Land, der har Overflod paa Naturens udsøgteste Frembringelser, eengang Cereris egen Bolig og Lyst — hvor Befolkningen er saaliden, og hvor

**) I den frugtbareste Deel af Sicilien søgte jeg Sicilien Cicero in Verrem 3 Tale 18 Cap.

***) Billeder underlig blegnende Virg. Georg. 1. 477.

Jordene for det meeste ligge saa øde, ut ager ipse lugere, ac pene desiderare dominum videretur."

Vore Reisendes Overeensstemmelse i Henseende til Siciliens nærværende Tilstand, er mindre overraskende, end deres Enighed angaaende Aarsagen til alle disse uhyre og stødende Onder. Med een Rost tilskrive de Regieringen dem. Deres Eenstemmighed i denne Mening er ingen ubetydelig Omstændighed. Det er et fyldestgiørende Beviis, at en sund Tænkemaade om Menneskets Tilstand i Samfund hersker blandt vore Landsmænd. De Forf., der ere enige i denne Mening, er ikke af een Sect, eller eet Parti. Faa af dem hælde til den populaire, de fleste til den aristokratiske Meningsmasse. Og i det de alle ere enige, at Sicilien er uden Lige og maaskee uden Exempel elendigt, ere de ligeledes enige, at Bestyrelsen er ene Skyld i dets Elendighed.

Det vilde være aldeles overflødigt, siger Hr. Blaqvieres, at indlade os i en vidtløftigere Undersøgelse af enhver Deel af den sicilianske Bestyrelse; hvor Regentens Villie er Lov, og Rettens Pleie higt en Gjenstand for Handelsspeculationer, og det paa

(10 *)

****) At Agren selv syntes at sørge, og næsten at savne en Herre. Cic. in Verrem ut supr.

religieuse Forpligtelsers, moralsk Pligts, og Almeen-lyksalighedsBekostning. En videre Fortsættelse af dette Æmne kunde bidrage til at udtrykke mine egne Følelser om et Folks Elendigheder, der er opofret som det sicilianske; dog føler jeg Sproget utilstrækkeligt til at udtrykke de skiændige og græsselige Forhandlinger, der daglig foregaae for mine Øine. Kunde jeg haabe — siger han — at blive hørt, vilde jeg tiltale Siciliens Hersker i Fenelons elegante Simpelhed, og henkalde hans Opmærksomhed paa følgende vigtige Sandheder skrevne til Underviisning for en Ætling af samme høibaarne Slægt: mais quelle detestable maxime, que de ne croire trouver sa sureté, que dans l'oppression de ses peuples! ne les point instruire; ne les point conduire a la vertu; ne s'en faire jamais aimer! les pousser par la terreur jusqu'au desespoir, les mettre dans l'affreuse necessité, ou de ne pouvoir jamais respirer librement ou de secouer le joug de votre tyrannique domination — est cela le vrai moyen de regner sans trouble?

"Alle Fordele — siger Hr. Thompson — ere tabte, og vil vedblive at være tabte, saalænge Bestyrelsen vedbliver, som den er nu; saalænge den op-

muntrer den grove Overtro, hvori Folkets lavere Classer ere hensunkne, og vedbliver at forfølge sit nærværende despotiske Regieringssystem, der lammer enhver Vindskibelighedens Anspænding, og giør en Ørk af det meest indtagende Land, Solen nogensinde har beskinnet... Intet sees, uden Elendighed og Undertrykkelse paa alle Sider, og en Regiering hensunken i nederste Grad af Svaghed, glemmende de talrige Fordele, den af Naturen besidder, glemmende, at, hvorvel den har mistet den bedre Halvdeel af sit Landemærke *), eier den dog stedse et Land, der under en patriotisk Bestyrer kunde blive stort og mægtigt... Jeg maa sige til Fordeel for Folket, at de med liden eller ingen Opmuntring blot trænge til Exempel og en god Regiering, for at blive en høist vindskibelig Slægt — sindrige ere de alt."

Hr. Kelsall giør en Opregnelse af Aarsagerne til Siciliens elendige Forfatning, men de høre alle til den politiske Classe.

Den Gienstand, der næstefter frembyder sig for Betragtningen, er en særdeles vigtig Omstændighed. Den Siciliens Bestyrelse, der anklages som Aarsagen til saamange Ulykker, er ligesom Storbritanniens

*) Neapel var den Tid i Kong Joachim (Murats) Hænder. Udg. Anm.

Regiering, grundet paa Lehnssystemets Grundsætninger, og indeholder i sig selv alle de store constituerende Elementer, som det er den brittiske Constitutions Stolthed at være sammensat af. Det er en Regiering, hvori de monarkiske, aristokratiske, og democratiske politiske Former, der rette, paasee, og kue hinanden, ere forenede. Det er en Regiering, hvori de tre Arter af Magt, den executive, den lovgivende, og den dømmende ere adskilte; der er et Parlament bestaaende af **) Over- og Underhuus; og dette Parlament tilkommer ene Magten at bevilge Paalæg. Kongen befaler Armeen, og indsamler og udbetaler Udgifterne; og Dommerne pleie Retten.

Af alle disse Elementer, hvorpaa Panegyrikerne over den engelske Constitution almindelig ere grundede, er det ikke let at udpege noget, som i Sicilien savnes. Men hvis England er lykkeligt, og Sicilien elendigt, er det meget klart, at Englands Lykke maa beroe paa noget, Sicilien ikke har, og England har. Det er derfor en vigtig Undersøgelse, at faae Vished om, hvad det er, som England nyder, og Sicilien er berøvet. Er nogen Ting paa Politikens hele Mark

**) Lords; and Commons. Jeg har ikke troet at kunne fordanske det anderledes. O. A.

lærerig, syntes det, denne Undersøgelse maa være overflødig paa Lærdom.

Først af Alt har Sicilien ingen Presfrihed, hverken efter Loven, eller uagtet Loven. I England er det erkiændt endog af Hr. Burke, at der ingen Presfrihed er efter Loven, og det er ofte anmærket, at Libelloven indbefatter Alt, hvad nogen Regiering i noget Land vilde ønske at forbyde; at enhver Ting, som endog den meest despotiske Regiering vilde ønske at bandlyse, er bandlyst ved Englands Lov, og udsat ved den for en uindskrænket Idømmelse af Fængsel, Bøder, Gabestok, i Grunden for enhver Straf, Død og Lemlæstning undtagen, som Dommerens vilkaarlige Villie maa lede ham til at idømme. Dette have vi alt ved andre Leiligheder beviist, og kunne for nærværende gaae ud derfra, som en uomtvistelig Punkt. Men uagtet Loven, er det ligesaa vist, at vi i England nyde en høi Grad af Presfrihed. Vi nyde den, fordi Lovene ikke sættes i Virksomhed, og fordi der blandt os er Forfattere høimodige nok til at paadrage dem den Fare at tale frit. — En betydelig Deel Presfrihed er da den ene Skillepunkt mellem England og Sicilien, og een, vi ere overlydede, England er i dybere Gield til, end til noget Andet.

Sicilien har et Parlament, men det har ingen Beretning om dets Forhandlinger: Publikum faaer ikke at vide, hvad der foretages eller siges inden de tre sicilianske Huses Vægge, undtagen om de Skatter, der paalægges. "Forestil Dem, siger Hr. Blaqvieres, en Befolkning af henved to Millioner, uden at der er en eneste Avis, eller Tidsblad til at underrette den om sin Forfatning, eller hvorledes det gaaer." Mellem et Parlament, hvis Forhandlinger bekiendtgiøres, og et Parlament, hvis Forhandlinger ikke bekiendtgiøres, tilstaae vi, der er en uhyre Forskiel. Det er saadan en Forskiel, som den, der er mellem en Ret, der holdes offenlig, og den, det er inden lukte Dørre. I en Ret, hvis Fremgangsmaade Publikum har passende Midler til at overskue, er det umuligt, at Retfærdighedens Formaal, naar Folk ere oplyste nok til at vide, hvad disse ere, ikke i en betydelig Grad skulde følges. I den Ret, der holdes hemmelig, er det umuligt, at de Personers Privatinteresse, den bestaaer af, ikke skulde styre Tingene.

En anden mærkelig Omstændighed, hvis Besiddelse udmærker Engelland ligesaa meget, som dets Savn Sicilien, er en stor og anseelig Masse Dissidenter *). At dette er af uhyre Vigtighed for Engel-

*) Dette med Originalens Dissenters etymologisk nærbeslægtede Ord er forekommet mig det beqvem-

land, ere vi overtydede om, ingen oplyst Mand vil modsige. Som det rettelig er blevet anmærket, at Reformationen forbedrede og reformerede den romerske Kirke selv, ved at paanøde den saadanne Opmærksomheder, som kunde sætte den istand til, at udholde nogen Slags Sammenligning med de protestantiske Kirker i samme Old, saaledes har Dissidenternes Tilværelse i England høist sikkert bidraget til at forbedre den engelske Kirke, ved at drive dens Geistlighed til at udholde en Sammenligning med de dissidentiske Præsters Nidkiærhed, Virksomhed, Gudsfrygt, Tarvelighed, Sæder og Talenter, og (hvad der maaskee har været af endnu større Virkning, ved at nøde den til at tage den dissidentiske Samfundsparts Størrelse og Tilvært i Betragtning. Havde Englands Kirke havt Held til — hvad den for nogle Tidsaldere siden, og ved Hielp af nogle af de værste Forfølgelses Redskaber ivrigen arbeidede paa — at paalægge Nationen Conformitet, kan vi neppe tvivle paa, at den engelske Kirke vilde nutildags være i en Forfatning, hvori den, med Hensyn til alt Godt, alt formeget vilde lignet Siciliens. Grunden er afgiørende — der vilde været den samme Interesse til

meste til at betegne dem, der ikke bekiænde dem til den herskende Kirke. U. A.

at avle Forbærd; og der vilde været ligesaa libet til at forekomme det. De Interesser, der ere virksomme i Englands Kirke, ere almindelig befundne passende til at frembringe Undergivenhed under Styrernes Villie, og til en virksom Samvirkning med dem. Et eneste Exempel, hvor, ved Pavedommets Gjenindførsel, Kleresi og Kirke lige truedes med Undergang, er en Undtagelse, der mere bestyrker, end gjendriver den almindelige Regel. Men Englands Bestyreres Interesse har været den samme, som de siciliansкes; og havde Englands Bestyrere været ligesaa fri for Hindringer, og ligesaa forsynede med Redskaber, vilde samme Interesser have fort dem i samme Regjeringsfarvande. Det er de facto saa umodsigeligt, at det er næsten en identisk Sætning; thi det er blot at sige, at en Hersker, der intet har til at modstaae hans Villie, er despotisk. Var nu den engelske Kirkes Indflydelse blevet hundredfuld forøget, som den ved Dissidenternes totale Tilintetgiørelse, og den ubegrændsede Virkning baade af den tvingende og overtalende Magt over Folkets hele Masse, sikkerlig vilde blevet; og var al denne Indflydelse bleven givet til Bestyrkelse af den vilkaarlige Magt, hvorved selve denne Indflydelse stod, og med hvilken den maatte

falde, er der kun faa saa indtagne af Fordømme, at de behøve at fortælles Følgerne.

Efter den foregaaende Omstændighed behøve vi neppe at omtale Samvittighedsfrihed eller Tolerance, som en endnu af Englands Udmærkelser; da den ene er til en vis Grad indbefattet i den anden. De ere midlertid ikke nøiagtig eet. Kunde vi antage Tolerance at være til uden Dissidenter, saafremt ikke den Kirke, alle hørte til, var — hvad det er en Umulighed — aldeles fuldkommen, og ikke istand til Fordærv, vilde en stor Deel af Tolerancens Velgierninger være tabt. Dennes store Velgierning er, at den frembringer Dissidenter; da disses Tilværelse høilig bidrager til Religionens, Moralitetens, og god Statsbestyrelses Fremtarv. Det er midlertid ikke umuligt for Dissidenter at være til uden Tolerance. De var nogle Menneskealdre til i England, uden den; de vare uden den til i Frankrig ligesaa længe, og den Tid, hvori de i Frankrig var til, er den eneste Tid, under hvilket dets Regiering bedredes, og Frankrig gik fremad. Fra den Time, Protestanterne grusomt undertrykkedes *), gik Regieringen frem fra eet Trin af Forbærvelse og Uorden til det andet, indtil Hiulene omsider truede at staae stille, og Revolutionen, hvis

*) Ved det nantiske Edict.

ulykſalige Voldſomhed Proteſtanternes Cataſtrophe mægtigen havde bidraget til at forberede, ſpredte ved ſin Udbrud, Stykkerne af den gamle Indretning over ethvert Land i Europa.

En anden Omſtændighed ſtaaer tilbage, ſom det er vigtig at giøre ſig en nøiagtig Foreſtilling om. Skiøndt det er ſaa, at der i den ſicilianſke Conſtitution ligeſom i den brittiſke, er tre, og ſkiœlnelige Dele; kan det ikke være, at disſe i de to Conſtitutioner ere blevne forbundne efter forſkiellige Forhold; og at deraf Forſkielligheden af deres Virkninger har reiſt ſig? i den ſicilianſke Conſtitution har f. Ex. Folkeparten faaet et mindre Forhold end de andre to, og i de tvende Conſtitutioners Form ſynes dette at være den eneſte ſtore Forſkiel, der er at opdage. Dette Factum er af høieſte Vigtighed. Det er egnet til at indpræge vore Landsmænds Sind een vigtig Sandhed: at deres Conſtitution virkelig ſkylder Styrken af Underhuſet (the Commons) alle ſine Fordele; at derſom Folkets Part havde været ligeſaa ſvag i England, ſom den har været i Sicilien, vilde Statsſtyrelſen været ligeſaa ulykſalig; at derſom nogenſinde Styrken af den democratiſke Deel i den engelſke Coſtitution ſkulde tilades at aftage, vilde Regieringen blive af ſamme Natur og Beſkaffenhed, ſom Siciliens. I hvilket

overordenligt Lys sætter denne store Erfaringslære det Forhold af en frygtelig Masse iblandt os, der uafladelig er paa Færde for at formindske Folkepartens Magt i vor Constitution, og som synes bestemt til ikke at slaae sig til Ro, før de aldeles have berøvet den Magtens Substants, og kun efterladt den Skyggen deraf? Naar Nogen betragter Underhuset, hvori Constitutionens Folkepart maa søges, og han først lægger Mærke til, hvor stor en Deel deraf er opfyldt med Pairsfolk, og følgelig er aristokratisk; der næst, hvor stor en Deel deraf er fyldt med rige Commoners, der hige efter Pairsværdigheden, og med deres Forbindelser, som i deres Bestræbelser alle hælde samme Vei; hvor stor en Deel er opfyldt af Ministre og andre Statsembedsmænd med deres Forbindelser, hvis Øiemaal og Bestræbelser alle ere monarkiske; vil det findes, at Forholdet af dem, hos hvem Folkeindflydelsen kan antages at have Sæde, er indskrænket til sandelig snævre Grændser. Betragte vi tillige den uhyre Mængde Indflydelse, Kronens Ministre have ihænde, rede til at anvendes paa den liden Part, hvor den democratiske Indflydelse endnu maa antages at have Sæde, og at vinde saamange af disse som muligt over i den monarkiske Række, kunne vi sikkerlig ikke være frie for Urolighed. Af

alt dette vilde den naturlige Følge blive, hvad Hr. Hume har kaldet den brittiske Constitutions Euthanasie *); og til denne, erkiændte Hume selv, det var vor Constitutions uafladelige Tendents at gaae ned. Den brittiske Regiering maa altsaa, efter denne skarpsindige Autor, hvis det ikke forebygges ved ufortøvet Rettelse, tilsidst ende med at være, hvad den siciliansle Regiering har været.

De Omstændigheder, vi alt have opregnet, vil ved stræng Undersøgelse, vi troe, med liden Undtagelse, findes at indbefatte de Aarsager, af hvilke England har været et bedre bestyret Land end Sicilien. Der er midlertid endnu en Omstændighed, der formodenlig vil anføres, og det er Retspleien ved Eedsvorne. Det antages, at Eedsvornes Retspleie, ved at give Folkedelen af Samfundet umiddelbar Deel i Retfærds Forvaltning, forekommer den Fordærv deraf, de andre Grene til deres egen Fordeel torde prøve. Men da Jurvernes Uafhængighed forudsætter, at en fri Aand almindelig hersker, og da den blotte Omstændighed at have Jury-Retspleie blandt os, er i ældre Dage befundet ikke at lægge den vilkaarlige Magt nogen Hinder i Veien; og da nogle Stater kraftigen have modstaaet Tyranni uden den, tør vi ikke, saameget

*) Blide Død. U. A.

vi føle dens uskatterlige Værd, opregne den som en Hovedaarsag til Forskiel mellem de to omtalte Lande.

Foruden disse Betragtninger, som mere vedkomme Lovgivning end Bestyrelse, er der forskiellige Materier, vort antagne Forhold til Sicilien leder paa, og der mere umiddelbar vedkomme den brittiske Regierings executive Politik. Disse skulle vi midlertid kortere drøfte; baade, fordi de ere af mindre Vigtighed, og fordi med Hensyn til dem vore Midler til at danne os en nøiagtig Dom ere meget mindre fuldstændige.

Enten Britterne havde noget i Sicilien at giøre eller ikke, er det første Spørgsmaal af dette Slags, hvorpaa Svar begiæres. Udgifterne vi bære, er uhyre! hvad opveiende, eller ikke opveiende, Fordeel høste vi? Vi holde Fienden ude, vil man sige. Spørgsmaalet opløser sig da til dette: om Siciliens Befrielse fra hans Herredom er saa stor en Fordeel, at den opveier det store Onde af den Bekostning, det paalægger os?

Forudsat, at den Politik at holde Sicilien frit for Fienden, hvad det saa koster os, er god, kommer næstefter det Spørgsmaal: om de Midler, vi anvende til denne Hensigt, er de bedste? I dette Stykke have vi atter at klage over Mangel paa parlamen-

tarisk Oplysning. Det er sandelig overraskende, at saameget af Nationalformuen skal være ødt paa Sicilien, og at den offenlige Pungs Værger indtil denne Time blot have den meest løse og ufyldestgiørende Underretning i Henseende til Gienstandene for denne Udgift, og aldeles ingen Oplysning om Maaden, enten den er passende til de Formaal, man har i Sigte, eller ugunstig for dem — enten den er hæderlig og sparsom, eller fordærvet og ødende.

Da vor Kundskab er saaledes beskaffen, skulle vi betænke os paa, at danne en Mening. Reisende fordømme rigtig nok — med neppe nogen Undtagelse, skiøndt adskillige af dem staae i nær Forbindelse med Hofclassen — i hæftige Udtryk Gangen af det brittiske Fremfærd i Sicilien. En Bestyrelse for svag og fordærvet til at forsvare sig selv, opmuntre Folket, eller fortiene vor Tillid, var, sige de, Hovedaarsagen til al den Ulykke, og al den Fare, der var over Sicilien. En viis og kraftig Reform af denne Bestyrelse vilde givet Landet Styrke — viist Folkets Kraft — fremkaldt Dens store productive Evner — og enten giort alle Udgifter fra Englands Side ufornødne, eller ydet Midler til at betale dem overflodig tilbage. Paa den anden Side har Opretholdelsen og Vedligeholdelsen af denne Statsstyrelse, med alle vedhængende Onder,

mere og mere forringet Dens tilbageværende Styrke og Hielpekilder, bragt dens productive Evner til at visne, formindsket og fordærvet Folket, fremkaldet Forlængelsen af en uhyre Udgift fra Englands Side, og afskaaret al Udsigt til Erstatning.

Jeg tager ikke i Betænkning, siger Thompson, at bekræfte, at naar de undertrykkende Anordninger Kornet angaaende gienkaldtes, Adelens Magt kuedes ved gavnlige Love, der betryggede den Fattige Besiddelsen af hans liden Eiendom, og Retfærd, naar han undertryktes — vilde dette Land igien blive det smukkeste i Verden; og isteden for blot at have et udtømt Skatkammer, med Savn af alle Hielpekilder, og isteden for at være ildeliidt af sine Undersaatter — vilde Regieringen være mægtig og riig — dens Hielpekilder daglig tiltage — den vilde elskes af sit Folk og æres af de omboende Nationer!"

Skiøndt Tonen i Hr. Thompsons Bog er overflødig monarkisk (han er endog en Beundrer af Siciliens Dronning *) erklærer han dog i denne Anledning, at vort eget Lands rædsomme Stilling ved den overdaadige Ødsling med offenlige Udgifter — den uhyre

---

*) Den ulykkelige Dronning Caroline, om hvem mere i det følgende. K. R.

og tiltagende Bekostning paa Krigens Fortsættelse — Folkets øiensynlige Mistroe mod de Forholdsregler, Regieringen følger — tilligemed Tidens tunge Tryk paa alle Samfunds-Classer, i Særdeleshed paa den arbeidende Deel af Menneskeslægten, ledsaget af den Kiendsgierning, at vore Hielpekilder til at møde disse tiltagende Vanskeligheder ere i en daglig Forværrelses Stand, giør det til Regieringens Pligt at nytte hver Leilighed, der frembyder en Udsigt til at formindske Folkets Byrder." Og til den Ende er det Hovedformaalet af hans Bog, at bevise, hvormeget det er Engelands Tarv at fremme Siciliens Velfærd? "Intet Land, siger han, er i Almindelighed blevet værre behandlet af sine Allierede end England; og jeg maa sige, min Mening er, at vore Ministre skylde deres Fødeland, ikke at tillade, at alle vore Bestræbelser for Siciliens Beskiermelse skulle være kastede bort blot fordi der er Personer, hvis Fordeel er, at skabe Avindsyge og Misfornøielse mellem begge Lande."

Med Hensyn til det sicilianske Folks Tænkemaade siger han: "Det almindelige Sprog til Engelskmænd var: I ere komne her i Landet at beskiærme os, — Til hvad Nytte er eders Beskiærmelse, naar vi ikke kunne høste noget Gavn deraf? vi arbeide

under alle en slet Regierings Onder — enhver Forandring vilde være til det Bedre — og vi ville heller være eder foruden, naar I ikke ville frembringe en Forandring i de Forholdsregler, der følges. Hvad Svar — vedbliver Hr. Thompson — kan gives herpaa?"

Hr. Blaqviere, hvis Følelse for Folkets Lidelser, og Mishag med Regieringens Fordærv er meget dybere end Hr. Thompsons paaanker næsten i hvert Capitel af sin Bog den Forlængelse, den engelske Regiering har skaffet det sicilianske Statsbestyrelses-System. Et Sted siger han: Det opoffrede Folk vedbliver som sædvanlig at bøie sig under ethvert Slags Undertrykkelse, som ufuldkomne Love, og Magthavernes Fordærv kunne udtænke; medens paa vor Side vi tilkiændegive en stoisk Ligegyldighed ved deres Lidelser, og tænke mere paa at faae vore Soldater fuldkomne i Gaasegangen, end at bringe Regieringen til Følelse af Pligt og Samvittighed."

Det er imidlertid saa meget mindre nødvendigt at mangfoldiggiøre Autoriteter i saa Henseende, som vore Bestyrere tilsidst selv have afsagt Fordømmelsen over deres eget Adfærd. Efter at være en Række af Aar et Redskab for en elendig Regiering, som de ønskede at styre, skiøndt de ikke prøvede paa at bedre

den, en Regiering, som imidlertid ligesaalidt leed at styres som bedres, som arbeidede dem imod, oplagde Rænker imod dem, og medens den graadigen slugte deres Hielpekilder, stod i Brevvexling med deres Fiender — er omsider den Beslutning taget, som, vore Reisende sige, burde været antaget fra Begyndelsen — den Beslutning at fuldbringe en radical Reform af Regieringen.

Af de engelske foregaaende Forhandlinger i begge Sicilierne er der kun en eneste, der ved nærværende Leilighed synes af noksom Vigtighed til at standse ved, for at frembyde den til Læserens Betragtning. Den paatvinges vor Opmærksomhed ved den stærke Vægt, hvormed den omtales af Hr. Blaqviere. Der er rigtig nok forsøgt at indhylle den i en tyk Sky, i Betragtning af det Forhold, hvori den staaer til en Mands*) Caracteer, hvis Navn er det brittiske Folk velfortient kiært. Men det er yderst fornærmeligt for Moralitetens Tarv, at, saasnart en slet Handling er begaaet af en Mand, som vi er forbundne, skal alle Slags Bestræbelser anvendes, for at faae den til at antage Caracteer af god. Denne Handlemaade behøver blot at drives i sin fulde Udstrækning, for aldeles at forvende Nationens moralske Følelse, og faae den til at ansee enhver Handling, ikke som den er i sig selv,

*) Lord Nelsons.

men efter som det er den eller den Mand, den er udført af. Men hver Mands Partiskhed er stærkest til Fordeel for ham selv. Det er derfor let at høre, til hvis Fordeel denne fordærvelige Udvidelse af at udlægge Ondt til Godt vil blive hyppigst udøvet; og skulde den møde Opmuntring, til hvilke beklagelige Følge den da ufeilbarlig vilde lede. Menneskeslægtens Bestyrere maa ikke indbilde dem, at de for deres Handlinger kan opstille Folket een Regel at dømme efter, og at det vil efterkomme en anden og strængere Regel med Hensyn til sine egne Handlinger. Antager Folket en slap Moralitet i at bedømme deres Handlinger, der i dets Øine beklæder en anseelig Post, vil det sikkerlig antage en ikke mindre slap i at bedømme sine egne.

Hr. Blaqviere fortæller, at 1798, skiøndt den brittiske Regiering, stedse rede at staae den almene Sag bi, og selv at samvirke mod sine meest bedragelige og skrøbelige Allierede, var fremstaaet ved denne Leilighed, og skiøndt faa Dages Standhaftighed fra den neapolitanske Regierings Side kunde have ødelagt den franske Armee, beseglede denne Regiering sin egen Vanhæder ved en høist skammelig Vaabenstilstand, og hans sicilianske Majestet forlod sin Hovedstad til at være en Revolutions og Anarchies

Scene. "Det er overflødigt — vedbliver Hr. Blaquiere — at gientage de følgende Begivenheder, der førte til en Republiks Oprettelse i Naapel, de ere ofte fortalte. Da Suwarows Feldttog 1799 havde endt med at befrie Italien fra fransk Herredom, blev det besluttet, igien at indsætte den kongelige Myndighed i Neapel. Den Frihedsaand, der var bleven indgydet Neapolitanerne, opægget, som den blev, af alle Talenter der i Landet, vilde lettelig have opretholdt den republikanske Regieringsform, og i alle Tilfælde budt enhver Anspænding af det kongelige Partie trods, hvis ikke Cardinal Ruffo med Held havde virket paa Almuens velbekiendte Fanatismus."

"Lazzaronerne, dette Samfund af gudsforgaaene Mordere bleve opkaldte, og da de vidste, som Erfaring siden har viist, at Frankrigs vedvarende Regiering vilde blive Løsenet til deres Udryddelse, flokkedes de til det kongelige Banner, som de ved en nylig forefalden Leilighed vare de allerførste til at forlade. Det var med slige Hielpetropper og Cardinal Ruffos Pak, samt nogle Russer og Tyrker, at H. br. M. Eskadre under Commando af Sir T. Trowbridge, og siden af Capt. Foote, bleve bestemte at medvirke til det neapolitanske Monarkies Gienreisning. Her vilde det være mig uendelig Fornøielse, hvis jeg stiltiende

kunde forbigaae de følgende Begivenheder, og slippe denne Deel af den neapolitanske Historie til den kongelige Familiens anden Flugt: men Sandhed og Retfærd forbyde det; og jeg er nødsaget at gaae videre. Den brave Sir T. Trowbridges Bestræbelser ved Civitaveochia kronedes med Held; og hans Forhold mod de Patrioter — som han af en høiere Myndighed beordredes at hæfte, men som han med en brittisk Officiers caracteriske Humanitet frelste — vil for stedse blive til hans Ære; medens Erindringen om slig en Handling vil forøge vor Sorg ved hans ubetimelige og sørgelige Død. I Neapels Bugt, og dens Nabolag giorde Patrioterne en fortvivlet Modstand, skiøndt de havde mægtige Angribere mod dem. I een Fæstning, Avigliano, før de vilde overgive dem til det kongelige Parti, hengav de med en Grad af Standhaftighed, der ingenlunde er herskende i disse vanartede Dage, dem selv til en frivillig Død. Og da det blev fundet ugiørligt, at tvinge Castellerne Uovo og Novo, hvor den provisoriske Regiering var tret hen med sine Tilhængere, blev en høitidelig Capitulation afsluttet mellem dem og de Allierede Befalingsmænd, hvori det bevilgedes dem at gaae ufortrædigede til Frankrig. Medens dette Foredrag var i Begreb med at fuldbyrdes, ankom vor

Flaade under Lord Nelsons Commando den 24 Junii 1799, og skiøndt begge Garnisonerne vare indskibede, færdige at gaae til Toulon, blev den største Sohelt, England eller noget andet Land nogensinde har frembragt (?) ved en uforklarlig Vanskiæbne overtalt til at tilintetgiøre Capitulationen. — Jeg siger overtalt; thi aldrig vil jeg noget Øieblik blive bragt til at troe, at den høimodige, humane, og oplyste Lord Nelson vilde have begaaet saadan en Handling, naar ikke hans Omgivelsers tienstfærdige og svigefulde Indflydelse var høist upassende bleven anvendt. En Fregat blev affendt efter den kongelige Familie. De kom i Neapelbugten den 10de Julii. Da begyndte Dødsscenen, og ved at give de meest hævngierrige og ødelæggende Lidenskaber i den menneskelige Natur Tøilen forspildte H. S. M. — jeg troer virkelig for stedse — sine neapolitanske Undersaatters Hengivenhed. For at forøge vor Skiændsel ved denne blodige Leilighed, var selve vor Monarks Repræsentant, tilligemed hans Frue *) tilstæde — og

*) Lady Emma Hamilton, den neapolitanske Dronnings Veninde, noksom berygtet for hendes ærelose Forhold med Lord Nelson.

U. A.

havde Styrke nok til at være Vidner til det modbydelige Skuespil." Saaledes — siger en Neapolitaner, der giver

---

*) I samtidige engelske Efterretninger fortælles denne Begivenhed saaledes: Den engelske Flaade afseilede fra Palermo for at agere forenet med Rojalisterne. Den havde den brave Arveprinds og nogle sicilianske Regimenter ombord Paa Overfarten fik den ved et Aviisskib fra Adm. Keith Efterretning, at en fransk Flaade var udløbet, den maatte da tilbage til Palermo, og udskibe Tropperne igien. Patrioterne fattede nu atter Mod, og da Cardinal Ruffo erfoer, han ikke mere kunde regne paa engelsk Bistand, besluttede han at tilbyde dem Vilkaar. Der bragdes da et Forliig istand, hvorefter de skulde overgive deres Poster, og derimod faae almindelig og fuldkommen Amnestie, drage ud med Militairhonneurs, faae Garantie for alt rørligt og urørligt Gods, have ubegrændset Tid at raade over deres Formue, hvis de vilde gaae bort, kort indsættes in statu quo som Undersaatter, som intet var forefaldet..... Tractaten undertegnedes af Ruffo, og garanteredes for de engelske af Capt. Foote paa Seahorse. 5—600 Patrioter forlangte nu under Bedækning af et engelsk Krigsskib at føres til Toulon, og der anskaffedes Tranportskibe til dem, da Lord Nelson, paa Efterretning, at Adm. Keith havde faaet Forstærkning ankom i Neapels Bugt. Han lod strax Stil-

sin knuste Vand Luft — saaledes fandt Storbritanniens Krigere, den engelske Nations Sønner, Frihe-

---

standsslaget indtage, og vægrede sig ved at ratificere noget af det, Ruffo havde undertegnet, og Capt. Foote garantert, til man erfoer Kongens Villie. Anden Dagen, for at undgaae den Forvirring, der var fulgt af, naar man reent havde brudt det Forlig, hvorpaa Patrioterne havde overgivet sig, gav han sine Officierer Befaling at have Øie med Jacobinernes Indskibning. Disse vare som tordenslagne ved den Efterretning, Capitulationen skulde tilintetgiøres. De blev alle afvæbnede, og otte af Partiets Hovedpersoner sendte i Lænker ombord paa den engelske Flaade. Hvorvel endnu ingen offentlig — skal vel sige officiel eller legal — Strænghed er udøvet, kan man dog ikke giøre sig noget Begreb om de Grusomheder, Calabreserne, der udmærke dem ligemeget ved Vildhed og Feighed, have begaaet paa dem, der have givet dem af med Revolutionen (og som de i Byen selv havde faaet fat paa) 6—700 havde Cardinalen ladet paagribe og indspærre i de offentlige Kormagasiner; man havde meget ondt ved at hindre Calabreserne, der længtes efter en Autodafe, at sætte Ild paa disse; i hvert Qvarteer af Byen begik de de græsseligste Afskyeligheder og Mord, hvem de ikke stegte eller speddede, førte de levende flaaet giennem Byen, slæbte de halshuggedes Liig henad Gaderne,

dens Førstefødde i Europa, Arvingerne efter saa mange Philosopher, der vare den offenlige Moralitets og Folkerettens Grundlæggere, saaledes fandt

---

bar Hovederne paa Pigkiæppe, giorde offenlig Ild paa Torvene, at stege Jacobinerne ved, saalænge de raabde ene... Kongen har endnu ikke fundet for godt at gaae i Land, men er ombord paa Foudroiant (Nelsons Skib) og gaaer tilbage til Palermo. Endnu har ingen offenlig Henrettelse fundet Sted, uden den forhen af Kongen yndede og tappre — Admiral — Caracciolis, der havde tient Kongen i 30 Aar. Da de franske kom til Neapel, bragte han det Skib, han commanderede, til Messina, og fik da Tilladelse at vende tilbage for at redde sin Eiendom, som han havde efterladt. Her blev han — troer man — tvunget at indlade sig med de franske, havde Commando over Kanonbaadene og maatte paa Embedsvegne undertegne adskillige hæftige Proclam. mod de engelske. Han blev bragt for en Krigsret, og tre Timer efter Dommen, hængt i Naaen paa den neapolitanske Fregat Minerva."

En Efterskrift tilføier: at samtlige Patrioter, der paa 8 Skibe var under engelsk Bevogtning, nu vare stilte for Domstolen, og alt 71 af dem — hvis Navne anføres — henrettede. (See mere Fr. Bruns Breve fra Neapel, Min. Febr. 1816).

Frihedsgrundsætningernes erkiændte Forsvarere over hele Verden, dem fornedrede til det Kaar, at være Drabanter for den neapolitanske Regierings Grusomhed, og dens Blodrets Gensdarmer."

Og til denne mageløse Lovløshed vare de tvende Paaskud, at Dronningen af Neapel var vor Allierede, og at de, mod hvem al Tro og Love for at fornøie hende blev brudt, var Jacobinere.

"For at danne en reen og upartisk Dom — siger Hr. Blaqviere — om denne og de følgelig Forhandlinger, hvorved den brittiske Caracter fik saa rædsom en Plet, er det aldeles nødvendigt at læse Miss Williams Breve, udgivne 1801, og et nyere Flyveskrift kaldet, Captain Footes Retfærdiggiørelse, udgivet 1810. I det første af disse Skrifter, skildrer den smukke Skribentinde dem med Farver, der ikke ere mere gløende, end de sikkerlig fortiene; og hvad Capt. Foote angaaer, da hæver han ikke blot sin egen Caracter, men giør paa den udførligste og meest fyldestgiørende Maade sine Bagvaskere, Trafalgarheltens Styverfænger-Biographer til skamme."

(Slutn. følger).

Bilag til historisk Artikel,

Repræsentanten Bignons Tale om de nye Valglove.

(udaf Journal des Débats).

Dagens Orden er at aabne Forhandlingen om Lovforslaget angaae Begrændsningen af Valgarrondisementerne. Hr. Bignon har Ordet mod Lovforslaget i det Hele.

Bignon. Da Gienstanden for den Dem forelagte Lov er at iværksætte Loven af 29 Junii 1820; og da denne Lov, som skiller Majoriteten af Vælgerne ved en Deel af deres Rettigheder for at overdrage denne Ret til en priviligeret Classe Borgere, i Grunden kun er en Undtagelses Lov, kommer jeg at æske Forslagets fuldkomne Forkastelse, for at tvinge Mjnistrene til at faae en fast og varig Lov sat istedten for en Undtagelses Lov.

Hvorledes skulde jeg og kunne give mit Samtykke til Opstillingen af de Fiedre, hvorved Machinen skal sættes i Gang, da efter min Samvittighed det almene Vel byder os heller at gaae tilbage, og forandre hele Machinen? Da Loven af 29 Junii altid har fremstilt sig for min Aand, som farlig for Frank-

rigs Ære og Frihed, bør jeg prøve ved at hilde dens Udførelse, at tvinge Ministeriet til at erkiænde dens ulyksalige Inconstitutionalitet.

Den, der vil Maalet, maa ville Midlerne, men jeg kan ikke tvinges til at ville Midlerne, da jeg ikke vil Maalet.

Jeg vil midlertid ikke, m. H. i Anledning af Loven fra 29 Junii, efterligne den energiske Frimodighed, hvormed de hæderlige Herrer, som sidde paa hin Side, have indtil sidste Dieblik angrebet Loven af 5te Febr. 1817. Vi have seet dem i alle de foregaaende Sessioner komme ved enhver Leilighed at anklage Loven fra 1817 for at have frembragt forgiftede Frugter. Jeg vil ikke adspørge Personerne, jeg vil kun tilspørge Tingene.

Bragte i denne Forsamling, nogle ved Loven fra 1817, andre ved den fra 1820, bør vi ære de Frugter, enhver af disse Love har baaret; men da hver af dem er af modsat Slags, og da den Retning, de seneste Ministre have givet, ikke er den, de forrige Ministre gav, blev det vigtigt for enhver af os, at betegne den af disse Retninger, som vi have skiønnet, og skiønne, at være istand til at betrygge Valgenes Godhed, og Valgmødernes sande Frihed.

Parallelen af den dobbelte Retning, der paatrykkes Frankrig, forhen ved Loven fra Februar 1817 og nu ved Loven af 29 Junii, vil lade Dem dømme, m. H. hvilken der er den gunstigste for at vedligeholde de offenlige Friheder, og befæste den constitutionelle Regiering.

I Alt det, som nuomstunder er, i Ministeriets Forhold, i Chartets Krænkelse, i vor udvordes Politiks Gang, i Gemytternes Retning, endelig i det hele, og de enkelte Dele af alle Regieringens Operationer, erkiænder jeg Aanden af Loven fra sidste 29de Junii.

Naar jeg da i min Undersøgelse omfatter alt det, der knytter sig til denne Lov, vilde jeg være ved Spørgsmaalet, at vide, om den nærværende Lov bør antages; siden de samme Virkninger bleve mig Grunde at giendrive et Forslag, som sigter til at forlænge dens Udførelse, og at skaffe den mit Samtykke.

Fra den Epoke, hvor Loven af 1817 blev givet, indtil den, da en i Ministeriet opkommen Strid styrtede dem, der vilde opretholde den, var der i Frankrig, om ikke et Bifald af Tingenes nærværende Forfatning, i det mindste Haab om en bedre Tilstand, der ikke syntes meget langt borte, hvor man troede fuldstændigere at erhverve de Fordele, Chartet

havde lovet, og man troede at kunne bære Savnene, da man øinede Enden derpaa.

Der var en Tidspunkt af nogle Maaneder, da Ministeriet syntes at svare til det almene Ønske, og man havde Udsigt til en glimrende Fremtid. Man ventede sig Forbedringer i de forskiellige Dele af Forvaltningen og Regieringen. Alt forandredes i det Øieblik, De toge den Beslutning, at kuldkaste den Lov, Ministeriet et Aar tilforn saa kraftigen havde forsvaret. Ved denne Tidspunkt begyndte den sørgelige Retning, vi ere indviklede i, og som Loven af 29 Junii er bestemt til at befæste. Det er fra Enden af 1819, de skrive sig, disse Uroligheder, dette Ildebefindende, denne Giærings og Hads Aand, som vi leve midt i; de ere blevne forøgede ved den afskyelige Ugierning, hvorover vi sukkede alle, og som man til Skade for de nationale Friheder saavel har benyttet sig af.

Dette er det Skuespil, Frankrig fremtyder, fra det Øieblik af, Chartet er saaret i selve sin Grundvold. Hvo er den iblandt os, der tør sige, at der nu i alle franske Hierter er Tillid og Tryghed! hvo torde sige, at Frankrig er tilfreds med det nærværende og uden Frygt for det tilkommende; at en Dags Ro staaer inde for den næstes? Sandelig! Mini-

steriet vilde da tillægge sig en Fortieneste, som ikke tilkom det.

Hvorpaa beroer en saadan Tingenes Tilstand? derpaa, at takskee den nye Valglov, der ingen virkelig Nationalrepræsentation er (Urolighederne og Knurret begynde) derpaa, at vi leve midt i et Bestikkelses og Immoralitets System. En af denne Lovs store Feil er, at hellige Aristokratiets Fordringer (Larm) Kan man regne paa, at vedligeholde en Tingenes Orden, hvor man kommer bestandig at giøre Vold paa Gemytter og Samvittigheder?...

Hvilke Anker giver ikke Udførelsen af denne Lov Anledning til, hvis det er sandt, at Præfecterne i dens Udførelse endnu ere gaaede udenfor dens Aand. Skulde det være sandt, at i visse Departementer visse Valgmænd vare bragte til Møderne med Gensdarmer (til Spørgsmaalet, til Spørgsmaalet!) hvor er den redelige Mand, og for Alt, den Franskmand, der uden Smerte kan see den Maade, hvorpaa en af Naturen uconstitutionel Lov er bleven udført?

Efter min Fornuft og min Samvittighed, er den Tingenes Orden, hvori vi leve, hverken naturlig eller varig; ved det blotte Factum, at det er Undta-

gelses Love til, er denne Regiering en extraconstitutionel Regiering, mindre eller mere voldsom, mindre eller mere undertrykkende, men, som, da den har det Vilkaarlige til Hovedstøtte, ikke kan ansees uden som øieblikkelig, og transitorisk (voldsomme Uroligheder).

Det er latterligt at tale om Chartet, naar det ikke er til af uden af Navnet, naar den individuelle og Pressens Frihed ere tilintetgiorte.

Man siger, at Friheden i det mindste har taget Tilflugt paa Talestolen; seer midlertid, hvad her foregaaer; seer, om de Midler, man uophørlig anvender for at qvæle al Forhandling, ikke — tillad mig at sige — har noget revolutionnairt hos sig? (Udbrud af Latter blandede med en Forbittrelses Bevægelse).

Naar man forelægger Eder en Petition til Fordeel for uretfærdig plyndrede Donatarier, er det Dagens Orden, man æsker. Samme Præg gienfinder jeg i de Forhandlinger, ved hvilke man ubarmhiertig afviser en Oberst, der uden Lov og Dom er afsat fra sin Grad. (Her udbryder Stormen).

Præsident. Jeg gienkalder Taleren, at de Petitioner, som Kammeret har taget Beslutning om, er afgiorte Spørgsmaal. Her handles nu om den

Lov, der bestemmer Grændserne for Valgkredsene. (Ja! ja!) Der handles end ikke om at discutere over den nærværende Valglov, siden ingen har giort Forslag til denne Lovs Modification. Jeg indbyder Taleren at indskrænke sig til det Spørgsmaal, der for Øieblikket er Kammeret forelagt. (Stemme fra høire: Understøttet! levende Indsigelser fra venstre).

Chauvelin. Hr. Præsident! De har ikke Censurret over Talerne.

Præsident. Her handles ikke om Censur, men om Gienkald til Spørgsmaalet, og Reglementets Efterlevelse.

Chauvelin. Jeg har den Ære at svare, at den Tid, De har havt Forsæde i Kamret, har De aldrig saa ilde valgt Øieblikket at kalde til Reglementets Efterlevelse. (Levende Røre).

Bignon. Jeg har havt den Ære, forud at erklære, at, da jeg ikke vil have Loven fra 29de Junii, vil jeg ligesaalidt dens Iværksættelsesmidler, og det er saaledes jeg agter at stemme paa Forkastelsen af den ny Lov (Støi).

Stemme paa høire. Kom tilbage til Spørgsmaalet.

Vignon. Jeg er ved Spørgsmaalet, siden jeg taler mod Udførelsen af Loven af 25 Junii.

Stemme fra Centrum. Giør et Forslag at begiære den forandret.

Vignon. Jeg indskyder mig under Deres Retsind. Retfærdiggiør De ikke mit Forslag ved Deres idelige Dagsordener, ved disse Raadslagninger, som De tage med Storm ved Tallets Magt? (Levende Afbrud). Jeg beraaber mig paa den redelige og frimodige Erklæring af en af vore Collegaer, der har Sæde paa Eders Side, Hr. Marquis de Cordoue. (Kom dog tilbage til Reglementet).

Dupont de l'Eure og flere fra venstre Side. Det er skammeligt! lad dog tale.

Vignon. Hvis De var i Deres Departementets, og læste i Journalerne Kammernes Forhandlinger, vilde De da ikke sige, at man der vinder snart en Seir over Retfærd, snart en Seir over Menneskehed, snart en Seir over Chartet? (Skrig: til Orden! og langt Afbrud).

Hr. Castelbajac forlader Secretairbænken, og løber til Talestolen.

Benj. Constant? Hr. Præsident! bevar Taleren Ordet! (En Mængde Lemmer af ven-

ſtre Side reiſe dem. Uorbenen er paa det høieſte).

Præſ. Hr. de Caſtelbajac forlanger Orden om Reglementets Efterlevelſe. Det Spørgsmaal har altid Forret.

Mechin. Godt! jeg forlanger ogſaa Ordet.

Caſtelbajac. Det er virkelig kun ved at misbruge Kammerets Føielighed, at man kan i Anledning af et Spørgsmaal ſom nærværende, og naar der blot handles om Valgcollegiernes Begrændsning paa ny fremdringe for Kammeret alle de Forhandlinger, af hvad Natur de end ere, der ere frembragte fra Sesſionens Begyndelſe, og følgelig fornye alle de Debatter, ſom vi ſaameget muligt vilde bortfierne (Man leer, og murrer paa venſtre) da de ikke tiene til Andet, end at ſætte Splid mellem Borgerne indbyrdes, og indſkyde dem mod Kongens Regiering en Mistro, ſom, jeg frygter ikke at ſige, ingen god Franſkmand kan ville indſkyde.

Min hæderlige Collegas, Hr. Bignons Tale, ſigter ikke til andet, end paa ny at frembrage Spørgsmaal, der ere tilendebragte og afgiorte, og iſær at opkaſte en Fordring, ſom man alt for ofte yttrer paa den os modſatte Side, den at paaſtaae, at Frankrig anſeer Dem, ſom undertrykte (Afbrud).

Girardin. Ja! De undertrykket vore Talere.

Andre Stemmer. Ja ved Slutslag (Coups de cloture).

Castelbajac. De har den Fordring at synes undertrykte (Ja! ja) og De er det ikke, da det almeenvitterligt, at det er faa Dage, siden jeg besteeg denne Talestoel, for at forlange Forhandlingens ubegrændsede Udstrækning. Man maatte have meget mindre Forstand, end den Talet, der er ved Siden af mig, for ikke at indsee, at han vigeet aldeles fra Spørgsmaalet, og jeg forlanger ham bragt tilbage dertil.

(Efter en dobbelt saa lang Tumult, hvori B. Constant, Pasquier, Manuel, La Bourdonnaye, Donnadieu og flere under idelige Afbrud forgiæves stræbte at tale, blev endelig ved en utvivlsom Majoritet Bignon kaldt tilbage til Spørgsmaalet, og erklærede nu fra sit Sted, at han skiænkede dem Resten af sin Tale).

K. R.

Historien.

Endnu bestandig vedvarer den frygtelige Jordbrand, eller rettere synes den endnu i bestandig Tiltagende, og neppe findes vel den menneskelige Stemme, der tør formaste sig at sige: saa vidt skal du komme, og ikke videre, neppe den dødelige Haand, der vil være istand til saaledes at kue den, at ikke i det Dieblik man troer et Sted at have faaet Magt dermed, et uventet Vindpust henvifter en Gnist, hvor man ikke tænkte derpaa, og Luen udbryder med fornyet Hæftighed der.

Med den neapolitanske Revolution skal det efter endnu uvisse Efterretninger være forbi, i det Prinds Regenten og Parlamentet, efter en ubetydelig og for Neapolitanerne uhældig Fægtning, der havde været ved Rieti, og i Følge hvilken Østerrigerne havde forfulgt de flygtende Neapolitanere, og bemestret dem Aqvila, samt i Følge en Opstand i Gaeta, hvor den kiække Commandant General Begani skal være myrdet, skal have affendt en General Fardella for at melde deres fuldkomne Underkastelse. Vi forbeholde os at komme tilbage til denne Begivenhed, hvis, inden Hæftet udkommer, nøiere og omstændeligere Efterretninger skulle være indløbne.

Næsten i samme Dieblik, som de første af disse Efterretninger indlob, overraskedes man ved Udbruddet af en pludselig Militairrevolution i Piemont, hvor den gamle Konge Victor Emanuel har nedlagt Regieringen, udnævnt sin fraværende Broder Hertugen af Genevois til sin Eftermand, og sin Frænde Hertugen af Carignan, der siges at være opdraget af Talleyrand, til Regent. Allerede en Tidlang havde man ymtet om, at der var en hemmelig Giæring, ligesom man og i Aviserne har seet en foregiven Adresse fra den piemontesiske Armee, der vægrede sig ved at forenes med Østerrigerne imod Neapel, og som det og er paastaaet, at Kongen af Sardinien havde undslaaet sig for at komme til Laybach, hvor han skal have været indbudet; ogsaa fortaltes nogle i Piemont forefaldne urolige Optrin, der dog forestilles som ubetydelige og aldeles dæmpede. Med eet erfarer man, at Garnisonen i Alexandria havde giort Opstand, hvortil, efter Kongens Proclamation desangaaende, et løbende Rygte, at Østerrig havde forlangt, at Kongen skulde overdrage det nogen Fæstning, eller afskedige en Deel af sine Tropper, synes at have været Paaskuddet eller Anledningen; Kongen forlangte nu, at Besætningen i Turin skulde rykke mod Insurgenterne; men de vægrede dem derved,

og forlangte en ny Constitution; Prindsen af Carignan, og General Giflenga, som bleve sendte at stille Insurrectionen i Alexandria, satte dem i Spidsen derfor, samtlige piementesiske Garnisoner fulgte Exemplet; og allerede hedde det, at Prindsen af Carignan var med 25000 Mand rykket mod Mailand, hvor man og alt bebudede dem at maatte være ankomne, og vel modtagne; dette har midlertid ikke sandet sig, og synes derimod Prindsen af Carignan først at ville ordne Tingene hiemme. At den Vending, Tingene i Neapel skulle have taget, samt Hertugen af Genevois Vægring ved at erkiænde Revolutionen og sin Broders Aftakkelse, giøre en pludselig Forandring i Tingenes Udseende, er øiensynligt; men ligesaa unægteligt er det, at i hele det nordre Italien er en overordenlig Giæring; at f. Ex. ved de østerrigske Troppers Giennemmarch giennem Bologna, Borgervæbningen skal være afvæbnet, og adskillige hæftede, at i Modena og flere Stæder Fængslinger tildeels af anseelige Personer ere forefaldne, m. m. hvilket endnu faaer større Betydenhed ved de overordenlige Rustninger, Østerrig og Rusland siges at giøre.

En særdeles Sensation har det giort, at medens det franske Hof i Forening med det engelske erklærede sin fuldkomne Neutralitet i de neapolitanske An-

liggender, den franske Gesandt i Laybach, handlede aldeles i Overeensstemmelse med Østerrig og Rusland. Lord Castlereagh, der fra sin Side havde idelige Anfægtninger af Oppositionen, som, ikke nøiet med denne Neutralitet, vilde, at England skulde antage sig Neapels Selvstændighed, saae sig i den Nødvendighed, at begiære en Erklæring af Hertug Decazes, der var som overordenlig Gesandt i London, hvorledes det kunde være, at medens han ikke aflod at tale i sin Regierings Navn om fuldkommen Neutralitet i Henseende til Neapel, de franske Gesandte ved italienske og tydske Hoffer fulgte en aldeles modsat Retning; Castlereagh havde vel ingen Ret til at foreskrive det franske Cabinet, hvad Retning det skulde tage, imidlertid ansaae han sig bemyndiget at spørge, hvorfor Gesandten ved det brittiske Hof talte i een Aand, medens Regieringen handlede i en aldeles modsat? Decazes forsikrede da, han handlede bogstavelig efter sine Instructioner; havde han faaet slige, der skulde holdes hemmelige, havde han naturligviis ikke kunnet tale derom; men her kunde han give sit Æresord, at det var efter bestemt Befaling han havde talt om Frankrigs Neutralitet i Henseende til Neapel.

Saasnart imidlertid Decazes kom hiem, skrev han til Pasqvier, og klagede over den tvetydige Rolle, man lod ham spille for den engelske Regiering. Pasqvier begav sig nu strax med Decazes Brev tilhove, og erfoer da der, at Blacas havde handlet efter ham ubekiændte umiddelbare Ordrer. Pasqvier forlangte nu sin Afskeed; men den vilde man ikke give ham, og besluttede sig derfor til at frafalde de blacasske hemmelige Instruxer. Midlertid vedbliver Neapels Sag uafladelig at være et Tvistens-Æble mellem de Liberale og Ultraerne, og har der nylig i Anledning af en Beretning, Financeministren havde ladet bekiændtgiore paa Børsen, om Østerrigernes Seir ved Rieti, som Oppositionen formelig benægtede, været en overmaade hæftig Tumult i de Deputeredes Kammer, hvor overalt det ene forargelige Optrin afløser det andet, og hvor Ultraernes brutale Overmod af deres Majoritet, og de Liberales ikke altid saa ganske liberale Retorsionssystem ere i evindelig Kamp.

Ikke mindre hæftig, men i en overhovedet langt humanere Tone er Kampen i det engelske Parlament. Meget hæftige vare nylig i Overhuset Debatterne om de neapolitanske Anliggender, især da Grey understøttet af Lord Holland foreslog en Adresse til Kongen at begiære nærmere Oplysning om Forholdet med Neapel, hvad midlertid paa Liverpools og Harrowbys Indsigelser uden Stemning blev forkastet. Ikke desmindre frembragte Sir James Mackintosh denne Sag paa ny i Underhuset, og sagde blandt andet: "Angrebet er skeet, og maaskee er alt i dette Øieblik Neapels Ruin tilveiebragt; men det store Spørgsmaal, jeg har at forelægge Huset, beroer ikke paa Begivenhedernes Løb, eller Krigens Lykke. Nei om og hele det neapolitanske Landemærke igien skulde oversvømmes, skal dog hverken denne eller no-

gen anden Omstændighed afholde mig fra, at giøre mit Forslag, og erklære mine Grundsætninger. Har en europæisk Magt krænket een Nations Uafhængighed, tilkommer det andre Nationer, at see paa deres egen Sikkerhed, og Haandhævelsen af deres egne Rettigheder. Har Uret væbnet med Anmasselse og Magt været seierriig, paaligger det Huset at undersøge, om Landet ikke her havde nogen Deel i en saadan Seir; og er Krigen begyndt, der maaskee, dens Udfald være, som det vil, indvikler hele Europa i Fiendtligheder og Anarchie, er det ogsaa Tid for os at spørge, om H. M. Ministre have giort Alt at slukke den uheldbringende Gnist, der torde opflamme sig til en ødelæggende Ildebrand. Hvad Udfaldet af det voldsomme og uhørte Angreb paa Neapel vil blive, lader sig i nærværende Tidspunkt ikke bestemme; Neapels Undergang er midlertid at formode, og skiøndt vor Tidsalder er riig paa Exempler, at Frihedskiærlighed og Folkeenthusiasmus bød talrige Hære kraftigen Spidsen, maa dog hver Mand, der ikke seer Mirakler fra Himlen imøde, belave sig paa at høre, at Neapels Marke, Byer, Stæder og Fæstninger kun alt for snart vil falde i Triplealliancens Hænder." Han gientog til Slutning Lord Greys Fordring, at Ministerialcorrespondencen denne Sag angaaende maatte forelægges Huset.

Lord Castlereagh begyndte med at erklære sit Samtykke til mange af Sir M. fremsatte Ytringer og Grundsætninger, men benægtede Nødvendigheden af, at Huset i dette Dieblik skulde udtrykke nogen Mening, og altsaa af at forelægge Parlamentet de forlangte Documenter. Han tog endvidere den saavel her som især i Overhuset angrebne hellige Alliance i Forsvar, erklærede, at de Allierede siden 1814 ikke paa fierneste Maade havde tragtet efter at forøge deres

Landemærker, og forsikkrede, at de i Henseende til Italien ikke vilde afvige fra deres hidtilværende Handlemaade. Midlertid havde den engelske Regiering erklæret, ikke at billige de Grundsætninger, de allierede Magter mod Neapel handlede efter; men uden derfor at giøre den østerrigske Regiering Forestillinger mod deres Fremfærd, hvad han, om han endog troede, Østerrig begik Uret mod Neapel, hvilket dog ikke var hans Mening, ikke vilde have giort, da han paa en saadan Forestilling vilde være nødlaget at lade strængere Forholdsregler følge. Tierney, Brougham, Wilson og flere, understøttede Sir Mackintoshes Forslag, som imidlertid med 194 Stemmer mod 125 blev forkastet.

Endnu engang bragte Marquis Landsdown denne Sag paa Bane i Overhuset, under Foreveding af, at lade Ministrenes Forhold heri, som de Allierede i Følge deres Manifest synes at misforstaae, vederfares vedbørlig Ret; og foreslog en Takadresse til Kongen, fordi han havde ladet Copie af Svaret til de allierede Magter forelægge Huset, samt Yttring af Landets Tilfredshed over, at han havde afslaaet at tage Deel i en Forholdsregel, der ikke alene stred mod Constitutionens Grundlove, men ogsaa krænkede den almene Folkeret, med tilføiet Bøn, at H. M., hvis det ikke var forsilde, vilde anvende al sin Indflydelse hos de allierede Magter, for at forebygge Følgerne af de tagne Forholdsregler, der maaske torde forstyrre Europas Almeenro, og, der naar man betragtede de Grunde, hvorved de retfærdiggiordes, var det farligste Exempel for Monarkenes Uafhængighed, og Nationernes Sikkerhed.

Ministren Grev Bathurst begyndte sit Svar med at erklære, at hans Forgiængers hele Argument gik ud paa, at England ikke burde under nærværende Omstændigheder blive neutralt. Denne Neutralitet

indskrænkede han sig at forsvare, uden egentlig at indlade sig paa at bedømme Østerrigs Forhold. I Fortsættelsen af Debatterne talte Lord Holland endnu mere ligeud end Landsdown, og paastod, at Ministrene saavel i England som Frankrig i Hiertet vare enige med de Allierede, men at Underhuset i England, begge Huse i Frankrig, og Pressefriheden i England, som desværre ikke fandt Sted i Frankrig, hindrede dem at vedstaae det. Lord Liverpool forsvarede Neutraliteten paa ny, og erklærede, det var en Sag Parlamentet ikke kunde blande sig i, uden enten at paadrage sig selv Europas Latter, eller Følgerne af et Afslag. Marquis Landsdowns Forslag blev endelig forkastet med 84 Stemmer mod 37.

En anden vigtig Forhandling synes at tage en ønskeligere Vending, da Catholikernes Emancipation (Indsættelse i fulde Borgerrettigheder) af Hr. Plunkett af Oppositionen er bragt i Forslag, understøttet af Lord Castlereagh, og flere af Ministeriet, og nu, skiøndt i Begyndelsen kun seirende med ringe Majoritet, i fuld Gang, og den anden Forelæsning deraf med 254 Stemmer mod 243. og under kraftig Anbefaling af den hiemkomne Canning giennemdrevet.

En formelig Seir har Oppositionen erholdt, i det Sir Western har med en Majoritet af 24 Stemmer faaet Tilladelse at indbringe en Bill om Maltpaalæggets Ophævelse. Lord Castlereagh har imidlertid i en senere Debat forsikkret Sir J. Mackintosh, at Ministeriet derfor ikke var findet at resignere, som det i ældre Dage stedse pleiede at gjøre, naar det saae sig overstemt.

I Spanien vedbliver Spændingen. Den aftakkede Livgarde, som Kongen nødig aftakkede, blev strax sat i Arrest, og fordeelt i tree Klostre. Midlertid vedvarede Giæringen, og Kongen blev paa en

Spadseerkiørsel formelig insulteret. Cortes traadte nu sammen igien, og Kongen aabnede dem den 1ste Martii med en Tale, hvori han til Slutning anmodede dem om at tage Forholdsregler til at forebygge saadanne skammelige Fornærmelser, som han ved adskillige Leiligheder havde været udsat for. Dette besvarede Præsidenten i almindelige og ubestemte Udtryk. Efter Kongens Bortgang foreslog Grev Torreno, at der skulde udnævnes en Commission til at affatte et formeligt Svar; hvilket efter nogen Modsigelse blev vedtaget. Samme Aften tog samtlige Ministre, paa Søeministren Jabat nær, deres Afskeed, og Departementcheferne, som Kongen interimistisk vilde overgive Portefeuillierne takkede ligeledes af; og erfoer man, at Grunden til Ministrenes Resignation var, at Slutningen af den kongelige Tale ikke i Forveien havde været dem meddeelt. Kongen henvendte sig nu til Cortes, at de skulde foreslaae ham et nyt Ministerium, hvilket de undslog dem for, hvorpaa han og Statsraadet lode sig gjøre Forslag dertil, og synes det nye Ministerium hidindtil uventet populairt, og tillige bestemt at iagttage en personlig Middelvei imellem alle Partier.

De portugisiske Cortes synes at gaae en meget bestemt Gang, og have saaledes vedtaget at udfærdige deres Acter i Kongens Navn, og ikke, som hidtil: i hans Fraværelse. Den Madera har underkastet sig dem; og adskillige Stæder i Brasilien skulle være i Begreb med at følge samme Exempel.

Mærkeligt er det, at der paa samme Tid er i fuld Giæring i de ikkechristne Stater. Saaledes skal der i det marokkanske være udbrudt en Borgerkrig, i det Keiseren Muley Soliman, der har Slettebeboerne og Negerne til Hest paa sin Side har faaet en farlig Modstander i sin oprørske Brodersøn Muley

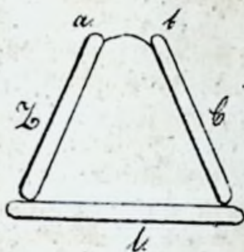
Ibrahim, der understøttes af Biergbeboerne. Saaledes skal Ali Pacha, langt fra at være sin Undergang nær, eller have mistet sine bedste Folk ved et Forræderi af en falsk Ven, have gjort et nyt Udfald, overrumplet Paschi Beys Leir, næsten taget ham selv til Fange, derpaa være trængt frem til Previsa, og faaet der en Forstærkning af 6000 Albaneser, der have stødt til deres forrige Beherskers Faner. Saaledes skal paa Candia være udbrudt en farlig Opstand formedelst Pachaens og hans Undergivnes slette Forhold mod de Indfødte; saaledes skal i Wallachiet være udbrudt en Opstand, i det en Bojar Wladimirskoi i Spidsen for 8000 Mand søger at bemestre sig Hospodarværdigheden; saaledes vil man vide, at det mellem Porten og Ægyptens mægtige og virksomme Pacha skal være nærved at komme til Krig, i det Divanet skulde have yttret Lyst at sende Storadmiralen til Ægypten, at tage Alexandrien, Damette, og Rosette i Besiddelse, og da hæve Indtægterne af Ægypten umiddelbar til Porten, hvilket Pachaen, der selv har en anseelig Flaade, ikke skal være tilboielig at underkaste sig. Saaledes skulle Wechabiterne paa nye være i Begreb med at angribe Arabien. Næsten skulde man fristes til den Tanke, at den Tidsaand, der ytrer sig i alle disse Optrin, maatte have endnu længere og mægtigere Arme, end de, man nuomstunder tillægger Carbonarismen og Liberalismen.

K. R.

Den 31 Marts 1821.

E. Sk. Baade i Neapel og Piemont synes det var ude med Revolutionen. Da alt imidlertid endnu ikke er tilende, ville vi giemme Beretningen om det Hele til næste Hæfte.

Fig: 1.

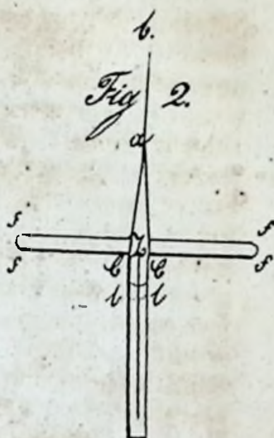
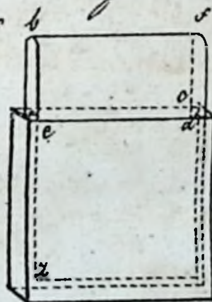

Fig 2.

Fig 3.

Fig. 4.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Fierde Binds tredie Hæfte.

Om Siciliens politiske Tilstand 1813.
(Sluttet).

Faa Betragtninger om den Art Forandring, der er iværksat i Sicilien, maa være os tilladte, inden vi slutte.

Allerførst er det sikkerlig mærkeligt, at saa usædvanligt et Foretagende, som Kuldkastningen af en ældgammel Regiering, og Oprettelsen af en ny i et betydeligt Kongerige i Europa ved den engelske Regierings executive Grene, skulde fundet Sted, uden at nogen

officiel Underretning var bleven meddeelt Constitutionens raadslaaende Dele. Det sædvanlige Paaskud om Hemmelighed og Delicatesse — dette Paaskud, der saa ofte er brugt til at kaste et Dække over Tilbageholdelsen af Underretning, der burde være givet — kan ikke anvendes paa Forhandlinger, der efter selve deres Natur ere offenlige.

De historiske Omstændigheder, der foregik denne Begivenhed, ere kortelig følgende. Mod Enden af 1811 opdagedes en frygtelig Sammenrottelse mod de engelske, eller, hvad der kommer ud paa eet — til Fordeel for de franske. Dens Hovedmænd bleve stillede for en Krigsret, men ingen af dem dømt fra Livet. Dronning Carolines Modbydelighed for de engelske, og hendes Henfigter til Fordeel for Frankrig, som vor Regiering havde forbulgt, men som adskillige af vore Landsmænd ligesaam berettede, og godtgiorde paa Tryk, gav disse farlige Forsøg Medhold og Styrke. Hendes fuldkomne Herredom over Kongens eftergivende Sind, og følgelig hendes Raadighed over Regierings-Magten var ikke Hemmelighed for nogen. Et Antal af de meest populaire Baroner, som Aaret før var bragt fra Sicilien, og hensatte i Fængsler paa Naboøerne, for at have modsat dem Hoffets Forhodsregler forrige Aar, bleve nu hiemkaldte. Kon-

gen afstod under Paaskud af slet Helbred Regjeringen til sin Søn. Dronningen fik Befaling at residere i Afstand fra Anliggendernes Sæde. Et sicilianskt Parlament blev sammenkaldet, og de gik frem, under Instructioner fra Monarken, til at giøre Udkast til en Constitution, som Storbrittanniens aabenbar skulde være Mønstret for. At alle disse vigtige Forhandlinger fandt Sted under den brittiske Regjerings Autoritet, og ved Indflydelse af dens umodstaaelige Magt i Sicilien, har ingen forsøgt, at lægge Dølgsmaal paa. Lord *) Castlereagh siges at have anført, at Kongens Aftakkelse var frivillig, og ved en beundringsværdig Raadighed over Sproget at have benævnt den en midlertidig Indsættelse af en Mands Myndighed i Stedén for en andens, ikke en Aftakkelse. Men vi behøve ikke at opholde os ved at forklare Meningen af disse Udtryk. I Juli 1812 blev en Liste Artikler, der

*) Om hans Herlighed ennu skulde komme disse sine Udtryk ihu? eller ingen af de H.H. paa den modsatte Side, der dog ellers pleie at have saa god en Hukommelse, skulde ved en eller anden nuværende Leilighed finde det passeligt at minde ham derom?
U. A.

indeholdt Hovedpunkterne af den tilkommende Constitution, udkastet af Parlament, og fik for en Deel det kongelige Samtykke ved Arveprindsen, den ny Monark under Navn af Generalvicarius. De ledende Bestemmelser, hvorover nogle Iagttagelser synes nødvendige, skulle vi kortelig anføre.

I Spidsen for dem alle staaer den Artikel. "Religionen skal være catholsk apostolisk, romersk, alene, med fuldkommen Udelukkelse af enhver anden." Dette er en meget omfattende Artikel; den dækker omtrent saamegen Magt, som noget indført Monarkie kunde ønske. Den indbefatter en Forebyggelse af al Forhandling om religieuse Væner, og vi kan ingen Tvivl have om, at den strækker sig til at forfølge enhver Sect. Geistlighedens Magt, saaledes bevogtet mod al Modstand enten fra Prædikestolen eller Pressen, og styrket ved Indskydelsen af sin store Rigdom, maa være yderlig vanskelig at opveie eller modstaae. Det paastaaes fra alle Sider, at en tredie Deel af hele Jordeiendommen paa Sicilien hører Geistligheden til. Hvor stadig denne Vægt vil blive kastet i den regierende Magts Skaal, og hvor daarligt den maa giøre ethvert Forsøg at forme Regieringen efter vor egen, er øiensynligt.

Den sicilianske Regiering er foreslaaet at skulle bestaae, som i Engelland, af en Konge, hos hvem den executive Magt skal være, og af to Parlamentshuse, der i Forening med ham skulle udøve den lovgivende. Det aristokratiske Huus, skal bestaae af alle de Baroner, og Geistlige, der under den gamle Constitution havde Sæder i Parlamentets Baroners og geistlige Huus. Hvoraf og hvorledes Underhuset skal sammensættes, er ikke bestemt endnu. Dette, som det var en Biomstændighed, er overladt til Fremtids Bestemmelse. Da det er en Hovedpunkt, hvorpaa den hele Bygnings Caracter, og de gode og onde Virkninger, den skal frembringe, maa beroe, kan vi ikke andet end giøre os synderlige Gisninger om de Hensigter, hvorved den er skudt til Side, som en Materie af underordnet Betydenhed.

Under den gamle Constitution udgiorde Baronerne et Huus, de Geistlige det andet, og Commons det tredie. Da deres Stemmer vare lige, behøvede Baronhuset og Geistlighedens blot at forene dem, for at giøre den tredie Stand til en fuldkommen Nullitet. Da Baronerne og de Geistlige herefter kun skulle udgiøre eet Huus, vil de være berøvede dette Middel til at lamme Constitutionens populaire Lem; og for saa vidt er Forbedringens Lod forøget. Hvad

andre Midler Constitutionens monarkiske og aristokratiske Lemmer vil besidde til at medvirke paa den populaire; kan vi først bedømme, naar Bestemmelserne og Maaden, hvorefter denne skal sammensættes, blive bekiendte. Det er rigtig nok ikke let at see, hvad Materialier der er tilbage i Sicilien, hvoraf det er muligt, at et Underhuus, der kan stifte noget Godt, kan dannes. Da der aldrig enten har været Vindskibelighed, Manufacturer eller Handel i Sicilien, er der ikke nogen Eiendom, som fortiener dette Navn, Jordeiendom undtagen. Men Geistligheden eier een Trediedeel af Jorden, Baronerne den anden, og Kronen den sidste. Folket, hvoraf det andet Parlamenthuus skal sammensættes, maa være den Almue, der lever i Armod og Vankundighed paa hine tre Stænders Godser, og der er paa utallige Maader afhængig af dem. Der er mange Mennesker blandt os, som naar de blot kan see en Ting med den britiske Constitutions udvortes Zirater, skiøndt berøvet alle de Omstændigheder, som man ene har at takke for den gode Deel af dens Virkninger, strax slutte, at alt maa gaae godt; Mennesker, som naar de blot have Formerne, bekymre dem kun lidet om — som de forstaae kun lidet af — det væsentlige. Hvis i den begyndende og ufuldkomne Forfatning, hvori hver

Ting bliver i Sicilien, vi maa vove at giøre os nogen Gisning om, hvad der vil blive den endelige Virkning af Udfærdet og Tendentsen i, hvad allerede er skeet, skulde vi sige, at den monarkiske Regieringsgreens Magt var i Begreb med at formindskes, uden at noget virksomt Tillæg skeede til den democratiskes Magt; og at følgelig den aristokratiske, der bestaaer af Baron og Prælatstanden, vil betydelig forøges. En af to Følger maa flyde heraf. Bliver den aristokratiske Magt den monarkiske for stærk, vil denne blive til et Nul, og tilsidst udslukkes. Er den monarkiske endnu bestandig istand til at forsvare sin Plads, maa den monarkiske og aristokratiske Green indgaae en ny practisk Overeenskomst; og efter en ny Maneer, men ligesom forhen deele indbyrdes Misregieringens Fordeele. Naturligviis sætte vi en fremmed Mellemkomsts indtræffende Omstændighed ud af Sigte, og forudsætte, at Machinen holder sig selv i Gang.

I Bestemmelserne af dette foreslagne Constitutionsudkast, see vi, at alt er opofret de Adelige. I den foregivne Ophævelse af Lehnsherredømmet over deres Godser, have de med stor Patriotismus opgivet den Deel, der var dem selv byrdefuld; det er at sige, Forpligtelsen til Krigstieneste, som til deres Fordeel

er blevet ombyttet til en Pengeafgift. Derimod Alt, hvad der var til Byrde for Folket — den Ret at være fri for Paalæg — den Ret at forbyde det frie Salg af Jordens Producter, for at sælge deres egne Vare til Monopolpris, eller udpine Penge ved at sælge Monopoliet — have de fundet Midler til at beholde. De have undslaaet dem ved at opgive det hele Sæt af dritti angarici.*) De have blot tilbudet at sælge dem, og det til en Priis, der i hver Betydning af Ordet var over deres Værd. De have tilbudet at sælge dem for tyve Aars Beløb, som, vi indbilde os, er en god Deel mere, end Jord selv i Sicilien i Følge det strænge Monopol er værd. Da Publikum er aldeles ude af Stand til at giøre dette Kiøb, og vides at være ude af Stand dertil, er det Tilbud, de Adelige have giort at afhænde deres ødelæggende Rettigheder, ligemed en Erklæring af deres Beslutning, at beholde dem.

---

*) I et følgende Hæfte vil Undertegnede søge af andre Kilder at uddrage et kort Udtog af begge Kongerigers Begivenheder, fra de heromhandlede Tildragelser i Sicilien, til begge Rigers Gienforening efter Murats Fald, og de Tildragelser, der foregik ved seneste Revolution. K. R.

Hvad Fremskridt der er skeet, til at sætte denne Constitutionsplan i Udførelse, som den nu er, om saa meget, som et Forsøg dertil, har fundet Sted, om den eneste Forandring, der hidtil er iværksat, ikke er een Konges Afsættelse og en andens Ophøielse, om Folket ikke er ligesaa elendigt, og ilde behandlet som før, om der ikke er ligesaamegen Misfornøielse, og ligesaa meget Fiendskab mod de engelske — i Henseende til alle disse Punkter ere vi fuldkommen i Mørke.

Om Oprindelsen af de spanske Cortes, samt af Castiliens Municipal Regiering.

(Udaf Edinb. Rew. Recension af Doctor Don Francino Martinez Marinas Ensayo historico critico sobre la antigua Legislation y principales cuerpos legales de los reynos de Leon y de Castilla. pp. Madrid 1808.)

— — Der er blot to Punkter, hvori vi skulle følge Forf. Historien, Oprindelsen og Myndigheden af Cortes, og Oprindelsen og Constitutionen af Ca-

stiliens Municipalregiering ere Vidbegjerliges Gienstande for alle Nationer *), og de ere i Særdeleshed

*) Paa samme Grund troer Ubg. i en Tidspunkt, da mere end nogensinde Alles Øine ere henvendte paa Spanien og dets Cortes, Brittens lærerige Udtog af et spansk Skrift om denne Materie, og der neppe her selv torde være bekiendt, ikke kan være uvelkomment, især naar vi om Værkets Paalidelighed udaf Indledningen til Rec. meddele følgende Oplysning: "I Ferdinand den siettes Regiering, og under Carvajals Bestyrelse blev en Commission nedsat at undersøge Spaniens Documenter, og randsage i Klostrenes og Kathedralernes Archiver efter Alt, hvad der kunde oplyse dets Historie og Oldsager. I denne Commission vare en Burriel og Velasquez, Mænd ivrigen tilbøielige og udmærket duelige til at efterspore deres Lands gamle Constitution. Carvajals Død giorde nu Ende paa deres Arbeider, inden de udstrakte Undersøgelser, de vare inde i, vare bragte til Ende. Men den Samling historiske Dokumenter, de alt havde samlet, var uhyre, og da den blev nedlagt hos det kongelige historiske Akademie i Madrid, var Frugterne af deres Arbeid ikke spildte. De Lærdes Nysgienhed henvendtes paa slige Undersøgelser, og under Carl den tredies lange og lykkelige Regiering vedblev Akademiet bestandig at forøge sine Samlinger. Ivelige Forsøg giordes

vor Opmærksomhed værdige i Betragtning af Dr. Robertsons Bekiændelse, at han ikke var istand til at

---

at meddele Publikum nogle af disse Opdagelser. Adskillige Stykker gammel-spansk Historie med mange gamle Privilegier og Documenter bleve trykte i Espanna Sagrada, og andre Værker. Correcte Udgaver af de fortrinligste Krønniker udkom i Madrid, og Forhaabninger gaves, at de gamle Cortes Akter og Protokoller vilde tilsidst blive bekiændtgiorte. Men Regieringens Avindsyge forekom Udførelsen af disse Hensigter. Krønikernes Udgave afbrødes af Frygt, at den Frihedsaand, de aandede, maatte indskyde den nærværende Slægt en lige Ild, og den hyppig ansøgte Tilladelse, at trykke Cortes Protokoller fuldstændig, eller blot i Extrakt, skiøndt ofte lovet, holdtes dog bestandig tilbage. Under Carl den fierde næredes gunstig et Forehavende at udgive en correct og eens Udgave af de utallige Værker, der tilskrives Alonso den Vise, og af disse Værker bleve Partidas, eller Lovbigesterne, der vare samlede ved denne Monarks Myndighed, og under hans Bestyrelse, udseete til de første, der skulde udgives. Marina, Forf. til den her omhandlede Afhandling, blev beskikket til at udarbeide en Fortale til denne Udgave; men da hans Værk forelagdes Akademiet, bleve de Sandheder, den indeholdt, naturligviis anseete for utienlige og upassende

faae fyldestgiørende Oplysning angaaende nogen af Delene.

Da de Christne grundede et uafhængigt Kongerige i Asturiens Bierge, indførte de naturligviis i deres ny Monarkie samme Love og Regiering, under hvilke deres Forfædre inden Saracenernes Indbrud havde levet. Albeldas Krønike fortæller os, at Alonzo den kydske i Oviedo igien indførte den samme Orden i Kirke og Stat, der havde bestaaet i Toledo, Visigothernes gamle Hovedstad. Alonzo den kydske døde 843, og Albeldas Krønike, som er de Christnes første Historie efter at de havde tilbagevundet deres Frihed, blev skrevet omtrent 40 Aar efter hans Død. I det tiende Aarhundrede, flyttedes Hoffets Residents fra Oviedo til Leon, men Statens Constitution lodes

for Tiderne. Partidas bleve da udgivne uden den bestemte Fortale. Men en Revolution var for Haanden, der viiste, paa hvor skrøbelige Grundvolde den gamle Despotismus hvilede. De Franske lagde dem imellem, og hindrede Regieringen fra igien at blive ordnet paa sin gamle og lovlige Basis. Indtrængerne bleve imidlertid snart uddrevne af Hovedstaden, og Marina, der benyttede sig af disse Omskiftninger, udgav sin Bog, inden de kom tilbage til Hovedstaden."

uforandret. For at danne sig et rigtigt Begreb om Leons Monarkie, maae vi vide, hvad Visigothernes politiske Indretninger vare.

Visigothernes magre Kroniker give os liden Underretning om deres Regiering. Men vi have deres Lovbog, der er et fuldstændigere og mere udarbeidet Værk, end nogen anden barbarisk Nations Love. Vi have ligeledes Acterne fra de toletanske Concilier, hvor i det visigothiske Monarchies sidste Hundredaar, deres Konger, Adel og Geistlighed pleiede at mødes og raadslaae om offenlige Anliggender. Af disse maa al den Underretning drages, vi kunne faae om deres politiske Constitution.

Deres Regiering var et Valgmonarki — maaskee den sletteste Form, der kan optænkes for et barbarisk og uroligt Folk. Valgretten var ved Lov tillagt Bisk̄opperne og Palatinerne; og et raat Samtykke gaves deres Valg ved den omgivende Mængdes Skraal. Men faa Konger skyldte et regelrigtigt og lovligt Valg deres Ophøielse. Den største Deel fik deres Kongeværdighed ved Magt eller Kunstgreb, og mange af dem banede sig Vei til Thronen ved Snigmord af den foregaaende Monark, eller ved heldig Rebellion mod hans Myndighed. Sumpserunt Gothi, siger Gregorius fra Tours, hanc detestabilem con-

suetudinem, ut si quis eis de regibus non placuisset, gladio eum appeterent, ut, quem libuisset animo, hunc sibi statuerent regem. Naar slige Revolutioner indtraf, var det sædvanligt for den nyvalgte Monark at sammenkalde et Nationalconcilium for at faae sin Ret til Kronen høitidelig erkiændt af Kirken, og denne Gunst, slog det ham aldrig feil, at erholde af Geistligheden, hvis Forfængelighed smigredes ved denne Appel. Kirkens Erkiændelse ledsagedes af de strængeste Forkyndelser saa vel af evig som timelig Straf mod alle, der skulde forstyrre den nuværende Monarks Regiering, eller sammenrottes mod hans Liv, eller uden hans Samtykke tage Forholdsregler for at forvisse sig Kronvalget efter hans Død. Men Geistlighedens Forbandelser vare ligesaa svage Brystværn for Thronen, som Lovenes Majestet, og de hellige Fædre havde tit den Ydmygelse, ikke længe efter at vie som deres lovlige Monark den heldige Throneransmand, som de allerede havde hengivet til evig Fordømmelse.

Inden Visigotherne nedsatte dem i Spanien, synes det, at, endskiøndt Kronen var en Valgkrone, var dog den Ret at vælges indskrænket til en særdeles Familie. Men da den kongelige Familie uddøde, var siden den Tid ingen Familie istand til, at erholde

samme uomtvistede Forret. I mange Tilfælde havde den regierende Konge Indflydelse nok til at faae sin Søn givet sig til Medregent i sit levende Live, og udnævnt til Thronfølger efter Kongens Død. Men der er kun eet Exempel i Visigothernes Historie, at Kronen blev overgivet paa denne Maade fra Fader til Søn i mere end tre Generationer, og den endelige Følge af disse Stridigheder af Familie-Ærgierrighed var, at der skabtes to medbeilende Huse med Fordringer paa Thronen, hvis Ærgierrighed og Medbeileri, efter at have forstyrret Landets Fred i et halvt Aarhundreds, endte med at opofre dets Love, Religion, og Uafhængighed til en fremmed Indbrydet.

Det ventedes af en Valgkonge, at han skulde være ødsel med sin Godhed til de Venner, hvis Nidkiærhed og Virksomhed havde hævet ham fra Privatstand til Thronen. Men det var en Gienstand af endnu større Vigtighed for hans Undersaatter, at de ikke skulde foruroliges i de Eiendomme, de havde lovligen erhvervet ved Tienester, de havde giort hans Forgiængere. At forene disse modsatte Interesser blev de visigothiske Kongers Gavmildhed givet frit Spil; men det blev lovfæstet, at deres Gaver ikke skulde tages tilbage af deres Eftermænd, undtagen for Misforhald, eller Troløshed. Hvad den regierende

Monark tildeelte sine Fideles, blev deres fulde Eiendom, som de efter Godtbefindende kunde afhænde, eller efterlade deres Born. Men Konger, der blot havde en Livstids Interesse i Kronen, maa have været skiødesløse og uforsynlige Huusholdere over dens Eiendomme. At udvide deres Indflydelse mellem deres Tilhængere maa have været et Formaal, der laae dem nærmere paa Hierte, end Statens tilkommende Velfærd, og derfor, da de kongelige Gaver hørte op at være gienkaldelige, maa Krongodset snart være blevet adsplittet. Den saaledes foraarsagede Fattigdom, og de visigothiske Kongers deraf flydende Uevneløshed til at finde Belønninger til deres Tilhængere, uden at tage deres Formænds Gaver tilbage, maa man tilskrive deres Fiskalloves Strænghed, og de talrige Forbrud (forfeitures), og idelige Klager over Ransyge, og Udsuelser, der vanzire de sidste Perioder af deres Historie.

Valgmonarker, der udnævnes og afsættes midt i Almeenuroligheder, leve i Mangel, og underholdes ved Udsuelse, maa have besiddet liden Anseelse, uden hvad de havde fra deres personlige Indflydelse og Dygtighed. Og desuagtet, hvis vi blot vilde see paa Indledningerne til deres Love, og Forhandlingerne i deres Concilier, maatte vi antage dem for at have

været uindskrænkede Monarker. Kongernes guddommelige Ret er ingensteds udtrykkeligere erkiændt, eller en overtroisk Ærefrygt for deres Personer og Anseelse stærkere indskiærpet med i en Nations Documenter, der var vant til at afsætte og fordrive dem efter Behag. Denne Modsigelse mellem de skrevne Love, og de practiske Maximer hos Visigotherne kom af den overdættes Indflydelse, deres Geistlighed havde, hvis Forestillinger om Kongemyndighed vare samlede fra Keiserhoffet i Constantinopel, og som ved deres Lærdomme vare egnede til at affatte Lovene, eller føre deres Landsmænds offenlige Forhandlinger i Pennen. At forklare de Aarsager, der gav Geistligheden saa megen Indflydelse i den visigothiske Regiering, og beskrive alle de ulykkelige Folger af deres Overvægt, vilde kræve meer Tid, end vi kunne opofre dette Æmne. Der er faa Blade af Visigothernes Love eller Historie, der ikke paa eengang bevidner deres Geistligheds Indflydelse, og viser, hvilke uretfærdige Formaal den opofredes til.

Hvad end de visigothiske Kongers virkelige Magt maatte være, vare de ved Lovene beklædte med alle Kongedømmets sædvanlige Attributer og Prærogativer. Efter Marina havde de den øverste civile og criminale

Jurisdiction over alle Personer, geistlige saavel som verdslige, der boede inden deres Landemærker. De vare øverste Lovgivere, og kunde ene give nye Love Lovskraft, eller forandre gamle. De vare Voldgiftsmænd over Fred og Krig, og kunde, naar de behagede, paabyde deres Undersaatter Krigstieneste. Men uagtet disse høitlydende Forrettigheder, var Kongedømmet paa samme Fod hos Visigotherne som hos de øvrige Barbarer. Grundprincipet i alle Monarkier af Germanisk og Teutonisk Oprindelse: at Konger ingen vilkaarlig Magt have, som de efter eget Tykke kunne udøve, uden andres Raad eller Samtykke, men at i alle Materier, deres Undersaatters Velfærd og Regiering angaaende, de ere forpligtede at raadspørge deres Kongerige, var indflettet i den visigothiske Regierings hele Anlæg og Bygning. Kongen havde den øverste civile og criminale Jurisdiction; men han kunde ingen Dom fælde, der rørte hans Borgers Liv, Ære, eller Gods, uden i aaben Ret, i Følge offenlig Tiltale. Ingen Palatin kunde afsættes, eller straffes, eller engang jages af Kongens Tieneste, uden han offenlig var bleven tiltalt og overbeviist ved Biskopperne, Seniores, og Gardingi. Kongerne vare øverste Lovgivere, men de kunde ingen Love give, uden deres Borgeres Medvirkning. Da Alaric bere-

dede en Lov for Provincialerne, der levede under hans Herredom, samlede han sin Geistlighed og Adel, og for at give den Compilation, han havde giort, Authoritet, forkyndte han, at efter at giøre de fornødne Udvalg af den romerske Lov, og Landets gamle Lov — *) hæc quæ excerpta sunt, vel clariori interpretatione composita, venerabilium episcoporum vel electorum provincialium nostrorum roboravit adsensus. Alarics Codex eller Breviarium Aniani blev udstædt 506, og vedblev at være Lov for Provincialerne, der levede under den visigothiske Regiering til Enden af det syvende Aarhundrede, da den afskaffedes af Childasvinth. Den blev da fortrængt af Visigothernes Love, der vare dannede paa forskiellige Tider, og under forskiellige Fyrster. Det er sandt, at nogle af disse Love synes at være giorte af Kongen, med Samtykke af hans Curia, eller sædvanlige Raad. Men den største Deel forberededes, og alle stadfæstedes i Folkets høitidelige Forsamlinger. Mange vedtoges i Concilierne i Toledo med de der forsamlede Bispoppers og Palatinernes

*) Dette som er uddraget, eller udarbeidet efter tydeligere Forklaring, har de ærværdige Biskoppers, eller Provincialdeputeredes Samtykke stadfæstet.

Samtykke. Stadfæstelsesformularen til nogle Edicter af sidste Concilium er i følgende Ord, som kraftigen betegne Kongernes indskrænkede Authoritet i Lovgivningssager: *) Qvocirca promulgamus, et optimatum illustriumqve virorum conventu et deliberatione sancimus. Recesvinth, der tilligemed hans Fader Chindesvint synes at have giort de største Tillæg til den vissgothiske Codex, underretter os, at de Love, han udstædte, vare giorte i hans Bisskoppers og Palatiners Nærværelse, audientium universali consensu. Og Ervig, der giennemsaae sine Formænds Love, og satte den Indledning foran, som endnu stedse er der, erklærer i denne, at den Codex, han vitterliggiør, er blevet læst og bifaldet i en almindelig Forsamling af alle hans Kongeriges Bisskopper, Majores, Palatini, og Gardingi. Disse Udtryk torde forekomme nogle at være blotte techniske Former, uden nogen nøiagtig og bestemt Mening; men naar det betænkes, at de ere valgte og brugte af Præster og Lovkyndige, Mænd efter deres Opdragelse og Studeringer tilbøielige til, at overvurdere den kongelige Forrettighed, maa det ansees som fyldestgiørende

*) Hvorfor vi bekiendtgiøre, og med de Stores og anseelige Mænds Samtykke og Raad, anordne.

Tegn, at i den Alders Meninger den lovgivende Myndighed ikke var tillagt Kongen ene, men Kongen med hans Kongeriges Raad og Samtykke.

Det er bestandig et Spørgsmaal mellem de spanske Oldgranskere, hvad Tid de Christne i Asturien afkastede det mauriske Aag, og oprettede deres Uafhængighed. At Pelayo var den første Forfægter af deres Friheder, kan man villig antage uden at fæste Tro til hans fabelagtige Bedrifter, eller troe de vidunderlige Held, ham er tillagte. Den ældste Krønike, der er tilbage af det asturiske Monarkie, blev forfattet 883, men mange Skrifter og Documenter ere bevarede, som bevise, det var til, inden Enden af det foregaaende Aarhundrede. De tidlige Krøniker ere korte og ufyldestgiørende, og de andre Documenter, der ere tilbage, angaae fornemmelig Kirkers og Klosteres Stiftelse. Men de indeholde megen sielden og lærerig Underretning angaaende Landets Tilstand, og Folkets Tarv, og give uomtvisteligt Beviis, at Regieringsformen i Asturien og Leon var et frit og indskrænket Monarkie, som Visigothernes; bestyret under samme Former, og efter samme Love.

Kronen vedblev at være Valgkrone. Os fortælles om Alonzo den første, at han blev ophøiet paa Thronen ab universo populo Gothorum, og om

Alonzo den anden, at han blev valgt til Konge *) totius regni magnatum cætu summo cum consensu & favore. Efter Garcias Død 913 blev hans Broder Ordonno II valgt til hans Eftermand, i Leon; **) omnes siquidem Hispaniæ magnates, episcopi, abbates, comites, primores, facto solemniter generali conventu, eum acclamando ibi constituit (?) 930 afstod Alonso den fierde Kronen til sin Broder, med Samtykke af hans i Cortes forsamlede Adel. Men skiøndt det vedblev at være et Valgmonarki, indskrænkedes det til en særdeles Familie, og ikke usædvanlig fik den regierende Konge sin Søn eller nærmeste Frænde udnævnt til Thronfolger i levende Live. 966 havde Begreberne om Arveret giort saadant Fremskridt, at ved Sancho den førstes Død***) omnes pontifices, omnes magnati fidei catholicæ, vel cunctus promiscuus populus advenere, et in concilio regis — ud-

*) Af hele Rigets Magnaters Forsamling, med største Eensstemmelse og Yndest.

**) Da alle Spaniens Magnater, Biskopper, Abbeder, Grever, Ypperste, efter at have holdt høitidelig et almindeligt Møde, ved Samraad indsatte ham.

***) Alle Prælater, alle Magnater, af den katholske Tro, og hele det blandede Folk kom, og i Kongens Raad . . .

valgte hans Søn Ramiro, et Barn kun paa fem Aar, til at være deres Konge. I en senere Periode ere imidlertid baade Vermundo den anden, og Ferdinand I i offenlige Documenter udtrykkelig erklærede at have havt Valg at takke for Kronen; og da sidstnævnte Monark ønskede at dele sine Lande mellem sine Børn, holdt han 1064 en Generalconvent af sine Magnater, og fik deres Samtykke i den foreslagne Deling. Arvefølge er længe bleven anseet som en Grundlov ved den spanske Krone, men Sporene af Monarkiets oprindelige Valgconstitution bevares bestandig. Det vedblev at være Skik i Spanien at samle Cortes i Kongens levende Live, at de kunde aflægge hans ældste Søn, som Rigets formodenlige Arving, Troskabseden. Carl den IVdes Thronbestigelse var den sidste Leilighed, hvor denne Ceremonie fandt Sted. Cortes vare samlede 1788, og svoer hans Søn, nu Ferdinand VII, som hans lovlige Eftermand, Troskab.

At Leons Monarki ligesaavel var indskrænket, som Valgrige, sees af mange endnu stedse tilværende offenlige Documenter, og af forskiellige Facta, Historieskriverne anføre. Et af de tidligste Documenter, vi have fra de asturiske Konger, indeholder et Gavebrev til Kirken i Lugo fra Alonzo II 832, hvor denne

Monark udtrykker sig saaledes: *) placuit mihi ex animo, ac omnibus magnatis visum est tam nobilium personarum, quam etiam infimorum, og han kalder Gavebrevet: scriptura, quam in consilio edimus. I en Affstaaelse, samme Fyrste 841 giør samme Kirke, siger han: **) visum est rectum mihi & omnibus pontificibus seu Magnatis totius Gallæciæ. 930 sammenkaldte Ramiro den anden et Raad af alle hans Kongeriges Magnater, og raadspurgte dem, paa hvad Side han skulde giøre et Indfald i Saracenernes Lande. 974 ophævede Ramiro III Bispedommet Simancas, cum consensu omnis magnati palatii mei, et voluntate episcoporum. En Retskiændelse er tilbage fra Bermund den anden, der blev afsagt 985, med Samtykke af seniores palatii, Bisckopper, Dommere, og Abbeder. Disse Documenter, der lettelig kunde formeres, vise klarlig, at den høieste Myndighed i Leon, udøvedes af Kongen med sit Raads Betænkning og Samtykke.

*) Jeg har af Hiertet fundet for godt, og det er bifaldet af alle Magnater, saavel af Adel som de ringere.

**) Det er saa fundet ret af mig, og af alle Galliciens Prælater eller Magnater.

***) Med Samtykke af alle mit Paladses Magnater, og med Bisckoppernes Villie.

De tidligste Cortes, hvis Forhandlinger ere bevarede, holdtes i Leon af Alonso V Aar 1020. Lemmerne af denne Forsamling vare Kongen og Dronningen, Bisskopperne, Abbederne og Optimater, i hvis Navn deres Love udstædedes jussu regis. 1050 holdtes Cortes i Coyanza af Ferdinand I, og de Love, der ved denne Leilighed bleve givne, bekjendtgjortes i Navn af Kongen, Dronningen, og alle Bisskopper, Abbeder og Optimater i Riget. Samme Fyrste havde 1046 samlet en General Convent af hans Magnates for at afgiøre med dem Krigsoperationerne mod Maurerne. I et Cortes, der holdtes i St. Maria de Henesilas, besikkede Kong Alonzo VI communi consilio sapientum virorum Hesperiæ Peter Abbed af Cardena til Erkebisskop af Santjago. Efter denne Monarks Død blev hans Datter Urraca drevet til at ægte Kongen af Arragonien, og hendes Søn Alonso VII siden i hendes levende Live erklæret Konge af samme Autoritet. Der sees af historia compostellana, at i denne urolige Tid adskillige Concilier holdtes i Gallicien af Erkebispen, med Bistand af Bisskopper, Abbeder, Grever, Prin-

*) Med Hesperiens vise Mænds fælles Raad.

cipes et aliæ potestates, hvori saavel borgerlige som geistlige Materier bestemtes. Og ikke for havde Alonso VII faaet fuldkommen Besiddelse af hans Kongerige, før hans Cortes i Palencia samlede *) omnes Hispaniæ episcopes, abbates, comites et principes, et terrarum potestates, ut juxta eorum consilium et arbitrium urticas scelerum, qvæ in Hispania exorta fuerant, falce justitiæ exstirparet. I disse Cortes, som holdtes 1129, blev Kirkerne af St. Jago givet en Bevilling i Navn af Kongen og Dronningen **), archiepiscoporum, episcoporum, principum terræ consilio, qui consilio palentino interfuerunt. 1130 blev et Concilium holdt i Carion, hvor Kongen var tilstæde ***), cum multis comiti-

*) Alle Hesperiens Biskopper, Abbeder, Grever og Fornemme, og Jordbrotterne, at han efter deres Raab og Tykke med Retfærdigheds Lee skulde udrødde de Udaadsnælder, der vare oprundne i Hispanien.

**) Efter Erkebiskoppens, Biskoppernes og de fornemste Jordbrotters Raad, der have været tilstæde ved Forsamlingen i Palentia.

***) Med mange Grever og andre Drotter.

bus, et aliis potestatibus, og samme Aar blev et Provincialconcilium holdet i Sanjago, rege jubente, bivaanet af Erkebiskoppen og hans Geistlighed, og tre Grever, cum suis baronibus et aliis potestatibus, hvori mange Bestemmelser giordes for god Regiering og anden Retspleie i Gallicien. 1133 blev en vigtig Sag mellem Erkebispen af St. Jago, og Bertrand, Kongens Canzler ført **) in Curia regis, præsentibus Hispaniæ comitibus et baronibus, audientibus etiam canonicis et civibus. Sagen blev paakiendt mod Canzleren ***) rege præsente et annuente, cæterisque justæ causæ faventibus. 1135 holdt samme Alonzo VII Cortes i Leon, der bivaanedes af Erkebiskopper, Biskopper, Abbeder, Grever og Principes, hvor de, sige denne Fyrstes Kroniker — tractaverunt *) ea quæ pertinent ad salutem regni et totius Hi-

**) I Kongens Cortes i Nærværelse af Spaniens Grever og Baroner, samt i Paahør af Kanniker og Borgere.

***) I Nærværelse og med Samtykke af Kongen, samt de øvrige, der yndede den gode Sag.

*) Omhandlede det, der angik Rigets og hele Hispaniens Velfærd.

spaniæ. Og i et aabent Brev af samme Konge, dateret fra Palencia 1148, hvorved han forandrede et Klosters Beliggenhed *), assensu archiepiscoporum, episcoporum, et religiosorum atque proborum nostri regni baronum, omtaler han tilfældig, at han har holdt der et **) colloquium cum episcopis, et baronibus regni sui. De navnkundige Cortes i Naxera, hvor mange Love bleve udstædede, der længe hen i Tiden havde stor Anseelse i Castilien, holdtes af samme Monark. Hans Søn Ferdinand II af Leon, samlede Cortes i Salamanca 1178, der bivaanedes af ***) episcopis et abbatibus, et quam plurimis aliis religiosis, cum comitibus terrarum, et principibus et rectoribus provinciarum. Samme Prinds gjorde Gaver af Jorde til Kirkerne i Oviedo ****), cum

---

*) Med Samtykke af Erkebiskopper, Biskopper og Geistlige og vort Riges fromme Baroner.

**) Samraad med sit Riges Biskopper og Baroner.

***) Biskopper og Abbeder, og mangfoldige andre Geistlige, tilligemed Landenes Grever og Provindsernes fornemste Foresatte.

****) Med Raad af Magnaterne i vort Cortes — efter mit Cortes Raad.

consilio majorum curiæ nostræ, — de consilio curiæ meæ.

Af disse Exempler, udsøgte af mange andre, da de samtlig indeholde nogen mere eller mindre ufuldstændig Opregnelse af de ved disse Leiligheder samlede Personer, er det tydeligt, at Kongerne i Castilien og Leon forestod deres Regiering med Raad af deres Undersaatter, samlede i Concilier eller Cortes. Conciliernes egentlige Forretning var Kirkens Bestyrelse; men Skillerum mellem borgerlige og geistlige Anliggender var ikke nøiagtigen draget i hint Old, eller blev i det mindste hyppig overseet i Praxis. Lægmænd vare bestandig tilstæde ved Concilier, og disse Forsamlinger blandede dem bestandig ved Leilighed i Statssager. Lemmer af Cortes vare den høiere Geistlighed og Adel, og andre, der havde Embeder eller Authoritet i Kongeriget. Det vilde blive vanskeligt nøiagtig at udpege, hvad der gav Sæde i Cortes. Det er sandsynligt, at der ikke var nogen fast eller bestemt Regel desangaaende; men at efter Middelalderens raa og skiødesløse Fremgangsmaade, de vare ved forskiellige Leiligheder forskiellig sammensatte. Hvor den Sag, der skulde forhandles, var af ubetydelig Vigtighed, blev den formodentlig afgiort i Curia regis af Geistligheden, Adelen og Stats-

embedsmændene, som tilfældig eller i Følge deres Forretninger traf til at være omkring Kongens Person. Men hvor Ting af større Vigtighed skulde forhandles, er det rimeligt, at enhver kaldtes til Cortes, hvis Medvirkning kunde give deres Raadslag Vægt, eller de Love og Kiændelser, de vedtoge, Virkning. At erholde forøget Autoritet for sin Regiering var Kongens Formaal ved at forlange sine Undersaatters Raad; og det var derfor hans Tarv at gjøre Cortes talrige og ærværdige; thi den Tid var endnu ikke kommet, da han kunde haabe, ved at lade disse Forsamlinger gaae gjennem Soldet, at befrie sig selv fra sit Kongeriges retvise Control. Da der var ingen Grund til at frygte et saadant Forehavende, vare der ingen Forsigtigheder udtænkte at vogte sig derfor. Cortes Constitution var saaledes overladt til Kronen, og denne Forret, som mange andre, havde Kongen tiltaget sig, og Sædvanen stadfæstet, inden dens Værdi var kiendt, eller dens Følger kunde forudsees enten af Fyrsten eller hans Folk.

Cortes kan paa den Tid, vi nu ere komne til, ansees, som Kongerigets virtuale Repræsendenter, da de indbefattede alle de Personer, der efter Stilling, Rigdom eller Caracter havde Authoritet eller Indflydelse i Staten; men de vare ikke actuelle De-

legrerte eller Repræsentanter af nogen særegen Classe eller Commune. Det var ikke før Enden af tolvte Aarhundrede, at Delegerte eller Procuradores fra Stæder og Byer udgiorde en Deel af Nationens Almeenraad. Den tidligste Anmælding af Stæders Deputerede, vi have truffet i Castiliens Historie, forekommer 1188. Det Aar holdtes Cortes i Burgos af Alonzo VIII, og bivaanedes af to Erkebiskopper, to Biskopper, tretten Adelsmænd, og Majores fra 50 Stæder og Byer i Castilien, hvis Navne ere opregnede i det offentlige Document, der indeholder en Beretning om denne Forhandling. 1202 udstædedes visse Love i Benavente af Alonzo IX af Leon, i Overværelse af Deputerede fra enhver Stad i hans Kongerige i fuld Cortes, og i Indledningen til de Love, der ere vedtagne i Leon 1208 beskrives Cortes saaledes, med bestemt Angivende af de Personer, hvoraf de bestod *): Convenientibus apud Legio-

*) Da ved den kongelige Residentsstad Leon med os var forsamlet de ærværdige Erkebiskopers høiværdige Forsamling, og hele Rigets Primaters og Baroners hæderfulde Collegium, og i Hosfæde af en Mængde fra hver enkelt Stad udnævnte Borgere, har jeg Alonzo, stormægtig Konge til Leon, Gallicien, Asturierne, og Estramadura efter megen fore-

nem, regiam civitatem, una nobiscum venerabilium episcoporum cætu reverendo, et totius regni primatum et baronum glorioso collegio, civium multitudine destinatorum a singulis civitatibus considente, ego Alfonsus illustrissimus rex Legionis, Galatiæ et Asturiarum et Extremaduræ, multa deliberatione præliabita, de universorum consensu hanc legem edidi, mihi, ac meis posteris omnibus observandam. Fra den Tid, og fremdeles, kunne Stæders og Byers Deputerede ansees, som sædvanlige constituerende Lemmer af Cortes. Men de Stæder, der sendte Repræsentanter, vare overordentlig forskiellige ved forskiellige Leiligheder, og i mere end to Aarhundreder derefter synes der ikke at have været nogen bestemt Regel, eller Praxis desangaaende. Den største Forsamling Procuradores, vi have fundet omtalt ved noget Møde af Cortes, fandt Sted i Burgos 1315 under Alonzo's Mindreaarighed. De Byer, der sendte Deputerede til denne Forsamling, vare 98, og de Procuradores, som bivaanede den,

---

gaaende Overveielse med samtliges Samtykke udstædes denne Lov, at efterleves af mig og mine Efterkommere.

vare 185, da mange Stæder blot havde een Repræsentant hver, medens andre havde to, tre, fire; Soria havde syv, og Avila ikke mindre end tretten.

I Aragonien sendte Stæder og Byer Deputerede til Cortes i en endnu tidligere Periode end i Castilien. I 1168 holdtes Cortes i Huesca i Arragonien, bivaanede af Bisopper, ricos hombres, caballeros, og procuradores fra Stæderne og Byerne; og følgende Aar vare Cortes forsamlede i Saragossa, bestaaende af Prælater, ricos hombres, mesnadores, og infanzones *, med Procuradores fra Saragossa, Huesca, Jaca, Tarazona, Calatayud, og Daroca. Procuradores fra Byerne udgiorde en Deel af Cortes i Valencia, fra den Tidspunkt, da dette Rige blev endelig tilbagevundet fra Maurerne i 1238, og i 1283 blev Syndiker fra Stæder, der stod under Kronen, indladte i Cataloniens Cortes, som Feudalindretningernes Overmagt i ældre Tider havde udelukt dem fra. Deputerede fra Stæderne blev ikke modtagne i Frankrigs Etats generaux for 1303. I Tydskland havde Rigsstæderne ingen Stemme paa Rigsdagene før 1293. Og

*) Riddere og Ædlinge.

selv i England have vi intet Exempel paa, at Borgere og Repræsentanter ere blevne indkaldede til Parlamentet før 1265. Det vilde derfor synes, at Communernes Repræsentation i det nyere Europas Stater havde sit Ophav i Spanien, og det er ingen usandsynlig Gisning, at Spaniens Exempel bidrog til at udbrede dette Regieringssystem blandt andre Stater. (Slutningen følger).

Sange, sjungne af Seminaristerne paa Skaarup Seminarium, paa Hr. Amtsprovst Wedels Fødselsdag den 26de Januar 1821.

(I Salen var opreist et af 120 Lamper oplyst Apollo-Tempel, hvori Minerva skrivende: "Lev længe lykkelig!" og Taknemmelighed bekrandsede Wedels Navn).

---

1. Ved Indtrædelsen.

Der kommer han, vor gode Fader!
O hilser ham i festlig Fryd:
Tolk du vor Glæde for vor Fader,
:,: O Tonelyd! :,:

Ja hilset Du iblandt os vær!
O! see i Øjets stille Flamme
Hvad Læbken frygtsom vil udstamme:
:,: Du er os kjær! :,:

Omslyngt af dobbelt skjønne Kjæder
Os Dagen er højtidelig,
Thi ej forgjeves Øjet leder,
:,: O, efter Dig! :,:
Paa Sygeseng Du segned hen,
Men han, som over Stjerner troner,
Gav, da han hørte Sorgens Toner,
:,: Os Dig igjen. :,:

Ej krandser Vaarens Rosenkjæde
Din Fødselsfest, ej Bøgens Hang,
Men lydt Dig tone skal vor Glæde
:,: En Jubelsang! :,:
Af Kjerlighedens Blomst, hvis Glands
Bedst straaler om den ædles Tinde,
Vi venlig om Din Lok Dig vinde
:,: En Hæderskrands! :,:

2. Derefter blev følgende Digt fremsagt af en Seminarist.

Skjønt er det den at mindes man har kjær,
At hilse ham, naar Festens Stjerne vinker

Men tor og mindre Stjerne være nær
Den hulde Sol, naar skjøn og lys den blinker?
Tor jeg Dig hilse paa Din Fødselsdag?
Er Hjertet fuldt, o! da er Læben svag!
Men see, o Mand! trindt i hvert Øjes Flamme
Den stille Tak, som Læben vil udstamme.

Men venlig svæver hist en Engel hen,
Bevinget paa Erindrings lyse Himmel,
Den rister Runer smaa med Griffelen,
De funkle klart som Nattens Stiernevrimmel.
Og hvad der var, staaer atter lyst og klar,
Thi Mindets Genius en Engel var.
Dens Skrift kan Tidens Storm ej overvinde,
Thi den jo staaer om Sandheds høje Tinde.

Og højt som Sandhed, Retfærd, Kjerlighed
Dens lyse Runer til enhver mon tale;
Saa skal de ståae i Tid og Evighed
Med Guddomsglands i Sandheds Marmorsale;
Thi stærk, som Runerne paa Heltens Skjold,
De trodse Tidens Rust og Tidens Vold,
At de tiltale kan fra svundne Dage
Med Mindets Røst den Slægt, som er tilbage.

Der seer jeg og Dit Navn, o Wedel! staae
Med Stjerneskrift paa Sandheds Himmelbue,

Omflagrede af tusind Engle smaa,
Det funkler hist i klar og hellig Lue;
Thi er Du ej en Kjæmpe from og god,
Der her paa Jord mod Christi Fiender stod?
See trindt Din Daab — kan Sandhed den fordølge?
O den bortruller ej med Tidens Bølge!

Fred med Dig da, mens end paa Jord Du gaaer!
Fred med Dig, Mand! til Ælde Lokken farver;
O! da Du blegner ej, naar Klokken slaaer
Sit Midnatsslag; thi Dydens Løn Du arver.
Og sødt, som de henfarne Ædles Røst,
Skal Dødens Engel hvidske denne Trøst:
I Evighedens Lund, blandt Myrther grønne,
Vil Herren Pillegrimmen sødt belønne.

3. Om Aftenen blev derpaa afsunget følgende Sang paa Valhøjtiden.

O bryd ud i glade Tone
Stille Glæde i vort Bryst,
At Din Fryd kan venlig krone
Mindefestens stille Lyst;
Thi en Ædling skal Du minde,
Hilse ham med festlig Fryd,
Som en Blomst Dig venlig vinde
Om hans Lok med Tonelyd!

Sommerblomst ej er vor Gave,
Som'reen blunder paa vor Fest;
Men i Kjerlighedens Have
Smiler Blomsten allerbedst.
Som en Mindekjær den dølger
Stille, dybt i Hjertet sig,
Glider hen paa Sangens Bølger,
Ædling! den vi skjænke Dig!

Fader! see hvert Øje tindre,
Søge Dig med Kjerlighed!
Hvad vi føle i vort Indre,
Hjertet ej at skjule veed.
Nys Du bleg i Sygdom hvilte,
Ængstlig søgte Dig vort Blik —
Atter frisk vor Fader smilte,
Barnets Fryd vi atter fik!

Thi med festligglade Sange
Hilse vi vor Fader kjær;
Ønske ham ret Glæder mange,
Fjernt hver Tidens Bølgeskjær!
Da skal ogsaa Sønnens Glæde
Trone her med salig Lyst!
Kjerlighedens Rosenkjede
Slynge sig omkring vort Bryst!

M. Winther.

Til Hr. Confessionarius Liebenberg.

Siette Brev.

Det vil maaskee være dig i Erindring, kiæreste Ven! at jeg ved at besvare vor Prams i dansk Minerva 1817 indrykkede Skrivelse, der fulgte med den fordanskede Prestonske Afhandling mod den nytydske Smag, i mit andet Brev (Min. Maj 1817) udaf en Recension i Edenborg Rewiew over Sam. Rogers' Poesier, meddeelte en kort ligesaa indholdrig som smagfuld Udsigt over den engelske poetiske Litteraturs tre Perioder, der i en anden Rec. sammesteds, formodenlig fra samme Haand, over Mad. Staels skarpsindige Værk om Tydskland kortelig saaledes angives: Vi have efterhaanden dyrket en gothisk Poesie af Naturen (fra det nuværende engelske Sprogs Oprindelse i de sidste Decennier af trettende Aarhundrede og indtil Carl den andens Dage), en classisk Poesie af Efterligning (fra hans Tid af og indtil Slutningen af forrige Aarhundrede) og en nygothisk af vore ældre Digteres Efterlignelse (fra denne Tidspunkt af indtil nu).

Da den Digter, med hvem de næstfølgende Breve skulle sysselsætte dem, mere end nogen anden har bidraget til at indføre og fremskynde denne sidste Foran-

dring, skiøndt allerede en kum Tid forberedet og indledt, tildeels ved ham selv, som Litterator, inden han endnu egenlig fremtraadde, som Digter, har jeg troet, det ikke vilde være upassende, her at forudsende en kort Skildring af den engelske Digtekunstes tvende foregaaende Perioder, tillige med de Omstændigheder, der bebudede og beredede den seneste Revolution; og vil jeg for heri at gaae des sikrere fornemmelig følge den Ledetraad, der i Bouterwecks classiske Værk: Geschichte der Poesie und Beredsamkeit Englands, er givet mig ihænde, for saavidt denne række, og det saameget heller, som han aldeles er enig med den i ovennævnte Recensioner fulgte Synsmaade, uagtet han ikke har kunnet kiende disse, da de ere yngre end hans ovenanførte Værk, og der heller ikke er mindste Spor af, at deres Forf. har kiendt ham eller hans Skrift. Skiøndt imidlertid denne saa paalidelige Ledsager mod Enden af forrige Aarhundrede slipper, ja end ikke — som du blandt andet fra Brevet om Bloomfield vil erindre — følger os ganske til Slutningen af dette, og f. Ex. ikke omtaler enten Cooper, der dog alt havde endt sin Bane 1800, eller ovennævnte Rogers, der 1793 ved sit berømte Digt the Pleasures of Memory havde med overordenlig Popularitet og Navnkundighed begyndt sin,

har han dog med saa stadige og lige Skridt ledet os hen paa det Maal, han har givet os i Sigte, og stillet os det saa klarlig for Øie, at vi umulig kunne forfeile det, saa meget mindre, som vi, jo nærmere vi komme det, des hyppigere støde paa talrige Veiviisere og Medvandrere, der bringe os dertil.

Hverken — siger Bouterwerk i sin Fortale — hos Warton *) eller nogen anden Litterator har jeg fundet de Kilder, hvoraf den engelske Poesie er udvældet **), behørig adskilte, skiøndt det ikke var vanskeligt, at lægge Mærke til, at den gamle engelske og skotske Folkesang, og Balladepoesie er af en ganske

*) Ogsaa engelske Kunstdommere f. Ex. Ed. Rew. i Recensionen over Todds Edition of Spencer, klage over, at Warton isteden for den engelske Poesies Historie har meddeelt Verden tree trykte Qvartbind blandede og ufordøiede Citationer og Anmærkninger, hvor Læseren er vis paa, ligesom de gamle Alchymister i deres Undersøgelser, at finde Alt, undtagen hvad han søger.

**) Det er maaskee ikke upassende her at erindre Læserne, om de tvende af Prof. Brøndsted udgivne Hæfter Bidrag til den danske Historie af udenlandske Manuskriptsamlinger, indeholdende høist interessante Brudstykker af den normannske Digters Robert Wacés Romance om Rollo (Gangerholf) og Hertugen af Normandie.

anden Oprindelse, end de romantiske Digtninger, Britterne ved de franske først lærte at kiende; uden at beholde den engelske Nations ægtegermaniske, nedersaxisk skandinaviske, ogsaa ved den normanniske Erobring ikke udroddede Stammecaracter bestandig i Sigte, og omhyggelig agte paa Blandingen af den angelsaxiske Aand med den franske i den engelske Litteratur, lader den engelske Poesies og Veltalenheds Historie sig ikke pragmatisk beskrive."

Saa grundet som denne hans Anke over de ældre engelske Litteratorer uden tvivl er, saa aldeles gienfindes derimod den bouterveckske Synsmaade, i Henseende til de tvende Sprogvæld, der efter en Tidlang at have rundet hver i sin Canal ved Siden af hinanden, omsider have forenet sig i det nuværende engelske Sprog til een mægtig og henrivende Strøm, hos Ellis saavel i hans Specimen of the early english Language, som i sammes Specimens of early english metrical romances, af hvilket sidste Værk Ed. Rew. XIV St. — hvorfra jeg end kiender denne Forf. Arbeider — blandt andet har meddeelt et høist interessant og vigtigt Sted om de normanske Ministrels.

"Den germaniske (skulde man ikke heller sige nordiske) Caracter, der indtil denne Dag over hele

Europa skiller sig fra den romaniske (sydlige) blev, siger Bouterweck, fra den Tid, det sydlige England erobredes af Angelsaxerne, — den herskende i denne Deel af Øen, alle de Skiæbner den engelske Nation har oplevet, kunde kun modificere den. Fuldkommen omdannet, og liig den romaniske, blev den selv under de normannskfranske Erobrere ikke; men at denne germaniske Caracter blev til en engelsk dertil bidrog Englands normanniske Erobring ustridig det meeste."

"Angelsaxerne lærte ikke brittisk i Britannien, smeltede heller ikke uformærket samen med dem til en ny Nation, men deels udrøddede, deels forjog dem. Ved de danskes halvhundrede Aars Herredom over England blev ogsaa baade Angelsaxernes Nationaltænkemaade og Sæder uforandrede, da de danske vare dem umiddelbar paarørende, som selv Sproget beviser, der kun lidet adskiller sig fra det skandinaviske, saa det er vanskeligt at sige, om det gamle angelsaxiske Sprog er et dansk modificeret Plattydsk, eller et plattydsk modificeret Dansk. Vilhelm den Erobrer behandlede derimod Engelskmændene i hver Henseende, som en undertvunget aldeles forskiellig Nation. Hans Folk havde ikke blot i Neustrien glemt deres nordiske Modersmaal, de var endog blevne stolte af det For-

trin at tale det nordfranske Sprog, der nu var deres, rigtigere og finere end Frankrigs ældre Beboere. Dette Sprogs Indførsel i England giennemdreves med et saa consequent Tyrannie, at ikke engang det nuværende engelske vilde ved Blanding af det engelsaxiske og normannisk franske været blevet til, var der ikke ybbrudt lange blodige Krige mellem England og Frankrig, og derved Normanner og Angelsaxer nøiere blevne forenede."

Dette det engelske Sprogs dobbelte Udspring spøres ogsaa i den engelskskotske Poesie, der ligeledes udvældede af tvende Kilder, af den gamle Folkesang, der inden den normannske Erobring havde hiemme i Britannien, og vedvarede i de gamle engelskskotske Sange og Ballader, og af Ridderromanerne, der tilligemed de alvorlige og comiske Fabliaux, og allegoriske Digte vare af fransknormannisk Herkomst.

"Ville vi — bliver B. ved — forfølge den engelske og skotske Ballade til sit Ophav, maa vi gaae tilbage til de gamle Sange, der maaskee alt inden den normanniske Erobring bleve siungne i den Deel af den brittiske Ø, hvor Folk af germanisk Herkomst havde fæstet Sæde, og der maaskee vare fælles for Angelsaxer og Pikter, og ustridig for danske."

— Du vil ved denne Leilighed minde, at denne Paastand, med Hiemmel blandt andet af den Digter, vi her have at omhandle, nylig af mig andenstedt er berørt, ligesom og vor Nyrup i Efterskriften til vor Udgave af Kiæmpeviserne, har med lignende Vidnesbyrd omtalt, og godtgiort den.

Efterhaanden blandedes nu de tvende Bække, der en Tidlang havde løbet ved Siden af hinanden hver i sin Rende, til een mægtig henrivende Strøm, og ligesom af det angelsaxiske og normannisk franske Sprog det engelske blev, saaledes opstod og af en Blanding af hine tvende forskiellige Digtemaader en tredie, hvori man gienkiænder dem begge, dog naturligviis efter Omstændighederne, snart mere een, snart en anden.

Hos den første navnkundige engelske Digter Chaucer, hvem hans Beundrere kalde den engelske Digtekunsts Morgenstierne, gienfindes saaledes i saa høi Grad den gamle franske Skole, at nogle gammelengelske Patrioter endog, skiøndt uden Føie, have kaldet ham en Sprogfordærver, og at Bouterweck selv fradømmer ham alt nationalengelsk, ligesom Chaucer og i Fortællingen Sir Topaze, blot copierer den gammelengelske Balladetone for at spotte og haane den; midlertid maa det erindres, at den franske Poesie,

han hyldede og uddannede, var den normannisk romantiske, der allerede havde — skiøndt yngre — Borgerret i England.

Ogsaa trængte deels paa samme Tid, deels strax efter hans Død den gamle — skandinaviske — Balladepoesie fra Skotlands Grændse med ny Interesse ind i det sydlige England, og blev hele det femtende Aarhundrede igiennem den herskende. Skiøndt da derved den elegantere ved Chaucer dannede Sprogforfinelse standsedes i sin Fremgang, udvikledes den egenlig engelske Poesie i det hele derved, og denne simple Nationaldigtnings Indflydelse paa de lærde chauceriserende Digtere bidrog til at give den en Nationalcharacter.

Det gienvakte Studium af den gamle classiske Litteratur i første Halvdeel af sextende Aarhundrede, skiøndt det giorde ligesaavel Epoke i den engelske, som i den franske Poesie, havde dog en ganske anden Indflydelse paa sin. Udviklingen heraf tør jeg ikke berøve Læseren den Fornøielse i Sammenhæng at see hos Bouterweck selv, og indskrænker mig derfor til den høist caracteristiske Slutning: "at medens Poesien i Frankrig ad mangehaande Bugtninger nærmede sig den besindigste Smags Vei, som den

endelig i Ludvig XIV Aarhundrede naaede, begyndte i England en ny Tidsalder for Geniet."

Med Mesterhaand har Bouterweck ligeledes udviklet, hvorledes det, der især fristede det sextende Aarhundredes engelske Digteres Phantasie i de gamle Classiske Værker, var disses Mythologie; hvorledes Digterne herved begeistredes til nye Opfindelser, da Feers og Alfers Rige ved Siden af den græske Gudeverden fik ny Anseelse, og Digterne ikke nøiede med et let Phantasiespil i den ariostiske Digtnings Maneer, søgte i Opfindelser, der hævede sig over den prosaiske Sandhed, at nedlægge dybere Følelser, i hvis kraftige Udtryk man gienkiænder den nordiske Caracter. Han viser fremdeles de politiske Forandringers Indflydelse, og især hvorledes det under Elisabeths milde og dog kraftige Regiering, var ved Nationens almene Velbefindende naturligt, at ogsaa den poetiske Enthusiasmus, der ved den gamle classiske Litteraturs Indflydelse var vakt, udgiød sig med fuld Kraft. "Uden — siger han til Slutning, og du og jeg sikkert med ham — at ville tvistes med de Litteratorer, der ikke ville kalde Dronning Elisabeths Regiering den engelske Poesies Guldalder, da denne Periodes Aandsværker alt formeget fattis

classisk Correction, tør man uden Betænkning sige: Det var Geniets Guldalder i den engelske Poesie."

Han udvikler nu, hvorledes det sextende Aarhundredes engelske Poesiestamme var i saa frisk og frodig Væxt, at den uagtet ugunstige Omstændigheder i 17de Aarhundredes første Deel endnu bestandig skiød nye Grene, og brammede da først i fuld Flor; hvorledes Forholdet af Englands kirkelige Anliggender til dets æsthetiske Cultur i dette Tidsrum havde en høistbetydende saavel positiv som negativ Indflydelse, og bidrog til at skiænke England ikke blot en Milton, men en Shakespear; og efter nogle høist læseværdige Betragtninger over de fremmede Litteraturers og enkelte Stores Indflydelse derpaa, slutter han saaledes:

"Engelskmændenes og deres skotske Sprogfællers skiønne Litteraturs hele Historie i dette Tidsrum falder i to Afsnit, men der stedse maa betragtes som eet Heelt. Det første indbefatter Forøvelsernes Tid i den nyromantiske Poesie indtil Spencer og Shakespear. Mærkværdige Digtere er der i denne Litteraturs Historie nok af at nævne fra denne Tid, men ingen af første Rang. Dog tør vi ikke ansee det andet Afsnit af dette Tidsrums Historie, for Begyndelsen af en ny Epoke, saameget endog Shakespears Navn

synes at opfordre dertil; thi af Shakespears Alt overstraalende Genie fremskinner det fulde Lys af den nye Dag, der med det sextende Aarhundredes første Decennier begynder i den engelske Litteratur; men Shakespears Smag var den samme nyromantiske Smag, der i England opstod ved den græske romerske og italienske Litteraturs Indvirkning under Hendrik VIII, og uforandret i sine væsenlige Træk holdt sig indtil anden Halvdeel af 17de Aarhundrede, da Dronning Annas saakaldte Tidsalder begyndte, endnu inden denne Dronnings Thronbestigelse. Denne Tidsalder giør atter Epoke i den engelske Poesies Historie; thi den Stræben efter en Forstandspoesie, og derhos efter streng Correction, og classisk Elegance, hvorved Digterne fra denne Tidsalder udmærke dem, er det 16de og 17de Aarhundredes engelske Digtere indtil Milton, der staaer paa Grændsen mellem de to Tidsaldere, fuldkommen fremmed. Med Miltons Navn kan man med Føie betegne Enden af andet Afsnit af den nyromantiske Smags Historie i den engelske Poesie."

Havde — siger Bouterweck — den saakaldte engelske Republik holdt sig længer, vilde udentvivl hele Nationens Cultur være gaaet tilgrunde, da under Borgerkrigen de gode Hoveder, der fandt mere

Smag i liberale Studier end i theologiske Kiævlerier, maatte trække dem tilbage i et Mørke, hvor de herskende Puritaners og Independenters mørke og antipoetiske Fanatismus ikke blev dem vaer. Neppe var Restaurationen lykkedes, før man søgte i hele Landet, men især i Hovedstaden, at indhente, hvad man i fri Livsnydelse under Cromwell havde forsømt. Digterne fulgte Hoffets Exempel, hvor Overdaad, Vid og en næsten (?) ublu Frivolitet efter Carl den andens Ønske angav Tonen. Den engelske Poesie kom altsaa igien paa en Afvei; Digterne blev en Art poetiske Independenter, der fandt Behag i Udbruddene af en poetisk Frihedsaand, som endnu mindre end i Shakspears Old vilde underkaste sig en bestemt Smagsnorm og selv ikke agte den sædelige Anstændigheds Love. Dette Overmod herskede i den engelske Poesie, indtil den finere Deel af Nationen blev mere opmærksom paa de franske Digtere og Skribenter, hvis Værker syntes at bestiemme den engelske Smag."

"Den kongelige Familiens lange Ophold i Frankrig inden Restaurationen havde givet Digterne, der hørte til dette Partie, Leilighed at kiænde den franske Litteratur, især det franske Theater, nærmere. Det var netop den Tid, da den Smag, der kalder sig efter Ludvig den 14des Old, begyndte at imponere

hele Europa. Den franske Litteratur virkede hele dette Tidsrum fra Carl den andens Dage til Midten af det attende Aarhundrede (som man, efter dets litterariske Culminationspunkt, gemenlig kalder Dronning Annas Old) paa den engelske, mindre ved Oversættelser af de meest yndede franske Autorer, end ved fransk Critiks Grundsætninger, der under visse Modificationer fandt saa meget lettere Indgang i England, som den forandrede Smag alt af sig selv hældede til en elegant Prosaismus; og som denne Smag deels i de engelskes forandrede Levemaade og Omgangstone, deels i de velskrevne og yndede moralske Tidsskrifter fandt Næring.

Den nye Smag i den engelske Poesie, der alt i Enden af forrige Periode bebudede sig ved Waller og Denham, fremkaldte nu en Række Digtere, blandt hvilke Dryden med rette staaer øverst. "Hans sande Sphære — siger B. meget træffende — var poetiske Arbeider, der krævede meer Talent til smagfuld Udførelse, end Phantasie til Opfindelse. Hans Smag og hans Stiil have giort Epoke i den engelske Litteratur; men han udmærkede sig hverken ved Rigdom af Phantasie, eller Styrke og Dybde af Følelse, skiøndt den Begeistring, der umodstaaelig henriver et

receptivt Gemyt, taler ud af nogle af hans lyriske Digte. Meest træffende betegner man hans Fortieneste, naar man kalder ham den engelske Kritiks Fader, en Titel, han endnu mere fortiener ved sine Afhandlinger og Fortaler i Prosa, end ved sin Omarbeidelse af Boileaus Digtkunst, og de Digte, hvori hans Kritik practisk hævdede sig. Hans Kritik var ingen Gienlyd af den franske, der da udbredte sig over hele Europa, men stemmer rigtig nok især overeens med denne deri, at den indskrænker sig mere til negative Smagsregler og Stils Grundsætninger, end den trænger ind i Kunstens Indre, og ledsager det skabende Genie i dets første Bevægelser."

"Den Overvægt, Forstand og Vid i Drydens Tidsalder — tildeels ved ham, som hos ham — fik over Følelse og Phantasie paa det engelske Parnas, viiste sig snart i alle Digtarter. Ingen giorde virkelige Fremskridt uden den didactiske, og ingen udvidede sine Grændser uden den dramatiske, skiøndt ingen Shakespear mere opstod. Et elegant Rimeri udbredte sig blandt alle Stænder. Almeenelsket blev Leilighedsdigteri, og den Kunst at besynge enhver forekommende stor eller liden Leilighed, der blev omtalt, eller rettere i elegante Vers at sige noget artigt derom. Der kom altsaa bestandig mere tilsyne af det

middelmaadige, men der dog anbefalede sig ved sund Fornuft eller artige Indfald, og en vis Stilens Kultur."

I denne Periode, da der vrimlede af Mænd,

Die ihren Vers verstehen,

som Bürger saa caracteristisk udtrykker sig, findes ingen, der giør Epoke, nogle glimre i Geniets Lys, andre udmærke dem mere ved Cultur og Fiinhed af Smag. Da midlertid B. med Føie nævner Pope, som hint Aarhundredes fuldendte Discipel, troer jeg i hans træffende Caracteristik af denne Digter at have meddeelt selve Tidsrummets.

"Paa den Vei, Dryden havde banet, naaede Pope det øverste Maal af den Poesie, som den Tid i hans Fædreland gieldte for den høieste og fortreffeligste. Phantasie havde han omtrent saa meget, i det mindste ikke mere af, end Dryden; men mere philosophisk Aand. Geniets dybe Blik var ham ikke forundt, han maatte saa raisonnere eller digte. Hvad man har anseet for hans Aands Originalitet, er ikke andet, end et usædvanligt Samtræf af adskillige beslægtede Aandsegenskaber i en vis Tænkemaade og Maneer. Alle Grundtræk i Popes Poesie tilhøre hans Tidsalder. Deraf hans utrættede Stræ-

den efter den høieste Elegance, deraf Forstandens og Vittighedens Herredom i hans Skrifter. Hans Tidsalder fandt Behag i, at moralisere og satyrisere; og i Moral og Satyre udmærkede Pope sig med særdeles Flid Af Natur og Kunst i det Hele havde han noiagtig samme Anskuelse, som hans Samtidige i England. Men netop af alle disse Grunde maatte han blive et Ideal for alle dem, der i hans Digtemaade troede at see hl poetisk Fuldkommenheds Maal. Ikke Geniets Fylde, mindst Phantasiens Rigdom eller Styrke, eller Folelsens Dybde giore Popes Digte til et af de mærkværdigste Phænomener i den skionne Litteratur. Disse Digte ere de eneste i deres Art, da der hverken før Pope, eller efter ham, har været nogen Digter, der i de skionneste Vers har sammentrængt en saadan Skat af træffende og interessante Reflexioner med en saa mandig og classisk Elegants, og med saa megen Forstand og Vittighed vidst ogsaa af Smaating at giore noget betydningsværdigt."

Da vi nu have seet den saakaldte classiske Periode under Dronning Anna, der midlertid, som om en dem ikke uliig Periode i et andet Land har søgt, ikke sielden var fransk, i det den troede, at være grædsk, paa sit Høieste, og altsaa allerlængst fra den

Aandsvending, der for nærværende hersker, ville vi afbryde her, for i følgende Brev at see, hvorledes denne Forandring Skridt for Skridt er foregaaet; hvad der har foranlediget og maatte foranledige den; en Betragtning, vi saa meget heller ville anstille, da vi maaskee og langt nærmere kunde finde et temmelig lignende Sidestykke dertil.

Spaniens overordenlige Cortes i Cadiz 1810—13.

(Uddraget af historisk Oversyn af Spaniens Statsforandringer fra Opstandens Udbrud 1808 indtil Opløsningen af — de ordenlige — Cortes 1814 (tillagt Grev Torreno).

Det spanske Folk, overvældet af en talrig fremmed Hær, der alt var i Besiddelse af Landets Fæstninger og Hovedstad, staaende alene uden Anfører, uden Fyrste af sit Kongehuus, uden anden Regiering end en afmægtig Junta, der var aldeles uformuende til at modstaae Murats bydende Vælde, og bekiæmpe de Krigsskarer, han anførte, reiste sig frivil-

lig i Aaret 1808, at forsvare sin Uafhængighed, og forjage de Fremmede af sit Landemærke. I eet Dieblik udbryder Opstanden i alle Landskaber, og som een eneste Aand havde ledet den hele Bevægelse, danne paa samme Tid Juntaer sig allevegne at styre den. Saaledes aabenbarer sig den store ædle Beslutning, der hos det spanske Folk avles af Uvillien over at see sig forraadt af en Listig, der havde bebudet sig det, som Ven, og under Paaskud at give det Gienfødelse og Lykke, overmodig vilde foreskrive det Love, og tilintetgiøre den Uafhængighed, der er Grundbetingelsen for Staters Liv, og deres første Selvopholdelsesmiddel.

Denne store Bevægelse, der opstod samtidig, men isolert, og uden nogen foregaaende Aftale, maatte sønderrive det Baand, der knyttede Rigets Landskaber til en fælles Middelpunkt, til den madridske Juntas Overmagt, der var uden Kraft og Dyd. Landskabs Juntaerne eller Administrationsautoriteterne, der vare aldeles uafhængige af hinanden, og ingen Bevæggrund havde at underkaste sig den, der havde villet foreskrive dem Love, befandt dem, ligesom de enkelte Landskaber selv, i en fuldkommen Uafhængigheds Stand, og vare ikke sammenknyttede ved noget andet Baand, end Nationalfølelsen, og

den fælles Trang til Modværge, der gav Alt et Fremstød.

Saaledes blev i eet Øieblik, uventet, blot ved Virkningen af den almene Uvillie, det gamle spanske Monarkie forvandlet til en fæderativ Stat, en vist nok ufuldkommen Tilstand, men der i Gierningen dog bestod. Fremkaldede ved Omstændighederne dannedes Juntaer, som efter den almene Giering ikke andet kunde være, overalt ved et almeent Samraad. Just derfor besad de desmere Folkegunst. Folkefærdene, der kappedes at erkiænde disse Autoriteters Overherredom, og underkaste sig deres Styrelse, giorde ved deres frivillige Lydighed en Magt lovlig, der torde være blevet til paa en ikke meget regelret Maade.

Saasnart disse Autoriteter, hvori de meest udmærkede og Fædrelandet troest hengivne Mænd i hvert Landskab glimrede, vare beklædte med den høieste Myndighed, svoer de først Kong Ferdinand Troskab og Lydighed, og kappedes da, indbyrdis at knytte Forbindelser, samle Krigsfolk, erklære Krig, og berede alle Midler til Modværge og Befrielse. Boylen, Saragossa, Valencia, Rio-Seco, vare de Skuepladse, hvor de med mere og mindre Ære og Lykke gave de første Prover paa deres Heltemod.

Fienden, betrængt fra alle Sider, holdt det for raadeligt at forlade Hovedstaden, og drage sig tilbage til Ebro. Juntaerne, der vilde giøre deres Anspændinger kraftigere, og underkaste dem en fælles Styrelse, og desuden med hele Folket ønskede at fremskynde en Forsamling af Cortes, som den Magt, der bedst kunde byde saa store Trængsler Spidsen, sysselsatte sig strax med at gienreise Virksomhedens Middelpunkt, der i Begyndelsen ved den almene Opstand var forsvunden, og aftalte, at danne en Overjunta, der skulde bestaae af Landskabsjuntaernes Tilforordnede, og som det skulde overdrages at lede de fælles Anliggender, og giøre Forberedelser til at sammenkalde Cortes.

I September 1808 samledes den af 36 Tilforordnede fra Landskabsjuntaerne bestaaende Overjunta i Aranjuez. Dens Oprettelse fandt i Begyndelsen nogen Modsigelse fra Raadet i Castilien, en Autoritet, der ligesom de franske Parlamenter, uden saa lige at vide hvorfor, havde den latterlige Fordring at holde sig for det spanske Folks Repræsentantinde. Men den offenlige Mening erklærede sig mod denne Autoritet, der aldeles intet havde giort for Folkets Sag, og selv underkastet sig Thronransmandens Villie; og Juntaen blev fra det første Øie-

blik, den oprettedes, ikke blot erkiændt af alle Landskaber paa Halvøen, men selv af Lande i Amerika og Asia.

Bonaparte havde imidlertid forstærket sin Hær. Han brød anden Gang ind i Spanien, og erobrede Madrid paa ny. Juntaen tog nu sit Sæde i Sevilla, og vedblev Bestyrelsen indtil Februar 1810.

Den anvendte særdeles Omsorg paa Sammenkaldelsen af Cortes, dens Hovedopgave; for at gaae dessikkrere tilværks i saa vigtigt et Anliggende, forbrede den Landskabsjuntaerne, Overretternes, Universiteternes, den høiere Geistligheds, de geistlige Stifters, Stadsøvrighedernes og nogle andre Corporationers Meninger. Meningerne vare i det væsenlige næsten eenstemmige. Alle forlangte Cortes, og en Forfatning, Cortes med en naturligere og passeligere Repræsentationsmaade, end den gamle havde været; en Forfatning, der for stedse kunde betrygge Spanien for vilkaarlig Regiering, og give Indbyggernes Borgerfrihed og øvrige Rettigheder tilstrækkelig Sikkerhed, til at frie Landet for Gienkomsten af hin ulykſalige Regiering, der havde bragt det paa Bredden af Afgrunden. Dette var 1808 det spanske Folks Sindelag. Forskiælligheden af Localsædvaner, den Trang at give Folkerepræsentationen mere Eensfor-

mighed, det Ønske at forene Amerikas Tilforordnede dermed, Lykkeverlingerne i Krigen, den særdeles Opmærksomhed, en saadan Krig fordrede, maatte nødvendig bringe Langsomhed i Forberedelsen af saa store Forholdsregler. Først i Januar 1810 kunde de komme til Fuldbyrdelse. Cortes blev da sammenkaldte til næstkommende Martii. Der blev udstædet en Anordning om Valgene, hvis Virkning var at give Spanierne mere Andeel i de offenlige Anliggender, end de nogensinde havde havt, og tildele Amerikanerne Rettigheder, de aldrig havde regnet paa.

Frygten forbandt allerede alle Statsforbedringens Fiender. Jo længere Overjuntaen rykkede frem i sit store Arbeide til at grunde en Nationalrepræsentation, jo mere blev den angrebet. Ærgierrighed under Fædrelandskierligheds Maske yttrede Frygt for, Regieringen skulde udarte til Demokratie; man bestod paa at oprette et Regentskab, og opbød Alt, for at hindre eller sinke Cortes Sammenkald. Det ulykkelige Slag ved Ocagna, og det fiendtlige Indfald i Andalusien begunstigede kun alt for meget slige Planer. Overjuntaen saae sig nødsaget at forlade Sevilla, for at bevare Rigets Regiering fra fuldkommen Opløsning, og begav sig mod Enden af Januar til Isle de Leon, hvor den, for at give Regie-

ringsforanstaltningerne al den Kraft, Omstændighederne fordrede, nedlagde sin Magt i Hænderne paa et Administrationsraad af fem Medlemmer, der snart under Navn af Regentskab erkiændtes af hele Folket. Denne Regiering underkastede selv America sig, de to Landskaber, Venezuela og Buenos Ayres undtagne, der uden at bryde med Moderlandet; ingen Tilforordnede sendte til Cortes, og udnævnde egne Cortes, der, indtil Ferdinands Gienkomst*, skulde udøve deres Myndighed.

Under slige Tildragelser var det ikke muligt, at samle Cortes den 1 Martii, som besluttet var. Det nye Regentskab ilte ikke med at sammenkalde dem, uagtet Juntaen ved at tage det i Eed havde paalagt det en særdeles Forpligtelse dertil; de udsatte det tvertimod saa længe muligt; men den offenlige Mening erklærte sig saa kraftig, at Regentskabet endelig nødsagedes at giøre Ende paa sin Nølen, og i Junii 1810 sammenkaldte Cortes til næste September.

Denne Foranstaltning fuldbyrdedes. Den 24 Sept. samledes Rigets almene og overordenlige Cortes høitidelig paa Øen Leon, under Torden af Fien-

*) Fra Frankrig, hvor Napoleon holdt ham i Forvaring paa Valencay.

K. N.

dernes Skyts. Ubeskrivelig var den Begeistring, Folk og Hær grebes af ved dette Syn. Glædestaare vare i alles Øine, som en hemmelig Anelse havde sagt Spanierne, denne Forsamling skulde for evig grundlægge Landets Frihed og Uafhængighed.

Dette er hin Forsamling af Nationalrepræsentanter, som mange haanlig har kaldet Cadix-Cortes, en ustridig rigtig Benævnelse, der ogsaa længe har været brugelig i Spanien, hvor man paa lige Maade taler om Valladolids og Burgos-Cortes, men man vilde give det en anden Betydning, som man let kan vurdere, naar man overveier, paa hvad Maade man har omtalt den Forsamling, man gav hint Navn.

Spaniens og Indiens almene Cortes, som i Sept. 1810 samtraadde paa Den Leon, og i Februar følgende Aar tage deres Sæde i Staden Cadix, bestode

1) Af Landskabernes Tilforordnede, der vare ydnævnte af alle Borgere, efter den af Overjunta udstædede Valglov, og af Amerikas Tilforordnede valgte af alle Communers Autoriteter.

2) Af Landsskabsoverjuntaernes Tilforordnede

3) Af Tilforordnede for de Stæder og Flækker, der forhen havde havt Sæde og Stemme i Cortes.

4) Af Suppleanterne for de Landskaber, som Fiendens Nærværelse, eller egen Fraliggenhed — hvilket med nogle amerikanske Lande var Tilfældet — havde hindret at sende Tilforordnede.

Retfærd, Tidsalderens rigtige Anskuelser, Spaniernes lydelig udtalte Ønske, Alt befalede at indføre en mere ægte og omfattende Folkerepræsentation, end alle de, Spanien i ældre Dage maatte have besiddet. Det gialdt ikke om at vække Aragons, Navarras eller Castiliens gamle Stænder; det gialdt om at give Spanien og Amerika en Nationalrepræsentation.

De nye Riger, der efter det gothiske Herredoms Fald lidt efter lidt dannedes, efter som man lidt efter lidt fravd Maurerne det erobrede Landemærke, havde samtlig antaget forskiællige Sædvaner, og deres Statsindretninger, skiøndt de i Almindelighed vare byggede paa Nationalrepræsentationens Grundsætninger, vare intet mindre end ligeformige, men tvertimod afvigende i væsentlige Punkter og det saa vel paa forskiellige Steder, som til forskiellige Tider. Hvor forskiellige vare Aragons og Castiliens, Spaniens tvende Hovedrigers, Forfatninger? Hvor forskiellige vare igien disse fra Indretningerne i Navarra, Biscaya, og nogle andre Egne eller Steder? Aragoniens Cortes var deelte i fire Bænke eller Kamre,

i Castiliens gaves derimod næsten aldrig adskilte Stænder, eller dog kun tree Bænke.

Var der nogensinde i Castilia en Embedsmand, som den arragonske Justitia *), eller blot noget lignende? havde man her nogentid en Forret, som Unionen, en Forret, i Kraft af hvilken Stæderne vare beføiede at giøre Forbund mod Kongen, i Fald han angreb Landets Rettigheder og Friheder, en Forret, vi nu vilde kalde Opstandsretten? Hvilke Forandringer leed ikke dette Lands Statsindretninger, da Pedro IV, som man derfor kalder Pedro med Dolken **) havde ophævet denne store Forret? hvad havde de Cortes, der holdtes i Arragonien før det fiortende Aarh., tilfælles med de senere? Geistligheden havde ikke Sæde og Stemme paa de ældre, hvorimod de udgiorde en egen Bænk i de senere. Hvad

*) Arragoniens Overdommer. Denne Øvrighed, hvis Embed noget lignede de spartanske Ephorers, handlede som Folkets Beskytter og Fyrstens Tilsynsmand. Hans Person var hellig. Hans Magt og Myndighed næsten uindskrænket. Roberts. Hist. of Charles V.

**) Fordi han med sin Dolk, sønderskar det Document, der stadfæstede Unionsretten, paa Rigsdagen 1348.

Lighed lod sig finde mellem de arragonske Forfatninger i 16de og 17de Aarh. og den Statsindretning, som tidligere bestod her i Landet, og som Philip den anden tilintetgiorde, da han lod henrette dets Justicia, den berømte og ulykkelige Johen de Lanuza? Hvad Liighed finde vi, naar vi see paa Castilien mellem den første Forsamling af Cortes i Cuenca 1020 og de senere i Valladolid, Burgos, og andre Stæder? hvad have disse tilfælles med den Forsamling, som Carl V kaldte 1529 til Toledo, fra hvilken Tid Adelen og Geistligheden ikke mere lod sig see blandt Castiliens Cortes? hvori ligne endelig de siden den Tid forsamlede Cortes, hvortil man kun indkaldte et meget lidet Antal Stædersstilforordnede, det fiortende og femtende Aarhundredes Cortes, der bestod af et stort Antal Stæder og Flækker, der senere ingen Tilforordnede mere sendte?

Var nu Forskielligheden mellem Spaniens Forfatninger saa betydelig, havde Omstændigheder, og hvo veed, hvilke Luner, saa stor Indflydelse paa deres Dannelse, laae, fra Landet forenedes under en eneste Herredom, dets ulykkelige Beboere under Vilkaarligheds Aag, og kunde man følgelig til ingen Tid antage en almindelig Basis for Folkerepræsenta-

tionen: hvad lod sig giøre bedre, end at antage en ny Form, der stemte med Folkets Tarv og Tidsalderens Krav?

Man troede ikke at burde særdeles indkalde Geistlighed og Adel. Man var af den Mening at disse tvende Classer Borgere ingen, i det mindste ingen retmæssig Interesse kunde have, der var forskiellig fra de øvrige Borgeres, og at der følgelig ingen Grund var, at bevilge dem en egen Repræsentation.

Landskaberne, Juntas, Stæderne kunde repræsenteres ved Personer af alle Folkeclasser, Munkene undtagne, hvem man ansaae for at være blevne fremmede for alle borgerlige Interesser. Hvo, der veed, hvad engang vore Cortes vare, hvor Folket ingen andre Repræsentanter havde, end nogle Befuldmægtigede fra Stædernes og Flækkernes Raad, hvis øverste Embedsmand (Regidor) ikke udnævndes af Folket, men havde kiøbt sin Post, eller efter en kongelig Bevilling besad den paa Livstid; hvo der kiender disse Kiendsgierninger, vil tilstaae, at Spanien ingensinde besad en saa fuldstændig naturlig og til dets Tarv svarende Repræsentation, som i Cadiz Cortes.

Regieringen vilde have indskrænket sig til, at indkalde de Tilforordnede fra de Landskaber og Juntas, der ikke vare under fremmed Aag, da selv i dette Tilfælde ved den Enighed af Sindelag, der herskede i alle Rigets Dele, Nationalinteressen var bedre blevet repræsenteret ved nogle friblevne Stæders oprigtige Villiesyttring, end det i ældre Tider var skeet ved den saakaldte Nationalrepræsentation, hvori kun de Befuldmægtigede fra nogle stemmeberettigede Stæder og Flækker havde Deel, men til hvis Valg Folket paa ingen Maade bidrog; men da det laae Regieringen paa Hierte, at lade alle Landskaber umiddelbar repræsentere, for ikke at forfalde til den gamle Regierings Urimeligheder, søgte den saameget muligt at oprette Savnet af virkelige Tilforordnede fra de af Fienden besatte Stæder, og da disse ikke vare istand til at vælge selv, lod Statsstyrelsen Valget foretage for dem, og bødede paa deres Uformuenhed, overbeviist, at de vilde være den takskyldige derfor, som den og siden fik Beviis paa. Dette var Oprindelsen til Udnævnelsen af de Tilforordnede, man kaldte Suppleanter. De bleve ved Stemmeflerhed og efter alle lovlige Former valgte af de Indbyggere af de undertuede Landskaber, der i stor Mængde befandt dem

i Cadiz. Vist nok vare disse Tilforordnede ikke i saa stræng Betydning, som man almindelig havde ønsket det, de Medborgeres Repræsentanter, som den fiendtlige Besættelse giorde det umuligt at udøve deres Statsborgerrettighed, men de vare dog, saavidt Omstændighederne giorde det muligt, Folkets Repræsentanter, og sikkert langt bedre end Stædernes Befuldmægtigede udaf deres Indbyggere havde været paa de forhenværende Cortes. De paa denne Maade giorte Valg vare i øvrigt saa eenstemmige med Landskabernes Ønsker, at disse næsten alle stadfæstede dem, saasnart de saae dem satte istand til at afgive deres Stemmer, og paa denne Maade blev Suppleanternes Antal, der aldrig havde været meget anseeligt, efterhaanden saaledes formindsket, at det tilsidst næsten bortsmeltede til Intet.

Fra de første Maaneder af deres Samling viiste Cortes en anseelig Meerhed af Tilforordnede, der umiddelbar vare valgte af de Landskaber, de repræsenterede; og da Forsamlingen skreed til en af de høitideligste Handlinger, hvortil den var kaldet, nemlig at prøve og antage Forfatningen, gaves der næsten intet Landskab i Spanien eller Indien, der jo repræsenteredes af selvvalgte Tilforordnede. Ved Siden af Tilforordnede fra Peru, saae man Depu-

terede fra Estremadura, Philippinernes Stemmefø-
rere sidde ved Siden af Cataloniens Repræsentanter;
et ophøiet overordenligt Skue'pil, hvor et Folk,
hvis Landemærke omfatter tvende Hemisphærer, var
ligesom forenet i et snævert Rum, hvor Mænd fra
modsatte Verdensegne glimrede. Man kunde ved det
blotte Syn af Ansigterne her skiælne Europæeren
fra Amerikaneren, Amerikaneren fra Asiaten, og det
var sikkerlig det første Tilfælde, hvor Mennesker fødte
i saa langt fra hinanden liggende Egne, og ud-
sprungne af saa forskiellige Stammer, dog kun dan-
nede een ligeartet Forening af Mennesker, der talte
samme Sprog, havde samme Skikke, og hørte til
samme Folk.

De almene Cortes, indsatte, som Folkerepræsen-
tanternes Forsamling, og forsynede med uindskræn-
ket Fuldmagt til at forhandle og afgiøre de i deres
Indkaldelsesskrivelse angivne Punkter, aabnede deres
Møder. I Sigte af den fiendtlige Leir raadslog de
sædvanlig under Torden af Fiendernes Skyts, og
ikke siælden ramte disses Skud i Nærheden af den
Bygning, hvor de holdt deres Forsamling. Slige
Begivenheder forstyrrede ikke deres Forhandlinger.
Ene beskiæftigede med deres Undersøgelser, indskiød
disse Fædrelandets ædle Fædre ved deres Uforsagthed

selv de frygtsomste Kiækhed; et beundringsværdigt mærkværdigt Træk, hvori det spanske Folks Historie, som næsten overalt, viser os en Storhed og Eiendommelighed, som udmærker det fremfor ethvert andet Folks.

Alt i de første Møder gav Cortes Folket tilkiende, hvad det kunde vente af sine Repræsentanter, og Glæde vaagnede tilligemed Tillid igien i alle Borgeres Hierter. Et af de mærkværdigste Særsyn i den spanske Revolution er den Værdighed og Viisdom, der var Præget paa denne Forsamlings første Beslutninger. Maa man ikke undres, at hos et Folk, hvor Tanken i tree Aarhundreder var fængslet meer end i noget andet Verdens Land, saa pludselig fandtes Mænd, der i Kiændskab til den menneskelige Aands Fremskridt, vare komne saavidt, som de første, meest oplyste Nationers Lærde? Er det ikke utroligt at trods Inqvisitionen, trods det vilkaarlige Herredom, trods den slette Opdragelse og Underviisningens endnu slettere Indretning, trods den ualmindelige Vanskelighed ved Samqvemmet med Udlandet, og den næsten fuldkomne Adskillelse, hvori Spanien var fra alle Europas øvrige Nationer, her dog var giort saamange Fremskridt, at Nationalrepræsentanterne ved deres første Forsamling lagde Grundvol-

den til en forstandig liberal Forfatning, vedtog Pressefriheden, hævede Inqvisitionen, forsigtig forbedrede Klosterne, formindskede Geistlighedens fordærvelige Indflydelse, friede Vindskibelighed fra dens Baand, Handel og Jordbrug fra deres Lænker, og fuldbragte alt dette ved overvægtig Majoritet, og alt dette midt under en frygtelig forbittret og ødelæggende Krigs Trængsler og Forvirringer. Saa overraskende Kiændsgierninger vise tydelig, at de ere grundede i det spanske Folks Frihedshæng, og i det de aabenbare os, hvad Spanien 1808 var, bevise de os klarlig, hvor forfængelige alle Bestræbelser ere for at giøre Menneskene dumme. Sikkerlig havde man aldrig giort saa vel beregnede Anspændinger, som i Spanien, for at holde et Folk i Mørket, og dog var Lyset trængt igiennem, Sandheden havde udbredt sig trods alle Hindringer, og Spanien er den tredie store Stat i Europa, der havde foretaget sig, at give sig en fri Forfatning. Det er paa denne Løbebane ilet forud for mange andre Lande, hvis Regieringer i lang Tid vare uden Sammenligning mere oplyste, end Spaniens.

Den 24de September, den Dag Cortes aabnedes; udstædede de deres første Beslutning, hvori de, i Betragtning af Landets Stilling, og i den Hen-

sigt, at udtale den Grundsætning, der bedst egnedes til ganske at tilintetgiøre Bonapartes Fordringer; eenstemmig erklærede, at dem tilkom Udøvelsen af den hos Folket hvilende høieste Magt, og at alle Frasigelser og Forhandlinger i Bayonne var ugyldige, ikke blot, fordi de ikke havde været frie Handlinger, men tillige og fornemmelig, fordi de ikke havde faaet dit spanske Folks Samtykke. Deres Eed tro erkiændte de endnu eengang i denne Act Ferdinand 7 for deres eneste retmæssige Behersker; de anordnede retfærdig og uegennyttig den offenlige Magts Udøvelse, og forbeholdt sig blot den lovgivende Magt i hele dens Omfang, i det de aldeles overlod Lovenes Anvendelse til Domstolene, og deres Fuldbyrdelse til Regentskabsraadet, der beklædte Kongens Sted (i hans Fraværelse).

Cortes Hensigt ved denne Beslutning havde været at befæste Kongens Magt, lukke Veien for ærgierrige Hensigter, forekomme alle Planer til en Føderativregiering, der vilde giort Modstand umulig, og indskyde Borgerne mere Sikkerhed og Tillid. Forhandlingerne vare offenlige; de Tilforordnedes Hensigter vare redelige og rene; Meningen og Diemedet af deres Erklæring, der i sig selv alt var klar, udvikledes senere adskillige Gange i Cortes Forsamlinger.

Ingen, tør man frit paastaae, kunde miskiænde deres Hensigter, uden maaskee nogle Mennesker, som denne Tingenes nye Orden fornærmede, og der for at nedsætte den, foregav Tvivl mod Stifternes Uegennyttighed.

Cortes besluttede i de første Møder med stor Stemmemajoritet Presſefrihed. De holdt den for det bedste Middel til at oplyse den offenlige Mening, lære den at kiænde, og med Sikkerhed gaae frem til at affatte Constitutionsacten.

Den Forhandling, som hiin Beslutning medførte, var alt mærkværdig ved Gienstandens Vigtighed, men blev det endnu mere ved Dannelsen af to Partier, som den gav Anledning til, Partier, som Publikum ene gav Navn, og hvis Dannelse ganske var dets Værk. For at giøre dette tydeligere, vil det ikke være ganske uhensigtpassende, inden vi gaae videre, at sige nogle Ord om de Bestanddeles Natur og Væsen, der i Almindelighed dannede Cortes.

Denne Forsamling bestod, som alle lignende, af to store Afdelinger; til den ene hørte alle Tilhængere, til den anden alle Fiender af Forbedringer. Det Antal Geistlige, der fandtes blandt Repræsentanterne, stod i et aldeles ulige Forhold til de verdslige Repræsentanter, og skiøndt adskillige af disse

Geistlige vare meget afgiort stemte for nyttige Nyheder, satte dog vist nok de fleste sig imod alle Forbedringsplaner. Dette Modparti fandt sine Allierede blandt andre Tilforordnede, der hørte til den priviligerede Classe, til Embedsmændene, eller der havde tient den forrige Regiering; Folk, der ansaae Misbrugene, som deres Arvedeel, og enhver Forandring, der satte disses Tilværelse i Vove, for et Angreb paa deres Eiendom. Denne Udskillelse blandt de Tilforordnede begyndte at blive synlig i Anledning af Udkastet til Beslutningen om Presséfriheden. Dette Udkast gav Anledning til meget levende Forhandlinger. Publikum, der med Varme ønskede Pressens Frigivelse, og med den meest levende Deeltagelse gav Agt paa Forhandlingerne, vante sig lidt efter lidt til at kalde de Taleres Meninger, der talte til Fordeel for Udkastet, frisindede, og deres Yttringer, der viiste sig imod det, slaviske; og da denne Benævnelse, som næsten altid er Tilfældet, var gaaet over fra Tingen paa Personerne, tiente den til at udmærke Forbedringernes Tilhængere ved Navnet frisindede (Liberales), og brændemærke dem, der kiæmpede derimod, med Navn af slaviske (serviles). Man lagde i Forsamlingen endnu Mærke til en tredie Meningsfor-

skjellighed, som man kunde kalde det amerikanske Parti. Dette Parti, som sædvanlig stemmede med de Liberale, skilte sig dog fra dem i nogle Amerika vedkommende Spørgsmaal. Men alle disse Partier vare, uagtet de afvigende Meninger, der adskilte dem, eensstemmige i Henseende til Fremmede, og saa tit, der handledes om, at tilbagedrive Fienderne, og frelse Landets Uafhængighed, erindrede Mændene af modsatte Meninger sig dette ene, at de vare Sønner af eet Fædreland. Denne Retfærdighed maa man lade alle vederfares. Man maa ydermere tilføie, at blandt de saakaldte Serviles fandtes Mænd, der havde de ædleste Hensigter, og kun af Mangel paa Indsigt modsatte sig Forbedringerne. Beviset derpaa er, at Tilforordnede, der i Begyndelsen havde været Inquisitionens og andre ikke mindre fordærvelige Indretningers Vedvarenhed gunstige, bleve disses ivrigste Modstandere, saasnart de ved Tidernes og Forhandlingernes Virkning havde tabt deres forudfattede Synsmaader. Alle tre Partier besad Talere, der erhvervede sig megen Roes *). Især fandt man i det

*) Blandt de Liberale: Arguelles, Mugnos-Torrero, Grev Torreno, Calatrava, Garcia Herreras, Villanueva, Antillon; blandt deres Modstandere, Ingu-

liberale Parti meget indsigtsfulde, i Statssager ypperlig bevandrede Mænd, som vexelviis oplivede Forhandlingerne ved improviserede Taler, og oplyste Commiteerne ved Indberetninger, hvori de lagde omfattende og dybe Kundskaber for Dagen.

Den af Cortes til Bedste for Presſefriheden tagne Beslutning, blev stedse strængelig overholdt, og Servilernes Tidsskrifter nød lige saamegen Uafhængighed, som de Liberales. Man kan endog med Sandhed sige, at det første Parti uden Sammenligning misbrugte den fælles Frihed mere end det sidste. For at overtyde sig derom, behøver man kun at giennemblade de Skrifter, der vare Servilernes Ordførere, navnlig **) el Procurador, og

anza, Cagnedo, Valiente, Guttierez, de la Huerta — blandt Amerikanerne: Merca, Teran, Leyva, Arispa. F. A.

**) Disse Tidsskrifter fik den Forret at vedblive efter Ferdinands Hiemkomst, da Presſefrihed, og alt Liberalt, som under Krigen var skeet, undertryktes. Men de misbrugde saaledes denne Gunst, og fyldte deres Blade med saa mange Plumpheder og Bagvaskelser, at Regieringen, saa gunstig den var disse Blades Lærdomme, dog troede at maatte undertrykke dem. F. A.

Skildvagten fra La Mancha, smudsige hæftige Blade, der udtrykkelig syntes bestemte til at giøre dem til Løgnere, der paastaae, man i Cadix kun har stræbet til den bestaaende Regierings (Cortes) Fordeel. (Slutningen følger.)

Tidernes Tegn af Aviser.

Debat om General Marceaus Minde, i de Deputeredes Kammer.

(af Journal des débats).

Hr. Sesmaisons (Ordfører for Petitionscommitteen) fortsætter sin Indberetning.

Konen Sergeant, fød Marceau, boende i Maisland, forlanger, at det Minde, der var opreist i Chartres til Minde for afdøde Divisionsgeneral Marceau, hendes Broder, og der er blevet nedbrudt efter Befaling fra Byens Maire, maa blive gienreist paa samme Sted.

Commissionen er af den Mening, at da denne Petition indeholdt Klager mod en Maire, havde Kammeret, der desuden ikke var Dommer over Factums Sandhed, ikke andet Middel, end at hiemvise

Fordringen til Indenrigsministren, under hvis Opsigt Bevaringen af Kunstminder er henlagt.

General Foy. Jeg begiærte nys Ordet for at sætte mig mod det usædvanlige Forslag af Hr. Præsidenten, at nøde et Lem af Forsamlingen at fremkomme med sine Resultater, inden han begyndte at tale; blot derfor ønskede jeg at betræde Talestolen; nu kommer jeg til Factum i Petitionen. General Marceau døde ung af Aar, og gammel af Ære. Han faldt paa Altenkirchens Valplads, hædret af deres Taare, der havde fægtet mod ham. Østerrigerne, Preuserne have reist ham Minder, eller i det mindste æret dem, der vare reiste ham til Ære; hvad de udvordes Fiender have giort, havde de indvordes ikke vidst at giøre (Knur i forskiellige Betydninger og Afbrud).

Stemmer fra høire. Hvem mener De da ved de indvordes Fiender?

Gen. Foy. De have ikke æret en berømt Krigers Minde; en Plads bar hans Navn; de have paatvunget denne Plads et gammelt Navn; som om Byen Chartres havde at rødme ved at have givet Marceau Livet.

Jeg begiærer Petitionens Hiemviisning til Præsidenten i Ministerraadet, at han kan indhente Kund-

skab om de Facta, der have givet Anledning til den antinationale Handling, Nedbrydelsen af det Marceau helligede Minde, og Udslettelsen af hans Navn paa den offenlige Plads. Jeg anraaber alle ædle Følelser; disse Hæderbeviis at yde de kiække stemme overeens med denne høimodige Nations Følelser, der springer høit af Glæde, naar den seer allevegne Civilisationen og Friheden rede at hævne dem over Barbarernes Fornærmelser (levende Bifaldsraab paa venstre, Lang Murren paa høire).

Dubon. Petitionen indeholder tvende Begiæringsposter. Den ene er en Klage mod en Maire; i den anden begierer man Gienopbyggelsen af et Minde.

Hvad første Part angaaer, var Alt, hvad der er blevet sagt, temmelig unyttigt, siden 75de Artikel af den Constitution, man endnu kalder fra Aaret VIII, angiver den Maade, man skal gaae frem, for at bringe Regieringsagenterne for Retten. Det var virkelig unyttigt nok i denne Anledning at underholde Dem om lovlige Veie og constitutionelle Friheder.

Hvad den anden Deel angaaer, der vedkommer Mindets Gienreisning, da henhører dette ikke under os; det er indenrigs Ministeren, hvem der paaligger

at bevare alle de Mindesmærker, der ere blevne reiste enten til Almeentarv, eller til Kunsternes Fremme, Ansøgerinden bør hiemvises til. Men inden vi sysselsætte os med General Marceaus Minde, er det et andet, som Nationens Ære paataler; dette er blevet befalet ved en Lov fra 1816 til at udsone en stor Forbrydelse. Nu er det fem Aar, siden denne Lov blev givet, og man spørger endnu, hvor det Minde er, der skal reises til den kongelige Martyrs Ihukommelse?

Jeg vil ikke undersøge, hvilke General Marceaus Abkomster ere til at erholde et Minde, da saamange andre Krigere, der ere faldne med ikke mindre Ære for Fiendens Sværd i en Tidspunkt, hvor man med Magt slæbte alle unge Franskmænd til vore Armeer, have neppe engang erholdt Begravelsens Ære. Hvad os angaaer, m. HH., vi springe ikke høit af Glæde, naar vi see Oprørsaanden gaae til de begrædeligste Yderligheder, naar vi see ulykkelige Bønder, der have ladt dem forlede, og nu nylig have faaet en retfærdig Straf for deres Oprør. Vi bedrøve os tvertimod meget over disse foregivne Civilisationsanslag, der ikke er andet end Oprørs og Anarchies Planer.

Jeg beder om Forladelse, m. H. siger Taleren, efter at have eet Dieblik afbrudt sig, om jeg adskillige

Gange har betient os af Udtrykket, v i; det er ikke blot et Parlamentssprog; vi have vant os dertil i vore offenlige Forretninger; vi have aldrig troet, ved at betiene os af dette Ord, at sætte Ondt for nogen, hvem det end var, i Ministeriets Øine, eller træde Privatlarv for nær.

Jeg kommer tilbage til Petitionens Gienstand, og jeg spørger, hvad Formaalet er af disse bestandige Lovtaler, man holder her over Krigermodet? Er ikke det civile Mod sieldnere og meget fortienstligere? Man kunde sige om Krigermodet, som man undertiden har sagt om Vittigheden, at det er saa almindeligt, at man løber om med det paa Gaderne (Afbrud paa Venstre).

M e c h i n. Besmit ikke vore Tappres Laurbær!

D u b o n. Øvrighedspersonens Mod, dette er det ædleste Mod, og som udsætter for fleest Farer. Meget mere end den tappreste blandt Krigere ærer jeg den retsindige og i sine Pligter urokkelige Øvrighedsperson, denne Præsident Molé, der tiltaler en Trop oprørske, og som en anden Neptun, siger sit Qvos ego! og bringer dem pludselig tilbage til deres Pligt.

Jeg indskrænker mig til at understøtte Commissionens Conclusion, og seer ikke, der er anden Vei at tage.

Delacroix Frainville. General Marceau var født i Chartres. Han blev dræbt ved Sambre- og Maas-armen 1796, efter at have giort adskillige meget glimrende Feldtog. Erkehertug Carl, der førte den østerrigske Armee, gav de Franske hans Liig tilbage, og lod hædre hans Liigfølge ved en Deputation Officerer af sin Armee. Moniteuren bevidner, at begge Armeer viste Marceau militaire Æresbeviisninger. Et Monument er blevet oprettet for Marceau i Byen Chartres paa Torvet; det har bestaaet til 1814 eller 15; en Tidspunkt, hvor det synes at være nedbrudt. Det er uden tvivl skeet, medens Preusserne havde Byen inde; jeg veed ikke, om der desangaaende har været nogen Beslutning fra Mairiet. Ansøgerinden burde oplyse os om dette Factum; jeg understøtter Henviisningen til Indenrigsministeren.

Gen. Foi. Jeg vedbliver at begiære Ansøgningens Henviisning til Hr. Præsidenten for Ministerraadet. Man har nys sagt Dem, at General Marceaus Minde er blevet ødelagt, enten under Preussernes Ophold eller umiddelbar efter deres Bortgang.

Det benægter jeg; alle Hædrere af Marceaus Minde vil sige Dem det, der er tvertimod.

Kongen af Preussen selv og hans Generaler have behandlet med Agtelse og Ærbødighed den Grav, der giemte General Marceaus Aske ved Altenkirchen. Man blev nødsaget til at flytte dette Minde; men Krigerens Levninger bleve ærbødigen samlede og henbragte i en anden Grav.

Courtarvel. Ansøgningen fra General Marceaus Søster, Sirür Sergents Kone, fremhyder ved første Diekast kun en sædvanlig Localitets Sag, angaaende hvilken det var temmelig ligegyldigt, om man gik over til Dagens Orden, eller henviste den til Ministeren. Men naar vi i de betænkelige Omstændigheder, hvor vi ere, see uden Grund og paa en falsk Forudsætning sendes fra Mailand, denne Italiens volkaniske Jord, en Ansøgning, som sigter til, at lade troe, at Krigeræren ikke er alle Franske almindelig kiær; at Byen Chartres med sin Maire i Spidsen har sløifet et Minde, som den havde oprettet til en af dens Medborgeres Krigerhæder, troer da ikke, at denne sviigefulde Ansøgning er sendt saa langt fra, uden i den øiensynlige Hensigt, at udgyde et nyt Skandals og Tvedragts Emne iblandt os. (Murren paa Venstre).

Departementet Eure og Loire, sysselsat med sine nyttige Productioner, har altid været et af de roligste i Frankrig. Byen Chartres, som giør sig en Ære af, at have seet fierde Hendrik krones, og at have efter de skiændige 5 og 6 Octobers Versailles-dage tilbudt den kongelige Martyrs høie Familie et Fristed inden sine Mure, en fortienestfuld Opofrelse i denne ulyksalige Tidspunkt; hverken denne By eller dens Maire have nedbrudt dette Monument, hvad Ansøgerinden beklager sig over. Det er til, saaledes som det er opreist Aaret IX (Bevægelse af Overraskelse paa Venstre, almeen Latter paa Høire); det er en Pyramide af Middelstørrelse, opført paa et Torv, med Indskrifter paa de 4 Sider af Basis.

Denne Pyramide er til, som den er blevet opført, blot Thronransmandens Navn er forsvundet, og man har borttaget den tredie ligesaa falske, som fornærmelige Indskrift, der kalder Thronens og Alterets troe Forsvarere, der fægtede ved Mans og Loire, Rebeller.

Lad os, m. H., af al vor Magt tilbagedrive de politiske Skandaler, som man daglig og ved de meest afsides Midler vil opvække blandt os. Lad os blive urokkelige, midt iblandt de Revolutioner, som omgive os.

DHH. Teissiere, Lafayette, og andre Stemmer paa Venstre: Og vi! vi ville ogsaa blive urokkelige.

Hr. Courtavel. De sande Franske vil vide at tage Styrke i Prøve, Ære i Modgang, Standighed midt i Revolutionen. Denne blodige Eumenide, som kun lever af Verdens Taarer, og helliger Nationerne til sin Dyrkelse, som Offerpræster eller Offere, den skal vi endnu vide at bestride, og den christne Verdens ældste Datter, Liliernes stærke (robuste) Monarkie, som i 14 Aarhundreder har seet saa mange Riger fødes og forgaae, skal blive urokkelig (Bevægelse af Samtykke paa den høire Side).

Paa den Tid, General Marceau levede, ødelagde den ulyksaligste Borgerkrig vore Marker. Santerres og Rossignols forhadte Navne bragte Agerdyrkeren til at skiælve. Marceau var den første, som havde den Fortieneste i hine ulyksalige Tider at blande Menneskelighed med Mod. Erkehertug Carl, god Dommer over begge Dele, ved at vise en ædel Fiende Ære efter hans Død, reiste ham i Historien en mere smigrende Hylding end den pyramidalske Opstabling af nogle Stene paa en offenlig Plads.

Det er to Aar siden, jeg i dette Kammer foreslog, da den sidste Helt af Huset Condé døde, at oprette en Støtte for den, der havde forenet den gamle og nye Ære i Catinats, Vaublancs, Moreaus og Pichegrûs Fædeland. Min Stemme hørtes af Frankrig og Armeerne; der indløb talrige Subskriptioner; en Commission af gamle og nye Marschaller udnævntes, adskillige af Eders Medlemmer tilføiedes, for at styre Anvendelsen deraf. Den daværende Indenrigsminister vilde ikke anvise nogen passende Plads; og i det nittende Aarhundrede har et Kjærligheds, Ærbødigheds og Æres Minde ikke kunnet, i en By som Paris, finde anden Plads, end den, der stedse er stadfæstet det i alle gode Franskes Minde og Hierte. Har man frygtet for at nære ubehagelige Minder? M. Hrr., H. H. Prindsen af Condés Laurbær have været hele Frankrigs. Frankrig har bestandig (?) fornægtet Revolutionen.

Hele venstre Side. Nei! nei!

Stemmer fra høire. Jo! jo!

Girardin. Tal De om Deres Frankrig.

Gen. Foy. Frankrig har fornægtet Revolutionens Forbrydelser.

Etienne. Det fornægtede kun Forbrydelserne.

Corcelles. Det fornægter dem, som stred mod de Franske.

Hr. Courtarvel. Frankrig erkiender kun sine Vaabens Ære, og sin Konges Charte; Krigeræren er en Eiendom, der er erhvervet det franske Folk. Det vil endnu vide at hæve sig til Hoiden af de revolutionaire Farer, der true de Riger, der omringe os.

Jeg understøtter Commissionens Votum at henvise til Indenrigsministeren, at underrette sig om en Ansøgning, sendt saa langt fra, angaaende et falsk og ondskabsfuldt opfundet Factum. (Idet han gaaer ned af Talestolen, tilstiller han Hr. Sesmaisons et Brev fra Mairen i Chartres).

Hr. Sesmaisons. Her er et nyt Factum.

Hr. Lacroix Frainville. Det glæder mig at høre, at Gen. Marceaus Monument er endnu til. Jeg troede at have seet det forsvinde. Jeg har taget feil. Det er Skiødesløshed af mig.

Stemmer fra høire. Det er Historien med Guldtanden.

Stemmer fra venstre. Midlertid er General Marceaus Søster paa Stædet.

Hr. Pardessus. Hun er ikke i Chartres; hun er i Mailand.

Hr. Sesmaisons. Man meddeler mig i dette Dieblik et Brev fra Mairen i Chartres, der

bekræfter Hr. Courtarvels Forklaring, og viler, Factum er falsk. Comm. vidste intet af dette Brevs Tilværelse.

En Deel Stemmer. Læs det!

Hr. S. læser Brevet, som begynder: "Det har undret mig meget at erfare af Journalerne, at der gaves en Ansøgning fra Konen Sergent, Sieur Champions fraskilte Hustru (Ah! Ah!) fød Marceau; Pyramiden er til; man har blot udslettet den fornærmelige Deel af en af Indskrifterne." (Nogle Stemmer fordrer Dagens Orden; men man staaer ikke derpaa. Ans. henvises til Indenrigsm.)

Præs. Vedbliver Hr. Gen. Foi sin Paastand, at den hiemsendes Ministerraadets Præsident?

Hr. Foi. Jeg maa blot optage et Factum. Hr. Courtarvel har sagt, at Petitionen var sendt fra Mailand; jeg har selv indgivet den (Bevægelse i forskiellig Betydning). Det er tre Maaneder siden, den kom mig tilhænde; det er en Ære, jeg er stolt af; (Man leer paa høire).

K. R.

Historien.

Østerrigerne ere saavel i Neapel, som i Turin og Alessandria. Endnu er midlertid ikke Forhænget engang ganske oprullet fra disse tvende Hovedpunkter for Øieblikkets Opmærksomhed; endnu veed man ikke tilfulde, hvorvidt man virkelig har faaet fuld Magt med den Ild, der synes nedkuet; selv i det, man synes, og siges at vide, er endnu saa meget uklart, i det mindste uopløst, at man maa indskrænke sig til, med Varsomhed at gientage, ikke blot, hvad Tidenderne have fortalt, men som de have fortalt det, uden at forbriste sig til, deraf at uddrage noget endeligt eller afgiørende Resultat.

Den niende Marts begav begge Siciliers Regent, Hertugen af Calabrino efter at have udstædte tvende meget energiske Proclamationer, en til Hovedstaden, og den anden til begge Rigerne, sig paa Veien til Armeen, men vendte strax tilbage, og modtog om Aftenen d. 11 tre Courerer, hvoraf den ene bragte ham Efterretning, at Østerrigerne vare indrykkede i Antroboco, og det neapolitanske Corps i Abruzzerne nærved at opløses; den anden, at Garnisonen i Gaeta havde giort Opstand mod den liække Commandant Begani, og den tredie fra General Carascosa med

Begiæring, at Regenten ufortøvet vilde komme til ham i Aversa. Isteden derfor sendte denne sin Generaladjudant Prinds Fardella, og Krigsministeren Colletta, som samme Aften kom tilbage, men med det ugiennemtrængeligste Landomsslør over Resultatet af deres Sending. Tidlig om Morgenen den tolvte mødte samtlige Ministre i Parlamentet, og gav Beretning om Tingenes fortvivlede Stilling fra alle Sider. Parlamentet besluttede at lade Hertugen underrette Kongen om deres Underkastelse; og Fardella blev da atter afsendt i dette Ærende.

Man erfoer nu tillige Østerrigernes ubehindrede Fremmarch ad Neapel til, og tilføiedes, at Neapolitanerne, især Garden, ikke vilde slaaes, at Carascosa og Filangieri havde maattet flygte til Neapel, da deres egne Tropper havde skudt paa dem, at Begani var dræbt af sine Folk; og at General Ambrosio, efter Befaling fra Prindsregenten, havde sluttet en Convention, hvorved Fiendtlighederne ophørte, og Capua aabnede Østerrigerne sine Porte.

I Følge samme Convention rykkede nu Østerrigerne den 24de ind i Neapel, og defilerede forbi Prinds-Regenten og hans Broder, der med deres hele Hofstat stod paa Slotsbalkonen under Frydeskriget: Kongen leve! og føie Aviserne til, at man kom Ar-

meen imode med Oliegrene, og at den østerrigske General havde ligeledes befalet sine Folk, isteden for de sædvanlige grønne Feldtegn, at bære Oliequiste, hvilket Venskabstegn skal være blevet meget vel optaget. Den 24de opløstes det revolutionnaire Parlament, og de saa endnu tilstædeværende Deputerede gaves tilkiende, at de havde at reise hiem; tillige var der afsluttet Convention om Overgivelsen af Fæstningerne Pescara og Gaeta til Østerrigerne, og en Couréer sendt med Overgivelsesbefaling til Beganí, som, langtfra at være dræbt, endnu fortsatte Fiendtlighederne. Midlertid erfaredes man, at Dagen før Østerrigernes Indmarch Gardens Grenaderer vare saaledes insulterede af Mængden, at de adskillige Gange havde maattet fyre paa den; ligeledes hedde det, at den neapolitanske Flottille holdt den østerrigske indsluttet i Lissa, og havde bemestret sig tree Fartøier deraf. Ogsaa vilde man vide, at en General Verdinois, der commanderede et Corps i Pescara, endnu ikke havde underkastet sig, skiøndt man ikke tvivlede paa, han vilde giøre det, naar han erfoer, at Nationalønsket var for, at den gamle Tingenes Orden skulde gienreises; og endelig sige de seneste neapolitanske Tidender af gåre: at den østerrigske General Walmoden er rykket frem mod Salerno og Avellino.

og manenvrerer, for at indeslutte Carascosas Corps hvis Fiendtlighederne skulde vedvare (!!!) en anden Beretning tilføier, at det er kun Abbruzzerne og Terra di Lavoro, samt Provindsen Neapel, der er besat af Østerrigerne; at adskillige andre Egne endnu ere i Vaaben; og at man hverken fra Calabrien, eller Sicilien har endelige Efterretninger, men veed blot, at begge Stæder er Giæring.

I Piemont undveeg uventet Prindsen af Carignan, der havde modtaget Regentskabet efter Kongens Aftakkelse og i Thronfølgerens Fraværelse, hemmelig fra Turin til Novarra, nedlagde Regentskabet, og gav sig under en General Latour, udnævnt af den ny Konge til Generalissimus, der samlede Tropper mod Insurgenterne. Ikke desmindre syntes Insurgenterne ikke at tabe Modet, og den af Prindsen indsatte Krigsminister Greve Santa Rosa udstædede ikke blot en Proclamation, der var affattet i meget stolte Udtryk; men ogsaa Genua reiste sig, og tvang Gouverneuren at erkiænde den spanske Constitution, og overdrage Befalingen til en provisorisk Junta, der satte sig i Forbindelse med den saakaldte Nationaljunta i Turin, paa hvis Befaling de øvrige provisoriske provinciale Juntaer i Alessandria og flere Steder opløste dem; ogsaa adlød nu hele den sardi-

niske Stat paa Fastlandet, Novaradistrictet og Savoien undtagen, den turinske Junta.

Denne lod nu 5000 Mand rykke mod Novara; men et østerrigsk Corps, der var indrykket paa piemontesisk Grund, stødte paa dem, adsplittede dem, og medens General Latour vendte sig mod Turin for at besætte denne Stad, hvor Juntaen alt havde opløst sig, rykkede Bubna med Østerrigerne mod Alexandria, og tog denne Stad ligeledes uden Modstand i Besiddelse. Midlertid vedblive østerrigske Tropper at rykke ned ad Neapel; ligesom en stærk russisk Armee skal være underveis ad Italien.

Medens man saaledes er i Begreb med at dæmpe disse Luer, er pludselig en ny Flamme udbrudt, der efter Sigende skal have spredt sig med en frygtelig Hurtighed, og endnu stedse være i ustandset Tilvært. I Wallachiet var kort efter Fyrsten Alexander Suzzos Død udbrudt en Opstand under Anførsel af en Theodor Siudzier, der havde staaet som Lieutnant i russisk Tieneste; midlertid smigrede man sig med, den ved den ny Hospodars Fyrst Kallimachis Ankomst vilde blive dæmpet, da pludselig Fyrst Alexander Ypsilanti, Søn af den forrige Hospodar i Moldau, og russisk Generalmajor med et talrigt Følge Arnauter begav sig til Jassy for at befrie Grækerne

fra tyrkisk Herredømm. Tree Dage i Forveien var i Galacz foregaaet en blodig Opstand, hvor alle Tyrker vare omkomne. Ypsilanti henvendte sig tillige med en Ansögning til den russiske Keiser, ikke at nægte den græske Nation sin Understøttelse; men Keiser Alexander har tvertimod afskediget ham af russisk Tieneste, tilkiændegivet ham sit Mishag med hans Foretagende, og befalt den ved Pruth og i Bessarabien commanderende russiske General Wittgenstein at iagttage den strængeste Neutralitet, der og saavel af den russiske Gesandt, som den østerrigske Internuntius i Constantinopel er tilsagt Porten.

Midlertid skal denne Opstand, der siges at være en Følge af en længe anlagt, og i samtlige græskkyrkiske Lande forberedet Plan, fra alle Kanter finde betydelig Understøttelse. Ogsaa Servierne skulle have giort Opstand; Insurgenterne paa Candia skulle have vundet et afgiørende Slag, og dræbt Pacha Mahomet med hans første Officierer. I Morea skal Alt være i Vaabven; og en stor græsk Flaade siges at samle sig i Archipelagus. Hertil kommer endnu de tyrkiske Vaabens maadelige Held mod Ali Pacha, der siges at ville giøre fælles Sag med Ypsilanti og Grækerne.

Herimod stræber man fra tyrkisk Side at ruste sig baade tillands og tilvands; ligesom der midlertid til Flaadens Bemanding fattes Matroser, saaledes synes det og høist rimeligt, at det vil være meget misligt at sammenbringe en tilstrækkelig Styrke til at underkue en sig saa vidt spredende Insurrection, da man ikke engang har været istand til at faae Magt med Ali Pacha alene. Midlertid synes man ikke uden Grund at frygte et rædsomt Blodbad paa Grækerne i Constantinopel, hvor alt den nye Hospodar Kallimaki skal have bødet med sit Hoved for sine Medborgeres Brøde; og hvor Gesandternes Huse, især den russiskes, skulle være fulde af græske Flygtninge, der søge Beskiærmelse.

Den Rore, der i det franske Ministerium var angaaende det tvetydige Forhold, som havde fundet Sted i Henseende til de neapolitanske Anliggender, siges nu at have taget den Vending, at Hr. Decazes, paa de mere end nogensinde overmodige Ultraers udtrykkelige Fordring skal være forbudet at komme tilhove; og har man villet vide, at Richelieu, som ikke Ultra nok skulde være i Begreb med at overlade sin Plads til Deserre, under hvis Beskyttelse da skulde organiseres et nyt Ministerium af den høire Sides meest betydende Lemmer.

Ogsaa det engelske Ministerium har man bebudet en nærforestaaende Forandring, i det Lord Liverpool sagdes at ville resignere, og Castlereagh, der ved sin Faders Død er bleven Marqvis af Londonderry skulde i hans Sted være Premierminister; men da Billen om Catholikernes Emancipation, som sagdes at være Anledningen dertil, og som Liverpool var imod, men Castlereagh for; nu i Overhuset er forkastet, har udentvivl det hele Rygte, og muligt en stor Deel af Forhandlingen selv, kun været en politisk Comedie, hvorom m. m. i næste Hæfte maaskee videre kan meddeles.

Efter de seneste Efterretninger drybe de i Galicien garnisonerende østerrigske Regimenter op mod Grændserne af Wallachiet og skal efter Forlydende der opstilles et Observationscorps paa 40000 Mand, hele Armeen sættes paa Krigsfod, og Landeværnet giøre Tieneste i det Indre, hvoraf man uddrager den Slutning, at endnu efter Piemonts Besættelse, skulde være noget Nyt i Værk til Gienoprettelse af den legitime Orden i Europa.

K. R.

Den 28. April 1821.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Fierde Binds fierde Hæfte.

Om Oprindelsen af Cortes og Communer i Spanien,

(udaf Edenb. Rewiew 1813).

Sluttet.

Communer ere af større Ælde i Spanien end i noget andet Land i det nyere Europa, Italien maaskee undtaget. Italienske Stæder oprettedes først til politiske Corporationer med municipal Jurisdiction af Otto den store. Den noiagtige Tid, da de i Spanien begavedes med lige Privilegier, er ikke bestemt be-

kiændt; men det kan ikke være meget senere. Det aabne Brev for Leon er endnu til, der blev givet af Alonso V i 1020, for at formaae Nybyggere til at gienbygge den By, som Almanzor nogle Aar før havde ødelagt, og af det Sprog, hvori denne Stads Concilium, Consejo, eller Communeraad er omtalt i dette Document, er det tydeligt, at hans Undersaatter allerede vare fortrolige med slige Indretninger. Communeprivilegier vare meget almindelige i Spanien i den sidste Deel af 11te og hele 12te og 13de Aarhundrede. Naar en Colonie skulde anlægges paa Grændserne, eller i nogen Beliggenhed, der var udsat for Fienden, blev et Communeprivilegium skiænket Nybyggerne, der giorde dem til en politisk Corporation, med forskiellige Forrettigheder og Friheder; og naar nogen By blev tilbagevunden fra Maurerne, blev et lige Privilegium tildeelt dets Beboere, for at formaae Christne til at bosætte dem der paa Stædet, og forsvare det mod dets forrige Herrer. Inden Krig blev foretaget mod de Vantro, var det ikke usædvanligt for de spanske Konger, at indgaae en formelig Convention med deres Undersaatter, og med Udlændinge, der kom som Eventyrere til deres Bistand fra andre Dele af Christenheden, der bestemte, paa hvad Maade de Erobringer, de giorde,

skulde deles; og i hvad Form og efter hvad Love de skulde bestyres. Da Erobrerne vare af forskiellige Nationer, bleve undertiden forskiellige Love, der rettede sig efter hver af disse, indførte i de erobrede Byer. Ved Toledos Gienerobring blev ikke mindre end tree forskiellige Fribreve af Alonzo VI givet Indbyggerne, eet til Muzaraberne, eller de gamle Indvaanere, der havde bevaret deres Religion under Saracenernes Herredom; det andet til hans castilianske Undersaatter, som han bosatte der paa Stædet, og et tredie til Frankerne eller Udlændingerne, der havde staaet ham bi ved Beleiringen, og der heller vilde nedsætte dem i Byen end vende tilbage til deres egne Lande. Der var neppe en Commune i Spanien paa den Tid, hvor jo Franker eller Udlændinge fandtes. Mellem de Nybyggere, der opregnes i Sahaguas Fribrev, var Britanner, Tydske, Gaskogner, Engelske, Burgunder, Provençaler og Lombarder.

At oprette Communer var en Fortret for Kronen, men denne Ret blev ofte overdraget til Adel og Geistlighed: og af den Aarsag, saa vel som ved de kongelige Krongodsers Afhændelse vare Communer inddeelte i fire Classer; realengo, der havde deres Rettigheder fra Kongen, Abadengo, der havde

dem fra Kirken, solanego, som havde dem fra en Adelsmand og Behetria; denne sidste Besiddelsesmaade var særegen for Castilien, og maa have havt sin Oprindelse fra Vanskeligheden af at finde Soldater til at giøre Erobringer, og Colonister til at forsvare dem. En Behetria var en Commune, der stod under en adelig Familie, hvoraf een nødvendig maatte være Stædets Herske, og som saadan berettiget til alle de Pligter og Tienester, der i det oprindelige Incorporationsbrev vare ham forbeholdne. Men det stod til Indbyggerne af Behetria, at bestemme hvilken Person af Familien der skulde være deres Herskab, og naar de vare misfornøiede med den, de først havde udnævnt, kunde de tilsidesætte ham, naar de behagede, og vælge en anden af samme Familie til hans Eftermand. Da disse Behetrias blev Kilder til Uroligheder og Tvedragt, giordes mange Forsøg paa at nedlægge dem, men bleve uden Virkning ved Adelens Modsætning, indtil man tilsidst fandt paa indirecte Midler, der lidt efter lidt bragte dem til at falde hen og blive ubetydelige. Det er øiensynligt, at de store Privilegier, de gamle Behetrias havde, maa være bevilgede, som en Lokkegave at faae Colonister, der ikke paa andre Vilkaar var at erholde. Communers oprindelige Stifters Stamme var den

hvoraf de, der skulde være berettigede at vælges til Herrer, maatte udlede deres Herkomst; og nogle faa Steder, hvor Stifteren havde været en Udlænding, der tog tilbage til sit eget Land, uden at efterlade sig Afkom i Spanien, havde Lemmerne af Behetria den Frihed at vælge til deres Herre, hvem de behagede. Disse Behetrier kaldes de mar a mar, fordi de blot kunde vælge en mellem Hav og Hav, og udnævne ham til deres Herskab.

Da Communerne i Spanien indrettedes til Sikkerhed og Forsvar mod en udenlands Fiende, vare de sammensatte af et andet Slags Personer, end Byindvaanerne i andre Dele af Europa. Istæden for en Befolkning ganske dannet af Vornede, Haandværksmænd, og Handelsmænd, var der i hver spansk Commune, en Classe Caballeros, eller Ædlinge. I Leons Aabnebrev finde vi Bymændene inddeelte i seniores, eller adelige, og juniores eller Personer af ringere Stand; og i alle senere Incorporations Breve finde vi samme Forskiellighed af Rang. Hver Commune havde sine Ædle og sin Almue. De første var af forskiellige Grader, men alle nøde een Frihed fra Paalæg, og vare derimod forpligtede at tiene til Hest, med tilbørlig Vaaben og Rustning mod Fienden. De vare desuden i Besiddelse af an-

dre Udmærkelser, baade ærefulde og fordeelagtige, og vare ene valgdygtige til de høiere Øvrighedsembeder i Corporationerne. Almuen, eller pecheros, som de kaldtes, giorde deres Krigstieneste tilfods, med ringere Vaaben, og betalte en liden Afgift til Kronen, eller til Stadens Herskab, hvis Beløb var bestemt i det oprindelige Incorporationsbrev. Men Forskiellen paa Caballero og Pechero synes i disse tidligere Dage mindre at have været en Forskiel af Byrd, end en Forskiel af Formue. Den, der havde tilstrækkelig Evne dertil, var forpligtet at holde en Hest til Krig; og efter Værdien af den Arvedeel, han besad, var hver Mand forpligtet at forsyne sig selv med Vaaben, naar han gik i Feldten. I andre Henseende, vare alle Bymænd paa een Fod, undergivne de samme Love, og bestyrede af samme Øvrigheder. Efter Caldelas fuero eller aabne Brev, *) quicumque nobilis, vel cujus libet dignitatis in villa de Bonaburgo in propria vel aliena domo habitaverit, ipse et qui cum eo fuerint, habeant forum sicut unus de vicinis; og samme System

*) Enhver Adelig eller af hvilken anden Værdighed, der boer i Byen Bonaburg i sit eget eller et fremmed Huus, han og de, der ere med ham, skulle have Værneting ligesom en af hans Naboer.

om lige Lov, med de forhen paapegede Undtagelser, herskede i alle andre Incorporationer. I hver By, der var en senior, dominus, princeps terræ, Gouverneur eller Deputeret fra Kronen eller Herskabet, hvis Pligt det var at indsamle Afgifterne til hans Herskab, og paasee, at Stædets Volde og Fæstningsværker vare istand, og at Retten vedbørligen pleiedes. Men denne Senior eller Gouverneur havde ingen civil eller criminal Jurisdiction i Byen. Havde han nogen Klage at føre, var han ligesom andre forpligtet at henvende sig til Alkalderne, eller Municipaløvrighederne, som tillige med Raadsforsamlingens andre Lemmer valgtes af Bymændene, paa den Maade, og i den Form, dem i deres aabne Brev foreskreves. Alkalderne og Raadet var hele Byens dømmende Autoritet tillagt, og i Tilfælde af Ulydighed eller Modstand, vare de bemyndigede at bruge Militairmagt til at udføre deres Kiændelser. Fra alle Municipaldomme var der Appel til Kongens Domstoel, og nogle Forbrydelser af græsselig Storhed dømtes der i første Instants. Ved denne Constitution, der udstrakte sig til alle Communer, enten de tilhørte Kronen, Kirken, eller de adelige, var Stædernes Retspleie og Politi betroet deres egne Øvrigheder; og naar deres Tropper rykkede i Marken, gik

de under deres egne Bannere, og anførtes af Stedets Senior eller Allalde.

Da Sikkerhed og Forsvar vare de store Formaal, hvortil Communer vare oprettede i Spanien, finde vi i deres Municipalconstitutioner mange Bestemmelser, der øiensynlig ere indførte til disse Diemeed. Ingen Bymand kunde afhænde sin Arvedeel til en Fremmed, med mindre den ny Eier valgte at boe i Byen, og blive Lem af Communen. Hvis en Bymand fra Ucles blev borte derfra et Aar, havde han forbrudt al Ret til sin Arvedeel. I mange Communer, naar en havde været i uforstyrret Besiddelse af Huus og Jord i Aar og Dag, kunde ingen siden giøre ham hans Ret dertil stridig for Domstolen; men da Maurernes tiltagende Afmagt havde formindsket den umiddelbare Fare for fiendtligt Indfald, opdagede de Lovkyndige, at ved Aar og Dag i denne Lov forstodes to fulde Aar. Nye Colonister vare fritagne fra Paalæg og Krigstieneste det første Aar. Den, der bragde øde Jord under Dyrkning, som en anden ikke før havde i Eie, erhvervede Eiendomsret dertil. Byer bleve ved nogle Leiligheder giorte til Tilflugtsstæder for Giældnere og Fristeder mod Fiender og Fiendskaber. Omnibus etiam populatori-

bus hanc prærogativam concedo*), siger Alonzo VIII i hans aabne Brev til Cuenca, qvod: quicumque ad Concham venerit, populari, cujuscunque sit conditionis, id est, sive christianus, sive maurus, sive judæus, sive liber, sive servus, veniat secure, et non respondeat pro inimicitia, vel debito, vel fidejussura, vel herentia, vel majordomia, vel merindatico, neque pro alia causa, quamcunque fecerit, antequam Concha caperetur, et si ille qui inimicus fuerit, antequam Concha caperetur, Conchæ venerit populari, et ibi inimicum

*) Jeg tilstaaer ogsaa alle Bebyggere den Forret, at hvo der kommer at nedsætte sig i Cuenca, af hvad Stand han er, det er: enten han er Christen eller Maurer, eller Jøde, eller fri, eller Træl, skal han komme sikkert, og ikke staae til Ansvar, for Fiendskab, eller Gield, eller Forløfte, eller Arv og Gield, eller Majordomat eller Landsfogderi, eller for nogen anden Sag, som han kan have giort, inden Cuenca blev indtaget; og der som nogen, der har været hans Fiende, inden Cuenca blev indtaget, kommer at bosætte sig i Cuenca, og finder der sin Fiende, skal begge stille Borgen for Retten i Cuenca, at de skal leve i Fred, og den, som ikke vil stille Borgen, skal gaae ud af Byen, og dens Grændseskiel.

suum invenerit, det uterque fidejussores de salvo ad forum Conchæ, ut sint in pace: Et qui fidejussores dare noluerit, exeat ab urbe, atque a termino suo. Cuenca var en Stad af megen Vigtighed, der efter lang Beleiring var frataget Maurerne, og meget i Fare for at falde igien under deres Herredom.

Vel Castiliens Municipalanordninger vare store Forrettigheder og Friheder tilstaaede Ægtefolk, der havde Børn, medens ugifte Personer vare underkastede mange Tynger og Savn, og nogle Stæder udelukte fra Øvrighedsembeder, ja endog fra de almindelige Borgerrettigheder *). Todo home, que en Plasensia morare o sea vecino o morador, o sease en la civdat o en su termino, e mugier con fijos ocho mensés non tuviere, e responda á todos, é nadié non responda á é. Fædre vare ansvarlige for de Pengebøder, deres Børn paadrog sig; og til Giengield var al Børnenes Erhverv, enten den blev vunden i Krig, eller fortient ved Vind-

*) Enhver Mand, der boer i Placentia, enten han er Borger eller Indbygger, og er i Byen, eller inden dens Grændser, og ikke paa otte Maaneder har Kone, og Børn, han skal staae alle til Ansvar, og ingen staae ham dertil.

skibelighed, Fædrenes Eiendom. Det var følgelig hans Fordeel at opdrage dem omhyggelig til Krig; og ved saaledes at raadsporge sin egen Fordeel forøgede han den Communes Styrke og Sikkerhed, han hørte til. Saa ængstlige vare disse municipal Lovgivere for at forøge Mængden af Forsvarere i deres smaa Republiker, at saameget end alle utilladelige Forbindelser mellem Kiønnene ere mod Christendommens Aand og Sindelag, de ikke blot taalte, men bestemt opmuntrede Concubinat. Hver Mand, gift eller ugift, kunde holde en barragana eller Concubine, uden Forargelse eller Paatale, og skiøndt Handlingen var misbilliget af Kirkens Canones, vare Præster selv fristede at tage Deel i denne Overbærelse. Barragana, skiøndt ringere end den lovlige Hustru, havde dog adskillige Rettigheder og Friheder, der vare hende betryggede. *) La barragana, si probada fuere feal á su sennor, e buena, herede la meatad, que amos en uno ganoren, en mueblos é en raiz. Hvor der ingen lovlig Afkom var, tiltraade barraganas Børn Faderens Arvedeel, frem-

---

*) Frillen, naar hun befindes tro mod sin Herre, og god, arver Halvdeelen af, hvad de tilsammen have erhvervet, i Bohave eller i Penge.

for Udarvingerne; og naar han døde uden at sørge for dem, vare de berettigede at gaae i Deling af hans Ejendom med hans Børn, der var fødte i lovligt Ægteskab. At være uægte var ingen Vanære eller Hindring for Forfremmelse. De naturlige Børn havde samme borgerlige Rettigheder, som den lovlige Afkom. Faderne erkiændte dem offenlig, og de bleve opdragne i hans Huus med samme Omsorg, og under samme Mestere. Hvis han fandt for godt at tildele dem en passende Formue, kunde han hæve dem til Adels Rang og Anseelse. *) Esto es fuero de Castilla, que se un fijodalgo a fijos de barragana, puedó les facer fijosdalgo, e darles quincentos sueldos. Præsters Børn ved deres barraganas gik ind til deres Fædres Arv, som medrette; og troe vi Lægmænds Klager, bleve de ikke siælden rigelig forsørgede paa Kirkens Bekostning. I disse Indretninger er det umuligt ikke at gienkiænde mauriske Sæders og Manerers Indflydelse paa de spanske Christne; saa stor den Tøileløshed var, Adelen overalt brugte i Middelalderen, var der intet Land uden Spanien, hvor dette Slags Polygamie

*) Det er Castiliens Lov, at dersom en Adelsmand har Frillesønner, kan han giøre dem adelige, og give dem fem hundrede Siieldös.

var bragt i System, og sat under Lovens faderlige Omsorg og Beskyttelse.

Medlemmerne af Communer i Spanien havde al den Sikkerhed, Loven kunde give dem for deres Personer, deres Ære, og deres Eiendom. Ingen Person, der var indskrevet paa en Communes Liste, kunde straffes med Tab af Liv eller Lemmer, eller berøves sin Eiendom, undtagen ved en Domstoels Kiændelse, i Overeensstemmelse med hans Byes aabne Brev eller fuero. Udstædede Kongen nogen Lov stridende mod dette Privilegium, og nogen var dristig nok, til at sætte dette ulovlige Mandat i Udøvelse, var dette Redskab for hans Tyranni udsat for at straffes efter al Strængheden af Lex talionis. Hvis en rico-hombre eller caballero, der begik Vold uden Communens Enemærke, blev saaret eller dræbt af Bymændene, var der ingen Bod at erlægge derfor; men hvis nogen af Bymændene traf til at blive saaret eller dræbt i Opløbet, var den anden forpligtet at affinde sig derfor efter Byens Fuero. Ingen Prælat eller rico-hombre, hvis Magt torde blive besværlig, kunde erhverve sig en Arvedeel inden en Communes Grændser; heller ikke kunde nogen bygge en Borg, befæste et Huus, eller anlægge en Colonie, uden han havde Corporationens Tilladelse. Ingen

Afgifter, undtagen de, der vare opgivne i de aabne Breve, kunde af Kronen paalægges Communerne med mindre de i Cortes vare bevilgede ved de der samlede Procuradors. Den Lov, der indførte denne vigtige Forret, blev givet i Cortes i Medina del Campo 1328, ikke mange Aar efter det berømte engelske Statut, de tallagio non concedendo. Det er et mærkeligt Factum, at denne Lov, som, overtraaddes i Praxis, bestandig beholdtes i den spanske recopilacion, indtil Carl IV Regiering; da den i Despotismens Overmod blev udslettet faa Aar inden den Revolution, der styrtede den affatte Monark fra hans Throne, og gienggav hans Folk ikke blot denne, men samtlige Fædrenes gamle Rettigheder.

Indførelsen af Stæedernes Deputerede fuldkommede de spanske Cortes Schema, og naar vi raadspørge deres Acter og Protocoller, skal vi finde, at de ikke blot bestod af samme Materialier, men besad samme Forrettigheder, og ledede Anliggender paa samme Maade, som Englands gamle Parlamenter. Cortes havde ingen lovgivende Myndighed uafhængig af Kronen. At raade Kongen var deres Forretning, og at følge deres Raad hans Pligt. De ansøgte, forestilte, erindrede, klagede over Besvær *) og

*) Grievances.

bønfaldt om Afhielpning, og naar i Folge heraf Regulativer og Anordninger giordes med Kongens Samtykke, fik disse Lovskraft, som hverken Kongen eller Cortes kunde ene give dem. Intet Fag af Regieringen var fritaget for deres Indseende. Statens udenrigs saa vel som indenrigs Forhold vare underkastede deres Undersøgelse, og naar det var fornødent, aabnedes selve Palladsets Lonvraaer for dem. Da Henrik IV, brændemærket for hans Udueligheð og Udsvævelser, havde overgivet sig selv til uværdige Yndlinger, og ødslede i lade og vanærende Forlystelser de Timer, han skyldte sin Stilling og sit Folk, lagde Cortes dem imellem, og forviste de uværdige Yndlinger fra hans Nærværelse. Da religieus Bigotteries Vanvid drev Arragoniens Konger til at undertrykke eller udjage deres mauriske Undersaatter, lagde Cortes dem imellem, og kuede baade Kirke og Konge, der var forenede til dette skiændige Foretagende. Af hvad Aarsag Spaniens frie Constitution først forvanskedes, og siden aldeles kuldkastedes, er et Spørgsmaal, der vel fortiener vor omhyggelige Undersøgelse. Men det er et Æmne, der kræver mere Tid, end vi kunne skiænke, og mere Kundskab, end vi have erhvervet, for at skee sin Ret.

Om de første almene overordentlige spanske Cortes i Cadiz.

(Sluttet.)

Ikke længe efter Presien var frigivet, sysselsatte Cortes dem med at afskaffe Lehnsherre-Rettighederne. Lehnsvæsenet havde aldrig udviklet sig saameget i Spanien, som i andre Lande, og ikke slaaet meget dybe Rødder. Den udelukkende Ret til Jagt og Fiskeri, Hovarbeidet, Tvangsmøllerne, og mange andre, Folket byrdefulde, Rettigheder, vare vel bekiendte i Spanien; men langt fra ikke saa almindelig indførte som i andre Lande. Der gaves dog i Galicien og Kongeriget Valencia temmelig mange og meget skadelige Forrettigheder, som og adskillige Herskabsrettigheder, og andre Levninger af Lehnsvæsenet. Alt dette ønskede man at see ødelagt, og afskaffedes det efter en lang Forhandling og næsten eenstemmig. *)

*) Den værdige Erkebisp af Sanjago, Musqviz troede at maatte modsætte sig denne Beslutning. Han bemærkede frimodig, at han ikke kunde samtykke Afskaffelsen af hans Erkebispedoms Lehnsrettigheder, da han kun var Usufructuarius., men Apostlen St. Jacob, Eier.

Under disse Forhandlinger forberedede en af 15 Medlemmer bestaaende Committee *) Udkastet til Forfatningslovene. Dette Udkast forelagdes endelig Forsamlingen, og enhver Sætning underkastedes en lang og grundig Undersøgelse, som Materiens Vigtighed krævede, en Undersøgelse, hvorved Indsigt og Videnskab viiste dem i saa riig Maade, som det sømmede de talrige og og skionne Aandsgaver, Forsamlingen indeholdt. Nogle Foranstaltninger fraregnede, som Mangen torde finde ufuldkomne, indeholdt den aabenbar alle Grundbetingelser for en fri Forfatning. Vi ville dog her giøre nogle Anmærkninger om nogle faa Punkter, som ere forekomne indsigtsfulde Mænd dadleværdige; nemlig Savnet af et første Kammer efter Englands Exempel; den erklærede Uforenelighed af Ministerværdigheden med en Repræsentants Plads, og Forbudet mod Gienvalget af samme Depurerede.

Der gives intet System, saa fortreffligt det end torde være, der under alle Omstændigheder er lige

*) Lemmerne vare: Mugnez Torrero, Arguelles, Espiga, Oliveros, Perez de Castro, Fernandes de Leyria, Moralez, Dutaret, Gutieres de la Huerta, Perez, Valiente, Cagnedo, Bersena, Ric, Jaregui, Mendiola. F. A.

anvendeligt. Mod de bedste Theorier stride ofte faktiske Omstændigheder, der giøre det umuligt at iværksætte dem; og saa ubehageligt det tør være, er det dog bedre i slige Tilfælde at opgive dem, end trods de modstræbende Omstændigheder at ville udføre dem egensindig. Naar man vil giøre sig den Umage at at undersøge Spaniens Tilstand paa den Tid, man saae sig nødsaget at kalde Cortes, vil man let indsee, at det ikke var Forsamlingen muligt at gaae anderledes tilværks, og at deres Foranstaltninger virkelig paabødes af Omstændighederne. Den spanske Adels ubestemte Forfatning, den Mængde Adelsmænd, man fandt i eet Landskab, og det ringe Antal i et andet, de uendelige Afdelinger og Underafdelinger i denne Classe Statsborgere, de Modsigelser, de fleste vilde giøre mod Indførelsen af et første Kammer, naar man kun havde aabnet det for Grandes; endelig den Ringeagt, hvori næsten alle Grandes vare sunkne, deres Uvidenhed, deres Fordomme, og følgelig deres Tilbøielighed til heller at nedbryde end opretholde enhver ny Forfatning, selv naar nogle Forrettigheder vare blevne dem bevilgede deri; Alt dette giorde Indførelsen af et andet Kammer ikke blot ugiørlig, men aabenbar forbærvelig.

Ved at udelukke Ministrene af Folkerepræsentationen, og ved Forbudet mod Gienvalget af samme Repræsentanter fandt Sted, hvad overalt skeer, naar man efter lang Undertrykkelse første Gang betræder Frihedens Bane. De Fordomme, og den Mistro, Regieringen giver Anledning til, gior, at man i de første Oieblikke kun tænker paa at sætte den Skranker, uden stundom at see paa, at denne Forsigtighed ogsaa anvendes med vedbørlig Overlæg. Af lige Grunde lader sig Forbuddet mod Repr. Gienvalg forklare. — —

En anden Hovedmangel, nogle finde i denne Forfatning, angaaer den Foranstaltning, som fastsætter den religieuse Intolerance. Denne Anordning, der i ethvert andet Land aabenbar vilde være et stort Onde, kan ikke hos os have lige Uleiligheder. Der gives kun een Tro i Spanien, og Lovene, der kun taale een, begaae derved ikke Vold mod Nogen. Det udelukkende og ubetingede Herredom, den katholske Tro her i 300 Aar besidder, har endelig udryddet enhver anden Tro, og vanskelig vilde man her finde anderledes tænkende, undtagen maaskee blandt de Fremmede, der for Handelens Skyld have nedsat dem i nogle Havne. — —

(20*)

Havde man efter een Troes tre hundrede Aars udelukkende Herredom pludselig villet forkynde en almindelig Tolerance, vilde man aabenbart handlet ubesindig, og givet Geistligheden Anledning at skraale endnu høiere mod Forbedringer. Hvilket Navn vilde de da givet de Frisindede, der selv nu ved deres varsomme Forhold ikke kunde undgaae den Bebreidelse at være Jakobinere og Gudsfornægtere.

Man har reist sig mod Erklæringen af Nationalsouverainiteten, som man har anseet for Udsigendet af en ufattelig, unyttig, og i Anvendelsen endog farlig Grundsætning. Men naar og denne Erklæring kunde synes arkesløs i et Land, hvor Statsindretningerne forbedres uden Rystninger, og i Overeensstemmelse med Regieringen, var den det dog ingenlunde i Spanien; thi det Folk, der var forladt af sin Fyrste, som Krongods afstaaet til nye Herskere, og beskyldt for Oprør, fordi det ikke vilde erkiende Aftrædelsens Gyldighed, var sin Værdighed det skyldig, for Verdens Aasyn at forkynde denne Grundsætning —— Ogsaa havde alt Spanien forhen og i mindre vanskelige Tider giort lige Erklæring. Man læse den Tale, Connetable Rui Lopes d'Avalos under Johann den andens Mindreaarighed holdt, da man tilbød hans Frænde, Infanten Fer-

dinand Thronen. Gaae vi fra Theorie til Anvendelse, see vi, hvorledes Cortesser, ved Kong Martins Død, Kongerigerne Valencia, Catalonien og Aragonien i Kraft af denne Ret, udnævne en Junta, der til Konge skulde udvælge den, der bedst passede for Landet, og hvis Valg faldt paa Infanten Ferdinand af Castilien. I fiernere Tider finde vi mange Beviser derfor. Alfons den seierrige havde i sin sidste Villie tildeelt Tempelherrerne sit Rige; men isteden for at efterkomme hans Anordning, giorde de i Monza forsamlede Cortes Munken Ramiro til deres Konge, medens Garzia Ramires valgtes i Navarra... Det er ikke overflødigt at tilføje, at Folkesouverainitetens Grundsætning, som man bebreider Cadiz-Cortes, næsten eenstemmig forkyndtes, saa meget var de Deputeredes Majoritet overtydet om Grundsætningens Gavnlighed.

Forfatningen har iøvrigt bygget Landets Frihed og Velfærd paa deres sande Grundvolde. Den har fremstilt den personlige Sikkerhed, Dommernes Uafgighed, Forhandlingernes Offenlighed, den fuldkomne Forsvars Frihed som Grundsætning. Den har ligeledes anordnet Edsvornes Ret, og overladt til Cortes Viisdom, at bestemme deres Indretning og den Tid, da den virkelige Indførelse vilde være pas-

fælig. Nationalrepræsentationen er bedre indrettet, end den i Spanien nogensinde har været, og Majoriteten af Spaniere er kaldet til Deeltagelse i de Tilforordnedes Valg. Presfefriheden, en af de væsentligste Grundbetingelser for den repræsentative Forfatning, hører til Constitutionsactens bedst betryggede Grundlæg. Communernes og Landskabernes Forvaltning overlades Indbyggernes Omsorg, der indbyrdes og til bestemte Tider uden mindste Deeltagelse af Regieringen, udnævne Communeraadenes Medlemmer, og Landskabernes Deputationer. Ogsaa Fremtidens Fornødenheder tager Forfatningen sagt, i det den med Viisdom fastsætter de Midler, hvorved i Bestemmelserne de ved Erfaring og Eftertanke nødvendig befundne Forandringer, kunne gieres lovlige.

Dette er i det Væsenlige Forfatningslovenes Indhold. Cortes havde den Fyldestgiørelse, at deres Værk af Folket antoges med lydelig Glæde, og at selv fremmede Nationer ikke nægtede det det Bifald, de fandt det værdigt. Nogle Fyrster have formelig erkiendt det. — — —

De almene Cortes vedblev at sysselsætte dem med Samfundsindretningens store Arbeider. Da de efter Forfatningens Forkyndelse paa en Maade

havde tenst Bygningens Spærværk, hvilke de paa at fuldende og fuldkomme den ved videre Arbeidet. En af deres mærkværdigste Handlinger var Inquisitionens Ophævelse. Skiøndt denne berygtede Domstoel alt middelbar var tilintetgiort ved Constitutionen, troede man dog at være det spanske Folk skyldig, og saa udtrykkelig og høitidelig at tilintetgiøre en saadan Indretning, hvoraf paa en Maade hele Landets Ulykke var kommet: Man blev overalt bevægte til denne Beslutning ved Bonapartes Forholdsregel, der i sin Feldleir havde besluttet Ophævelsen af den spanske Inquisition. Mange Frisindede saae med Omfindtlighed, at en Fremmed saaledes uden Omstændigheder hævede deres Lands Indretninger; de troede deri at see Ringeagt for Folket, og der fattedes ikke paa Servile, som deraf vilde giøre et anstændigt Paaskud, til at fordre dette Troestribunal opretholdt. Siden Opstanden 1808 var Inquisitionen i visse Maader hemmet i sine Embedsforretninger, og dens Tilhængere bred ved hver Leilighed paa at oprette den igien. De Frisindede havde derimod, fra Cortes aabnedes, ingen Leilighed forsømt, at forberede Gemytterne til dens Ophævelse.

Det spanske Folk var altid Inquisitionen imod, og dets Cortes have saaledet nogensinde stadfæstet

denne Indretning, at de meget mere have ofte anholdt om dens Forbedring, som Acterne fra de i 16de Aarh. holdne Stændernes Forsamlinger bevise. Kort, til alle Tider have Spanierne, saasnart de frit have kunnet yttre deres Mening, høit forlangt Inqvisitionens Ophævelse. Dette var Gienstanden for en Ansøgning, som de berømte Communer i den ulykkelige Kamp, hvor Castiliens Frihed gik til Grunde, overgav til Cortes. Forhandlingen i nærværende Cortes om Afskaffelsen af det berygtede Troestribunal, var en af de høitideligste og forstandigste, man nogensinde har hørt, og Udfaldet var aldeles til Oplysningens og Philosophiens Ære. Beslutningen blev taget med en Majoritet af to Trediedeel Stemmer, og selv de, der var derimod, forsvarede, 6 til 8 Mennesker undtagne, kun Inqvisitionen for saa vidt, som dens Former formildedes — —.

Efter at have tilintetgiort Inqvisitionen, sysselsatte Cortes dem med en forbedret Indretning af Munk-væsenet. De formindskede Klosternes Antal, og indskrænkede Adkomsten til at optage Novicer. Paa samme Tid toges Forholdsregler for at formindske Massen af de geistlige Godser, og de bestemtes til at afgiøre Landets Gield. Men ved alle disse Foretagender gik de med stor Forsigtighed tilværks, og af-

holdt dem fra hver streng Beslutning. Man beretttigede Munkene til at vende tilbage i Verden, og gav Aarpenge til alle dem, der forlod Klostrene. Men ved de geistlige Stifter nøiedes man med at lade Præbender uden Embedspligter, eller dem, der ikke var forbundne med Siælesørgerkald, hvile.

Statshuusholdningen tildrog sig ganske særdeles Cortes Opmærksomhed. De havde derved en dobbelt Gienstand for Øie, Afgiftssystemet og Statsgiældens Afbetaling. I den første Henseende frembød sig store Vanskeligheder. Den Forstyrring og Forvirring, Kongeriget var i, den Uorden, der under Carl IV Regiering havde indsneget sig i Statsindkomsternes Forvaltning, Nødvendigheden at paalægge Folket overordenlige Tynger for at bestride Krigsfornødenhederne, alt dette bidrog til at forøge Vanskelighederne, og giorde paa en vis Maade en god Beslutning umulig. — — Havde den gamle Beskatningsmaade endnu været i Brug, vilde Cortes uagtet dens store Mangler udentvivl giort vel i, at lade den bestaae, og kun forbedre den med Tiden, da enhver for pludselig Forandring i Skattevæsenet nødvendig drager ufordeelagtige Følger efter sig; men dette var ikke giørligt, da Alt var forstyrret. Paa den anden Side havde Indførelsen af en ny Beskat-

ningsmaade uhyre Vanskeligheder. — Følgen deraf var, at Cortes saae dem nødsagede i Hast at gribe til et almindeligt Paalæg, som man kaldte direct Skat. Dette Paalæg, der ved den ulige Fordeling var meget byrdefuldt for de skattepligtige, blev endnu mere trykkende ved den Nødvendighed, man befandt sig i, at affordre dem høie Summer, alt som den talrige Hærs Underholdning, man den Tid havde paa Benene, udfordrede. —

Men saa trykkende Tyngerne og den ulige Fordeling end maatte være, det spanske Folk, der erkiændte, hvor nødvendige og paatrængende de fordrede Summer vare, og der indsaae Umuligheden af, at giøre en bedre Fordeling ved Savnet af statistiske Opgivender, og som desuden havde den Overbeviisning, at man vilde fremme dets Vel, og som satte fuld Tillid til sine valgte Tilforordnedes Iver og Aarvaagenhed, underkastede sig høirig, og betalte Skatten uden at klage.

De Foranstaltninger, der maatte tages i Henseende til Finantssystemets anden Green, Statsgiælden, vare snart aftalte og besluttede. Cortes begyndte med at vedkiændes al Gield uden Hensyn paa Beskaffenhed eller Oprindelse. De udnævnte derpaa en fra Statembedsmændene uafhængig Commission, som under Navn af Statscredits Commissionen over-

brogts at forvalte de geistlige og andre til Giældens Afbetaling bestemte Godser. Denne Commission sysselsatte sig ivrig med den overdragne Beregning, og Crediten blev saa godt bragt paa Fode, at Vales snart steeg til en Værdi, de i mange Aar ikke havde staaet paa.

— — Endnu være det os tilladt, at sige et Par Ord om den Indflydelse, Engelskmændene, efter nogle Udlændinges meget letsindige Forudsætning, skulle have udøvet paa Cortes Raadslagninger — — Det engelske Ministerium tilknyttede tre vigtige Underhandlinger med Cortes. I den første forlangte det fri Handel med Spaniernes Besiddelser i America, i det andet tilbød det sin Mægling til at stifte Fred med de oprørske americanske Colonier, og Gienstanden for den tredie var Hertugen af Wellingtons Udnævnelse til Overbefalingsmand over de spanske Hære. De to første Fordringer bleve afslagne, og den tredie først da bevilget, da man ikke mere giorde Fordring derpaa.

To Grunde foranledigede Afslaget af Begiæringen om fri Handel paa Amerika. Man overveiede først, at det inden denne Bevilling var nødvendigt, at giore nye Indretninger, og udkaste en ny Toldtarif, paa det Halvøens Handel ikke skulde lide formeget

ved denne pludselige Forandring i dens Forhold til de amerikanske Besiddelser. Man betænkte fremdeles, at, naar man vilde antage Handelsfrihedens retfærdige og nyttige Grundsætning, var det consequent, at give den al den Udvidelse, den var istand til, at man folgelig paa lige Maade maatte udstrække den til alle. Man behøvede Tid for at sætte de Forviklinger af Interesser, der maatte flyde af et saadant Systems Indførelse, ud fra hinanden, da Cortes, der arbeidede paa at bringe det i Udførelse, vilde giøre det almeent for alle Nationer.

Den af England tilbudne Mægling til at stifte Fred med de oprørske Lande, blev formelig afviist. Cortes troede, Spanien burde ikke tilstæde de Fremmedes Indblanding i dets indre Anliggender. De vilde desuden ikke modtage de Betingelser, under hvilke Mæglingen tilbødes, da disse syntes at indeholde en Erkiændelse fra Spaniens Side af de amerikanske Landes Uafhængighed. — —

Nu om Overbefalingens Overdragelse til Hertugen af Wellington. Den fandt først Sted efter Slaget ved Salamanca 1812. Tidligere havde den engelske Gesandt andraget derpaa, men Cortes havde ikke anseet det passeligt at give deres Samtykke, og da de overdrog Hertugen Krigsbefalingen, giorde de det af egen Drift, og uden at være formanede dertil

ved noget Indgivende fra det brittiske Ministerium....
Forsamlingen maatte ved sine Beslutninger have to store Gienstande for Øie; først for alle Ting at befrie Landet fra Fienden, som undertrykte det, og tilbagegive Folket sin Uafhængighed, dernæst, at grunde og befæste alle Landets Friheder. Det første Formaal æskede nødvendig Eenhed og Sammenhæng i Krigsforetagenderne, og uden dette Middel kunde man ikke regne paa hurtigt Held. Men Eenhed og Sammenhæng lod sig kun opnaae, naar den øverste Styrelse overgaves een eneste Anfører i Haand. Siden Seiren ved Salamanca havde ingen Feldtherre saaledes alle Stemmer for sig, og forenede saaledes alle Interesser, som Hertugen af Wellington. De spanske Feldherrer havde samtlig giort udmærkede Tienester, men den særdeles Stilling, hvori enhver ved Omstændighederne var kommen, havde ikke giort det muligt for nogen at hæve sig over de andre. Aabenbar kunde ingen maale sig med Hertugen af W., der anførte en mægtig Hær, og stedse havde seiret. Foreningen af den øverste Myndighed i hans Hænder havde den Fordeel, at forene de Allieredes Kraftyttringer med den spanske Hærs Bestræbelser. Denne Overbefaling havde desuden mindre Fare for Nationalfriheden i Hænderne paa en Udlænding, hvis denne kunde

føle sig fristet at misbruge sin Magt, end paa en Spanier, der havde næret fordærvelige Planer — —.

Saasnart Cortes havde bekiændtgiort Forfatningen, skreed de efter dens Bestemmelse til at sammenkalde de ordenlige Cortes til 1. Oct. 1813, og giendrev derved deres Bagvaskelser, som tillagde dem den Hensigt at lade deres Herredom vedvare. De gav endnu eet Beviis paa deres Uegennyttighed. Da adskillige af Rigets Landskaber flere Gange indkom med indstændige Bønner for at formaae dem til at forlænge deres Sæde, og fuldkomme de af dem besluttede Forbedringer, toges den Beslutning, at i Fremtiden ingen Beretning skulde afgives Forsamlingen om nogen saadan Ansøgning. Ogsaa var deres Hovedarbeid fuldbragt. De havde udkastet en Forfatning, der fik hele Folkets Bifald; Folket havde af egen fri Drift svoret at holde den, dets Allierede havde erkiændt den, og den var alt kommen til virkelig Fuldbyrdelse. Cortes havde ligeledes indrettet Domstolene, og alle, eller dog de vigtigste Anstalter, der vare forbundne med det constitutionelle System. De havde befæstet Forbundet mellem Spanien og Engelland, og knyttet nye ikke mindre vigtige Forbindelser med Rusland Preusen og Sverrig, de saae det spanske Navn bragt til Ære over hele Europa;

saae, ved deres Opløsning, Halvøen befriet fra den Fiende, der et Aar før beleirede Cadiz, efterlod en Fiendes Hær af 180000 Mand, hvor en bedre Krigstugt herskede, end man i Spanien nogensinde havde seet. Venezuela var næsten bragt til Rolighed, Opstanden i det øvrige Amerika meget formindsket; Spanien skyldte dem Befrielse fra mange trykkende Paalæg, og Midlerne til endnu mere at lette sine Tynger; de havde undertrykt de fordærvelige Skatteoppebørsler, forbedret Financerne, befæstet Statscrediten; kort deres tree Aars Arbeider og Bestræbelser havde virkelig reddet Staten, der paa den Tid, da de betraadde deres Løbebane i Spanien, neppe var til; og efterlod de end ikke det almene Vels saa vanskelige Værk fuldbragt, havde de i det mindste lagt Grunden dertil, og beredet erfarnere og indsigtsfuldere Eftermænd Midlerne til at fuldføre det. Det var derfor Tid at slutte Møderne, og Cortes giorde det under Velsignelser og Beklagelser af Cadiz Beboere, der paa een Dag ved dette lydelige Beviis af deres Hengivenhed giengieldte dem samfulde tre Aars Maie og Besvær.

Saaledes endtes denne mærkværdige, og i hver Henseende mageløse Forsamling, som ikke mindre for sin Redelighed, Fædrelandskiærlighed og Stand-

haftighed midt under Ulykker, end for den utrættede Iver, og ædle Uegennyttighed, hvormed den arbeidede paa det Folkefærds Vel, hvis Fortroende den nød, vil vinde Efterverdens Beundring.

(Om de folgende overordenlige Cortes
i næste Hæfte).

Buggevise for en skotsk Høvdings spæde Søn.

(Efter Walter Scott).

O stille, din Fader var Ridder, min Søn
Din Moder en Frue, saa væn og saa skion.
De Skove, de Dale, fra Taarnet vi see,
O elskede Spæde! dig tilhøre de.

Frygt ikke det Horn, som hist kalder til Krig,
Det Vogterne kalder at værne om dig,
Spændt er deres Bue, og rodt deres Sværd,
For Fiendernes Fodtrin din Seng kommer nær.

Sov rolig, min Spæde! snart kommer den Tid,
Dig Trommen skal vække af Søvne til Strid;
Thi sov, mens du kan det i Fred og i Mag,
Strid kommer med Manddom, og Vaagen med Dag.

Forsøg til en Besvarelse af Academiets Priisspørgsmaal:

Hvorvidt er den tragiske Digter, der vælger et historisk Æmne, forpligtet til i dettes Behandling at holde sig til den historiske Sandhed?

(Tilkjendt Accessit).

Hvorfor vil du give den i Trykken? sagde En af mine Venner, da han hørte mit Fortsæt, ventelig for ikke komme til at staae i Fortalen blandt dem, paa hvis indstændige Anmodning det skete. Jeg svarede ham, hvad jeg vil svare Publicum: det var ikke den udsatte Guldmedaille, der lokkede mig til at arbeide, det var Sagen selv; den nærmeste Anledning for mig til at drøfte en saa interessant Opgave fik jeg vel ved Academiets offentlige Kald til Enhver, men Lysten dertil havde for lang Tid siden de mange begeistrede Skjalde opvakt hos mig.

Man vente her intet Nyt, men Samling hist og her fra er jo heller ikke at foragte? man haaner jo ikke Vox og Honning, skjøndt de dog kun fremstaae, fordi Bien var en flittig Samler i Vadt; En eller Anden, som har Lyst til at vide, men ikke Leilighed at finde, vil vist ikke besvære sig over, at En, der

han havt begge Dele, aabner ham sit Forraadskammer; enkelte Blik paa vor danske Shakspeare, Vink til at fatte Skjønhederne hos ham, kunne aldrig være overflødige, da hans Arbeider indeholde saamange, at Enhver kan give sin Skjærv med, hvis de engang alle skulle rigtigen paaskjønnes. Skulde det være ubeskedent, at forelægge Publicum et Arbeide, der dog kun er indrømmet underordnet Plads, da maa Forfatteren tilstaae, at Censorernes Dom langt overgik hans Forventning, og at han gjerne viger for den Bedre, men dog ikke kunde bringe det over sit Hjerte, ganske at nægte sit Barn Adgang til Velynderes Bekjendtskab, især da det dog ikke var et fuldkomment Misfoster.

Alt, hvad der fremstaaer, har en Grund for sin Tilværelse, har et Ophav at takke for den. Saaledes i alle Kunster, saaledes ogsaa i Poesien. Naar Skjalden henrives i Begeistring, naar han lader denne indhylles i Tanker og Ord, da var dette vistnok ikke skeet, uden Noget havde vakt den hos ham; men det, der har voldet denne hans Aands Flugt, staaer siden paa hele hans Vandring for ham, derhen seer han fra alle enkelte Sidegange, de være nok saameget bortfjærnede, og ingen af dem maa existere, uden han fra dem kan see didhen. Det, der saale-

det bliver Skelettet for denne Promethei Skaberkraft, og hvilket han siden giver Fylde og Skjønhed; men som dog altid maa være der, kalde vi Æmne.

Disse Æmner kunne, i Henseende til deres Oprindelse og Beskaffenhed være mange Slags. Vi udmærke især de tre: idealske eller ethiske; moralske og historiske.

Det første Slags sysselsætter især vor Sjæl, ved at vise os Verdensbegivenhederne i et mere ophøiet Lys; de smigre vor Selvfølelse, ved at vise os jordiske Skabninger, vore Lige, med fortryllende Egenskaber, og deres Handlinger med henrivende Værd, og de virke da paa os med magisk Kraft, vække vor Deeltagelse for sig, idet vi nære den for os selv, og kunne vist ikke mangle heldig Indbildelse. Hertil kunne vi maaskee ikke upassende henføre Schillers Johanna d'Arc. En Hyrdepige troer sig af Guddommen kaldet til at frelse et heelt Folk fra fjendtligt Overfald og Undertrykkelse, og virker ved denne Tro store Gjerninger. Endvidere Oehlenschlägers Correggio, hvor en Kunstner bugner under Livets Byrde, skjøndt hans store Aand hæver sig over Smaaligheder og gjør ham opromt midt i sin Trængsel. Det første Stød modtager han, da en opirret Mester i

Vrede bedømmer ham vrangt, og nedbryder hans Kunstnerværd. Det kan hans Aand ikke bære, det er at sigte den paa Livet; den kunde vel trøste Legemet, men Legemet kan ikke trøste den, og nu først bliver Manden mismodig, da han har tabt Følelsen af sit Kald. Eller med Digteren selv:

Her seer I Kunstneren
Ei i sit Værk, men i sit Liv: hans Stræben,
Nedtyngelsen af Armod, Had, af Avind,
Mis̈kjændelse, Beundring, Roes — og Død 1).

Ogsaa de gamle Grækere have givet os Exempler herpaa; Professor Sibbern taler saaledes om Sophocles: 2) "En herlig Udholdenhed, tilligemed høi og reen Kjærlighed til den myrdede Fader og den faste Følelse af den retfærdige Hævns Nødvendighed bevarer gjennem mange Aar den yndefulde Electra. Hvorledes man saa søger at kue hende, hvor bittert det end er, hun maa taale, nærer hun dog bestandig den inderlig stærke Beslutning, engang, naar Tiden kommer, at udføre, hvad hun saa reent og dybt føler at skylde sin Fader som hellig Pligt, paa

1) Prolog til Sørgespillet Side 3.
2) Om Poesiens Indflydelse paa Dannelsen og Sindets Oplivelse. Fragment af en Poetik. Iris ved Hauch Pag. 94.

det, at dog det Onde ikke skal nyde en tryg og varig Seier over det Gode. Nær ved det Maal, hun saalænge med saa inderlige Længsler skuede imøde, bringes hende en Efterretning om, at den, hun stolede og ventede paa, Broderen, skal være død og alle hendes Forhaabninger tilintetgjøres. Men hun taber end ei Modet, hun føler sig nu oplivet til selv at handle. Dog en Vildfarelse forskrækkede hende kun, Gudernes Styrelse svigtede ei, Retfærdigheden har ei forgjæves kæmpet med Forbrydelse og Undertrykkelse, og et ædelt, skjønt Qvindehjertes lange Lidelser have ei været frugtesløse."

Ligesom disse tale til vor Sjæl, saaledes sysselsætter den anden Slags: de moralske, sig med vort Hjerte; at røre dette, at give det skjønne Exempler paa Kjærlighedsfølelse, eller ogsaa ved Fremstillelsen af rædsomme Ugjærninger at forbedre det ved Frygt, er disses Formaal. Til denne Classe kunne vi henregne Euripides's Alceste. Kong Admet modtager Apol gjæstevenligt, og bliver, til Gjengjeld derfor, ved Apols Indvirkning paa Parcerne, reddet af en dødelig Sygdom, dog kun under den Betingelse, at en Anden døer for ham. Hertil beslutter hans Hustrue Alceste sig, men bliver atter opkaldt af Underverdenen af Apol, da denne seer Admets

Sorg. — Hertil kan atter Sophokles anføres, hvorom Prof. Sibbern saaledes: 1) "Reen og stærk Familiekjærlighed til Fader og Søskende har Sophocles oftere forherliget, og det hos qvindelige Væsner. Antigone see vi tvende Gange taale og lide for denne Kjærligheds trolige og levende Haandhævelse. Første Gang, da hun følger med Faderen i hans Landsflygtighed i Oedipos paa Colonos. Siden endnu mere i Tragoedien med hendes Navn, da hun, uagtet alle Trudseler, uforfærdet opfylder den Pligt, at jorde den dræbte Broders Liig, og nu gaaer i Døden derfor, forladende et Liv, hvis Sødheder hun vel kan skjønne paa, og hvilket ogsaa tilbød hende Elskovs skjønne Lykke. Hvorved det da tillige i Kreon viser sig, hvorledes et blindt Raserie og en unaturlig Handling falder tilbage paa den Skyldiges Hoved." — Og nu kunde man til Slutning hertil regne Eumeniderne af den trebie Tragoediens Patriark: Æschylos. Her plages Orest efter Mordet paa sin Moder; han forfølges af sin Samvittighed, der personificeres som Furierne.

Vi komme nu til de historiske, der ofte kunde, som vi have seet, indbefattes under de to andre; dertil høre de, der laane virkelige Facta og Personer af

---

1) Iris S. 95.

Eliot Tavler. Disse ville til alle Tider bane sig lettest Vei til Medfølelse, da de indeholde Sandhed, eller i det Mindste fra Fædre indgroet Tiltro. Fortæller Digteren os Noget, da vil et let Gemyt maaskee deeltage med deri, men snart vil den Tanke kunne opstaae, hvad der rører dig, er kun et Foster af en skabende Phantasie. Men fristes vi til, som Bønneklyngen om Vinterarnen i Oehlenschlägers Skattegraver, at spørge: "Men, Fader! er det Sanden?" og faae vi derpaa Svaret: "Ja, Søn!" da vil Begivenheden om den er nok saa fjern henrive os; vi see den nærværende og røres dobbelt. Prof. Rahbek anfører i Indledningen til Forelæsninger over Niels Ebbesen 1) nogle Tanker af Mistres Montaigu, der viser os Historiens Virkelighed i et indtagende Lys; og af al Historie den, der kommer os nærmest, Fædrenelandets: "Menneskehedens fælleds Tarv gjør os opmærksomme paa enhver Fortælling, der har et Udseende af Virkelighed, men vi røres mere, naar vi vide denne at være sandfærdig; og Deeltagelsen forhøies fremdeles, naar vi staae i noget Forhold til vedkommende Personer. Vor ædle Landsmand Percy tildrager os meget mere end Achilles eller nogen græsk Helt. Folket, til hvis Brug disse For-

1) Minerva 1797. II B. 76.

lystelser egentlig skulde være indrettede, veed Slaget ved Shrevsburg at være et Factum, de ere underrettede om, hvad der foregik paa Severns Banker; Alt, hvad der hændtes paa Scamanders Bredder, seer dem derimod ud som en Digtning." Det er, hvad der giver historiske Æmner Overvægten. Kæmpevisen Axel og Valborg 1) er skjøn; men naar Oehlenschläger gjør den til en historisk Episode i Norges Krønike, da bliver den endnu skjønnere; der see vi det stakkels ulykkelige Par i Nord, da vi i hiint kun opdage en Skjald, der mægtigt forstaaer at slage Drapets Strænge. Saaledes med Goethes Tasso. Vi veed, han var til; vi kjænde ham jo i Daad og nu smerter det os dobbelt, at Skjalden blev ulykkelig, og vi samstemme ganske med Prof. Oehlenschläger 2) "Diu juvenes puellæque amantes, per sæcula futura, vatem deplorabunt, cujus sola fuit culpa; nimis vivus pulchritudinis sensus." Sommerfuglen vilde hvile sig paa en Blomst, den i Haven fandt saa smuk, for denne Formastelse maatte den bøde.

1) Nyerups- Rahbeks Udgave 3 Deele 1 Afsnit No. 143 Pag. 257.

2) Program 1829 Pag. 22.

I det vi nu nærme os den egentligere Drøftning af vort Forehavende, være det tilladt, korteligen at omtale Tragoediens Historie, da ofte Regler ere hentede af gamle Mønstere. Ligesom Grækerne ere Fosterfædre til al Kunst, saaledes ere de det ogsaa til Poesien, og i denne til Tragoedien. Endnu seer man til Hellas for at opdage Kunstens bedste Ledestjerner, og Fader Homer og Sophocles straale endnu som Østens klare Morgenrøde, det store Maal for hele Vandringen. At den engang har vaklet i Ufuldkommenhed, var ligesaa lidet at undres over, som at Hercules engang har været Barn og maatte ledes. Ved Bacchusfesten bleve Hymner afsiungne; disse bleve indblandede med Recitering af historiske Begivenheder; Nøisomhed er let at tilfredsstille, men Grækere vare Grækere; lode de sig en Stund nøie med προταγωνιςης, fik de snart δευτεραγωνιςης, og Sophocles skabte endelig τριταγωνιςης, hvorved Dialog og Drama opstod. Æschylos, dømmer Qvinctilian, at være rigtignok, sublimis et gravis, men ogsaa: grandiloqvus sæpe usque ad vitium; men des fuldkomnere blev hans Fosterson. — Romerne vaktes af græske Mønstere, og Livius Andronicus fremstod. Selv den geniale Ovid forsøgte sig i en Medea, som desværre er tabt; og skjøndt vi ikke af Qvinctilia-

lians Dom (Medea videtur mihi ostendere, qvantum vir ille præstare potuerit, si ingenio suo temperare, qvam indulgere maluisset), kan drage fordeelagtige Slutninger, kunde det dog være gavnende at see, hvor det store Genie feiler. Den mangfoldigste af Romerne var Seneca, om hvem Leßing fyldestgjørende har skrevet 1).

Vi have nu seet Oprindelsen til Sørgespillet. At de første Digtere holdt sig til den historiske Sandhed, var uundgaaeligt, da deres Diemed var, at underrette Tilhørerne om den; at de senere her ogsaa afvige, vil siden vises. Førend vi gjennemgaae, hvorvidt de nuværende maae iagttage denne Forpligtelse, er det nødvendigt, først at tale lidet om Historiens og Poesiens Væsentligheder og Forskjæl, samt om Historiens Sandhed.

Om Historiens Sandhed.

Historie er Fortælling af en Række Begivenheder. Hvor ofte grunder den sig ikke paa Sagn? hvor ofte er den ikke uddraget af Digte, der ere bevarede, efterat Begivenhederne ere glemte? Sin Oprindelse skylder den vistnok mundtlig Fortælling, og hvor let kan den fra Mund til Mund forvanskes,

1) Sämtliche Werke 23ter Theil.

selv mod Ophavsmandens Villie. Betragte vi vor daglige Historieskriver, Rygtet, saa ville vi finde den liig Variationer paa samme Thema. Man har Anecdoter om, hvor forskjellige endogsaa Diepvidners Beretninger stundom ere; og nu Udsagnene fra to stridende Parter? Selv med den bedste Villie til Upartiskhed holder ofte aligevel Vægtskaalen. Sjælden lykkes det at være Dommer og Part. Mange Forfattere have draget Historiens Paalidelighed i Tvivl, blandt disse Prof. Rahbek, naar han siger 1): "Vil man end ikke gaae saavidt, som Mercier, at kalde Historien den vedtagne Fabel; kan man imidlertid ikke nægte, at faa Ting ere mere uvisse, end de, man kalder den historiske Visshed, især af det Slags, som den tragiske Digter fornemmeligen bruger dem. Resultaterne, Kjændsgjerningerne vide vi endda nogenlunde; men Hjulene og Fjedrene, hvorved Værket dreves, ere gemeenligen Gaader for os; og jo nøiere hiin eller denne paastaaer sig bekjendt dermed, jo mere Fare staae vi for, at han for Sandhed vil give os sit Digt og sine Drømme. Ikke lettelig gives der nogen Mand, der har spilt en betydelig Rolle i Verden, om hvem jo de meest modsatte Ting fremføres; om hans Aand og Duelighed enes man vel underti-

1) Anførte Indledning Minerva 1797 II 79.

den, men aldrig om hans Charakteer (her avregnes flere). Vel maa man atter her spørge: hvad er Sandhed?" — Kunde man i dette sige, at Mercier er gaaet for vidt i sin Paastand, saa kan man dog vist ikke andet end indrømme, at Rahbek har holdt Maade. Man har altsaa Tilladelse, at tvivle; man bør ikke blindt hen troe. Og derved er alt meget vundet; thi at krænke en, i det Mindste upaalidelig, Sandhed, er ingen Brøde. Man gjør ikke herved et Skaar i Historiens Værd, man svækker blot Tanken, at den er en hellig Lund, der ikke af Uindviede er betraadt, eller kan betrædes. Vi elske ligefuldt Historien, og udfolde dens Sagn med Ærefrygt, ligesom vi i vor Barndom hørte Bedstemoders Eventyr; thi nogen indgroet Agtelse er der dog hos os for denne gamle Fortæller.

Om Historiens og Poesiens Væsentligheder og Forskjæl.

Saaledes have flere dømt, og vi bruge Oehlenschlägers Ord som Overgang til at vise Forskjælligheden mellem Historie og Poesie: 1) "Det største Epos læser Historikeren i Tidernes Bog. Hvorfor søger han at bevare disse Handlinger i sin Erindring?

---

1) Tale til Thorvaldsen Pag. 18.

For at øve Hukommelsen, for den blotte Bevisthed at eie denne Kundskab, kan det ikke være, det var en gold Hast; af blot Opmærksomhed for de Døde heller ikke; thi de vække kun Opmærksomheden, for saavidt deres Bedrifter indeholde noget Vigtigt, der endnu har Indflydelse paa de Levende. Denne Videnskabs Værd bestaaer da heller ikke i den Enkeltes Nytte, men i den Aandsudvikling, den skjænker os." Endogsaa heri, som i det Nysanførte, see vi meget imod Historien; vi kunde kalde den et Forraadskammer, hvor Alt gjemmes, men ikke er ordnet til en smagfuld Kunstudstilling. Men hvad skal da række Historien Haanden? Unægtelig Kunsten! og her tale vi om Tragoedien. Men naar den nu skal det, og er fuldkommen derfra adskilt, kan den saa underkastes de samme Normer? er den forpligtet, eller rettere, kan den vandre samme Vei og til samme Maal? Historiens Formaal er at berette det Skete, og Sandhed er altsaa, hvad vi fordre af den. Tragoedien derimod er Kunst; deri spiller Phantasien; den vil ved en Begivenhed bringe os til at gyse og røres, Historien kun til at vide. Ogsaa her kan Prof. Oehlenschläger fremstaae som Hjemmel: 1) "Vigtig og skjøn er Historiens Granskning; men

1) Talen Pag. 24.

i Kroniken selv see vi som oftest dog kun Handlingens udvortes grovere Træk, Begivenhedernes almindelige, eitgjentagne Gang; sjælden deres Aarsager, Forbindelser og Virkninger. Disse er det Digteren forbeholdet at fremstille i Værker, som vel for en Deel, fra Sammensætningens Side, skylde Phantasien Tilværelse, men derimod besidde saamegen mere Virkelighed, i den ægte Fremstilling af Menneskenatur, og Indsigt i Hjerternes skjulte Vraa, ved sandru Skildring af Charakterer, Følelser, Lidenskaber: saa at ved en saadan Fremstilling (som Gøthe siger om Shakspeare), alle Gaader løses, uden at man dog kan sige: i dette eller hiint Ord ligger Opløsningen; saa at de poetiske Skikkelser vorde naturlige Mennesker, og dog atter ikke; hemmelighedsfulde sammensatte Skabninger, der vise sig som Uhrværker, hvis Skiver og Kasser, dannede af klart Crystal, paa eengang saavel tyde Timernes Gang og Tal, som de Fjedre, de Hjul, der drive dem." "Saaledes nytter da Digteren ved at skaffe Andre paa en grundig og dog let og behagelig Maade, den vigtige Kundskab, Menneskekundskab; vi kan kun langsomt og stykkevis læres paa den sjælden gjenstandsrige Livets Vei, hvor, hvad der undertiden møder, ofte oversees, oftere misforstaaes... Saale-

des fremmer da Digtekunsten timeligt Gavn, skjøndt den fornemmeligen virker for Skjønheden og det Gode, ved at give Menneskenes Forhold en ædlere Form, mere fuldendt, kraftig, vigtig end i den mavre Virkelighed; ved at hæve det Almindelige til Genialitet, ved at fremstille Dydens store Modsætning til Lasten, Viisdommens til Daarligheden; ved at give Følelsen Flugt, Tanken Fylde, Handlingen Listighed, Gjentagelsen Mangfoldighed, det Usammenhængende Sammenhæng, Utydeligheden Oversigt og Klarhed. Og nu gaaer den videre, den forestiller sig Mennesket over de jordiske Indskrænkninger, Phantasiens muntre Verden aabner sig for os ved Digterens Tryllestav, vort Væsen udvides; vor Aand henrykkes, og vi ahne andre Kloders ukjendte Natur."

Unægtelig har Taleren Ret. Digtekunsten bliver her som en smilende Uhgmø, der for endeel skyder Matronen sit Udspring, og i hvem den Gamles Træk ere fornyede, men krandsede af Fylde og Skjønhed. Digtere, der saaledes ikke iagttage Poesiens Fordringer, kunne let paadrage sig, hvad Prof. Manso bebreider Lucan for hans Pharsalia 1) "Dig-

1) Om de historiske Digte. Nachträge til Sulzer 5 B. 1 St. P. 17.

teren har forglemt Digterens Krav, for at spille den samvittighedsfulde Fortæller, og opgivet sin Ret over det nærværende Stof, for desto troere at overgive det til Efterverdenen." Eller hvad A. W. Schlegel siger om B. Johnson: "under hans Hænder er Stoffet rigtignok Historie, uden at blive Poesie." Lessing (af hvis Ugeblad man kunde uddrage en Dramaturgie og den blev endda ikke in nuce) siger: 1) "Tragoedien er ingen dialogiseret Historie; Historien er kun for Tragoedien et Repertorium af Navne, hvormed vi ere vante at forbinde visse Charakterer. Finder Digteren i Historien adskillige Omstændigheder, der ere beqvemme til at udsmykke og individualisere hans Emner, vel! saa bruge han dem! kun gjøre man ham heraf ligesaa lidet en Fortjeneste, som en Forbrydelse af det Modsatte. "Hvormeget er her ikke alt indrømmet? men Lessing gaaer videre og siger om Digteren: "At undersøge hans Værk med Chronologien i Haanden; at føre ham for Historiens Domstol, og lade ham der aflægge Vidnesbyrd for hvert Datum, hver forbigaaende Omtale, ja vel endogsaa af saadanne Personer, om hvem Historien

1) Hvilket Prof. Rahbek har oversat og anført i Minerva 1797 II P. 200.

selv er i Tvivl: det var at miskjende ham og hans Værd." I samme Aand taler C. Hauch i sin Afhandling om Oehlenschlägers Helge, 1) at Digteren har naaet sit store Formaal ved at bearbeide Historien med Smag, ved: "at følge den, der bedre end noget Menneskekunstværk veed, ubemærkt, men paa en nødvendig Maade, med smaa Aarsager at sammenkjede store Virkninger, uden slavisk at afskrive den, ved at sammentrænge den, ved at afstreife alle forvirrende Episoder, ved at indblæse den Aand og Liv i det Døde."

"Men vi tvivle ikke paa, at der gives de, vedbliver han, som ville nægte Digteren Ret dertil, og som ville paastaae, at dette er kun at forfalske Historien, at forvilde os i vore Indsigter. At afstride Saadanne deres Meninger, er vanskeligt; thi den er grundet alt for dybt i en falsk Anskuelse af Poesiens Væsen. Det er egentlig prosaiske Gemytter, der fordre Sligt, saadanne, der ville gjøre Poesien til et sødt Lægemiddel, hvori enten moralske eller historiske Sandheder, som man ellers ikke havde Lyst at nedsynke, nu paa en behageligere Maade kunde indtages. De betænke ikke, at i Poesien maa den selv

1) Athene 8 Bind P. 4:8.

stedse blive det Vigtigste, og uagtet den kan og bør behandle saavel moralske som historiske Æmner, maa dog omvendt, som i Historien det Skjønne opoffres Sandheden, her den historiske Sandhed opoffres for det Skjønne. En Digter behover heri ingen anden Lov, end den, hans Skjønhedsfølelse foreskriver; og kun for saavidt denne i et historisk Æmne ved dettes totale Tilsidesættelse (f. Ex. ved Blanding af forskjællige Tidsaldere, ved moderne Charakterer i en antik Dragt) formedelst den for ethvert dannet Menneske haandgribelige Mangel af Sammenhæng, selv saares, maa han herved være forsigtig."

Vi have seet, at mange Forfattere vare enige i at tildele Digteren Friheder, og det kom af, at de kjændte Forskjællen i det Omhandlede, end vil jeg anføre, hvad Aristoteles siger: 1) "Det fremlyser, at det ikke saameget er Digterens Diemeed, at fortælle virkelig skete Begivenheder, som meget mere at fortælle saadanne, der kunde være skeet, der vare mulige efter Sandsynligheds og Nødvendigheds Grunde. Forskjællen paa Digter og Historieskriver bestaaner ikke deri, at den Ene fortæller metrisk, den Anden uden

1) Poetik 4 Cap. hvorover Lessing har commenteret i sin Hamburger Dramaturgie 2 Deel P. 290.

Stavelsemaal; man kunde jo ogsaa bringe Herodots Historie paa Vers, den vilde dog, metrisk affattet, ikke destomindre være en Historie, som den var det i Prosa; men deri adskille Begge sig, at den Ene fortæller virkelig skete Begivenheder, den Anden saadanne, der kunde være skeet. Derfor er Poesien ogsaa mere et Værk af Genie og Studium, end Historien. Poesien beskjæftiger sig mere med Begivenhedernes almene Form, Historien med de virkelige enkelte Begivenheder selv. Begivenhedernes almindelige Form bestaaer i Fortælling eller dramatisk Fremstilling af det, der efter Sandsynlighed eller Nødvendighed engang er hændet en Person; det er Poesiens Maal, og dertil opfindes Personernes Navne; enkelte virkelige Begivenheder ere f. Ex. hvad Alcibiades har gjort og lidt. Om Muligheden af det, som ikke virkelig er skeet, ere vi endnu ikke overtydede; men ved virkelig skete Ting, er det aabenbart, at de ere mulige; thi de vare ikke skeete, hvis de vare umulige. Det er ikke aldeles nødvendigt at blive staaende ved Mytherne, hvorom Tragoedierne dreie sig; det vilde være latterligt, at indskrænke sig dertil, da dog kun de bekjendteste ere bekjendte og behage aligevel Alle. Overalt fremlyser det, at Digteren maa mere være

Digter i Henseende til Fabelen, end til Versemaalet, saafremt han vil være Digter med Hensyn til Efterligning; thi han skal efterligne Handlinger. Naar han nu digterisk fremstiller virkelige Begivenheder, kunne de være af den Beskaffenhed, at deres Tilværelse blot ansees sandsynlig eller mulig, og i saa Henseende kan den, der fremstiller dem, altid blive kaldt Digter."

Det kan altsaa sees af det Charakteristiske hos Historien i Forhold til Tragoedien, at de maae afvige fra hinanden; men derfor paalægges dog Digteren nogle Baand, som han ikke kan sønderrive uden sin egen Skade. Vi ville nu komme til at see, hvorvidt dette bør iagttages, og oplyse Nytten og Skaden ved Exempler. Ikke meget fordeelagtigt om den historiske Digter taler Petron: 1) "non enim res gestæ versibus comprehendendæ sunt, quod longe melius historici faciunt." Men man seer tydeligen af det Efterfølgende, at hans Mening er som de foranførtes, at Digteren maae benytte Historien, uden slavisk at følge den; thi han vedbliver: "sed

1) Dette om Lucans ovenanførte Pharsalia anføres af Manso i Afhandlingen om det historiske Digt. Nachträge til Sulzer 5 B. 1 St.

per ambages, deorumque ministeria, et fabulosum sententiarum tormentum, præcipitandus est liber spiritus, ut potius furentis animi vaticinatio appareat, quam religiosæ orationis sub testibus fides."

Det første Spørgsmaal, vi altsaa nu have at besvare, er: hvad kræver da Tragoedien af sin Digter? og derpaa maa vistnok svares: at han bringer Plan i Historiens jævthenvandrende kronologiske Fortælling; at han gjør sin udvalgte Episode til en i sig selv bestaaende og sig af sig selv udviklende Handling med sine Aarsager og Følger. Skulde der findes en slig Episode i Historien, da behøver han altsaa blot at sammendrage, og det vil blive, som man saae Landskabet i en omvendt Kikkert; det optager mindre Plads, men er der Alt; og saaledes vilde det blive overeenstemmende, med hvad Aristoteles fordrer: 1)"Tragoedien er en Fremstilling af en vigtig og fuldstændig Handling, for ved Frygt og Medlidenhed at bevirke visse Lidenskabers Forædling. Dette bliver Grundlaget til vor hele Bygning."

Fuldstændig maa den være; thi uden dette vilde den modstride vor Fordring paa velanlagt Plan, baade naar der fandtes formeget og forlidet. Lessing

---

1) Poetik Cap. 3.

siger saare træffende: "At handle med Plan, er det, der hæver Mennesket over de ringere Skabninger; at digte med Plan, at efterligne med Plan, er det, der adskiller Geniet fra Smaakunstnerne, der kun digte for at digte, der kun efterligne for at efterligne, der lade dem nøie med den ringe Fornøielse, som er forbunden med Brugen af deres Midler, der gjøre disse Midler til deres hele Øiemeed, og forlange, at vi ligeledes skulle tilfredsstilles ved den samme ringe Fornøielse, som fremstaaer af deres kunstrige, men hensigtsløse Brug af deres Midler. Det er sandt, med slige ynkelige Efterligninger begynder Geniet at lære; de ere dets Øvelser; ogsaa bruger det dem i større Værker til Fyldekalk og Hvilepunkter for varmere Deeltagelse; men med Anlæget og Udmaling af Hovedcharaktererne forbinder det videre og større Hensigter: den Hensigt, at underrette os om, hvad vi have at gjøre og lade; den Hensigt at gjøre os bekjendte med de egentlige Kjendetegn paa Godt og Ondt, Anstændigt og Latterligt; den Hensigt at vise os hiint i alle sine Forbindelser og Følger, selv i Ulykke som skjønt og lykkeligt, dette derimod som hæsligt og ulykkeligt selv i Lykke; den Hensigt ved Omstændigheder, hvor ingen umiddelbar Higen, ingen umiddelbar Afsky kan finde Sted for os, i det

Mindste at beskjæftige vor Afskyes og Begierings Kræfter med saadanne Gjenstande, som fortjene det, paa det ingen saadan falsk Dag skal forføre os til at afskye, hvad vi skulde begjære, og begjære, hvad vi skulde afskye."

Dette fordrer Prof. Oehlenschläger med Lessing 1) "Enhver Digter, der vil skrive et Digt, maa have en Idee, han vil udføre, dette er den sande Musa, der besjæler ham; hvad enten det nu er en moralsk Mening, et Billed, en Sindsstemning, en Begivenhed eller en Handling; thi denne vagante Flakken, denne dunkle umodne Hensigtsløshed, som findes i Livet, gjør Aanden nedslagen og indkneben, istedetfor at hæve og udvide den. Netop dette Chaos tvinger Mennesket til Kunst, som en bedre Verden, han skaber sig selv ved sin fornuftige Kraft, for at ordne og fuldende det, som i det timelige Liv kun findes forvirret og halvgjort. For at kunne dette, maa han indskrænke sig; maa han med Besindighed ordne, med Tydelighed overskue; thi tøileløs Vildhed er i det physiske Liv den meste Aarsag til alt Ondt. Vi kunne altsaa intet andet tage til Old-Mynster, end det Hele selv; i Tiden: Menneske-slægternes optegnede Bedrifter; i Rummet, den

1) Fortale til nordiske Digte P. XVI.

stumme Natur. — At gjenføde og sammentrænge det Hele i det Enkelte — det er Kunst. — I et Værk, der er sammensat af lutter Virkeligt, men som i sin Sammensætning først bliver overnaturligt, forædles Livet, som fatteligt og overskueligt. Vi finde os trøstede og styrkede ved Bevistheden af denne forstaaede Overskuelighed, som vi ved eiendommelig Fornuft og Villie selv have forskaffet os; deri bestaaer den Glæde, Nydelsen af et Kunstværk frembringer. Vi indsee, at den Aand, som kan overskue, ordne og forædle Livet i sin lange Række, umulig kan være afhængig af Dieblikkets Betingelser; dette forvisser os paa den kraftigste Maade om vor Udødelighed. Ere vi med Klarhed fatte Ordenen og Hensigten i det enkelte Værk, blive vi istand til at ahne det evige Værks Orden og Hensigt. Den ulykkelige Frygt og Tvivl, der altid er en Følge af Sygelighed og Halvdannelse, forsvinder; og vi see fra Morgen til Aften i Forsynet den gode Gud.

Heri bestaaer Kunsternes Nytte."

Ikke kan man kalde det her afskrevne overflødigt; thi i at omtale Kunsten kan det være tilladt at vise dens Storhed, og det er gjort her saare genialsk. Men for at komme tilbage til vor snevrere Bane,

kan anføres, hvad Oehlenschläger strax nedenfor siger: "Det Hele kunne vi ikke optage i vort Væsen, for frugtesløs Flakken maae vi vel vogte os; der bliver altsaa intet andet at gjøre, end at fæste Diet paa et vist Hovedpunkt, og at skjære dette Partie saaledes fra det Hele, at Hovedpunktet kommer til at staae selvstændigt og fremtrædende i Midten, saa at det Øvrige, som omringer det, udgjør en Indfatning, der er afhængig af Hovedsagen, som det grønne om en Rose, som det beskedent tilbagetrædende Dunkelblaa om en Stjerne."

Alle fordre Plan og Overlæg. Det løse Opdigten tilfredsstiller ikke. Vel fortæller Kroniken, at Solon var en saa stor en Elsker af Sandhed, at han offentlig bebreidede en Skuespildigter, at hans Stykker vare fulde af Fabel. En Solons Authoritet kan da vel altsaa nedbryde Alt, hvad der kan siges til Forsvar? Støder det en saadan Aand, hvem skal da Digteren glædes ved at tilfredsstille? Man høre Lessing, og dømme saa: "Thespis opfandt, opdigtede, lod de bekjendteste Personer sige og gjøre, hvad han vilde: men han vidste maaskee ikke, enten at gjøre sine Opdigtelser sandsynlige eller lærerige. Solon bemærkede altsaa kun det Usande i dem, uden at have ringeste Formodning om det Nyttige. Han

ivrede mod deres Gift, som, uden at have sin Modgift med sig, let kan være af onde Følger."

Ogsaa han, hvem man ikke for tidt kan anføre, har opkastet det Spørgsmaal: "Hvortil alle Opdigtelser? Gjøre de Historien, som han (Digteren) overlæsser dermed, den mindste Smule sandsynligere? Men han har ogsaa selv besvaret det overeensstemmende med hvad ovenfor er sagt:" Ikke den blotte Opdigter, men den planmæssige Opdigter, beviser en skaberisk Aand."

Værker, digtede efter disse Grundsætninger, vilde Solon vist dømme anderledes om. Thi hvad usandt findes i dem? Tvertimod indbefatte de den høieste Sandhed: den, Sjælen ved Gjenklang hos sig har seet i sit mægtige Huusspeil, og saaledes skabt. Men hvad Fortjeneste bliver der for Digteren, naar han benytter Historien? — Skulde det Spørgsmaal virkelig for Alvor efter det Anførte blive opkastet, da maae vi svare: ikke det at man laaner, men hvorban det Laante behandles, deri bestaaer Arbeidets Værd. Oehlenschläger siger 1): "Billedhuggeren sauger ikke selv sit Marmor af Fjeldet. Han modtager det i sit Værksted tilmaalt og afskaaret. Han bruger ogsaa sin Model.". Deri bestaaer hans Kunst,

1) Foran Syngespillet Røverborgen.

at danne en Model; han skaber altsaa selv, og laaner kun Materialier til at gjenføde sin Skabning i. Saaledes ogsaa Digteren, han opfinder sine Omrids til Bygningen og Historien laaner ham kun Steen og Kalk. Horats siger 1): "Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge."

Men hører dertil ikke Kunst? Skulde den ikke udfordres, naar man vil opnaae, hvad Mercier kræver 2): Skuespillet er en Usandhed; det kommer kun derpaa an, at bringe det den høieste Sandhed nær; Skuespillet er et Materie, det kommer derpaa an at gjøre det Materie nyttigt. Den dramatiske Kunst fremstiller Mennesker for Mennesker, den lærer os at omgaaes med vore Lige, fremskynder vore Tankers Løb, hæver vor Fornuft og Følelse, bringer os til at rødme, og hjelper til at aflægge vore Feil En Lykke altsaa, at den har udbredt sig overalt! Den er Alderdommens uskateerligste Efterladenskab. Men den maa blive bragt til Fuldkommenhed."

1) Ars poetica v. 119.

2) Anført i neue Bibliothek der schönen Wissenschaften 17 B. P. 98.

Men Leßing har indseet Digterens Værd, endogsaa hvor denne aldeles laaner, i Bemærkninger over Cronegks Olint og Sophronia 1). "Det er ikke saa let, siger han, at omskabe en Fortælling til et Drama. Vel koster det liden Møie, at udfinde nye Forvillinger, og at indføre enkelte Scener af Følelse. Men at forstaae at afværge, at disse nye Scener hverken svække Interessen, eller giøre Indbrud paa Sandsynligheden; at kunne sætte sig fra Fortællerens Synskreds paa enhver af Personernes sande Standpunct; ikke at beskrive Lidenskaberne, men lade dem fremstaae for Læserens Øine, og lade dem uden Spring voxe i en saa illusorisk Bestandighed, saa at denne maa sympathisere med, enten han vil eller ei: det er det, som er nødvendigt dertil; hvad Geniet giør, uden at vide det, uden til Kjedsommelighed at forklare sig det, og hvad det blot vittige Hoved forgjæves martrer sig med at gjøre efter."

Her fordres da ligeledes, at Skjalden skal gjøre sit Digt til Sandhed og ene derved faaer hans Kunst sit høie Fortrin. Manso har i titanførte Afhandling 2) talt om, hvor gjerne Digteren vil overraske; dette kan jo den, der selv skaber sit Æmne, men

1) Hamburger Dramaturgie No. 1.

2) Nachträge 1 B. 1 St. P. 13.

bliver sjælden den historiske Digter til Deel, da han ofte fortæller Begivenheder, hvis Udfald eller vigtigste Omstændigheder man kjænder. Manso siger da saaledes: "Men ham gives der et Andet, det — vilkaarligt at bestemme sit Stof; at afpræge sin egen skabende Aand deri, og at give Handlingen den fordeelagtigste Retning for Poesien; og denne Fornøielse, mener jeg, hævdes den historiske Digter ganske, eller dog for størstedelen. I den virkelige Verden følge de enkelte Begivenheder, hvorved et stort og vigtigt Diemeed fuldbringes, aldrig i den Orden, som Digteren har nødig. Snart ligge de, efter Tidsfølgen, for langt fra hinanden, og snart understøtte de hinanden ikke nok; snart er der for meget Tilfældigt under de Betingelser, som have gjort Følgen mulig, og snart ere de Aarsager, ved hvilke de ere fremførte, ubrugbare for den digteriske Fremstilling, enten formedelst deres Ubetydelighed, eller formedelst deres Forvikling. Man forlanger en indvortes og nødvendig indbyrdes Forbindelse af Opnaaelsen, og der findes ingen anden Sted, end den Forbindelse, som Tiden giver dem; man regner paa, at de skulle fremstaae af hinanden, og de bestaae kun ved Siden af hinanden. Hvad er det, Digteren kan gjøre sig fortjent af ved et saadant Stof, naar det ikke er

ved det Herredømme, som han udøver derover? Fra Naturens eller Historiens Haand har han erholdt en Række af Hændelser og Forhold, hvis sidste Led er en mærkværdig Følge, en stor Forandring, en betydende Lykkevexling. Det er jo altid Noget, men det er langtfra ikke Nok, for at fyldestgjøre Poesiens Maal, for at frembringe en vis Følelse hos Læseren. Dette sidste kan han kun afstedkomme derved, at han betragter sig som Mester af det ham givne Stof, og behandler samme med fuldkommen Frihed. Kun naar han udrydder det Tilfældige af den virkelige Historie, ophæver det Løseliges og de udvortes Omstændigheders Indflydelse, og underkaster Handlingens Gang en indre Nødvendighed, da først tør han regne paa Opnaaelsen af et bestemt Indtryk paa vore Føleevner, eller gjøre sig et sikkert Haab, at hans Helts Skjæbne vil røre, sammes Daad begeistre os, og hans Ønskers Maal være vort."

Men til at opnaae dette hører mere, end blot at dialogisere en fortalt Begivenhed. Nu kan der, for at slutte Opstellen af, hvad Digteren har at gjøre, naar han afviger fra Historien, endnu nedskrives, hvad Prof. Rahbek siger: 1) "Alt, hvad

1) Minerva 1797, II. S. 79.

der paalægger det historiske Drama, som saadant, er, hvad der i det saa lærerige Bibliothek der schönen Wissenschaften 38 Bind i Anledning af Göthes Egmont er sagt: Naar Digteren — hedder det der i en Sammenligning mellem det heroiske og historiske Dramas Forskrifter — vælger en Begivenhed af den nyere Verden, af vort Fødelands eller en anden os bekjendt Nations Historie, er det Meste givet: Fabelen, Charaktererne, i det Mindste Sæderne, Stedet, Tiden. Digterens Genie vil ikke mere blive synligt i at opfinde det Hele, men vel i at opdage og udvikle Handlingernes indre Drivefjedre og Begivenhedernes Aarsager. Tingen selv er os allerede historisk bekjendt; men Digteren vil vise os, hvad vi endnu ikke veed, og hvad dog er saa interessant i Tingen: dens hvorledes? efter alle Omstændigheder og Anledninger."

Dette er Kunstnerens store Fortrin, der sætter ham paa saa høit et Trin, og gav ham i Oldtiden det stolte Navn, Seer! gjorde ham hellig blandt Nationerne, selve de vildeste.

Men ligesom det vilde være at miskjænde Digteren formeget, naar man vilde nægte ham de Friheder, som ovenfor ere tilstaaede ham, saaledes vilde det ogsaa være at begunstige ham formeget, naar man

ikke vilde tilstaae, at denne Frihed ofte hjælper ham, endogsaa hvor den ikke er aldeles nødvendig. Dette har Lessing følt, naar han i Laocoon siger: 1) "I Grunden har Digteren, der behandler en bekjendt Historie, bekjendte Charakterer, et Skridt forud (for Maleren). Hindre ham frostige Smaating, som ellers, til at forstaae det Hele, vilde være uundværlige, kan han forbigaae dem, og jo hurtigere han bliver sine Tilhørere forstaaelig, desto hurtigere kan han interessere dem." At udvikle dette nøiere, vilde være at gaae for vidt; men det bør anføres, da man i det, der berøver ham endeel af sit Værd ved Behandlingens Lethed, dog tilstaaer ham denne frie Behandling, hvilket det jo er os her om at gjøre. Men er det end virkelig et Fortrin, følger det af en Tilladelse, der kræver Genie; det kan altsaa let indrømmes. Plan udfordres ligefuldt hos ham.

Poetens Øie, naar forrykt de rulle,
Tilfunkle Himmel, Jord, og Jord og Himmel.
Og som den svangre Phantasie frembringer
Ukjændte, sære Skikkelser; saa skjænker
Poetens Pen dem Skabning; gier et Intet
Sit Sted, bestemte Bolig og sit Navn. 2)

1) Sämtliche Werke 9 B. P. 187.
2) Shakespears Skjærsommernatsdrøm ved Oehlenschläger. 5 Act 1 Scene, P. 97.

Ifølge denne Frihed kunne vi betragte Digteren som en Historiemaler: Begivenhederne ere laante, men Sammensætningen, Grouperingen er hans. Kunde man nu fortænke ham i, og var det noget at bebreide ham, om han gjorde Himlen blaa paa Maleriet, om han satte flere Blomster imellem Græsset, end der maaskee var (naturligviis maatte han ikke male Roser i Grønland), naar det kun passede sig til hans Plan, og om der f. Ex. slumrede et Par Elskende i Skyggen?

Saare naivt lader Oehlenschläger sin Hrane tale om denne Digterens Frihed i Kongshallen, før han fortæller Sagen om Erik og Roller: 1) "Skulde Et og Andet i min Fortælling forekomme Eder utroligt, ja vel endogsaa urigtigt, da maa jeg bede Eder glemme, hvad I før har hørt og at fatte Liid til mine Ord; thi Skjalden har altid Ret, naar det gjælder om at more Sindet, underholde Forstanden og røre Hjertet, hvilket jo her er Hovedsagen."

Vi have nu saaledes søgt ved mange Forfatteres Meninger at vise, hvad Digteren har Frihed til mod Historikeren, endogsaa hvor han laaner dennes Beretninger, og vi fandt det at være overeensstemmende med, hvad Grækerne i Digterens Behandling

fordrede: σωφροσύνη, Klarhed i sine Anskuelser og Besindighed i sin Daad; καθαρσις, Luttring af Lidenskaberne, og poetisk Forklaring; ogsaa kunde man forlange af ham, at mens sui compos skulde fremlyse i hans Værk. Det var, hvad der i Almindelighed ved Behandlingen af historiske Emner var at fordre; nu kræves det vistnok af nærværende Afhandling, at gaae i det Enkelte, og vise, hvad Digteren skylder Historiens Begivenheder, og hvad dens Charakterer. (fortsættes).

Bilag til historisk Artikel.

En Kongedatters Hændelser, skrevne af hende selv.

(af det franske

En Kongedatter *), hvis Ungdom svandt hen i Taarer og Landsflygtighed, tør haabe, at man ikke uden Deeltagelse vil læse hendes Hændelser.

Min Fader, hvis Vugge stod nær Thronen i et af Verdens skjønneste Lande, skyldte sin Krone

---

*) Den franske Constitution.

til den Ulykke, der ramte hans Familie, thi i en Storm paa det oprørte Hav blev denne et Rov for de vilde Bølger, der ogsaa nær havde begravet ham. Som ved et Mirakel udrevet af dens Vold blev han kastet paa Kysten af et fremmed Land, hvis Indbyggere skjænkede ham den Gjæstmildhed, som hans Ulykke og hans Stand torde gjøre Fordring paa. — Men tungt følte han sin Landsflygtighed — thi ved den fremmede Arne erindrer, begræder, og elsker man end mere sin egen. Hvor min Fader end var, hans Tanke hang ved det Land, hans Forfædre havde behersket, og han følte saa meget bittrere den tunge Skilsmisse, som han havde lovet sig selv at ville leve for dets Lykke. Fast ved dette Forsæt offrede han sit stille Liv til Viisdoms Gudinde. Hvad der især bidrog til at forjage Sorgen af den Landsflygtiges eensomme Liv, var den Kjærlighed, som han bar for min Moder. Hun var stor, kraftfuld og skjøn — hendes Vugge, som var bleven funden under Egeskovens Kroner, var bleven bragt til denne berømte Ø, og sat under dens Konges Varetægt; den blev anseet for Statens Palladium Min Moders Pligter vare hende hellige, hendes Skytsaand svævede over Thronen, og hendes Navn blev paakaldt ved hver fest-

sig Lejlighed. Jo oftere min Fader saae hende, desmere studerede han hendes Aand og Character, desstørre Agtelse og Kjærlighed fattede han for hende — jeg blev Frugten af deres skjønne Forbindelse.

Opdraget under hans Øine svandt min Barndom, og tidlig blev Ønsket levende hos mig, at vende tilbage med min Fader til hans Fædreland, og didhen at forplante min Moders Dyder. Men Himlen syntes ei vort Ønske naadig, og det smertede mig ofte, naar min Fader omfavnede mig, at see hans Taarer rinde ved Tanken om, at han eengang skulde forlade mig i et fremmet Land. Hver Dag bad jeg Gud om at gjengive min Fader hans Fædres Krone, og endeligen bønhørte den Algode mig. Vi torde ikke engang i Førstningen troe Tidenden om den uventede Lykke, saa lidt vare mange af de Mennesker, som kappedes om at bringe os den, skikkede til at indgyde os Tillid! men da min Fader i Hoben bemærkede nogle af sine troe Tjenere, der aldrig havde glemt ham, og tillige visse Folk, der aldrig tage fejl, men stedse hylde Øieblikkets lykkekronte Yndling, nærede han ikke længer nogen Tvivl. Han takkede Forsynet, og lod sig omgivet af et glædedrukkent Folk føre i Triumph til sin Hovedstads Porte. Men førend han drog ind i selve Staden, steeg han af i et Slot, hvor hele Ri-

gets Adel var forsamlet; da erklærede han mig høit for sin Datter, og stevnede did Rigets saakaldte Viismænd, for at raadslaae om, hvorledes jeg skulde vorde fremstillet for Byen og Hoffet. I denne Forsamling opdagede min Faders Blik Mange, som paa Strandbredden vare blevne rolige Tilskuere i hiin frygtelige Storm, og som ikke havde tænkt paa at yde vort Skib nogen Hjælp, ja som endog med deres Bønner havde fremskyndet Neptuns ødelæggende Vrede. Isærdeleshed lagde han Mærke til en Herre, der ledede hans Erindring hen paa en vis *) Abbé, som, hjemme ved Toilettet og Hoffet syntes at gjøre Lykke hos Damerne med sine blonde Lokker, og derfor aldrig feilede i nogen af deres lystige Cirkler, han mindedes grandt endnu en Begivenhed, hvorledes denne Mand var løben fra en Skjønnes hyggelige Morgenværelse, for under aaben Himmel ved en festlig Lejlighed at læse Messen; men da min Fader hørte, at man spurgde ham om hans Kone, var han nærved at troe, at han havde taget feil, indtil det første Skridt, som hiin gjorde hen imod ham, overbeviste ham om, hvo han var. Først havde min Fader i Sinde med synlig Kulde at behandle denne Mand, som saa længe havde tjent hans Fiender

*) Talleyrand.

men da han siden erfarede, hvorledes han i de sidste Begivenheder havde virket for ham, glemte han hans gamle Vildfarelser for kuns at tænke paa de nye Tjenester. Saasnart min Fader begyndte at tale om mig, blev han forlegen; dette forundrede mig, thi man havde sagt mig, at han mere end een Gang havde strøet Virak paa min Helgens Altar. Men hans Indvendinger kunde ikke opveie langt vigtigere Hensyn, og man var ikke længere uenig, om jeg skulde indføres i Verden eller ikke, kuns raadslog man endnu nogle Øieblikke om, i hvilken Farve man skulde klæde mig. Gamle Minder, som vare min Fader kjære, bestemte han til at give mig en hvid Klædning, og saaledes holdt jeg mit Indtog i Kongerigets Hovedstad.

Med min ophøiede Fader deelte jeg et henrykt Folks hele Opmærksomhed; Fruentimmerne tiljublede min Fader uden at bekymre sig meget om mig, men desmere syntes Mændene at ønske at gjøre mit Bekjendtskab. Nyhedens Ynde virker altid med en magisk Kraft paa deres Sjæl. Jeg var iøvrigt ung og blomstrende, og havde Liighed med min dyrebare Moder; jeg havde hendes stolte Gang, hendes rolige Værdighed, et trøstriigt Smiil svævede om mine Læber, og af mit Øie straalte Godhed; jeg kjendte

ikke til den Forlegenhed, som den unge Mø pleier at vise ved sin første Indtrædelse i Verdenen, og jeg følte mig stærk ved Bevidstheden om den Glæde, som mit Syn forvoldte, ihvorvel jeg ret godt indsaae, at ikke alle mine Træk vare uddannede. Jeg bedrog mig heller ikke; Byen modtog mig med Jubel — Ungdommens Blikke især kunde ikke rive sig løs fra mig, og man vil let tilgive mig, naar jeg siger, hvor smigret jeg følte mig ved denne Hylding. Men min Forfængelighed fandt mindre Næring ved Hoffet; der behandlede de gamle Hofmænd, dem min utvungne Adfærd stødte, mig som en Parvenue, de fandt mig ikke stolt nok, og loe af min Ligefremhed og mine Klæders nye Tilsnit, og jeg erindrer ret godt, at en af dem sagde haanligen om mig, at jeg saae alt for folkelig ud; dette Udtryk var det eneste, som jeg der fandt morsomt. Sandt nok; jeg var kun lidet skikket til at gjøre Lykke ved det gamle Hof, jeg betragtede alle min Faders Undersaatter som Lige, jeg lod haant om Rang og Stand, og foragtede alle den menneskelige Forfængeligheds Rangler, jeg sagde høit, hvad jeg tænkte, jeg sagde om Fortjenester under store Stammetræer, og loe undertiden af de gamle Brokader og Parykker.

Min Fader, der var henrykt over den Modtagelse, jeg fandt hos Folket, vilde strax give mig Leilighed til at retfærdiggjøre dets Forventninger, han ønskede, at det maatte elske mig ligesaa høit, som han selv. Igjennem min Mund lovede han høitideligen sit Folk: at glemme hine stormfulde Dage, at lade Mødrene beholde deres Sønner, at ansee Samvittighedens Helligdom for ubrødelig, at lade Retfærdighed herske paa Thronen, aldrig at ville berige sig ved de Faderløses Midler, at have Agtelse for den ny vundne Hæder, og endeligen eengang aarligen i min Nærværelse at høre paa sine Undersaatters Ønsker. Taknemmelighed for saa megen Høimodighed faldt tilbage paa mig, min Roes lød af Alles Munde, og hvor jeg lod mig see, hilsede Folkets Jubel og Fryderaab mig.

Men mørke Skyer fordunklede snart min Lykkes og min Hæders lyse Stjerne. Da jeg var født i et fremmed Land, og ikke opdraget ved Hoffet, vovede nogle af dem, hvis Mishag jeg havde paadraget mig, at sætte mine Rettigheders Lovlighed i Tvivl, ja man har endogsaa sagt mig, at een af disse, som dog skylder mig sin hele Navnkundighed, fordi jeg har banet hans Talenter Veien fra deres mørke Skjul i Provindsen til et af de første Embeder i en af Rigets

største Stæder, protesterede imod min Fødsels Ægthed. Nogle svore hemmeligen min Undergang, men atter Andre der vare mere listige, og som vel vidste, at de, ved at gjøre af mig, behagede min Fader, der uddelte alle Hæbersbeviisninger, hyklede af Ærgjærrighed Kjærlighed for mig. Iblandt disse sidste lagde jeg snart Mærke til en Mand, der, liig sit Rygte, kjæk har gjennemstreifet begge *) Jordens Halvkugler.

Ofte havde jeg hørt høit rose hans Forstand, hans henrivende Ynde, hans levende Indbildningskraft, og ved hans første Skridt til mig følte jeg mig dragen hen til ham. Jeg satte megen Priis paa hans Hylding, og var stolt af at kunne prøve min Yndes Magt paa en Siæl, hvem Kjerlighed og Skiønhed saa ofte havde indviet i sine helligste Mysterier. "Landsflygtigheds og Ulykkens Datter, saa tiltalede han "mig, snart graanet under mange Vintres Vægt, liig "Skovens gamle Hiort, har jeg paa min lange Van"dring i Livet erfaret, at Menneskenes Hjerte er snart "liigt Flodmosen, snart liigt Brønden, som Natu"rens Haand udhulede, og paa hvis Bred den grum"me Crocodil slumrer. Sorgen gaaer ei Hytten, ei

*) Chateaubriand.

"Slottet forbi; jeg har seet Hyrdindens og Fyrstedat-
"terens Taarer rinde, og jeg har ofte undret mig
"over, hvormangen bitter Graad Kongernes Öine kun
"fælde. Ogsaa fra min Egn gienlød Sorgens Jam-
"mertoner. Min Fader havde en skion Hytte, ved
"hundrede Bække græssede hans Hiorde — og jeg har
"maattet vandre om uden Fædreland. Jeg har seet
"Festens Rog stige fra den fremmede Arne; for mig
"opruldede Udørkenen sin frygtelige Taushed, for mig
"udstrømmede Eensomhedens Aand sit dybe Suk, og
"Maanen tilhvidskede mig Sorgmodigheds store Hem-
"melighed. O du min Siæls nye Tilbedede! Verde-
"nens evig unge Fader har tilladt os igien ved egen
"Arne at synge Hans Priis, igien at hilse vore Dales
"Soel. Du kom, mens Stormen ødelæggende gik
"over Jorden, som den hellige Due udsluppen fra
"Frelsens Ark; fredsforkyndende som Solens rene
"Præstinde nærmer du dig, yndefuld som Morgenen
"og elsket som Nattens Dug; med dine sødtryllende
"Ord nedbøyser du hver en Smerte; i din Favn slyn-
"ger Nutid sig om Fortid, som Vedbenden om Egens
"Stamme, og herlig er du at skue, som Sletten med
"alle dens Blomster og alle dens lette Vinde; sødt-
"klingende lyder din Stemme som Skovenes gamle
"Bardes. Ja, jeg har seet den enlige Raahind paa

"Biergenes Tinde, og hørt den dagmætte Gubbes
"vise Ord, men din Tale er elskeligere end Dyrets
"Overgivenhed, og kraftfuldere end Oldingens Viis-
"dom. Du læger hvert Saar som Papagoyens Blade,
"om din Arne skulle Forsamlingens Høvdinger, og de
"Unge, som ikke endnu tælle tredive Vintre, ryge
"Fredspiben, og indtil de skulle slumre paa det bløde
"Leie i den snævre Hule, hvorfra ingen kommer ud
"igjen, skulle Menneskene af den hvide Farve bære
"dig i Hjertet, som Mindet om deres Fædres Vugge.
"Ja, du min hele Sjæls nye Tilbedte, jeg hilser
"dig!" —

Forundret over denne Tiltale, *) saare forskiellig fra mit Sprogs Simpelhed, vidste jeg ikke, hvad jeg skulde svare ham. De østerlandske Former passe ikke, som man vel veed, til min Character, og jeg følte, at vi vanskelig vilde forstaae hinanden. Han skrev Breve til mig, hvori han for at tækkes mig, daledе fra sit Genies skyhøie Flugt ned til mig; jeg læste dem med den Beundring, som man offrer store Talenter, men de talede kun til min Forstand, og lode mit Hjerte urørt. Der herskede i dem et Slags

*) Den findes ordnet i en berømt Forfatters nye Roman.

Tvang, som hos mig maatte fremavle Mistillid til deres Oprigtighed; det undgik mig heller ikke, at deres Forfatter lod sig beherske af gamle Forbindelser, der smigrede hans Forfængelighed; vel var jeg overbeviist om hans Hengivenhed til min Fader, men jeg kunde ikke glemme, at han, som saa mange andre, havde strøe Virak paa en vis Vugge, *) hvori hans begeistrede Indbildningskraft havde ladt Verdeners Skiæbne slumre. Undertiden gav han mig Raad, der ikke kunde forenes med de Lærdomme, som jeg havde faaet af min Fader; hver Dag sluttede han sig nærmere til de Mennesker af den hvide ja af den blændende hvide Farve, hvilke aldrig have elsket mig; jeg begyndte derfor at behandle ham med Kulde, og endte med ikke oftere at see ham. Han vilde hævne sig paa mig, og skrev mod mig; han tillagde mig Feil, som jeg aldrig havde havt, Vildfarelser, som jeg aldrig skal begaae. De Breve, som han offentligen lod udgaae mod mig, vare intet mindre end sagtmodige, men man siger, at han behandlede mig endnu værre i sin hemmelige Correspondence, man har viist mig Noter, som han skrev imod mig, men jeg har ikke villet læse dem, de vare skrevne i et fremmed

*) Kongen af Roms.

Sprog. Nu, siger man, søger han de Store i Dranens og Leopardens Stamme; o! maatte dog hans Stemme blid som Chichikouens *) Toner, forsone Matchimanctou! **)

Da jeg endnu var saare ung, og kun lidt vant til den store Verdens Tone, havde man sat flere Mænd ved Siden af mig, hvis Hverv det var, nøie at give Agt paa mig, at lede mig og at vaage over mig; men da de heller vilde unddrage sig ethvert Ansvar, end nøie opfylde deres Pligter, bekymrede de sig kun lidet om mig; neppe vovede de at vise sig med mig for Folket, endnu mindre ved Hoffet. Mine Fiender triumpherede, mine Venner klagede over denne Svaghed; den Agtelse, jeg havde nydt, forsvandt med hver Dag, man begyndte at tvivle paa mine Lovters Oprigtighed, og i den rene Glæde, som jeg havde indskudt, blandede sig Tvivl og Ængstelighed. Mere end een Stemme hævede sig for at hævne mine krænkede Rettigheder, men forgjæves! Jeg sukkede over at være falden i slige Hænder, da en Tildragelse, hvis Minde aflokker mig hede Taarer, aabenbarede i al sin Storhed deres Udyelighed, til hvis Varetægt jeg var betroet.

*) De Vildes Krigstrompet.

**) Krigens og Lastens Gud.

En fremmed Øes Høvding *) foer over Havet i en usel Baad; han steeg i Land, og plantede Krigens Banner paa vor Strandbred; han lod sig see, og min Undergang var mig nær. Som man i Oldtidens Dage i Huusnød pleiede at paakalde Neptun, saa troede de, som havde besteget Statens Skib, at burde sætte mig som Skytsgudinde mod den rivende Strøm, der truede dem. Man trak mit Billede frem fra Templet, hvor det allerede længe havde lagt henkastet i Forglemmelse; omgivet med Pragt, og under mange Høitideligheder fremviiste man det for Folket: og da min Fremstillelse for Hoffet ikke første Gang var forekommen glimrende nok, satte man mig Kronen om min Tinde. Min Fader gientog sin Eed: til sin Død at ville elske mig; den strømmede fra hans fulde Hierte; hans ophøiede Familie underskrev den, og Rigets forsamlede Støtte svarede derpaa med eenstemmig Jubel; men i Hoffolkenes hede Forsikkringer øinede jeg noget falskt og tvivlraadigt; deres Hænder skielvede, da de lagde dem paa mit Altar, og deres Smiil og Ønsker var som den Kiækkes Glæde, naar han synger af tuttet Frygt. —

Det høitideligfulde Præg, hvormed denne Handling var stemplet, den kongelige Værdighed, som giorde

*) Napoleon.

den saa rørende, frembragte vel et dybt Indtryk, men det var for silde! Som en anden Johanna d'Arc skulde jeg have kunnet frelse Kongen og Thronen, men det var for silde. Mine Hovmesteres Uduelighed havde forraadt mig, den strafværdige Omhue, hvormed de havde skiult mig for Alles Øine, havde ladt gamle Minder fortrænge mig af Alles Hjerter, havde væbnet Hadet, og misledet Troeskaben. Min Fader saae sig nødsaget til at forlade sine Stater, og jeg fulgte ham i denne hans og Landsflygtighed. —

Iblandt dem, som enten strax fulgte med os, eller som opsøgede os, efter at den nye Herster havde viist dem sin Ringeagt, bemærkede jeg ikke uden Græmmelse, at de fleste elskede min Fader høiere end mig. Man søgte at sværte mig hos ham, at vælte Skylden for hans Lidelser paa mig: den begeistrede Elsker, hvis Ustadighed jeg havde prøvet, og hvis ordrige Hyldest jeg havde bortviist, talede haardt om mig i sin Fremstilling til min Fader, og jeg begyndte at frygte for, at det faderlige Hjerte, paa hvilket Ulykken nagede, skulde give Ulykkesvangre Bagvaskelser Gehør. —

Underrettet om min Sorg og min Frygt lod den Mand, der havde sat sig paa min Faders Throne, mig gjøre glimrende Tilbud: han vilde ved Hoffets

og hos Folket indsætte mig i mine gamle Rettigheder, men han vilde tilføie vor Contract visse Artikler, der aabenbart mishagede mig. Den Grusomme! han forlangte endogsaa af mig den Eed, aldrig at ville see min Fader igjen; som om jeg i min Smerte kunde forverle ham, som jeg skyldte Livet, med dem, der vilde fortrænge mig af min Faders Hjerte! Man havde ogsaa allerede underrettet mig om, at denne foregivne Barbar ikke havde kunnet leve med flere Koner, der i mange Henseende lignede mig, og at han, en anden Blaaskjæg, havde myrdet dem, efter at have berøvet dem deres Frihed. Jeg forkastede hans Tilbud, og hengav mig i Himlens Vold. Ja, den vaagede over os, thi min Fader gjensaae atter sit Fædrene-Slot. Udmattet af Reisen trængte jeg til en Støtte. En Mand, der i den forsvundne Tid havde viist sig i min Helgenindes Tjeneste ivrigere end hine forlangte det, og som i hendes Offringer havde blandet Menneskeblod, tilbød sig at lede og understøtte mig. Han var yderst forstandig og fiin, men hans største Fortjeneste bestod maaskee i, mere at synes end at være overlegen i Forretninger; mere hemmelighedsfuld end dybsindig, var han bedre Intrigue-Leder end Statsmand. Hans Kjærtegn forfærdede mig, de lignede Uveirs Udbrud! Jeg

vidste, at han blot smigrede mig for sin Fordeels Skyld eller af Frygt, og da han brød sig feil om at forraade sine Venner, kunde jeg aldrig fatte nogen Tillid til ham. Selv hans Fiender kunde ikke undskylde hans sidste Foretagender, hvorved han havde tjent dem, og jeg saae ham ikke ugjerne forladt af Alle, nødt til at skjule sin Forbrydelse ved et fremmet Hof.

Paa denne Tid opstod et frygteligt Forbund mod mig; dets Hovedsæde var i Kongerigets Hovedstad, men i alle Provindser var der dannet hemmelige Forbindelser, hvor man havde besvoret min Undergang. Omgivet allevegne fra af Farer blev jeg frygtsom, og vovede ikke offentligen at vise mig. Her forbandede man mig, hist skjændede man min Faders Navn og opofrede mine Venner. Under disse Lidelser svandt mine Kræfter synligen, og forandret, som jeg var, saae jeg mig nødsaget til at skjule mig under et Slør.

Iblandt Herrerne ved Hoffet lagde jeg Mærke til en Mand *), der i Begyndelsen blot skjænkede mig et flygtigt Øiekast; han var ung og velskabt, kjæk og stolt, man roste hans ædelmodige Character, hans skjønne Aand, han besøgde ofte min Fader og for-

*) Decazes.

talte med Ynde. Rygtets hundrede Tunger adløde ham, og de underrettede ham om Alt, hvad der hændte sig i det vidtudstrakte Rige, intet var skjult for ham, selv Kabinetternes elskovaandende Tildragelser bleve ham ikke dulgte. Ved de Fortællinger, som allevegne fra strømmede ind til ham, blev han underrettet om den Andeel, som Folket tog i min ulykkelige Skjæbne, og han fandt sig beføiet til at sætte min Fader i Kundskab herom. Da han mærkede, hvor inderligen min Fader elskede mig, syntes han at ville nærme sig til mig, og jeg behandlede ham med Forekommenhed; men jeg frygtede snart for, at han vilde lade sig beseire af Lyst til at see al Hoffets Forfængelighed i Støvet for sig. Dog, naar visse Folk, der ikke kunde glemme hans ringe Fødsel, lode ham deres Ringeagt føle, søgde han Trøst hos mig; og dette hændte ikke sjælden. Saaledes blev han vant til ofte at see mig, og trods mit Sløer og min Dødbleghed opdagede han hos mig Træk, der vakte hans Kjærlighed; han bebreidede sig selv, ikke før at have beilet om mit Venskab, og syntes inderligen rørt ved mine Lidelser. En Dag tiltalede han mig: "Datter af en Konge, som jeg elsker, Deres Ulykker nager mit Hjerte; jeg skal vide at ende dem. De maae ikke længere indeslutte Dem selv, Deres Sund-

hed liber; snart vil ingen kunne gjenkjende Dem, i den trange Luft her vil Døden vorde Deres Lod. Deres ophøiede Fader har skjænket mig sin Tillid, jeg vil underrette ham om Deres Tilstand; haab alt af hans uudtømmelige Naade!" Erkjendtligen modtog jeg dette ædelmodige Tilbud; jeg gjorde ham opmærksom paa den Fare, som han udsatte sig for, men stolt og høimodig svarede han mig: "jeg frygter ei den tarpeiiske Klippe." Til ham betroede jeg min Skjæbne og mine Forhaabninger.

Min Fader tillod mig at vise mig offentligen i hans Selskab, og et eneste af hans Kjærtegn skjænkede mig mit Helbred igjen; min unge Befrier gav mig en stor Fest, hvor jeg havde den Glæde at see nogle af mine Fjender dandse. Man afskediгede de Hovmestere, der vare Aarsag i min Kummer, mit Huusfolk blev fornyet, og mit Navn atter indført i de offentlige Bønner.

Ubegrændset var den Taknemmelighed, som jeg bar for min Befrier, han forekom mig uadskillelig fra min Lykke og Hæder. Saasnart vor ædle gjensidige Hengivenhed for hinanden var bekjendt, blev ogsaa han en Gjenstand for den Kjærlighed, som man bar for mig; ledet af sine Følelser for mig, hævede min

Fader ham til den høieste Rang, overøste han ham med Gunstbeviisninger og gjorde ham til sin Fortrolige. — Min Yndling ansaae mig værdig til at være indviet i alle Statshemmeligheder, og kom derfor daglig til mig, som til en anden Egeria, for at hente Raad. Vor Forbindelse var reen og hellig, thi jeg havde gjort Kydskheds Løvte, og i Skjæbnens Bog stod der skrevet, at jeg, ved at bryde dette hellige Løvte, skulde tabe min Ære og mit Liv. Min ophøiede Fader var vor Lykkes Fortroelige, hver Aften gjorde vi ham Regnskab for den henrundne Dag, hans Bifald kronede vort Held, og af ham modtoge vi vise Raad, dem vi fulgte som Befalinger; jeg følte min Lykke og min Seier, mens Alt smilede min Kjærlighed imøde. En gammel*) Huushovmester hos min Fader søgde af Skinsyge at udsprede foruroligende Rygter om vor Forbindelse, men man gav ham det Raad at reise til Rom og der at fortælle sine Smaahistorier. Han tog os paa Ordet, satte sig i en Hofvogn, og reiste. Siden den Tid aandede vi atter frit.

Med hver en Dag oprandt en ny Fest for os. Det var bekjendt, at jeg ikke mindre end min Fader elskede Videnskaberne; Digtere, Skribenter og Statsmænd overøste mig derfor med Madrigaler, Taler og

*) Blacas.

Udarbeidelser. Mange af dem forandrede blot Egennavnene og nogle Tillægsord i de smigrende Lovtaler, hvormed de havde hyldet en ganske anden Guddom, men jeg lod denne fornedrende Hyldning vederfare sin Ret, og traadte de Blomsterkrandse i Støvet, der før vare ophængte paa Andres Altare. Derimod hædrede jeg hine høimodige Skribentere, der i mine første Ulykkes Dage havde antaget dem mit Forsvar; ja, jeg indlod mig endogsaa i en Brevverling med nogle af dem. Een tilskrev mig hver Uge kløgtige og vittige Breve om Alt, hvad der foregik i Hovedstaden, en anden, den jeg for Verden erkjender for min Benjamin, og som Franskmændene for sin Troskab mod mig ville kalde Constant, gav mig vise Raad med Sandhedens djærve Stemme — thi jeg gav Lov til at sige og til at skrive Alt, jeg lod mig ikke forblinde af Smiger og lod haant om Udfald mod mig. Jeg talte blandt mine *) Venner en udmærket aandfuld Kone, hvis Venskab var min Hæder. Aldrig har nogen iblandt vort Kjøn som Forfatterinde indlagt sig saa megen Ære som hun, hendes Udtryk vare ædle, hendes Veltalenhed høi, hendes Begeistring poetisk, ogsaa i den blotte Samtale var hun ligesaa udmærket, thi snart funklede i den den vittige Aands Ild-

*) Mad. Stael Holstein.

gnister, snart fulgde den hendes ophøiede Genies Flugt, og da fik selv hendes Stemme noget prophetiskt, saa at man troede at høre Apollos begeistrede Præstinde. Hun skjænkede mig nogle Betragtninger over de sande Aarsager til den Ulykke, som rammede min Faders Familie; de have gjort et dybt og varigt Indtryk paa mig. Altid hørte jeg med en hellig Andagt paa denne ædle Veninde; men Døden berøvede mig hende snart. Om hendes Dødsleng stode mine Venner, der alle elskede hende, og vore Favntag og Taarer bækkede hendes afsjælede Legeme.

(Forts. følger).

Historien.

"Fra Laybach — saaledes begynder en Artikel fra Wien i adskillige tydske Blade — indtræffer den glædelige Efterretning, at, efter at Krigen i Italien lykkelig er tilendebragt, samtlige til Lombardiet bestemte keiserlig russiske Tropper, have af deres Monark faaet Befaling at vende tilbage til deres Fædreland; allevegne, hvor de ved at modtage denne Befaling befinde dem, skulle de strax tiltræde Hjem-

marchen. Paa samme Tid er fra det østerrigske Hofkrigsraads Side adskillige Krigsrustninger standsede, som man i den senere Tid havde fordobblet. Man slutter af disse Foranstaltninger, at for Nærværende Talen ikke er mere om de af et almeent Rygte bebudede videre Foretagender... Om midlertid Rygtet om en europæisk Ministerialcongres, der i Wien skulde holdes, vil stadfæste sig, maa man oppebie."

Disse Ord kunne i mange Henseender tiene til Text for den Udsigt, der over Tingenes nærværende Udseende — Tilstand, vover Undertegnede ikke at sige — i Europa lader sig give. Det i ovenstaaende wienske Artikel paapegede almene Rygte havde især tvende Hovedgienstande, den første, at Østerrig og Rusland vilde blande dem i de tyrkiske Anliggender, og tilbyde Porten deres væbnede Mægling til at tilbagebringe Ro og Orden i de urolige Provindser; den anden, at de — for at laane et engelsk Ministerialblads Ord — vel villigen i Spanien vilde erkiende en hvilkensomhelst Forfatning, der væsenlig kunde bidrage til Spaniens sande Frihed — som det da af deres Tilfredshed med den constitutionelle Indretning i Frankrig var øiensynligt, at de ingen Fiender vare af et repræsentativt System — men at de skkerlig ville understøtte deres Underhand-

linger med Magt; hvorhos det maa betænkes, at, om nogle Omstændigheder skulde møde, der giorde dem det vanskeligt, eller endog umuligt, at naae den spanske Grændse tillands, vil det være dem meget let at indskibe Tropper i een eller anden italiensk Havn; og paa den spanske Kyst vare Pladser nok, hvor de som Befriere ville blive modtagne med aabne Arme."

Hvad den første af disse Punkter angaaer, da — ikke at omtale, hvad hint engelske Ministerialblad i Indledningen til nys anførte berører, om de financielle Hindringer der for Øieblikket torde modsætte sig Udvidelsen af de forenede Magters militaire Operationer, kunde det fra flere Sider synes uvist, hvad saavel Porten selv kunde finde betænkeligt ved en saadan væbnet Mægling af christne Potentater, som hvad andre Europas Magter med Hensyn til den politiske Ligevægt torde derimod have at indvende. Ogsaa synes saavel Ruslands som Østerrigs Erklæringer i saa Henseende paa det bestemteste at indskrænke sig til en fuldkommen Neutralitet, der kun er væbnet, paa det, at den i Tyrkiets europæiske Besiddelser blussende Ild ikke skal paa een eller anden Maade springe over Grændsen, og udbrede Forstyrrelse, og Ødelæggelse inden deres Landemærker.

Det synes midlertid — hvad ogsaa et engelsk Ministerialblad selv indrømmer — at (uagtet alt det, der siges om det Indtryk, Efterretningen om, at der ikke er for Insurgenterne paa russisk og østerrigsk Bistand at regne, især paa Walacher og Moldauer skal have giort) den græske Insurrection dog breder sig til alle Sider, og naaer en saa høi Grad af Styrke, at det i det mindste er meget muligt, den omsider vil lykkes.

Skiøndt det er øiensynligt, hvormeget der i de Efterretninger, vi fra hine Egne have, er ubestemt, upaalideligt, ja aldeles uefterretteligt; skiøndt det, som et af de bedste tydske Blade anmærker, ogsaa der, ligesom i Efterretningerne fra Sydamerica er kiændeligt, at os ikke sielden, som nye Begivenheder, meddeles, hvad alt længe forhen er skeet, og os da fortalt, synes dog selv de meest orthodoxe politiske Blade at indrømme, at Insurrectionen baade gaaer frem, og breder sig. Saaledes siges Fyrst Ypsilanti — om hvem nu mældes dette mærkelige, at han 1813 i russisk Tieneste mistede sin Arm ved samme Kanon-Skud, der gav Moreau sit Banesaar — at være i Spidsen af 36000 Mand, og med en Afdeling af 3000 Grækere være gaaet over Donau, ligesom det og gientages, at han ved Begyndelsen af sit

Opbrud har sendt et Corps mod Hirczowa og Silistria, for at bringe sig i Forbindelse med det sorte Hav, og især at sætte sig i Besiddelse af Schumla, en vidtløftig Stad ved Foden af Hæmus, ikke god at forsvare, og hvor Porten har et stort Forraad af Skyts og Ammunition; ogsaa er han indrykket i Bucharest, og modtaget der med Glædesyttringer af de græske Indvaanere, medens Landets egne, især Bojarerne, aldeles ikke skulde være tilfreds dermed, tildeels fordi de befrygte en — som det synes uden Grund bebudet — nærforestaaende Anmarch af tyrkiske Tropper. Ogsaa vil man vide, at han foruden Opstanden i Bulgarien og Servien, gior Regning paa kraftig Understøttelse af Aly Pacha, der skal være i Anmarch mod Salonich. Nogle Blade have endog fortalt, at Aly skulde have ladet sig døbe, under Navn af Constantin.

Derimod har den hidtilværende Hospodar Moldau Suzzo, der efter Sigende mistvivlede om sin Ven Ypsilantis Held, taget med sin Familie Flugten til Bessarabien, for derfra at gaae til Schweits. Ogsaa vil man vide, at den anden Insurgenthøvding Thodor Sludzier eller Wladmirsko, der især er i Spidsen for Pandurerne og Landsoldaterne ifra det lille Wallachie, som han i sidste Krig havde comman-

dert, som Fricorps, ikke vil erkiende Ypsilantis Over-commando; en tredie Insurgenthøvding, Dmitri Macedonski, hører man paa senere Tid intet fra, og veed ikke, hvor han opholder sig.

Hvorvidt de Efterretninger fra Triest ere sande, der bebude, at Halvøen Morea skulde have erklæret sig uafhængig, og giort almeen Opstand, i Anledning af, at Pachaen — underrettet fra det brittiske Gouvernement paa Corfu, sige Aviserne, om at et saadant Oprør forestod — for at kyse Insurgenterne havde beordret at sætte Ild paa den grædske Cathedralkirke i Tripolizza, hvorpaa Grækerne havde grebet til Vaaben, og dræbt de udsendte tyrkiske Mordbrændere, synes uafgiort; imidlertid synes Giærningen almindelig, og er det saa, som Aviserne ligeledes berette, at man i Constantinopel i Følge en erholdt Underretning, at Grækerne skulde pilde stikke Ild paa Byen, og myrde Sultanen og hans nærmeste, har ladet mange anseete Græker, og deriblandt Biskoppen af Nicomedien paa den grusomste Maade martre og henrette, og at en Befaling at henrette alle anseete Græker i Hovedstaden til Hævn for de i Moldau og Wallachiet myrdede Tyrker, kun paa den russiske og flere christne Gesandtes, samt den grædske Patriarks Forbøn er tilbagekaldt, men at man dog seer et al-

meent Blodbad imode, naar Insurrectionen griber videre om sig — vil dette neppe bidrage til at hæve Misfornoielsen, eller bringe Roligheden tilbage.

At man har affat Storvisiren og Mufti, tor vel heller neppe i saa Henseende være af megen Betydenhed; vigtigere var det, hvis saa var, at den tyrkiske Flaade udrustedes med største Driftighed.

I Neapel synes Alt nu at være roligt, og har den østerrigske General Frimont allerede givet 15000 Mand af de under hans Commando staaende Tropper Ordre at gaae tilbage til Overitalien, med Erklæring, at han uden Fare for den offenlige Rolighed og Orden gierne kunde hiemforlove 15000 til. Saavel i Calabrien som Sicilien skal der være stille, og har en General Rossarol, der provede at holde Sicilien i Revolutionsstand, med nogle af sine ivrigste Tilhængere, maattet tage Flugten til Malta. — Midlertid siges Oberst Pepe endnu at holde sig i den neapolitanske Fæstning Cividella del Tronto, hvor nogle hundrede af de nidkiæreste Carbonaris skulle have indsluttet dem tillige med ham; heller ikke har man siden hørt, at Begani skulle have overgivet Gaeta.

I Neapel finde hyppige Fængslinger Sted; der er udsat en Belønning af 1000 Ducater, for at

gribe en af de fem Insurgenthøvdinge: Oberst de Conciliis (der er i sin Frelse i Spanien), Morelli (den Officeer, der begyndte Opstanden), Menichini (den Geistlige, der ansaaes for Siælen i det Hele), Silvati og Capuccio. Nationalgarden, der tydelig havde lagt for Dagen, den ingen onde Hensigter nærede, er opløst, hvilket paa mange af dens Lemmer har giort et ufordeelagtigt Indtryk; Haabet om en almindelig Amnestie synes at maatte opgives; et meget virksomt hemmeligt Politi forøger Ængsteligheden; der er nedsat fire Undersøgelsescommissioner, den første under Forsæde af Cardinal Erkebiskoppen (Ruffo) at undersøge de Geistliges og samtlige Statsembedsmænds Forhold under Revolutionen; den anden under Forsæde af Fyrsten af Cardito, ikke blot at undersøge dem, der have givet Værker i Trykken, eller underviist Ungdommen i offenlige og private Skoler, men og de af dem vedgaaede og foredragne Grundsætninger, samt provisorisk at tilstæde (?) Trykningen af nye Værker, paa mere end ti Ark. Den tredie skal undersøge Justicebetienternes, og den fierde alle øvrige Embedsmænds Forhold, hvorhos Kongen forbeholder sig at anordne en lignende Commission over Land- og Sømagten, og skal hver Embedsmand, der ikke inden en Maaned forlanger

fit Forhold undersøgt, ansees, som han havde fra-
sagt sig Embed og Lønning. Med Prindsen af Ca-
labrien skal Kongen være meget misfornøiet, ogsaa
giør hans Søn Hertugen af Salernos Reise til Lay-
bach, megen Opsigt. Kongen vedbliver at opholde
sig i Rom, og har erklæret, at han seer sig nødsaget
til de strængeste Forholdsregler, da de udgivne Be-
falinger om hemmelige Selskaber og Afvæbning ikke
ere efterlevede. Den nye Politieminister Canosa har
ladet Generalerne Pedrinetti og Colletta, Oberst
Whiro, og Repræsentanten Borelli hæfte paa Grund
af forbuden Brevverling.

Ogsaa i det piemontesiske er Insurrectionen al-
deles undertrykt, og Genua frivillig vendt tilbage
under det forrige Herredom, hvorpaa Gouverneuren
St. Genys har bekiendtgiort almindelig Amnesti.
Desstrængere siges man i det egenlige Piemont at
ville gaae tilværks, og er der nedsat en Commission,
bestaaende af de meest erklærede Ultraer. Den for-
rige Konge har udøvet gientagne Anmodninger ikke
villet bestige Thronen paa ny, og hans Broder, Her-
tugen af Genevois, er kronet til Konge under Navn
af Carl Felix.

En overordenlig Bevægelse giorde i Spanien
den af den flygtede neapolitanske Oberst de Concilli

bidbragte Efterretning om Tingenes Vending i Neapel, saameget mere, som man i Spanien selv, ligesom i Frankrig og England vilde vide, at Hensigten nu, da man var færdig med Italien, vår at vende i den forenede Magt mod Halvøen, og at der underhandledes med Frankrig om Giennemmarch for en lombuinret Armee. Dette Rygte, som allerede Pasqvier i Repræsentantkammeret, hvor det bragtes paa Bane af Gen. Foy, havde erklæret for ugrundet, har ligeledes Marqvien af Londonderry (Castlereagh) i det engelske Overhuus, hvor Oppositionen hæftigen i den Anledning tog tilorde, paa det bestemteste modsagt, og stadfæstet, at de russiske Tropper havde faaet Befaling at gaae hiem. Ogsaa berette de seneste Tidender, at Congressen i Laybach er hævet, og Alexander paa Hiemreisen.

Midlertid er i Spanien megen Giæring; mange oprørske Bander er af Klerkeskabet og Aristokratiet bragte i Bevægelse, og i Madrid selv var Skiertorsdag saare nærved at blive en Blodbag, da Pøbelen paa en meget betænkelig Maade tilkiendegav sin Misnøie med, at Kongen, under Paaskud af Upasselighed ikke bivaanede den hoitidelige Procession, der var udsat paa Grund af et anonymt til Politichefen indløbet Brev, som mældte et i Giære værende Anslag til at dræbe alle Lemmer af Cortez.

De seneste Tidender berette et nyt Udaadsoptrin fra Madrid, i det en Blodmænds Flok er brudt ind i det Fængsel, hvori den for en Contrarevolutions-plan hæftede Canonicus Vinuesa sad indsluttet, og har, uagtet Vagtens Modstand, myrdet ham. Og-saa mældes fra flere Sider i Provindserne oprørske Foretagender og Planer.

Derimod har Regieringen i Rio Janeiro formelig stadfæstet den nye portugisiske Constitution, og siges nu at kunne ventes til Lissabon. En Opstand, der var i Begreb med at udbryde i Rio Janeiro, til Fordeel for Constitutionen og som Kronprindsen af Brasilien forekom, ved at sætte sig i Spidsen for de Constitutionelle, og udvirke dem sin Faders Sam-tykke, fremskyndte denne Forandring.

Paa St. Domingo synes efter de seneste Tidender nye og alvorlige Blodscener at være udbrudte, da de Sorte skulle være i Opstand mod Præsidenten Boyer, og myrde i Flæng alle Blanke, Mulatter o. s. v.

Mordscenerne i Manilla synes ikke at være af politisk Udspring.

K. R.

Den 21 Maj.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Fierde Binds

femte Hæfte.

Om de ordenlige Cortes 1813.

De ordenlige Cortes aabnede deres Sesſion d. 1 Oct. 1813 i Cadiz. En her udbredt Syge nødde dem snart at begive dem paa Øen Leon, som de i Jan. 1814 forlod, for at tage Madrid til deres Sæde. Man begyndte alt at føle Uleilighederne af den constitutionelle Bestemmelse, der forbød at gienvælge samme Tilforordnede. Mænd, der ved deres Kundskaber, Aandsgaver, politiske Redelighed erhvervede sig stor Berømmelse, og ligesom havde været Sielen i de

overordenlige Cortes store Arbeider, kunde ikke udnævnes igien, og Folkets Fortroende til dem, den første Betingelse ved ethvert Valg, blev unyttigt ved en urigtig Foranstaltning, der var kommet af en ilde anbragt Bevægelse af Delicatesse og Uegennyttighed. Man saae sig i det Dieblik, man besad provede Mænd, nodsaget paa Lykke og Fromme at vælge dem, man ikke kiændte. Til Lykke gaves der mellem de nyvalgte Deputerede mange, der værdig opfyldte Folkets Forhaabninger, og havde været værdige at optræde i den foregaaende Forsamling. Men Geistligheden, som nu kiændte de Nyheder og Forbedringer noiere, der førte en dødeligere Krig, end Napoleons Kamp mod dens Fordele, ovede alle sine Kræfter i Rænker og Omdrev, og ved Hjelp af Mennesker, der leve af Misbrug, lykkedes det den, umærkelig at faae Indflydelse paa Valgene.

Disse Mennesker, som kunne lignes med en Hob Insecter, der næres i Uhumskhed, og bevæger sig, og sees tusindviis paa Overfladen, naar man rører op deri, satte sig nu overalt i Driftighed. I den smudsige Hob fandtes mangehaande Mennesker, alle lige fiendtligsindede mod Cortes og Tingenes nye Orden; Mennesker, der lidenskabelig hængte ved den rene Despotismus, Andre, der forfægtede den forfinede, en

ny af Frankrigs Ulykker og Napoleons Politik avlet Sect, alle de, der beklagede det gamle Herredoms Fald, som disse Enkelte skyldte deres Lykke, men Medborgerne deres Elendighed; Alle, der dadlede Spaniens ærerige Opstand, og kaldte Opofrelse en Daarskab, Fædrelandskiærlighed Oprør; adskillige fordums Besiddere af Lehnsrettigheder, et stort Antal Overembedsmænd paa Livstid (Regidores) i de forrige Communeraad, hvis forhen arvelige Tienester nu vare blevne Valgembeder; de geistlige Stifter, Prælaterne og andre Geistlige, endnu utilfredse over unyttige Præbenders Afskaffelse, ligesaa utilfredse over den alle Statsborgere uden Forskiæl paalagte Forpligtelse, at bidrage til de offenlige Tynger, men allermeest utilfredse med Ophævelsen af Inqvisitionen, der syntes indsat til Troens Fremtarv, men var det bedste Værn for deres egne Fordele; mange Embedsmænd og Dommere, som man nys havde forbudet Vilkaarlighed med Hæftelser og Retspleie, og betaget Stridighederne over Forvaltningsgienstande, som de især elskede, for blot at indskrænke dem til deres Dommerembede; en Sværm af Rettens Tienere, Skrivere, og andre Embedsmænd, der ved Indforelsen af Fredsdommere saae Processernes Antal nedsat

til tre Fierdedele, og i Criminelsager ikke mere havde den uindskrænkede Ret til at hæfte, fængsle, og løslade, endelig alle de, hvis Forfængelighed var krænket, hvis Misundelse var vakt, og der havde tildraget dem fortient Daddel, alle egenkiærlige Mennesker, alle slette Borgere, alle dem, der under ingen Regiering befinde dem vel, og kun elske sig selv.

Alle disse, og mange andre, der stod i Forbund med Geistligheden, og som det vilde være for vidtløftigt at opregne, skuffede Borgernes Tillid, og fik mange Tilforordnede valgte, der i Henseende til Aandsgaver stod dybt under den første Forsamlings Serviles, var mere ublu end disse, og røbede mere Ligegyldighed mod deres Medborgeres Bifald og Daddel. Saa skete det, at begge de med Navnene Serviles og Liberales betegnede Partier igien fremstode under de ordenlige Cortes. Men det tredie Parti, Amerikanerne, lod sig ikke der igien see, da det havde forenet sig med Liberalerne; de Servile vare derimod her i langt større Antal end i første Forsamling; skiøndt ingenlunde Stemmeflerheden var paa deres Parti, da deres Omdrev havde bragt dem saameget i Ringeagt, at Fordelen stedse var paa de *) Liberales Side.

---

*) Mellem disse udmærkede man især: Martinez de la Rosa, Cepero, Isturiz, Canga Arguelles, Quar:

De nye Cortes fulgte og trods Rænkesmeddenes Bestræbelser, der vilde hæmme deres Gang, samme Grundsætninger, som havde ledet deres Forgiængere. De hævdede værdigen Forfatningen, og alle af de overordenlige Cortes indførte Forbedringer. De optog de afbrudte Arbeider igien, bragte dem ærefuldt til Ende, og foretog nye til det constitutionelle Systems Fuldbringelse. Den fuldkomneste Enighed herskede mellem Congressen, og Regentskabet, Madrids Indbyggere bevidnede begge lige Hengivenhed; Provindserne begyndte at forvinde Krigens Ulykker, Landskabsjuntaerne og Localautoriteterne arbeidede overalt med Iver og Virksomhed, og denne Bevægelse leddes af kyndige omkaps stræbende Overbefalingsmænd (Xefes politicos) der giensidig understøttede hinanden med Iver og Kundskaber. Nationen troede at være sin Gienfødelses Tidspunkt nær, og en levende Deeltagelse i Tingenes nye Stilling besiælede den, saa lykkelige følte alle dem i den nye Tilværelse — — Men Spaniens Lykke var kun af kort Varighed. Det Ondes Aand æggede nogle Menneskers Stolthed, Avind og Vindesyge op derimod, hvem Himlen havde skabt til

tero. Servilernes Parti havde ingen udmærket Mand.

Folkets Fordærv, og fra den Lykke, det havde opnaaet, styrtedes det i en Afgrund af Lidelser, hvor det sex Aar laae begravet.

Medens Cortes søgte at befæste Tingenes nystiftede Orden, fordoblede de Servile i og udenfor Forsamlingen deres Anspændinger for at ødelægge den. Fornærmelse, Forurettelse, Bagvaskelse, hemmelige Rænker, alt holdt de for tilladt. Hverken Præstedommets Hellighed, eller de Statsembedets Værdighed, de vare beklædte med, hverken Religion eller Eder holdt den tilbage. — Til Lykke fandt disse nedrige Anslag uovervindelige Hindringer i de værdige Tilforordnedes Viisdom og Fasthed, som i Folkets velvilje og forstandige Sind. Fornuft og Sandhed seirede over de lønlige Ombreb, Vedhængenhed ved Cortes og Frihed vare den herskende Følelse, og Roligheden vedvarede overalt.

Men den Storm, der snart skulde udbryde over Landet, og anrette saa store Ødelæggelser, bebudede sig allerede. Den 13de Nov. 1813 afsluttedes i Valençay et Forbrag mellem Ferdinand og Napoleon. Kongen forpligtede sig deri blandt Andet, at skaffe de Engelske udaf Spanien, og indsætte alle Tilhængere af Bonapartes Broder i deres Æresværdigheder, Embeder og Godser igien. Den, der veed, hvad en

Nationalkrig er, med hvad Forbittrelse den føres, hvad Rasenhed deri viser sig, hvad Offre, den fordrer, vil let indsee, at i en saadan Kamp opstaaer en almeen Afsky mod de Landets Beboere; der have staaet Fienden bi, eller blot ere traadde paa hans Side, og at man hverken undersøger Redeligheden af deres Hensigter, eller Gyldigheden og Styrken af de Bevæggrunde, de have ladet dem bestemme ved: . . Denne Afsky mod den paatvungne Behersker's Tilhængere, det Had, vi nærede til Bonaparte, Erindringen om hans Troløshed, den skamløseste, som bannede Nationers Historie omtaler; vore Pligter mod de Allierede, der havde staaet os bi, de glimrende Seire, vi havde tilkiæmpet os; de Allieredes lykkelige Fremskridt; Alt det forenede sig at berede Valencayforbraget en slet Modtagelse, og den Minister, der bragte det til Spanien, Hertugen af San Carlos, en af de Befuldmægtigede, der havde underhandlet og afsluttet det, en end slettere. Hvor overrasket maatte Hertugen blive ved sin Ankomst i Hovedstaden? Alt var forandret; isteden for den Overjunta, han havde efterladt, isteden for en uindskrænket Magt, der ledes af en Ynglings Raadslag og Luner, medens Folket var stumt, fandt han et Regentskab med indskrænket Magt, Cortes, der repræsenterte det spanske

Folk, og begge disse Magter paa lige Maade undergivne den offenlige Menings almægtige Indflydelse, der yttrede og haandhævede sig ved den frie Presse. Under disse Omstændigheder kunde hans Sending intet gunstigt Udfald have. Cortes i Eening med Regentskabet afslog at stadfæste Foredraget, og den gamle Hofmand maatte vende tilbage til Valençay med Breve fra Regentskabet til Kongen, men uden Stadfæstelse. Lidet smigret ved sin Modtagelse, og aldeles ikke tilfreds, giorde han Regnskab for Alt, hvad han havde seet, og især for de dadlende Anmærkninger, nogle Tidsskrifter havde tilladt dem om hans Sending.

Cortes og Regentskabet havde Aarsag at frygte Bonapartes Rænker. De følte, hvor forbittret han maatte være over den Standhaftighed og Kraft, hvormed de havde modstaaet ham; det spanske Folks Frihed maatte giøre ham ræd paa sin Throne, og han kunde ikke med ligegyldige Øine see den grundfæstes; alt dette lod tvertimod formode, at han ikke vilde forsømme at kuldkaste den, og med den de Mænd, der viiste dem istand til at hævde den, Mænd, han alt efter vore Serviles Exempel, skieldte ud for Oprørere og Jakobiner. Kongen var i hans Magt, og til Ulykke omgivet af eenfoldige Mennesker. Hvad

maatte man under slige Omstændigheder ikke paa den ene Side befrygte af Napoleon, paa den anden af Kongens Raad? Den Mistro, der opfyldte Cortes, foranledigede dem at tage de overordenlige Cortes Beslutning af 1 Jan. 1811 i Overveielse, og de besluttede at fornye dens Bestemmelser, og eenstemmige med Regentskabets og Statsraadets Forslag, udstædede de deres mærkværdige Forordning af 2 Feb. 14, af Indhold: at, dersom Napoleon tilstædede Kongen at komme tilbage til Spanien, skulde ene den kongelige Familie med sit spanske Følge komme over Grændsen; at strax efter erholdt Efterretning om Kongens Ankomst Cardinalen af Bourbon, Regentskabets Præsident skulde modtage ham, og Kongen reise ligetil Madrid uden at kunne fuldbyrde nogen Kongemagtshandling, inden han befandt sig fri i Cortes Midie, og her havde aflagt Eed paa Constitutionen; at til den Ende et Exempel af Constitutionsacten skulde tilstilles ham, at man strax efter hans Ankomst paa Grændsen maatte forelæse ham Forfatningsprinciperne, og Cardinalen da fortælle ham de vigtigste Tildragelser, der havde begivet sig i Spanien i hans sex Aars Fraværelse.

Cortes, som ved denne Beslutning tilintetgiorde Valençayfordraget gav derved de allierede et Beviis

paa deres faste Beslutning, ikke at beslutte noget, uden i Overeensstemmelse med dem. Hint pludselig sluttede Forbrag, som man havde tilsneget sig af Kongens Oprigtighed, og som hans Raad forestillte ham, som det ærefuldeste, han selv efter en lang Række Seire kunde erholdt, havde egenlig kun til Hensigt at skille os fra de Allierede og forbinde os med Bonaparte, der desuden haabede at bringe det til at vende vore Vaaben mod sine Fiender, naar han efter Kongens Hiemkomst, hvem han uværdig bedrog, i det han stræbte at indtage ham mod dem, der bedst havde forsvart Ferdinands Ære og Throne, endnu engang kunde sætte Spanien i den Tilintetgiørelses-stand, hvori han i sit fiendtlige Indfalds Dieblik havde fundet det, og hvoraf han saa uforsigtig og uvilkaarlig havde draget det ud. —

Da Napoleon saae, hvad Vending hans Anliggender tog, og ingen Fordeel for ham mere var ved, at holde Ferdinand fangen, besluttede han sig pludselig at hiemsende ham til Spanien. Han tvivlede ikke paa, at hans og hans Gesandt Laforests Indskydelser skulde giøre det ønskede Indtryk paa Kongens Gemyt, og han var paa den anden Side sikker paa, at Kongens Raad, Folk, han meget godt kiændte, ikke vilde lade dem falde ind at bringe deres Herre

ud af Vildfarelsen, og føre ham til at tage visere Forholdsregler.

Kongen blev paa Grændsen af Catalonien modtaget af Don Francesco Copons, Overbefalingsmanden over Krigsfolket der i Provindsen, som i Følge Regentskabets Foranstaltninger underrettede ham om Alt. Kongen syntes at give Forfatningen og Cortes Anordninger sit Samtykke, og selv at være tilfreds dermed, saalænge han opholdt sig i Catalonien, hvor han heller ikke udøvede sin Kongemagt. Men istedet for at begive sig lige til Valentia, tog han Veien ad Saragossa, hvorved han alt handlede mod Cortes Bestemmelse; men da man forudsatte det Ønske hos ham at see hin Stads ærefrige Ruiner, blev man dog ikke urolig. Endelig ankom Kongen til Valencia, hvor Cardinalpræsidenten modtog ham. Her gav han snart Anledning til den Mistanke, at man havde indtaget ham mod den indførte Statsindretning. Til Valencia saae man paa eengang alle ovenopregnede Servile, alle Misfornøiede, Alle dem; der ved oprørske Skrifter eller slet Forhold i de dem betroede Embeder havde tilbraget sig deres Medborgeres Had og Foragt, kort en Mængde Mennesker ile, paa hvilke Folkets Afsky alt hvilte, som enhver kiender, og som vi ikke nærmere ville betegne. Disse Folk hidkaldte

Andre, og da de Alle paa en vis Maade havde bemestret dem Kongens Person, bedrog de ham, skrækkede ham mere end nogensinde, overtalte ham, den nye Orden var Folket paanødt, reiste en Skillemuur mellem Folket og Kongen, og udførte fuldkommen den Plan, Bonaparte havde udkastet.

Men hvad man ikke vilde troe, naar man ikke havde seet det, Tilforordnede, der i Kraft af Forfatningen og efter dens Bestemmelser vare valgte, Tilforordnede, hvem det var overdraget at vaage over Forfatningens Efterlevelse, Tilforordnede, der for Cortes og Folket havde aflagt den høitidelige Eed at agte Forfatningen og forsvare den for hver Krænkelse, glemte deres Fuldmagters og deres Eeds Beskaffenhed og Indhold, og dristedes at forestille Kongen, at han ikke skulde beedige Forfatningen, og sige ham, det tvertimod var hans Pligt at opløse Forsamlingen. Denne Forestilling, et uforgiængeligt Skiændselsminde for dens Ophavsmænd, blev hemmelig overgivet Kongen ved Een af dem, der i denne Hensigt havde begivet sig til Valencia, medens hans Medskyldige endnu vare i Cortes Midie, og tog deres Plads blandt de constitutionelle Deputerede.

I denne Tingenes Stilling overgav General Elio, en anden Meneder, og en Forræder, som hine

troløse Tilforordnede, Kongen de Tropper, han anførte i Valencia. Ferdinands Raad ansaae dette Dieblik gunstigt til at udføre deres Anslag, og lod Kongen underskrive den ulykſalige Forordning af 4de Maj, hvori han tilbød Folket, hvad det alt besad, og begyndte med at tilintetgiøre denne Besiddelse, i det han udsatte Opfyldelsen af det Løfte at betrygge Folket den, til ubestemt Tid. Cortes ophævedes. Man truede enhver med Døden, der vilde vove at forsvare dem, eller blot at tale om dem. Forfatningen, besvoret af Folket, Øvrighederne, Præsterne, Hæren, erklæredes ugyldig, og samme Dag hævedes Pressefriheden. Alt dette skede i Mørkets Skiød. Hemmelig Befaling blev givet at hæve Cortes, hemmelig Befaling at bemestre sig deres skriftlige Forhandlinger, hemmelig Befaling, at hæfte Regentskabets Lemmer, Justits- og Indenrigsministeren, og alle Medlemmer af første og anden Cortes, der havde udmærket dem ved Indsigter, Redelighed, og Fædrelandskiærlighed.

Kongens Ophold i Valencia begyndte midlertid at vække levende Uro. En Omvæltnings Venner dulgte ikke mere deres Hensigter, og et servilt Tidsskrift Lucindo o Fernandino, som stod under de Rænkemageres Skyts, der omkriede Kongen, udgiød

Fornærmelser, Bagvaskelser og Forbandelser af alle Slags mod Cortes, Regentskabet, og de Liberale. Elios Hærafdeling rykkede truende frem mod Hovedstaden. Man fik hvert Øieblik værre Efterretning om Kongens Stemning; Uvished, Forvirring og Angst havde bemestret sig alle Gemytter.

Regentskabet og Cortes beholdt midt under denne Bevægelse en rolig ventende Stilling. De holdt dem omhyggelig fra at bringe Lønraadene offenlig paa Tale, de frygtede, at Hovedstadens Indbyggere, der alt ved Efterretningerne fra Valencia og General Elios Nærværelse vare i levende Uro, skulde lade dem henrive til et hæftigt Foretagende; de vilde ogsaa undgaae at forurolige Provindserne, der ikke vidste, hvad de skulde tænke om Kongens Ophold i Valencia, og alt begyndte at blive bekymrede; de troede endnu, at Maadehold og Tillid var det bedste Pant, de kunde give Kongen paa deres Hensigters Redelighed; kort de vilde, tilfredse med deres Samvittigheds Vidnesbyrd, ikke ved Forsigtighedsanstalter vise den Konge, hvis Throne de saa ivrig havde forsvaret, en fornærmelig Mistro. Cortes nøiedes derfor med at overgive Kongen to Skrivelser, hvori de ærbødig skildrede den Uvished og Uro, hans forsinkede Ankomst vakte i Gemytterne, og bad ham ved at haste med sin Reise

at fremskynde det Dieblik, da han kunde udøve sin Magt til at berolige Folket. Kongen noiedes med at svare mundtlig, han skulde snart giore, hvad man forlangte, men indlod sig ikke med Regentskabets Præsident i noiere Forklaring.

Da Alt var rede til at udføre det hemmelige Anslag, forlod Kongen Valencia, og tog sin Vei ad Madrid, medens Cortes sendte ham Tilforordnede, som han dog ikke vilde lade for sig. Paa Halvveien sendte han Cardinal Regenten, og Indenrigs-Statssekretairen, der havde ledsaget ham, i Forviisning. I samme Dieblik var Madrid indsluttet af Krigsfolk, og da General Equia med 4 Commissarier Natten mellem den 10 og 11 Maj var rykket ind i Hovedstaden, fuldbyrdede han uventet Hæftelsen af Regentskabslemmerne, begge Statssekretairerne, og alle Medlemmer af første og anden Forsamling, hvis Fordærvelse Had og Hævn havde besluttet. Man bemestrede sig alle deres Papirer uden Forskiel, og de Mænd, der denne Dags Morgen havde udøvet spanske Nationalrepræsentanters høie Embedsforretninger, laae om Aftenen i Fængsel, og hemmelig i Lænker.

Saadan Ende tog en Regiering, hvis kraftige Virksomhed havde bevaret Spaniens Uafhængighed og

Ferdinands Throne, hvis Viisdom erkiændt alle Landets Friheder, og til Betryggelse givet dem kraftig værnende Indretninger. — Vi have fortalt, hvad Cortes fuldbragte midt under Krigens Rædsler. Europa veed, hvad midt under Freden de Rænkemagere have giort, der fulgte dem, og sex Aar holdt Spanien i Trældom. Det var mindre dette Parties Hensigt, at gienreise Ferdinands gamle Rettigheder, end under hans Navn at fornye og forevige de gamle Misbrug, de levede af, og af denne Grund nøiedes de ikke med at omstyrte Forfatningen, men deres Forfølgelse traf alle Foranstaltninger af Cortes, der havde afskaffet Uordener. De Plageriis af alle Slags, der havde været det gamle Monarkies Fordærv, kom atter tilsyne, og da disse faldt paa den Deel af Folket, som en lang hæftig Kamp havde fuldkommen udtømt, vare Virkningerne mere udtømmende end i hvert andet Tidspunkt. Spanien blev selv for den vilkaarlige Magts Tilhængere en Ringeagts og Medlidenheds Gienstand. Man spurgte sig, om det og var hint Folk, der endnu for kort siden havde fuldbragt saa store Ting? Uden Hær, uden Sømagt, nærved at miste sine Lande hin Side Havet, uden Penge, uden Credit, uden Vindskibelighed, uden Handel, belynget med Lænker, trykt af Privilegiærne, et

Bytte for Jesuiter og Inqvisition gik det med svære Skridt sin Undergang imøde. Det er Folkets Stemme, ikke et Partiets Bestræbelser, eller Bajonetter, der har standset Landet paa Fordærvelsens Vei. — —

Tale holden i Anledning af Hr. Etatsraad og Kæmmereer ved Øresunds Toldkammer Jacob Henric Schous Embeds-Jubilæum den 3die Maj 1821, af Conferentsraad, Dr. og Prof. juris Schlegel, Ridder af Dannebrog.

Hoistærede Herrer!

Det er en skiøn Skik at festligholde værdige Oldingers Hoitidsdag, at pryde den af Staten hoilfortiente Embedsmands solvgraae Isse med en Krands, taknemmelige Medborgere have flættet. Intet virker gavnligere paa Ungdommen end den Hæder der vises den ærværdige Alderdom. Naar Oldingen, der har

oplevet flere Slægter og i denne lange Række af Aar under alle Livets Trængsler stedse er bleven Dyden troe; i sin Familiekreds, i Omgang med Venner, i ethvert Forhold til Medborgere opfyldt alle de Pligter Fornuften byder og Religionen indskierper, uden at vente anden Løn derfor end sit eget Hiertes Bifald, naar han uafladelig virker til Fædrelandets Beste og ikkun seer i det han har udrettet en nye Opfordring til at udføre end større Foretagender, naar saadan Olding mod Slutningen af sin skionne Bane modtager Krandsen af erkiendtlige Medborgeres Hænder, der have høstet Frugterne af hans Idrætter, eller maaskee mere end eengang erfaret hans viise Raads gavnlige Følger, eller endog ved hans hjelpsomme Haand bleve reddede fra Undergang; saa opflammes herved enhver ufordærvet Ynglings-Bryst til de ædleste Forsætter, til den urokkelige Beslutning ved lige Anstrengelser, ved ædel Selvkamp, ved utrættelig Virksomhed til Fædrelandets Vel, være sig i Fred eller Krig, at giøre sig ligesaa værdig til Medborgeres Hæder og Udmærkelse som hint Mønster, han stræbte at efterligne. —

At Alderdommen fortrinlig hædredes i Sparta havde den meest velgiørende Indflydelse paa Spartanernes Sæder; at den lidet agtedes i Athenen gav

nye Næring til Athenienfernes letsindige, alt Nyt beundrende og alt Gammelt vragende Tænkemaade. Gid det maatte siges om Danmark hvad der fordum sagdes om Sparta, at det var det behageligste Opholdssted for Oldinger; det vilde sandelig tillige være en skiøn Lovtale over det Danske Folks Sæder.

En nye Leilighed til at hædre Nestorisk Alder naar denne er forenet med Nestorisk Viisdom frembyder sig i Dag. Det er vor hoifortiente Etatsraad og Kæmmereer ved Oresunds Toldkammer Jacob Henric Schous Embeds Jubelaar der paa denne Dag skal feires. Jeg har maattet give efter for nogle Venners Anmodning om at være de Medborgeres Følelsers Tolk, der her have forsamlet sig til at hylde denne ligesaa hæderlige som hædrede Oldings Fortienester. Dersom Ordføreren havde havt Leilighed til i Nærheden at betragte de mange skiønne Træk i denne ædle Mands Character, og jævnlig været Vidne til de Yttringer og Handlinger i hans private Liv, i hvilke hans reene Siæl uvilkaarligen vil have speilt sig, saa vilde hans Skildring vinde i Liv og ved sin Individualitet være skikket til at fremkalde en ædel Begeistring hos Tilhørerne. Men da dette ikke har været min Lod, saa vilde De, Hoistærede! noies med

at høre en kort Skildring af Mandens baadfulde offentlige Liv, forsaavidt dette ikke har kunnet undgaae den fiærnere Jagttagers Opmærksomhed, og især en Udvikling af hans litteraire Fortienester af Lovkyndigheden, hvilke alle de, der høste Frugterne deraf, lære daglig mere at sætte Priis paa. — De ville dernæst undskylde, hvis jeg som uøvet Taler ikke tilfredsstiller Deres Fordringer. Dog — naar jeg betænker, at denne Mand ikke kan ønske sig hædret ved Veltalenhedens forskiønnende Blomster, men allene ved Ord, der bære den usminkede Sandheds Præg og som prætensionsløst udtrykke, hvad han har virket, saa veed jeg ikke, om hiin Mangel trænger til nogen Undskyldning, især da jeg høres af Venner, der paaskiønne Mandens Fortienester og hvis egne Følelser ville udfylde hvad der i Fremstillelsen maatte savnes.

Da man ønsker at erfare om hver den, der levende interesserer, af hvem og under hvilke Auspicier han fødtes, for ligesom deraf at trække hans Constellation, saa og hvorledes hans første Barndoms og Ungdoms Aar henrandt, i hvilke den første Sæd nedlagdes, næredes og pleiedes, som siden skulde give en riig Høst, saa bør jeg ikke undlade at meddele de faae Efterretninger jeg har kunnet indsamle. Vor

Schou fødtes i Kippinge Præstegaard paa Falster i Kong Christian den 6tes Regierings Tid d. 8de Jul. 1745. Hans Fader, Sognepræst Jens Henrichsen Schou, var en høist værdig Mand, der forenede physiske og naturhistoriske Kundskaber med grundige theologiske, og med stort Held anvendte hine til at indføre en bedre Agerbrug hos de Bønder, hvis Sielesørger han var, men som tillige rygtede sit Embede med saadan samvittighedsfuld Iver, at han var et lysende Exempel for hele Landets Geistlighed, hvorfor ei allene Sognets Beboere dybt sørgede ved hans altfor tidlige Død, men og vor store Henrik Stampe satte ham et Eftermæle flere Aar derefter ved at anpriise ham i en Embeds-Erklæring som een af de værdigste og gavnrigeste Geistlige, Danmark i den senere Tid havde eiet. Schous Moder var en ædel Dannequinde, Sara Lindberg, en Datter af Amtmand Lindberg i Bradsberg. Den daværende politiske Forening imellem Danmark og Norge knyttedes da jevnlig fastere ved hyppige Familie-Forbindelser imellem begge Staters Borgere, hvilke nu, da hiin Forbindelse ved ulykkelige Tids Omstændigheder imod al Forventning er bleven sønderbrudt, stedse ville vorde sieldnere. Af saadanne Forældre torde man love sig en værdig Æt.

Henric Schou nød i sine Forældres Huus privat Underviisning hos en duelig Lærer i de gamle Sprog og i alle de Discipliner, der fordres af den, der er bestemt til en lærd Dannelse. Denne Underviisning fortsattes omhyggelig endog efterat han havde det Vanheld tidlig at miste sin Fader. Han sendtes 1760 til Wordingborgs lærde Skole, som da styredes af en kyndig Rector, Mag. Holst, og sattes herved i Stand til 1762 i sit 17de Aar at underkaste sig Examen artium for at optages iblandt akademiske Borgeres Tal. Uagtet han nu var overladt til sig selv gik han hæderlig frem paa den med Held betraadte akademiske Bane og udstod Aaret efter Examen philosophicum med Berømmelse. Han dyrkede derefter Theologien med vedholdende Iver. Paa den Tid toges theologisk Examen endog af dem, som ikke havde den Hensigt at giøre Theologie til deres Hovedbestemmelse. Imidlertid maa man slutte af den Fremgang, han giorde i denne Videnskab, og de udmærkede Prøver han senere aflagte, at det da var hans fulde Forsæt at træde i sin afdøde Faders Fodspor. Han høstede især Frugter af Conferentsraad Joh. Chr. Kalls og Professor Rosenstand Goiskes Forelæsninger. Den sidstnævnte berømte Orientalist, der aabnede ham frie Adgang til sit Huus,

har Schou stedse taknemmelig erindret ei allene som sin fortiente Lærer, men og som sin faderlig sindede Velynder. Der knyttedes og det faste Venskabs Baand, der forener ham med denne sin gamle Lærers tvende endnu levende berømte Sønner. Vor Schou vilde ikke underkaste sig den theologiske Examen, forend han var vis paa at kunne fyldestgiore ei allene de almindelige Fordringer, men og de særdeles der giordes til ham med Hensyn til hans Talenter og Forkundskaber.

Det var først 1769 han udstod den, efter sex Aars Forberedelse, men da og med særdeles Berømmelse. Herved banede han sig Adgang til Aaret efter at erholde Plads paa Collegium Medicæum, som stedse blev anseet som Belønning for udmærket videnskabelig Fremgang og tillige efter den store Stifters Bestemmelse for at skaffe den Studerende det fornødne otium til at udvide sine Indsigter. At han her ivrig fortsatte sine theologiske Studier, derom bære de tre latinske Afhandlinger de probationibus theologicis Vidne, hvilke han for at opfylde de ham som Alumnus paaliggende Pligter lod trykke i Aarene 1770—72 og paa Collegiets Auditorium med Held forsvarede.

Det var en Følge af den særdeles Agtelse vor Schou stod i for Kundskaber og Sædelighed, at han

1771 udnævntes til som Decanus at tage Deel i Medbestyrelsen af Communitetets Øvelser. Disse bestode da i at disputere over visse theses, hville vel stundom misbrugtes til dialektiske Konstgreb fremførte i et barbariskt Sprog, men som under en saadan duelig Styrers Anførsel udviklede Forstanden, forskaffede den i Livet saa vigtige Aands Nærværelse, og vedligeholdt Færdighed i Latiens Tungemaal. Det er fra denne Beskikkelse vi datere vor Schous Embeds-Jubilæum.

Den Duelighed og Nidkiærhed, han her udviiste, bidrog uden Tvivl til at forskaffe ham Ansættelse 1773 som Hovmester hos Hendes Majestæt Enkedronning Juliane Marias Pager. Dette hæderlige Embede rygtede han med sielden Iver, saa at de Adelsmænd, der nød hans Underviisning og Veiledning, hvoraf nu adskillige beklæde de høieste Stats-Embeder, taknemmelig erkiende at de fornemmelig skylde vor Schou deres Dannelse, og den Fasthed i Grundsætninger, der satte dem i Stand til at modstaae Hoflivets Fristelser. Dette Embede medførte for Schou en Nødvendighed at lægge sig efter Lovkyndighed og Statsvidenskaberne, og disse opofrede han al den Tid, hans Embedsforretninger levnede ham. Det var i denne Tidsperiode, at Edvard Col-

biørnsen prydede Universitetet ved den Grundighed, hvormed han omfattede alle Lovkyndighedens Dele, og at en Kofod Ancher og en Henrik Stampe, som vare fritagne for Forelæsninger, dog vedbleve at gavne Lovkyndighedens Dyrkere ved deres veiledende Raad. Det var ved saadanne Lærdes Veiledning og Raad, at han sattes i Stand til at absolvere sin juridiske cursus og til med særdeles Berømmelse at udstaae den juridiske Embeds Examen, uagtet alle de Afbrydelser, som hans Embeds Stilling og Hoflivet medførte. Den Hæder, han herved forskaffede sig, og det Beviis paa hans juridiske Kundskabers Modenhed, som det af ham nogen Tid derefter besørgede Udtog af Forordninger afgav, belønnedes i Aaret 1778 ved Ansættelse som surnumerair Assessor i Kiøbenhavns Hof- og Stadsret. Dette Embede forestod han i flere Aar saaledes, at han agtedes som een af dette anseete Tribunals dueligste Medlemmer og derfor endnu stedse er i kiær Erindring hos hans daværende Colleger. Tre Aar derefter erholdt han et nyt Beviis paa sin Konges Naade i det han udnævntes til Kæmmereer ved Øresunds Toldkammer. Dette Slags Embeder bortgives jevnlig efter Hof-Yndest, men at det denne Gang blev den bistedne Fortieneste til Deel vandt Publikums eenstemmige Bifald.

Ved dette Embeds Tiltrædelse forlod han Hof- og Stadsretten. Han sattes nu i Stand til at nyde det huuslige Livs fulde Sødhed ved at indgaae Ægteskab med Susanne Beckmann, en Datter af afdøde Raadmand Beckmann, et Ægteskab, der stedse har været den rigeste Kilde for ham til Lykke og inderlig Tilfredshed, og som vi ønske endnu længe maa være det. — Vor Schou vedblev under de forskiellige Regieringer han oplevede og under flere ministerielle Omvexlinger at nyde lige Agtelse og Tillid. Vor nuværende allernaadigste Konge gav ham et Beviis paa sin særdeles Tilfredshed med hans hidtil udviiste utrættelige Virksomhed ved at tilstaae ham Lettelse i hans Embedsforretninger og ved i Aaret 1813 at udnævne ham til Etatsraad.

Efter saaledes kortelig at have kaldt tilbage i mine høistærede Herrers Erindring de vigtigste Begivenheder i vor Schous Liv, som ere komne til offentlig Kundskab, skal jeg stræbe kortelig at udvikle hans litteraire Fortienester. — Jeg vil ikke opholde mig ved at omtale andre af hans videnskabelige Bestræbelser end hans Hovedværk, nemlig Udtoget af Forordningerne og Registeret til samme, der er i alle danske Lovkyndiges Hænder og selv i deres, som ikke egentlig dyrke Lovkyndigheden, men dog som

Geistlige eller som kameralistiske Embedsmænd, eller som Videnskabsmænd, der onske at kiende vore borgerlige Indretninger, forsaavidt disse ere grundede i Lovens Forskrifter, thi det øvrige, han har ladet trykke, havde, hvor fortienstligt det end maatte være, dog enten ikkun en temporair Tendents eller findes endnu omgivet med det Slor, Forfatteren ved Bekiendtgiørelsen fandt for godt at kaste over samme. Ved det fornævnte Værk har vor Schou erhvervet sig stor og varig Fortieneste af Lovkyndigheden. Schou følte allerede levende Trangen til et Udtog af vore Anordninger og til et hensigtsmæssigt Register over samme ved at forberede sig til sin Embeds=Examen, og han samlede da allerede Materialierne hertil. Den store Samling af Forordninger blev formedelst sin Kostbarhed og Vidtløftighed ikke saa meget afbenyttet af de Studerende og Embedsmændene, som skee burde. Men denne Samling var tillige i flere Henseender feilagtig, hvilket lader sig forklare deraf, at de Bogtrykkere, der havde erholdt udelukkende Privileg paa dens Udgivelse, aldrig have staaet under kyndige Revisorers Controll. Anordninger erholdt endog stundom Plads i Samlingen, hvilke vel vare blevne forsynede med Kongens Underskrift, men som, fordi Kongen var bleven opmærksom paa at saadan Lov

kunde have skadelige Følger for Landets Vel eller stride mod Borgernes lovlige Rettigheder, tilbagekaldtes førend deres Publication. Andre Anordninger, som derimod have fuld Gyldighed, ere udeglemte eller have faaet en urigtig Plads anviist i Samlingen. De Tryk- eller Skrivefeil, der forekomme i de særskilte Aftryk af Forordningerne rettedes ikke ved Omtrykningen i Samlingen, men tvertimod forøgedes ved nye. Her savnes dernæst al Anviisning til, hvorvidt de ældre Anordninger ere blevne forandrede ved senere eller aldeles ophævede, men Trangen til saadan Anviisning blev føleligere i samme Forhold som Samlingen voxte i Udstrækning. Nogle Registere havdes vel forfattede af Private, men som dog vare mere eller mindre ufuldstændige. Ved Schous Værk ere alle disse Mangler blevne afhiulpne med beundringsværdig Flid og Nøiagtighed. Et kiernefuldt Udtog af de ældre Anordninger, men især af dem der ikkun i visse Dele endnu kunde ansees som gieldende eller, uagtet de ei længere staae ved Magt, for Lovfortolkningens Skyld fortiene Opmærksomhed, forfattedes, hvilket sieldent lader noget desiderere, hvorimod de øvrige Anordninger aftryktes med fornøden Fuldstændighed. Et høist fuldstændigt og nøiagtigt Register over hele Samlingen som aarlig fortsættes

sætter Enhver i Stand til strax med Lethed at finde de i enhver given Materie gieldende Anordninger til største Lettelse for Lovkyndighedens Dyrkere, der tilforn maatte spilde deres Tid og Kræfter førend de fuldelig kunde oplyses om hvilke Lovbud der havdes over den eller hiin Gienstand. Men Udgiveren noiedes ikke hermed, men oplyste ved Henviisning til eller endog noiagtige Udtog af de Rescripter og Collegial-Breve, om hvis Authenticitet han forud havde forsikkret sig ved moisommelig Undersøgelse i Cancelliets Registranter eller de forskiellige Collegiers Arkiver, til hvilke han havde forskaffet sig Adgang, hvorvidt een eller anden Forordning ved samme maatte være tilbagekaldt, forandret eller forklaret. En anden betydelig Fortieneste af denne Udgave er, at flere vigtige Instructioner og Aktstykker, som tilforn af overdreven Betænkelighed tilbageholdtes, uagtet de indeholdt vigtige Normer for den Lovkyndige f. Ex. Hoieste Rets Instrux, ved hans Omsorg publiceredes fra den Tid Publicitet i alt hvad der angaaer Statsforvaltningen vandt mere Yndest og begyndte at ansees som det sikkerste Værn mod muelige Misbrug. Med hvor stor Skionsomhed Planen til dette Værk fra først af blev lagt vil man overbevises om ved at efterlæse Fortalen til den første Udgave, og hvor meget

Udgiveren har været betænkt paa at give sit Arbeide end større Fuldkommenhed, ved hermed at sammenligne Fortalen til den senere Udgave. Dette Værks fortrinlige Værd paaskiønnedes og i den Grad af Publikum at uagtet Oplaget var meget stort og enkelte Dele maatte omtrykkes, saa blev allerede 1795 en nye meget forbedret Udgave fornøden, og da ogsaa denne er aldeles udsolgt, er vor utrættelige Schou nu beskiæftiget med en tredie Udgave.

Ikke desto mindre gives der Enkelte, der søge at nedsætte et saadant Foretagendes Fortieneste ved at kalde det et blot Flids Arbeide. Var denne Erindring endog grundet, burde den ikke fremføres som Anke mindst i en vel blød Tidsalder, i hvilken man gruer ikke saa meget for en stor, som for en vedholdende Anstrengelse, om end Resultatet maatte love det rigeste Udbytte. Derfor har endnu Ingen paataget sig at forfatte et fuldstændigt Real-Register over vor Lovgivning, der kunde træde i det af Trøiel og Fogtmann forfattede, men nu forældede og høist ufuldstændige Repertoriums Sted, uagtet den stedse voxende Mængde af Lovbud under forskiellige Benævnelser giør Trangen hertil hver Dag føleligere. Ei heller burde man tillade sig en saa ublid Dom over et Slags Arbeide, som den ligesaa aandrige som

grundlærde Luxdorph troede at burde beskiæftige sig med. Men hiin Erindring er ugrundet. Planen hvorefter Arbeidet anlagtes og udførtes og det kiernefulde Udtog af ældre Anordninger, vidne allerede tilstrækkelig om at Udgiveren har anvendt ligesaa megen Skiønsomhed som Flid. Men denne viser sig desuden i meget andet om ikke for den uøvede Læser, saa dog for Kienderen. Denne veed, at det ofte først ved subtile Undersøgelser kan udfindes om en Anordning kan ansees tilbagekaldt ved en senere eller endnu staaer ved Magt, da saadan Ophævelse nok saa ofte skeer stiltiende som udtrykkelig. Dette Problem har Udgiveren næsten altid heldigen løst; at han ikke har retfærdiggiort sin Mening ved en udførlig Deduktion, hvortil der ei her gaves Leilighed, bør ikke nedsætte denne hans Fortieneste eller formindske den Tak, vi derfor skylde ham.

Vi bør ikke blot paaskiønne hvad Schou har præsteret, men og hvad han kunde præstere. Videnskabsmandens Værd beroer ei allene paa det Lys, han udbreder omkring sig, men denne er og eiendommelig. Vi lære ikke blot for Andres, men og for vor egen Skyld. At bære i sit Hoved Resultaterne af mange Aars møisommelige Undersøgelser og at have disse paa rede Haand naar det gielder, er allerede

i og for sig høist agtværdigt. Om vor Schous Lyst til at anstille grundige videnskabelige Undersøgelser, især i Fædrelandets Lovkyndighed, vidner den udsøgte Bogsamling, han besidder og daglig bruger, og som efter Forlydende skal efter Eierens Død erholde en almeennyttig Bestemmelse, hvorved han vilde vinde nye Fordring paa et taknemmeligt Minde hos Efterslægten.

Denne vist nok ufuldstændige men efter Evne muéligst troe Skildring af vor Schous Fortienester viser, at denne Hædersmand har fuld Adkomst til den Hylding, som i Dag fremhæves. Ja! ædle Schou! vi lykønske Dem af vort ganske Hierte til dette Deres Embeds Jubelaar og den liden Fest der her er foranstaltet til Deres Ære vil bære Vidne om vores oprigtige Hengivenhed. Vi glæde os til at Forsynet har skiænket Dem en Levealder, som ikkun faae opnaae, og som hidtil har været frie for de Lidelser, der kunne vække Ønsket om hastig Opløsning, som heller ikke er ledsaget med nogen Aandssvækkelse, men tillader Dem at virke med fuld Kraft til Medborgeres Vel, og til Lovkyndighedens Fremme, og som heller ikke har formindsket den levende Følelse for Frænders og Venners Glæder og Bekymringer, for skiønsomme Medborgeres hædrende Agtelse. Him-

len lade Dem endnu længe leve ved Siden af en høit-elsket Mage, og i Kreds af ædle Venner nyde Livets lyse Glæder, men naar Alherren engang kalder, og det fromme blide Øie engang skal briste, da vil De forlade Livets Skueplads med den Sindsroe, hvilken ikkun Bevidstheden af at have opfyldt sit Kald som Menneske og som Borger kan indgive.

Held Oldingen Schou! Held alle de Oldinger, der bære sølvgraae Haar ligesom han med Hæder og Ære!

Juridisk Drikkevise ved Etatsraad J. H. Schous Embeds-Jubilæum.

"Justinianus skrev en Bog"
Saa synges i en Vise.
Erfaring lærte, han var klog;
Vi Keiseren bør prise.
Sin Hjerne lagde han iblød;
Men naar en Sats ham meget brød,
Vinflasken flittig tømtes;
Derved hans Geist opramtes.

Den Keisers Adfærd hist i Rom
Man følge bør i Norden.

Da Christian til Roret kom,
Og ønskte retlig Orden,
Han strax befol at bygge Land
Med Lov, som trodser Tidens Tand.
Den Lov blev rigtig givet; —
Men — ei ved Viin oplivet.

Og deri netop Feilen stak —
Rostocker-Bier var Mode!
Da man kun sjelden Wine drak,
Hvor kunde man formode,
At faae den Vin, som bragde frem
En Repetitum Codicem?
Og derfor nu saa længe
Vi til en saadan trænge.

Da nu Justiniani Tro
Paa Vinens Kraft og Dyder
Her i vort Nord har slaaet Rod,
Og Viin som Bække flyder,
Lovbogens nye Form og Skik,
Som det sig bør til Punkt og Prik,
Medfsie man sig venter,
Hvor længe det end lenter.

Hver Patriot Vinflasken sin
Tilbunds bør ofte tømme,
For at opdage, hvad Slags Viin
Man kan med Grund berømme:
Som dess, der hurtigst skaffe kan
Den nye Lov for Stad og Land:
Vi kan ved denne Lære
Lovcommittee undvære.

Hvorvidt er den tragiske Digter forpligtet at holde sig til den historiske Sandhed.

(Fortsat fra f. H.)

Hvad skylder Digteren Historiens Begivenheder.

Hvad vi stedse bør have for Øie er, hvad der udføres af Tragoedien; thi det er jo til dette Maal at Digteren idelig har Hensyn. Vi have allerede ovenfor hørt Aristoteles derom, at vor Frygt og Medlidenhed skal vækkes derved; men hvad er en nødvendig

Betingelse derfor? unægtelig at de fremstilte Personer kunne vække vor Interesse; thi i dette Tilfælde vil deres Anliggender være vore, deres Frygt vor. Vi høre Lessing og Oehlenschläger om de historiske Charakterers og Begivenheders Hellighed: 1) "De historiske Charakterer maae være Digteren langt helligere, end de historiske Begivenheder; thi disse ere nødvendige Følger af hine, men ikke omvendt. Det lærerige ligger heller ikke i de blotte Facta; men i Erkiendelsen af, at slige Charakterer under slige Omstændigheder pleie at handle saa, og maae handle saa. Begivenhederne betragte vi som noget Tilfældigt, der kan hændes Flere; Charaktererne som det Væsentlige, det Eiendommelige. Over hine lade vi Digteren raade som han vil, saalænge han blot ikke bringer dem i Modsigelse med disse. Thi han kan vel forstærke Charaktererne og sætte dem i deres rette Lys; men væsentlige Forandringer vilde ophæve Aarsagen, hvorfor han valgte dem; og Intet i Kunsten er anstødeligere, end det Hensigtsløse."

Her kunde det næstendeels synes, som der var sat en fast Grændse for Digterens Bearbeidelse; men Oehlenschläger commenterer saaledes over Lessing: Hvad

1) Foran Stærkodder.

Lessing siger om Charaktererne, kan naturligviis kun giælde om Hovedcharakteren i et Drama, og ikke for de andre. Thi det var ikke for deres, men for hiins Skyld, Digteren valgte sit Æmne, og i Bipersonernes Forandring ligger altsaa intet Hensigtsløst, men Hensigtsmæssigt."

Her fastsættes altsaa: Bipersonerne maae forandres. Hvorfor? Deels fordi de ere Bipersoner, vil sige, kun lidet deeltagende i Handling og Udfald; deels, som er os her det Vigtigste, og det, hvorpaa hele det Følgende maa grunde sig: at de ere mere ubekiendte. Forandring, af hvad jeg ikke kiender, kan ikke støde min Sandhedsfølelse. Saaledes siger ogsaa Prof. Rahbek i tidtanførte Indledning: 1) Hersker om en Begivenhed en bestemt almeen Mening, og har denne almene Mening oven i Kiøbet den almene Deeltagelses Sanction, da vogte han (Digteren) sig vel for at støde an derimod; alt hvad han ellers siges at kunde vinde ved bekiendte Navne og en bekiændt Daad vil han vende imod sig. Dette er een af de Betragtninger, der fraraade ham Bruget af Samtids og overhovedet af altfor bekiendte Tildragelser, da det neppe nogensinde vil lykkes ham at

1) Minerva 1797.

finde nogen aldeles overeensstemmende med et Digterkarv."

Men dette modstrider ikke Oehlenschlägers Paastand: at det kun fordres af Hovedcharakteren; thi kun den kan ansees for almeenbekiendt, og man maa ikke gaae saa vidt i at forandre Charaktererne at derpaa kan anvendes, hvad Lessing siger i Anledning af Marmontels Soliman den Anden 1): Tør en Digter eller Fortæller, om man ogsaa tilstaaer ham nok saamegen Frihed, udstrække denne Frihed endog til de allerbekiendteste Charakterer? Om han og efter Godtbefindende tør forandre Facta, maa han derfor skildre en Lucretia lefende og en Socrates sprænglærd?" Ingenlunde! Det var at angribe vort almeenerkiendte Begreb om disse, og det vilde bortvende vor hele Interesse og altsaa ikke skabe Frygt og Medlidenhed.

"Er Begivenheden," siger Prof. Rohbek videre, derimod af den Beskaffenhed, at den vel er de saakaldte Lærde bekiendt, men at Mængden først ved hans Sørgespil kan formodes at blive gjort opmærksom derpaa, da vove han dristigen alt, hvad hans dramatiske Karv fordrer, ligegyldig for, om Historikeren vil giøre Indsigelse derimod eller ikke."

---

1) Dramatisk bearbeidet af Favard.

Vi høre vidåre Oehlenschlägers ved lignende Betragtninger afbrudte Commentar over Lessing: "Hvad Lessing kalder at forstærke Charaktererne og sætte dem i deres rette Lys, er at idealisere dem; at beholde de ædle, store, poetiske Træk, der findes i Historien, skabte for Evigheden; at afsondre det Tilfældige og Uskiønne og at udfylde det Manglende ved veludfundne Selvopfindelser. Skiønheden er den nødvendige Betingelse for Digterens Værk, og han vil ikke vise og bør ikke vise nogen Sandhed uden for saa vidt den er skiøn. — — Digterne danne Smagen for det Fortræffelige i Almindelighed. Hovedsagen i ethvert saadant Værk er da Fremstillingen af det sjeldne Menneskelige, der bestandig udvikler sig, kun i forskiellige Forhold; overalt, men sjældent; undertiden meer, oftest mindre, aldrig saa fuldkomment i Livet, som i Kunstens underfulde Værk. — Det historiske Costume kommer da kun med som Baggrund, som Attribut, ei som Forgrund eller Hovedsag. Beundreren af det Modsatte foretrækker øiensynlig den nederlandske Efterligner af Natur-Enkelthederne, for den store italienske Maler, der skaber selv som Naturen og overgaaer denne, fordi hans Sandhed er idealsk. Thi i det Ideale er intet uden lutter Træk af det Virkelige; kun samlet, valgt og

brugt til et fornuftigt Diemeed. Derfor siger ogsaa Gøthe saa træffende til den Slags Mennesker, der kalde det Ideale i Kunsten Urigtighed, og det fra Selverfaringen hentede Smaalighed, og som i Poesien kun ønske at see Hieroglypher for enkelte fixe Ideer og Fordomme:

Wär't Ihr, Schwärmer! im Stande die Ideale zu faßen,
O so verehrtet Ihr auch, wie sichs gebührt, die Natur.

Naar man nu altsaa ikke kan bebreide Digteren dette; thi hvo vilde vel anklage ham for en Frihed, der giør os Kunsten til et forædlet Liv? saa kan man dog heller ikke af de Gamles Exempel finde Grund til Klage imod ham. Nationerne forandre sig, hvad der er Lyst hos os, var Religion og Fædrelandskiærlighed hos Grækerne; de kom ikke hen til Stenen for der at kildres med overraskende Forknytninger af et Menneskes Skjæbne; de vidste som oftest alt, hvad der vilde skee, kun Maaden var dem ny. Meget rigtig siger A. W. Schlegel: 1) "De gamle lode Handlingen, efter adskillige store Momenter, nærme sig sin Opløsning, men saa var der ogsaa i Choret lyriske Tilsætninger, disse udelode de Nyere,

1) Vorlesungen 2ter Theil.

men maatte have Noget til Erstatning, og nu fremkom Intriguen. Nu opfandtes Bipersoner, der spænde saavel Handlingens Knude, som Tilskuerens Nysgierrighed."

Skulde dette være utilladt, eller staaer derfor de Gamle over de Nyere, siden de forsmaae slige Tilsætninger? Det er ligesaalidet hines Fortieneste, som disses Feil; det ligger i Nationernes Sæder og Skikke. Disse kan vel Digteren forbedre, men ganske at ombanne dem, og giøre Nutid atter til Oldtid, det formaaer han ikke, og maaskee Spørgsmaal, om han burde, hvis han kunde. Men naar han ikke kan, saa bør han heller ikke svække sin ellers maaskee mulige Indflydelse ved unyttigen at ville. Men disse Sæder gior det umuligt for Digteren at indføre Æmnet simpelt i sit Kunstrige, han maa selv skabe.

Samme Mening som Schlegel har Manso yttret 1). "Grækernes Tragoedie var simplere. Deres paa tragiske Gienstande saa særdeles rige Historie, sparede dem (Digterne) af sig selv det Arbeide at opfinde, og det, for deres Natur i sig selv alt vigtige Stof, den Møie, at give det Værd og Interesse ved en philosophisk Behandling."

---

1) Om Forskiellen mellem græsk og tydsk Sørgespil: Nachträge til Sulzer. 2 D. P. 237.

Men ikke blot i at behandle Emnerne, ogsaa i at skildre Personerne afvige de Nyere fra de Gamle. Manso siger sammesteds 1): at de Nyere skildre Mennesket elskværdigere, end de Gamle, da den større Oplysning lader os sætte mere Priis paa ædle Følelser. De betragtede mere det offentlige Liv, vi det private. Og, siger han strax nedenfor, som vi skildre Dyden elskværdigere, end de Gamle, saaledes skildre vi ogsaa Lasten værre, da Cultur bevirker begge Dele. Grækerne bleve Naturen mere troe, vi idealisere.

Dette her Omtalte tjener især til Undskyldning for Digtere, som hente deres Begivenheder fra den fjerne Oldtid; her vilde Sæderne være altfor afstikkende fra vore til at de troe skulde kunne afmales i Kunstværket. Kunde det gaae an at lade Stærkodder, efter Saxo (Grundtvigs Oversættelse), give Helga en Dretæve og fange Lopper paa sit haarede Bryst, da han sidder i Vinterkulden bag Høien og venter Angantyr og dennes Brødre? Her tales naturligt ikke om, just at fremstille det selvsamme, men ogsaa at digte i denne Aand, skulde det kunne gaae an? Og skulde derfor dette Emne ganske udelukkes?

---

1) P. 272.

Det var Synd at nægte Danmark et Malerie over Samvittighedsnaget, hvorhan det aldrig giver Synderen Ro, før han, som der saa smukt staaer i Nordens Guder 1), kan svare Hærfader:

— — Jeg har syndet en Stund i Ungdoms
Vaar,
Og godtgjort Brøden daglig i firsindstyve Aar.

Da kan man vel formode, at selv den Krænkede hist vil udraabe:

Utallige Bedrifter forsoner een Udaad.

Ved Idealisering kan det faae Hjemstavn i Kunsten; hos Saxo see vi den raa Kæmpe, hos Oehlenschläger den barske; Digteren veed at benytte, hvad bruges kan, dertil tjener som Beviis hans herlige Ord om Fløitespilleren 2).

Ligeledes er det ogsaa med Hagbarth og Signe. Saxo fortæller, at Hagbarth, forklædt som Tærne, besøgte Signe og laae hos hende. Hvor passende for Tragoediens Værdighed er hans Optræden hos Oehlenschläger! Han skulde hænges efter Saxo. Det gik heller ikke an paa Scenen, men der er for meget afhængig deraf til at det skulde kunne udela-

1) Pag. 234.
2) Starkoder Pag. 92.

des, Signes hele Troskabsprøve fostres deraf. Digteren forandrede; men kunde han end ikke fremme Skuepladsens Krav, uden lidt at skabe sit eget, — da virkelig hans Hagbarth taler mod Saxo ved først at ville prøve hende, — saa var han dog ikke blind nok til jo at see det, og altsaa lægge ham Ord i Munden, der kunde svække dette:

Hagbarth 1).

Tilgiv min Tvivl, du Salige! Den smerter,
Den smerter, Døden ei.

og siden hans herlige Ord til de Omstaaende. Signe lader han ogsaa føle dette:

Signe 2).

Du slemme Hagbarth! kunde du dog tvivle?
Men det er skeet i Dødens Vildelse,
Og jeg har alt tilgivet ham.

Dette er ogsaa nok for os til ligeledes at tilgive ham. Æschylos giver os ligeledes et Exempel paa, hvor godt Digteren kan omskabe Historiens Begivenheder, endogsaa naar de synes meest umulige for Scenen,

---

1) Sørgespillet Pag. 147.
2) Pag. 149.

i Perserne. Historien fortæller at Xerxes paa en Fiskerbaad tog tilbage til Asien efter sit ulykkelige Tog; kan Scenen fremstille Sligt? Derfor lade vi Æschyl sørge, han maa vel vide, hvad den og han kan. Digteren lader ham altsaa optræde til Slutningen, uden Kongesmykke og med et tomt Pilekogger. Mere rørende simpelt og sanddrue kan det ikke tænkes. Han har bortskudt alle sine Pile, maa forklædes, og gior nu Betragtninger over sin umodne Plans Udførelse. Tabes ved denne Bearbeidelse det ringeste af Historiens Indtryk og savnes Fiskerbaaden?

Endnu være det tilladt at anføre en Bearbeidelse af Oehlenschläger, der ligeledes er høist heldig: Behandlingen af Kæmpevisen Axel og Valborg; der kan vise, hvor let man "uden Tvang kan lægge Melpomenes og Clios Hænder i hinanden, hvorved det Hele faaer en fastere og værdigere Grund." Af enkelte Ord i Visen har han dannet sin Ecland; da Visen ikke tyder paa nogen vis Tid, har han beholdt de deri angivne Navne, som Kong Hakon, men har, da der forekommer to af dette Navn hos Snorro, heller ladt det være Herdabreith, end Magnus den Godes Søn. Ligeledes med Navnet Gille, som han lader være Harald Gilles Æt, der "udmærkede

sig den korte Tid, den levede, tragisk og sig selv til-
intetgiørende." Prof. Rahbek omtalte paa sine Col-
legier over ars poetica, hvor heldig Digteren havde
været i denne Bearbeidelse; Visen lader Axel døe til-
fælbigt, det haver Tragoedien, og Oehlenschläger la-
der ham som en ædel Trøn, der forsvarer sin Konge,
hvem han kun trodsig vendte Ryggen, da han var
hans Avindsmand, og vilde grumt berøve ham hans
Brud, hvilket Helten ikke leed; men som han forsva-
rede, da han som Landets Konge var i Fare. Dette
Træk er det, der giør det Emne tragisk; uden det
vilde Interessen tabe sig med Udstillelsen i tredie
Act. Saavidt Prof. Rahbek 1). Nu det med Ha-
rald Gilles Æt. Hvor hjertegribende bliver Slut-
ningen af Stykket ikke just derved? hvor meget bidra-
ger det ikke til Stemningen over de Elskendes Død,

1) Jeg veed ikke om det er tilladt at nedskrive et
mundtligt Udsagn; Ord til andet kan man ikke an-
tage det at være, især da det ikke blev noteret paa
Stedet; men Meningen tør jeg cavere for. Naar
man altsaa siger sin Kilde, befries man fra Brø-
den af det skiændigste Plagiat. Iøvrigt maa Wil-
helms Ord være min Undskyldning: "Jeg kiender ei
Forholdet her saa nøie."

naar Vilhelm staaer ved de kiære elskelige Venner og med sælsom Veemod udbryder:

Uddøet af Jorden

Er altsaa nu den hele Gilske Slægt.

Han staaer der som et eensomt forladt Liv blandt saamegen Død, og Smerten over deres Død gaaer over til Deeltagelse med hans forladte Tilstand, og denne Tomhed gior en saare tragisk Virkning; de Elskende ere samlede i saligere Glæde, men Vennen, der deeltog med dem, er ene. — Saadan Bearbeidelse er genialsk og røber stor Fortrolighed med Historiens Aand.

Men det, der gior disse Friheder farlige er, at de let kan udarte. Man maa ikke gaae saavidt i at idealisere Oldtidens Helte, at man gjør sig skyldig i, hvad Oehlenschläger beskylder Voltaire i dennes Oedip 1), at Jocaste ikke er nogen hellensk Kæmpeviv, men en fransk Dame fra Ludvig den fjortendes Tid, og som ogsaa derfor i sine Fritimer er forelsket i Philoktet og gior ham Cour. — Dette er ikke at forandre Historien, men at forvanske; og saa meget fordrer ikke Tidernes Forskjellighed, ligesom det ogsaa vilde være en Urigtighed, hvis en Digter

1) Reisen 1 Deel Pag. 103.

vilde Kildre Stærkodder som en nuværende Feldtherre eller Borgermand. Man maa ganske indrømme Oehlenschläger: 1) "Den høieste Gienstand, en Digter kan bringe paa Theatret, er udentvivl en historisk Bedrift. Da enhver Nation har sine Bedrifter, saa følger deraf at enhver Nation ogsaa bør have sit eiendommelige Nationalskuespil. Dette eiendommelige Nationale er Poesiens ædleste Blomst, og bliver den forsømt eller nedtraadt for spidsfindige, hiddemonstrerede Conveniensers Skyld, saa hævner det sig, som vi see i den franske Tragoedie: Helten bliver en aerostatisk Rytter og Handlingen løser sig op i deklamatorisk Ordpragt."

Præg af de fremstilte Nationers Eiendommelighed maa der altsaa være, uden at Personen just derfor er den samme i Kunstværket, som i den virkelige Verden. Flere Forfattere, end denne nordiske Genius, en født Antipode til fransk Ziirlighed, have dadlet de Franske. Schlegel siger om Corneilles Horatier: 2) "Seierherrens Søstermord er først da taaleligt, naar man seer ham i den trodsigste, endnu ganske ubændige Ungdom. Horatius, allerede Ægte-

---

1) Fortale til nordiske Digte Pag. XVIII.
2) Vorlesungen 2 Theil Pag. 181.

mand, burde have opført sig visere og mildere mod sin ulykkelige Søster, eller hun var et reent Umenneske." Schlegel siger et andet Sted: "Hvor ulig er Achilles i Racines Iphigenia den homeriske. Men det ham tillagte Galanterie, er ikke blot stødende mod Homer, men giør den hele Historie usandsynlig. Er Menneskeoffer vel tænkelige hos et Folk, hvis første Overhoveder og Helte ere saa tilgængelige for de fineste Følelser? Forgiæves giør man Religionens mægtige Drivefjeder giældende: Historien lærer os, at en grusom Religion altid ogsaa strax har formildet sig med Sæderne." Dette er at afvige til sin Skade, til Nedrivelse af Convenients i Kunstværket og vor Deeltagelse er forsvunden. Det bliver ikke Natur i Kunst, men Unatur i Kunstlen.

De Gamle vare ikke meget samvittighedsfulde i denne Henseende; de tillagde ofte Andre deres Sæder. Lessing siger 1) i Anledning af Skuespillet Brødrene, en Omarbeidelse af Terentz hvor Digteren har forandret de romerske Sæder: "Grækerne have aldrig lagt andre, end deres egne Sæder til Grund, ikke blot i Comoedien, men ogsaa i Tragoe-

---

1) Hamburger Dramaturgie 2 D. P. 355.

dien. Ja, de have hellere laant fremmede Folk, af hvis Historie de engang havde Stoffet til deres Tragoedie, deres egne græske Sæder, end villet svække Scenens Virkninger ved uforstaaelige barbarske Sæder. Om Costumet, som bliver saa ængsteligt anbefalet vore tragiske Digtere, brod de sig lidet, eller intet. Beviis herpaa kan fornemmelig Perserinderne af Æschylos være; og Aarsagen, hvorfor de saalidet troede at burde binde sig til Costumet, er let at slutte af Tragoediens Hensigt." Saaledes handlede de Gamle; de skildrede Heltene som deres Tids Mennesker, og det er maaskee blot Afstanden fra os, der giør, at vi tillægge dem et Værd, de ikke eie. Shakspeares Personer, endog fra de ældste Tider, ere som de i Elisabeths Tid, men disse ere gamle mod os, derfor synes vi, han har været lykkelig i at skildre Oldtiden. Det samme paastaaer Manso 1), at Sophocles og Euripides ikke giver os en homerisk Ajax, Neoptolem eller Philoktet, men giver dem et Anstrøg af Periicle Tidsalder. — Dette siges ikke for at nedværdige de Gamle, paa hvis Skuldre dog de Nyere staae, men for ogsaa at tilstaae det Bedstes Feil, og skiøndt Shakspeare med den begeistrede Herder 2)

1) Nachträge 2 Theil Pag. 260.

2) Blätter von deutscher Art und Kunst Pag. 73.

fremskinner som: "siddende høit paa en Klippespids i Storm, Uveir og Havets Brusen ved hans Fødder, men hans Isse mellem Himlens Straaler" saa besidder han dog Feil og viser noksom at hans Kunst, som hans Folk, var i sin Barndom.

Men dog ogsaa meget som bebreides Digteren i denne Henseende, geraader ham til Ære, og forskiønner hans Værk, hvorfor det da skal tilstaaes ham. Saaledes, trods alt, hvad der er bleven sagt om Shakspeare, at han, i Bearbeidelsen af Kreniken om Lear, har indflættet Historien om Gloster og dennes Sønner, har han dog gjort det med Plan og altsaa til vor Tilfredshed; derved, paastod man, leed Handlingens Eenhed. Schlegel, der omtaler dette, tilføier: "men Eenhed er der altid, naar det Indflettede bidrager til Forvikling og Opløsning." Gior det det i Lear? Hvem vilde undvære Glosters Indvirkning, hans Medlidenhed med Kongen, selv hvor han var blevet et Offer for den? Men, kunde maaskee En indvende, trætter det ikke, at see Hovedhandlingen: den krænkede Børnekiærlighed, gienfødt i Edmunds Adfærd mod Gloster? Dette er unægteligt Grandskning værdt, og man vilde da maaskee finde, at Shakspeare ved denne Leilighed havde havt

en Plan: Lears to Døttre ere Uhyrer. Kunde Digteren nu ikke troe, at han vilde miste Tiltro ved at skildre Sligt? Man vilde i det Høieste indrømme ham, at det var Træf, hendt maaskee eengang og burde for Menneskelighedens Skyld aldrig troes at skee oftere; men naar han nu i Begivenhedens snevre Kreds opviser Magen, da bliver det ikke længer Træf; det bliver virkeligt, skiøndt sjældent. Og hvad Forandring kan slige Motiver ikke giøre retmæssig, især naar Udførelsen er som Shakspeares?

Ogsaa én smuk Forbedring af Historien, og som bliver smuk just fordi den ikke er stødende mod Historiens Aand er i Corneilles Horatier. De ere Venner og Frænder. Nu bliver der Spænding. At En dræbes, vækker ingen Medlidenhed; men naar to Venner, for Fædrelandets Vels Skyld, skulle møde hinanden som Fjender, da røres vi, og det har Digteren benyttet saare godt, naar den Ene i Afskedsscenen siger: Gaa! Alba har valgt dig, jeg kiender dig ikke mere; og den Anden svarer: Ak! jeg kiender dig alligevel og det er det, der dræber mig. — Dette er naturligt, som alle Exempler, fremsat, for at vise deraf lignende Bearbeidelsers Ægthed; her tages altsaa ikke Hensyn til, at denne Skiønhed ikke kunde have opstaaet, hvis Schlegels nysomtalte Daddel

ikke havde havt Grund; begge Dele fremkom ved Digterens Forandring af Historien, og at den Ene burde hæve den Anden, er intet Spørgsmaal; her siges det som smukt paa dette Sted, hvis Aarsag paa et andet skadede hele Kunstværket.

Et andet Exempel. Snorro fortæller Audens Fremtrædelse for Olaf længe efter Hakons Fald. Det er da vel altsaa en Feil af Oehlenschläger, at han har indlemmet denne Scene i sit Sorgespil? Man høre, hvad Oehlenschläger har svaret Abrahamson, for dennes Recension 1), i en særskilt udkommen Afhandling: 2) "Tragoedien her bestaaer ikke blot i H a k o n s F a l d, men i C h r i s t e n d o m m e n s og H e d e n s k a b e t s Strid. Ligesom nu i Hakon personisiceres det gamle Hedenskab, saaledes representerer Olaf den unge Christendom. De fristende ængstende Tvivl 3), der maa overfalde

---

1) Lærde Efterretninger 1808 No. 4—5.

2) Pag. 86.

3) En saare interessant Paralel hertil findes ligeledes i denne Digters tidligere Værk: Aladdins Lampe, hvor: Spindelvæven og Faarekyllingen i Fængslet; Alferne; Fuglene ved Aladdins og Gulnares Sammenkomst i 5 Act; Nattergalen ved den fromme Kones Liigbegjængelse 2c., ere lutter personisicerede

ethvert ærligt og velmenende Hjerte i et mørkt Øieblik, imedens det overveier en Handling, der vil koste Tusinders Blod, er personificeret i Scenen med Auden og altsaa et vigtigt Motiv i Handlingen i Henseende til dens indvortes Sammenhæng." Her være det tilladt at afbryde Digteren for en kort Tid, for at høre hans Commentator: 1) "Vi tale ikke herom, hvo han (Auden) er, men han skaffer Olaf i et større Lys hos os, da alle de hedenske Ytringer giendrives; herved straaler baade Christendommen og dens Helt i des større Lys. Christendommens Indførelse er Hovedæmnet. Hvor væsentlige og nødvendige blive disse Optrin os da ikke, paa det vi skulle unde Christendommen sin Seier, paa det vi skulde i Olaf kiende den gode Sags Stridsmand, paa det vi, midt i vor varmeste Deeltagelse for Hakon, skulle tilføie om ham, som Sallust om Catilina, at hans Kamp var rosværdig, hvis han havde havt bedre Sag at kæmpe

---

Sindsbeskaffenheder, der røbe en stærk Phantasie og ved deres Naivitet vække saare megen Interesse. Flere Digtere have gaaet i samme Spor: J. L. Heiberg i Psyche og B. S. Ingemann i Reinald Underbarnet.

1) Prof. Rahbek. Hvo er Auden. Minerva 1807 2 B. Pag. 203.

for. Hvor ganske erkiende vi da ikke det, Lessing angiver som Geniets ubedrageligste Særkiende: at digte med Hensigt, i den Seier, Digteren først har ladet Audens Sophismer vinde over Sværmeren Olaf, for siden at lade dem nedslaae med to Ord af den — hos Digteren — evangeliske Thangbrand, der oplyser begge Lærdommes Værd af deres Frugter." I Episoden være ordnet i Historien, hvor den vil, Digteren benytter den med Genie og han har Ret til at vise os Olafs personificerede Engstlighed ved at nedbryde et Værk, der har staaet saalænge ved Magt i Nord, der maaskee er meest passende for Nordens Beskaffenhed, men især da han maa tilstaae sig selv, at

Ei blot af Fromhed glæder sig hans Hierte,
Kronen blænder ham ogsaa og han maa

spørge sin Thangbrand, om det er syndigt at følge Begge. Men nu paa Scenen, bør han der fremstaae? der vil man jo dog vide, hvem han er. Mange Giendinger ere ogsaa fremsatte i Prof. Rahbeks nysomtalte Afhandling; i al Fald kunde man med ham giøre Forskiel paa Digterværket og Dramet, hvis vi ikke havde Digterens Forsvar for, at den 1) ogsaa som blot udvortes er af Vigtig-

1) Afhandlingen Pag. 89.

hed. Den præparerer Offerscenen; den giør denne, uagtet sin Græsselighed, høitidelig og nøder os til at høiagte Hakon, midt i hans Vildfarelse. Vi indsee, at den veltalende Odin, der giør sligt et Indtryk paa Olaf, at han maa bede Gud om Bistand i hans Tvivl, aldeles behersker Hakons nordiske Aand. Vi indsee, hvor naturligt denne Tænkemaade maa rodfæste sig i et heroisk nordisk Gemyt, og det indsee vi kun tydeligt ved Audens Taler til Olaf. Paa denne Maade bliver den sidste Scene i fjerde Act med al sin Tragiskhed en religiøs Aktus, da den uden det vilde nærme sig til et canibalsk Slagterie. En Scene altsaa, som udtrykker en naturlig Gemytsbevægelse hos den Ene af Stykkets Helte og som bidrager til at giøre den Anden grandios, midt i sin Forblindelse, kan vel ikke antages at staae til Overflod; især naar den enkelt, taget for sig, efter Forfatterens og Fleres Mening er en af de bedste Scener i Stykket."

Unægtelig har han Ret. Men hvorfor har han ladt Hakon dræbe sin Søn? Er denne Tildragelse historisk? Prof. Finn Magnusen fremkommer 1)

1) Bidrag til nordisk Archæologie. Hesperus 2 B. Pag. 178.

med den Sigsning, at det er blot Munkeopdigtelse, for at sætte Hedningerne i des værre Lys, da der Intet staaer derom hos Snorro." — Altsaa en Feil, af Oehlenschläger at optage Sligt? Intet mindre; det giver rigtig Kundskab om Charaktererne baade hos Hakon og Thora og Tiden, hvori det foregik. Des-uden det være sandt eller falskt, et andet Sted af ham selv kan forsvare det: 1) "Er det undertiden ikke det Samme, hvad der før virkelig er skeet, naar der kun nu skeer en Virkning? Sagn ere at ansee som smukt Mus, som giver Stenen sin Skiønhed; sit maleriske Udseende og betager den sin ufrugtbare Nøgenhed." Vor Mistro mod Digteren vilde noksom hævne hans Dristighed, hvis han ikke havde digtet sandfærdigt nok, og har han det, da har han giort sit. Dertil sigter ogsaa Oehlenschläger, naar han videre i sin Afhandling siger 2): "Er Digteren i det Hele taget en dannet Kunstner, da tillader man ham gierne enkelte Friheder, naar disse Friheder kunne bidrage til at udklække enkelte Blomster, der ellers maatte undværes. Deri bestaaer, hvad man i Digtekunsten kalder det Episodiske.

1) Reisen 2 Deel Pag. 235.

2) Pag. 89.

Hvorfor skulde det ikke være en Vært tilladt, som byder sine Giæster et godt Maaltid, efter eget Behag at have en Ret i Beredskab, som man ikke havde ventet; naar han forresten havde forsynet dem efter Ønske! og hvis nu denne Ret er velsmagende og sund, er det da fornuftigt, naar en af Giæsterne, efter at have spiist den, da vilde sige: hvad du bødst lader sig vel fortære, men jeg vilde dog heller ønske, at du Intet havde budt os af det Slags, thi det giør hverken Christen eller Niels ved deres Giæstebud."

Frihed i Behandlingen af sit Stof maa altsaa tilstaaes Digteren af Enhver, der fatter Poesiens Krav og tilstaaer med Rommel: 1) "Genie er en fortrinlig Kraft til at opfinde og fremstille inden for Kunstens Grændser." Men denne sidste Betingelse er saare nødvendig. Mod dette har Sander syndet i sin Niels Ebbesen. Historien fortæller at Danmarks Frihedshævner faldt i et Slag først et Aar efter Geerts Død; det vilde altsaa have været rigtigere at lade ham nyde Frugten af sin Daad; Glæden over Landets Frelse betages næsten sin største Sødhed, ved at den er kiøbt saa dyrt. Kunde Danne-

1) Aristoteles oder über die Kunst ꝛc. Pag. 12.

mark ikke befries uden Ebbesens Død, da er han en Winkelried, der styrter sig i Spydene; men kan han være en Tell, den lykkelige Bueskytte, der rammer sin Mand og gaaer fri selv, hvorfor da smerte os uden Nødvendighed? Men endogsaa dette var ikke nok for at fælde en ufordeelagtig Dom over Tragoedien; naar blot Ebbesens Død var motiveret, naar vi i Sørgespillet saae den nødvendg, saa kunde al Historiens Fortællen ikke røve Digteren sin Ret. Men er det skeet hos Sander? Fierde Act ender med Geerts Fald, og Intet er der meer tilbage for vor Interesse at faae at vide. Vilde man giøre sig skyldig i smaalig Criticaclen, hvis man formodede, hele Feilen er opstaaet, fordi Digteren meente: en Tragoedie i fire Acter? hvilken Uting! — At Historien altsaa ikke er saa hellig, at den jo maa forandres, er seet af det Foregaaende. Det kan ogsaa være indlysende af de, stundom ringe Bevæggrunde, der bringer Digteren til at forandre. Rahbek skildrer sin Anna Colbiørnsen yngre end Historien fortæller, hun var, da hendes Daad udførtes, og siger 1) at det var paa Grund af, at den paa Scenen skulde fremstilles af en ung Elev, skiøndt han misbilliger det

1) Fortale til samlede Skuespil. 1 Deel Side 2.

selv. Men taber Noget derved? Efter mit Skiønne vindes, da Heltinden virkelig, som ung, henriver mere, end som gammel; da hos denne Fornuften kunde opveie, hvad ædel, fyrig Patriotisme virker hos hiin. Den Gamle vover heller ikke saameget som den Unge; Livet er hende ikke saa kiært; Altsætter da hendes Daad i et fortrinligere Lys og for at naae dette, skulde man ikke overskride trange Grændser?

A W. Schlegel anmærker 1), at Grækerne ikke gierne toge Æmnerne til deres Tragoedier af Historien (men af Heltetiden), fordi den laae dem for nær; han nævner kun to Undtagelser: Milets Indtagelse af Phrynichus og Æschyls Perserne; men Phrynichus blev idømt en Mulct, fordi han fremstillede en Ulykke, som kunde været forebygget, og de fleste Forandringer i de Gamles Dramer, ere da udrundne af den Grund, ikke at saare Folket, for hvilket de skrev. Saaledes forandrer Euripides i sin Helena. For at skaane Lacedæmonierne, lader han Paris ikke have bortført Helena selv, men et Gespenst, en hende liig luftig Skikkelse 2). Udfaldet

1) Vorlesungen 1 Theil Pag. 118.
2) Eschenburgs dramatische Bibliothek Pag. 405.

i Æschyls Furier strider mod den moralske Følelse, da Oedipus bliver frikiendt; men Digteren vilde vise Athenienserne deres menneskekiærlige Lovgivning 1). Hvilket tør troes, da de bleve til, da en vis Ephialtes, formodentlig paa Perciles's Foranstaltning, vilde svække Areopagus 2). Men dette var altsammen Bevæggrunde, der maae falde for Kunstens Domstol.

Hvad Lessing siger i Laocoon, at Digteren er mere tilladt end Maler og Billedhugger, kan blot giælde fortællende Digtere; thi Dramatikeren er egentlig baade Maler og Billedhugger. Homer kan lade sine Personer i Vrede trække hinanden i Haaret; vor Phantasie forestiller sig det, men kan læmpe det, som den vil; provede Tragikeren det Samme, han vilde vist forfeile sin Hensigt. Hvor ofte tales ikke om, at Folk i Fortvivlelse rive Haaret af Hovedet? Det lader sig høre og læse og giør virkelig Indtryk, men om vi saae det, mon det da havde samme Virkning? Evalds Baldur snubler og falder i Hothers Spyd. Det lader sig saare vel tænke, men

1) A. W. Schlegels Vorlesungen 1 Theil Pag. 182.
2) Magazin der Critik, 3 Th. 2 B. P. 8 nach le Beaus memoires.

har det nogensinde behaget paa Skuepladsen, vil sige blevet naturligt? Prof. Rahbek paastaaer Nei. Men Hother maa være et uskyldigt Redskab i Skiæbnens Haand og Baldur maa døe; det giorde, at Digteren var uheldig. — Alt dette er anført for at vise at der kan gives Tilfælde, hvor Scenens Krav fordrer Lydighed, der maa være Digteren langt helligere end Historien.

Hvor man har flere Sagn, staaer det naturligviis til Digteren at vælge; saaledes have de Gamle ogsaa giort det. Euripides lader i Iphigenia i Aulis Hovedpersonen frelses, da en Hind offres for hende, og hun hæves til Olympen. Det var et Sagn og overeensstemmende med hans Plan, da han vilde vise Dydens Frelse og Belønning: Iphigenia vilde opoffre sig, for ved sin Død at skaffe Grækerne, der ved Vindstille vare opholdte, en lykkelig Hiemfart. — I Iphigenia i Tauris lader han hende, efter et andet Sagn, være forflyttet til denne Halvø, for der at tilhøre Gudinden Diana; her bliver hun Orests Frelserinde. Dette anvendt paa Historien. Prof. Rahbek sagde paa sine Collegier: at Digteren ikke burde følge den historiske Sandhed, uden forsaavidt som det stemte med hans Plan; at følge Fama var misligt, da det, fra forskiellige Kanter, havde

forskielligt Udseende. (Men har da ikke begge Parter lige Ret? eller hvo vil idetmindste afgiore? Digtekunsten holder intet Forhør. Skionhed vinder altid Prisen der). Herom anførte han Christian den Anden, skildret af Kelgreen (i Gustav Vasa), Samsøe og Riegels, og følgende Anecdote: da Frederik den 5te var valgt til Kronprinds i Sverrig, var der en Adelsmand, der holdt en Tale imod, og endte pathetisk, at de skulde dog mindes, hvormange Galger Christian den Anden havde opreist. Hvorpaa en Bonde reiste sig og spurgte: hvormange Bønderkroppe Herren havde hørt der var hængt i dem? — Denne Anecdote være sand eller ei, Digteren torde alligevel have benyttet dette Træk af Bonden; thi det har Sandsynligheden for sig; det troer dog Enhver, at Christian kun var Adelens Fiende.

Endnu høre vi, hvad denne Kunstdommer siger 1): "Lad Voltaire og Ståhlin og hvem man ellers vil anføre, have givet os et langt mindre fordeelagtigt Skilderie af Peter den Store og hans Gemalinde; Tilskueren vil holde sig til det indtagende Billede, Chatinkas Fremstillerinde giver af hende 2).

---

1) Minerva 1797.

2) See mere herom: Danske Tilskuer 1794, 1 B. No. 26, P. 201, hvor en Loicus Fritter saare naivt

Lad svenske Patrioter og danske Aristokrater skildre Christian den Anden som en Tyran, Samsøes Læsere ville hellere troe ham, hvordan Dyvekes elskede Christiern var; og forgiæves vil holstenske Skribentere giøre Niels Ebbesen til en Røver og Skiemand; endog dem, der aldrig har læst Holberg og Hvidtfeldt, Suhm eller Wandal, vil, naar han har seet Stykket, gaae over til Sander og Schwartz." Heraf sees da, hvad Overtalelses-Magt Digteren har, selv hvor han har saameget imod sig.

Det bliver altsaa en Sandhed: "Afvigelsen fra Tingenes Virkelighed, der i Videnskaberne vilde være saa lastværdige og utaalelige for disses egentlige Maal, bidrage i Kunsterne til større Fuldkommenheder." Hvilket Eschenburg siger 1) i Anledning af Gerards Paastand, at Shakspeares fleste Fabler vare enten fortalte af ham selv eller Andre, og at han ofte afveeg fra Sandheden.

Dr. Johnsen siger: "Maalet for enhver Skriveart er, at undervise, Maalet for Poesien med Vel-

---

giennemgaaer dette Stykke af Kratter, og har ved Opførelsen moret sig kosteligt, skiøndt han seer; "den historiske Sandhed hvert Øieblik faaer et Ørefigen."

2) Ueber Shakspeare Pag. 95.

behag at undervise." Men det er forskielligt fra, med Sandhed at undervise.

Men med den Frihed, som Digteren har, kan han let gaae for vidt; nogle Exempler have vi hørt, der vare slete uden Overlæg og Nødvendighed; selv stridige Afvigelser, eller hvad man kalder Anachronismer kunne forsvares, naar de bidrage til et Formaal, der ellers ikke var naaet. A. W. Schlegel taler saaledes om Shakspeare 1), hvor han forsvarer ham mod dem, der tillægge ham Raahed og Uvidenhed: "Han vidste sikkert, at der i Ardennerskoven ikke gaves vilde Løver eller Slanger fra de hede Zoner, ligesaalidet som arkadiske Hyrdinder; men han hensatte Begge didhen, fordi hans Maleriers Udkast og Betydning fordrede det saaledes. Heri holdt han de største Friheder for tilladte. Han havde ikke at giøre med en smaalig criticaclende Tidsalder, som vor er, hvor man i Poesien altid søger noget Andet, end Poesie; hans Tilskuere gik i Theatret, ikke for at lære den sande Chronologie, Geographie og Naturhistorie, men for at beskue en livlig Fremstilling. Jeg paatager mig at bevise, at Shakspeares Anachronismer som oftest ere anbragte med Villie og vel

1) Vorlesungen 2 Deels 2 Afsnit.

overlagte. Det var ham afte om at giøre, at rykke det Fremstille hen i Nærheden fra Tidernes Baggrund. Saaledes hersker i Hamlet, skiøndt erkiendt at være hentet fra en gammel nordisk Fortælling, en modern Selskabeligheds Tone og Costume fra den nyeste Tid. Uden disse Omgivelser havde det været utilgiveligt, at giøre Hamlet til en philosophisk Grubler, hvorpaa dog det Heles Aand beroer. Derfor beretter han ogsaa hans Opdragelse paa et Universitet, endskiøndt der paa den historiske Hamlets Tid endnu ingen Universiteter gaves. Han lader ham studere i Wittenberg og intet Valg kunde være mere passende. Navnet var meget populært: ved Sagnet om Dr. Faust var Navnet Wittenberg bekiendt paa en underfuld Maade; især var det berømt i det protestantiske Engelland, fordi Luther kort tilforn havde lært og skrevet der og Navnet maatte strax vække Begrebet om fri Aandskraft." Skiøndt Shakspeare har krænket Sandheden, har han ikke krænket os; hans Værk er sandt i sig selv og det er os nok.

Det Samme anfører Oehlenschläger foran Røverborgen til Grund, hvorfor han har talt om Zigeunere, skiøndt Alt foregaaer i Ludvig den Helliges Tid, naar han siger: "Det er Digteren om at giøre kort og klart og med enkelte Træk at vække levende

Forestillinger." Ligeledes i Fortalen til poetiske Skrifter første Deel om Aladdin, at de østerlandske Personer ere tillagde siællandske Sæder. Han holdt sig til, hvad Lessing siger: "Aristoteles har forlænge siden afgiort, hvorvidt den tragiske Digter har at bekymre sig om den historiske Sandhed, ikke videre end at den ligner en velindrettet Fabel, hvormed han kan forbinde sine Hensigter." Selv i hans Afvigelser skal altsaa være Sandhed, og ikke, som ligeledes Lessing siger om Marmontels Soliman den Anden: "Denne maatte for min Skyld gierne have været en ganske anden Soliman, og hans Roxelane en ganske anden Roxelane, end Historien lærer, naar jeg blot havde fundet, at de, skiøndt de ikke ere fra denne Verden, dog kunde høre til en anden; til en anden Verden, hvis Tilfældigheder vel ere forbundne i en anden Orden, men dog ligesaa nøie forbundne som i denne; til en anden Verden, hvori Aarsag og Virkning vil følge i en anden Række, men som dog sigte til den selvsamme Virkning af det Gode."

"Thi efter det Begreb, vi have at giøre os om Geniet, ere vi berettigede til at forlange Overeensstemst og Hensigt i alle de Charakterer, som Digteren uddanner eller skaber sig, naar han forlanger af os,

at blive anseet for et Genie. Intet maa være modstridende i Charaktererne; de maae forblive altid eens og sig selv lige; de maae yttre sig snart stærkere, snart svagere, efter som Omstændighederne virke paa dem, men ingen af disse Omstændigheder kunne være mægtige nok til at forandre dem fra sort til hvidt. En Tyrk og Despot maa, selv naar han er forlibt, altid være Tyrk og Despot."

Historien er altsaa kun Tønderet, der tænder Poesiens Lue. En Phidias begeistres af enkelte Linier i Homer, og skaber sin Jupiter. Historien fortæller, Tragoedien fremstiller Handling: Historien danner Omrids, Poesien udfylder dem. Er det nu en Feil, at runde dem bedre? Er Achilles ikke den samme, skiøndt jeg lader hans Arme svulme mere paa mit Malerie, end maaskee Naturen i Virkeligheden havde giort? — Resultatet af Alt bliver altsaa, at Digteren har Lov at forandre Æmnet, naar han forandrer til en vis Hensigt. Og nu til Slutning, før vi gaae over, til hvad han skylder Charaktererne, skiøndt begge ikke ganske nøiagtigt kunne adskilles, være det tilladt at anføre Noget af den geniale Jean Paul (dette Wunderbaum, med Oehlenschläger), hvori der siges baade Digterens Farer

og hans Fortienester af at omskabe: 1) En bekiendt historisk Charakteer f. Ex. Socrates, Cæsar, indtræder, naar Digteren kalder ham, som en Fyrste, og forudsætter sit Cognito; et Navn er her en Mængde Situationer. Her skaber alt et Menneske Begeistring og Forventning, som aldrig Digtestillinger først kunde skabe dem, eller maatte; thi ingen Digter maa indsmelte Charaktererne Præg og Hoved, og danne en anden af Guld; en Aand kan kun den selv forandre, og vor Aand oprøres ved Vilkaarlighed øvet mod en Fremmed. Naar Schiller dog ombøiede nogle gamle Aander, saa havde han enten Undskyldning og Haab om fremmed historisk Ubekiendtskab, eller — Uret. Hvortil da historiske Navne, naar Charaktererne maae omstøbes som Historien, og der altsaa intet Andet historisk blev tilbage, end en vilkaarlig Liighed? Jeg siger endnu, Sandsynlighed laane Digteren af — Sandhed. Virkelighed er Troens Despot og ubedragelige Pave. Veed vi engang, dette Underværk er skeet, saa vil denne Aabenbarelse spare Digteren, der vil hæve den historiske Usandsynlighed til poetisk Sandsynlighed, den halve Møie med at motivere — ja han selv vil, i Medfør

1) Vorschule der Ästhetik. 2 Theil Pag. 500.

af Sandheden, tiltro os mere, og gribe kiækkere i os. Forventning er mere poetisk og kraftig, end Overraskelse; men hiin boer i den historiske, denne i den poetiske Fabel. — Og hvorfor vælger overalt Digteren en Historie, der dog, saafremt han vælger den, endnu altid paa en eller anden Maade indskrænker ham og tilmed endnu stiller ham blot for Sammenligning? Kan han angive Nogen, der ikke erkiender Virkelighedens Kræfter? — Saasnart der engang gives en Forskiæl mellem at drømme og leve, til Fordeel for det Sidste, saa maa det ogsaa komme Digteren til Gode, der sammenknytter Begge. Derfor have da ogsaa alle Digtere, fra Homer til den lystige Boccaz opfanget Historiens Skikkelser i deres dunkle Kammere, i deres Forstørrelses- eller Formindskelses-Speile; — endog Sophocles-Shakspeare har giort det. Dog denne store, til Verdens speil skabte Aand, hvis levende Skikkelser overvælde os, før vi siden kunne lære at kiende de historiske Urstof eller Ahner hos Eschenburg og andre Novellister, kan ikke sammenlignes; som et cylindrisk Huulspeil stiller han sine regnbuefarvede Skikkelser uden for sig i Luften under fremmed Liv, idet det historiske Urbillede forsvinder for os; da derimod de flade og glatte Speile vise kun et Billede i sig, og

paa samme Tid seer man uden for dem Tingen! Novellen, Historien tydelig staae."

Og nu til Charaktererne.

(Slutningen følger.)

En Kongedatters Hændelser,

fortalte af hende selv.

(Fortsat).

Dette Tab smertede mig meget, og nye Sorger vare mig forbeholdte. — Min Yndling var siden nogen Tid forekommen mig grublende, han viiste mindre Fortroelighed i vore Samtaler, han var vredladende, og syntes fornærmet, jeg bad ham derfor at aabne sit Hjerte for mig, og i hans halvfortroelige Samtale lod han Ord falde, hvoraf jeg maatte formode, at han var skinsyg paa nogle af dem, som viste mig meest Hengivenhed, og med hvem jeg stod i Brevvexling. "Disse Herrer behandler Dem paa "en Maade, som ikke behager mig, saa tiltalede han "mig, de føre et alt for frit Sprog med Dem; og De,

"De hører paa Dem, og giver dem endog deres Bi-"fald tilkiende. Snart vil de kun see med deres "Dine, og tale igiennem deres Mund; alt dette "mishager mig."

Denne Irettesættelse forbittrede mig vel en Smule, men den opvakte dog hos mig den Glæde, som vort Kiøn altid føler ved at tænde Skinsygens Lue hos en Mand; imidlertid overtalede jeg nogle af mine Venner til at formilde Tonen i deres Skrivter, til at behandle mig offentligen lidt mindre fortroeligen, og til at være noget mere forsigtig i deres Omgang og Opførsel, thi jeg skylder Sandheden at sige, at Nogle blandt Hoben havde vant sig til et Sprog, der maatte støde, og der undertiden var høist upassende. Alle de Breve, som jeg havde modtaget, vare blevne viste til min Yndling; jeg havde ikke dulgt nogen Ting for ham; men da jeg nu ikke vilde opofre ham ganske dem af mine Tilhængere, paa hvem han var fortrydelig, blev han harmfuld og begyndte at fjerne sig fra mig. Han kom som sædvanligen daglig til min Fader, men uden længere at aflægge noget Besøg hos mig; ja han lod sig endogsaa see hos mine Fiender. Disse, der i Hiertet hadede ham, hildede ham snart i deres Garn; de vidste vel, at min Fader, der elskede ham, havde indviet ham i

alle sine Hemmeligheder, de modtog ham derfor med en forstilt Venlighed og Forekommenhed, der besnærede hans rene Siæl. Dog var hans Hierte for ædelt til at lade sig lede til aabenbar Utaknemmelighed; man vilde overtale ham til at styrte mig, men man kunde blot bevæge ham til at saare mig i mine Venners Person.

Af Omsorg for mig havde disse stiftet et Selskab*), i hvis Møder alle de Skrivter, som vedkom mig, bleve igiennemgaaede; det havde desuden til Formaal at luttre Frieheds-Luften, i hvilken jeg blot kunde leve, at bestemme de høimodige Hyldninger, som man vilde skiænke mig, og at hjælpe og trøste mine ulykkelige Venner, naar de, drevne af Iver i min Tjeneste til Forvovenhed, maatte bøde for deres Vildfarelser eller Dristighed. Dette Selskab stødte min Vens speidende Blikke, eller rettere sagt det foruroligede deres Skinsyge, under hvis Indskydelse han havde ladet sig inddrage; han besluttede derfor dets Undergang, og benyttede sig til dette Øiemeed af en ung Mand, hvem jeg stedse havde udmærket blandt mine talrige Tilhængere**), der havde oft

*) Pressefrihedens Venner.

**) Hertugen af Broglio.

sine Grundsætninger af en herlig Kilde, og det til dette Øieblik havde viist sig værdig til det skiønne Minde og det lysende Exempel, som min fortreffeligste Veninde havde efterladt ham tilligemed sin Datter. Forfængelighedens mørke Dunster stege ham til Hovedet; et Stokfoks i Baggrunden forvildede hans Blikke, han benægtede at have aflagt sit Besøg hos mig, eller at have været optagen i det under min Varetægt stiftede Selskab. Denne besynderlige Fornægtelse har siden kun giort ham liden Ære, og man har erfaret, at den har kostet ham Fortrydelsens hede Taarer; i en stor Sjæl vorder Anger ogsaa en Dyd! —

Det var paa den Tid af Aaret, da jeg giver mine routes, de holdes i Middagsstunden, og de meest udmærkede Personer fra alle Rigets Provindser ere sædvanligen indbudne til dem. Underhandlingerne der bevæge sig i Frihedens Sphære, men jeg taaler aldrig, at man taler om min Fader uden med den dybe Ærefrygt, den jeg selv har for hans dyrebare Person; for mig selv er jeg mindre omfølende, thi jeg tillader, at man, hvad mig angaaer, bruger en ubegrænset Aabenhiertighed, og — jeg er dem ikke mindre gunstig, der sige mig Bitterheder, end dem, der ville forbinde mig ved at rose mig. I disse Cirkler findes altid et vist Antal Mennesker,

der uden at mæle et Ord sidde ligefor Caminen, og kun nu og da, uden at vide hvorfor, instinctmæssigen giøre en Bevægelse; de leve i en idel Frygt for at miste deres Pladse, som dog ikke ere Æerespladse, men dem de finde meget magelige; thi de kunne roeligen varme sig, og bekymre sig ikke om, hvad der bliver sagt til Høire eller Venstre, ja ei engang hvad der kommer fra Canapeen. Deres Dine ere rettede efter Uhrets Viser, og naar denne staaer paa Spisetimen, udstøde de instinctmæssigen et vildt Skrig, reise de sig i Uorden og løbe til Bords; sandt nok ikke hos mig, thi jeg er nøisom og tarvelig, og enhver Udsvævelse, der ikke anstaaer sig for mig, vilde nedbryde min Sundhed; men mine Hovmestere holde herlige Kokke, og de veed nok, hvortil det er godt.

Een af Rigets fornemste Stæder, hvor Tvebragt Dens Moderengel havde raset, bad mig om Tilladelse at turde indføre i mine Forsamlinger en Gubbe *), hvis henrundne Ungdom havde erhvervet sig en sørgelig Navnkundighed. Strængt taget stod det ikke i min Magt at afvise ham, men der er en Slags Undseelse, som taus burde afholde visse Folk fra at vise sig i visse Huse. Jeg bekymrer vel en an-

*) Den ærværdige Gregoire.

stændig Frihed hos mig, men jeg fordømmer dens Misbrug. Jeg dadlede mine Venner for den begangne Ubetænksomhed, da een af dem i et Brev gjorde mig opmærksom paa, at mine ivrigste Modstandere hemmeligen havde dreven paa denne forvovne Fremstillelse, da de derved havde haabet, at kaste Tvedragtens Æble ind i mit Huus. Mens man paa den ene Side raabte paa, at jeg maatte nægte ham, som uværdig, Adgang hos mig, og jeg paa den anden Side vel vidste, hvor ondt det vilde giøre min Fader at see ham, hialp han mig selv ud af min Forlegenhed ved frivilligen at blive borte, hvilket mine sande Venner billigede.

Men hvo skulde have troet det? min Yndling, hvem det fortrod, at han ikke havde kunnet forekomme dette for min Familie fornærmende Optrin, vilde paa mig henkaste al dets Skyld: han sagde mig reent ud, at det var efter mit Raad, at dette fiendske Valg havde fundet Sted, at jeg vilde være mere enevoldsherskende end Kongen, min Fader, og at min Opførsel maatte forvolde en besynderlig Uroelighed overalt i Riget. Jeg forsikkrede ham høitideligen om min Uskyldighed, jeg bad ham ikke at dømme efter et Valg, som et strafværdigt Haab eller snarere en ildesindet Fortvivlelse havde ledet. Min Yndling

var død for mine Bønner, han lod mig offentligen irettesætte af min Fader, og Skinsyg paa eller forfærdet over de Mennesker, som mødte ved mine routes, tragtede han fra nu af kun efter at sammensætte disse af Folk, der stemmede bedre til hans Hensigter, og der var mere bøielige efter hans Villie. Som hans Ligegyldighed for mig tiltog, sluttede han sig nærmere til mine Fiender; her saae, her hørte han intet uden Forfængelighed, og min Befrier blev Hofmand. En Aften, da han kom tilbage fra et af hine store Selskaber, hvor Hovmodens Dunster farligen beruse Hjernen, brød han vild ind til mig; han var i Hofdragt og forekom mig mindre elskværdig. — Mit Hjerte var saa svagt, at enhver Bebreidelse døde paa mine Læber — ja snart vaagnede igien hele min gamle Kiærlighed, og jeg troede, at give ham nye Beviser herpaa, i det jeg stillede de Farer frem for ham, hvilke lurede paa ham, i det jeg viste ham, hvor lidet meente de Kiærtegn vare, som man nu overøste ham med, og i det jeg lod ham see ned i den Afgrund, som han for silde vilde angre, at have styrtet sig i. Men min Røst fandt ikke længere Veien til hans Hjerte, han hørte neppe paa mig, og smilte fornem stolt. I billig Harme over denne Ligegyldighed krævede jeg ham til Regnskab for

hans Utaknemmelighed, men istæbet for at svare mig turde han i bittre Udtryk bebreide mig visse Forbindelser, spottede han over mit foregivne Kydskheds Løvte, og vovede, enten i Raserie eller fordi han troede sig forpligtet til at opfylde et hemmeligt Løvte og at opoffre min Ære til mine Fjenders uforsonlige Had, at lægge en forvoven Haand paa mig, og at ville vælte Lucretias Vanære over mig. "Erindre dig Tarquins Landsflygtighed" tilmeldte jeg ham — han flygtede og jeg segnede under min Smerte og Bestyrtelse. —

Jeg vilde have fortiet dette skiændige Optrin, men Rygtet begyndte snart at ymte noget derom, der vandt Troeværdighed, naar man kastede et Øie paa min af Sorg hensvindende Ungdomsfylde. Fra nu af maatte Enhver, der var bleven mig troe, rive sig løs fra min fordums Befrier, og man bebreidede ham hans mod mig viiste Utaknemmelighed i saa haanende Udtryk, at hans Kiærlighed forvandledes til Had. Ak! han havde engang elsket mig saa høit. Han kunde ikke udholde mit blotte Syn, ikke taale at høre min Røst, mine Breve opirrede ham. Den Grusomme! hans Had gik saa vidt, at han gjorde et Forslag om at smedde mig i Lænker. Den frygtelige Ære, at udføre dette, har han overladt til An-

dre. Og trods alt dette føler jeg dog, at jeg endnu elsker ham, og er det mig en Trøst at vide, at den Dag, han gjorde hiint skrækkelige Forslag, var han ude af sig selv af Sorg over en alt for ulykkesvanger Tildragelse, og at han ligesom af en blind Skiæbne med Magt blev dragen mod det Alter, ved hvis Fod han selv skulde falde som Offer.

Hans Ungdom blev ført bag Lyset af Hoflivets gamle Uhyre. Sorgen, der klagende gik over Landet, afbrødes af en Stemme, der kom fra hans nye Bundsforvandtes Række; han beskyldtes for hiin gyselige Misgierning, og et afskyeligt Echo gientog denne nederdrægtige Beskyldning. Med retfærdig Harme reiste han sig mod Angriberne, men han stod allerede under hin skiulte Magts Indflydelse, der styrtede ham fra hans Hæders lyse Sæde. Han maatte rive sig ud af min Faders Arm, sendte mig sit Afskeedskort uden at turde see mig og flygtede under en Hofmaske til den Strandbred, hvor jeg først saae Lyset. Der maae min Moders Nærværelse være ham til Uleilighed, ham, som vilde skiænde hendes Datter, og som kunde have giort hende saa lykkelig.

Men saa svagt er Qvindehjertet, at jeg trods den Ulykke, han vilde berede mig, ikke kunde see ham reise, uden at fælde bittre Taarer; saalænge

han dog var nærværende, haabede jeg altid at kunne seire over hans Ustadighed, at kunne føre ham tilbage i mine Arme, og hos ham at kunne gienfinde mine lykkelige Dage; nu da han var borte, ahnede det mig, at jeg skulde vorde end ulykkeligere. Man har sagt mig, at han vilde give mig det sidste Beviis paa sin Omhed, ved at sørge for Valget af de Hovmestere, til hvem man nu vilde betroe min Skiæbne. Men bedrog ham ikke ogsaa i dette Valg den Siælsstorhed, der ikke lader Dyden ahne noget falsk eller bedrageriskt? Tør man fornuftigen bygge noget Haab paa Ærgiærrighedens Flyvesand? Han troede maaskee, at efterat han med dristig Haand havde greben Sandhedens Fakkel, for at oplyse det gyselige Mulm i hvilket Retfærdighedens Glavind havde raset.... han troede, at efter tredsindstyve velanvendte Aar... han troede, at den menneskelige Svaghed ogsaa har sine Grændser, men at det sande Venskab ingen kiender.... og Gud veed, hvad han dengang alt troede, som han nu sikkert ikke længere sætter Liid til! Jeg deelte ikke denne Tillid med ham, jeg erkiendte iblandt dem, til hvem man overgav mig, Mangen, der ogsaa slavisk havde tient eller nedrigen hyldet min Faders uforsonlige Fiende, jeg indsaae, at disse Mennesker havde meget at udsone, og jeg

frygtede mere for dens Anger end for mine Mod-standeres aabne Forfølgelse. Ak! min Frygt var kun alt for vel grundet. De handlede skrækkeligen med den beklagelsesværdige Arvelod, som min gamle Yndling i mig havde efterladt dem. Man sluttede mig inde, langt fra Alles Øine i et Taarn, hvor ti guldbræmmede Bevogtere skulde passe paa mig; man berøvede mig Alt, hvad der skiænker almindelige Fanger nogen Trøst: Papir, Pen, Blæk og Bøger bleve nægtede mig; mine Venner turde hverken see eller tale med mig; jeg maatte med Sorg erfare, at mit blotte Navn gav Anledning til Borgertvist, at Nogle med al Magt vilde skille mig for evig fra min Fader, og at Andre, som ønskede vor stedsevarende Forening, bleve offentligen mishandlede trods den Værdighed, de beklædte; deres Venner kom dem til Undsætning, og jeg hørte mit Navn gientaget af tusind Munde. Jeg hørte Hestetrampen, et Geværskud... forbi mit Fængsels Gitter saae jeg drage en Liigfærd, som en talrig dybtsørgende Ungdom ledsagede, men berøvet ethvert Samqvem med alle udenfor mine skiulte Mure, vidste jeg ikke, hvad dette sørgelige Optrin skulde betyde, og følte mig i min Uvidenhed derom kun des ulykkeligere.

En Dag, da jeg i dybe Tanker stirrede igiennem mit lave Vindues Gitter blev jeg opmærksom paa en aldrende Mand, der kastede et Papiir hen ved Foden af mit Taarn. Jeg troede strax at kunne gienkiende ham paa hans violette Strømper, og da jeg, ved Hielp af et langt Baand, var kommen i Besiddelse af Papiret, opdagede jeg ved Skriften, at det virkeligen var den Abbé, der allerede ofte havde tilskrevet mig hellige Breve. Da han ansaae mig for mere farlig syg, end jeg i Virkelighed var det, bad han mig om en Sammenkomst endnu samme Nat, for at han kunde bringe mig Religionens salige Trøst. Jeg yndede ham af Hiertet, og var begiærlig efter at tale med ham; Hændelsen tiente mig ypperligen hertil. — Den Vægter, hvis Tour det var at passe paa mig, havde i fordums Tid havt nogen Godhed for mig, og havde altid som en hengiven Ven af min Yndling behandlet sin Fange mindre strængt. Da han iøvrigt hang efter at nyde Livet, tilbragde han ogsaa den Aften hos en elskværdig Enke, hvem han helligede alle de Øieblikke, som et travelt Livs mangehaande Forretninger levnede ham, og lod mig ene. Jeg benyttede mig af hans Fraværelse, for at modtage Abbeen, som fandt mig meget forandret, "men med en Legemsbygning, som De-

ted, sagde han til mig, er det altid Haab og Redning." Hans Tale blev fyrigere end almindeligen, og han tilføiede: "Hvad er det Rigtige, at gribe "til? mit Hoved og Hjerte ere vankelmodige! Bor- "gerblodet er rundet, og kan nu den skrækkelige Of- "fring standses? De maae bort disse vantrevne, "falske, hadefulde Mennesker, der skjule Thronen "for vore Blikke! der maae foregaae en aldeles For- "andring i Valget af de Mænd, til hvem De er an- "betroet; de maae uophøldeligen for bestandigen af- "skediges disse Kortsynede, der have ført os til Af- "grundens Rand med en Forblindelse, man ikke havde "troet Menneskeheden istand til!" Han talte med en Ild og en Kraft, at min Vogter, der var kommen tilbage, hørte og overrumplede os i det Øieblik, da min Ven vilde anbetroe mig et Skrivt, hvori han forklarede mig de Hændelser, der nyeligen i min Eensomhed havde forøget min Uroelighed, og min Smerte. Snart rygtedes denne hemmelige Sammenkomst, som mine Fiender vilde give et mistænkeligt Anstrøg; Prælatens bekiendte Galanterie gik deres Ondskab til Haande, men denne Tildragelse skulde ikke blot tjene til bidende Spot; man sammenkaldte Rigets Storinquisitorer, som med deres opfinderiske

Nand fandt i dette Skrivt tusinde Angreb, der sikkert aldrig vare runbne dets Forfatter i Tankerne; til hans Lykke fandt han iblandt sine Dommere Venner, hvis Hjerte blev sig troe, og hos hvem Sandhedens Stemme seirede.

Med Glæde hørte jeg Efterretningen om hans Seier, men denne Trøst var kun et Frydsglimt i min Kummers lange Nat. Jeg var i min tunge Eensomhed saa moed i Sinde; ængstet af saa mangehaande Rygter; dog fik jeg som Medlem af Familien fra to nærgrændsende Riger Meddelelsesskrivelser om tvende Paarørendes Fødsel, der satte deres Fædre i Forlegenhed, da disse ikke saa snart havde beregnet den; og i et Postscriptum blev det mig berettet, at de vare blevne anerkiendte som ægtefødte, og at Folket med Jubel havde bivaanet deres hellige Daabspagt. Men jeg har siden erfaret, at disse to Prindsfedser, der fødtes til Verden midt i Leiren, kunne give Anledning til stor Uenighed, og at de andre Prindser ville qvæle dem i deres Vugge, førend de blive store, og kunne faae i Sinde ogsaa at besøge deres Stater; ja man har endog forsikkret mig, at deres høie Paarørende ville komme sammen i en fremmed Stad, for der at beraadslaae om, de skulle ansees for ægtefødte, og vorde optagne i Familiens

Sliød. O at disse Nyfødte maatte vorde befriede for min tunge Skiæbne, og uafbrudt giøre deres Fædres og alle deres Undersaatteres Lykke!

Min evige Tvang, mine Venners Forfølgelse, den Taushed, hvortil jeg var fordømt, og som bliver en Qval for vort Kiøn; Alt nedbøiede mig, og undergrov mit Livsprincip; jeg bleb ogsaa farligen syg. En Nat i et frygteligt Uveir, da Nordvinden peeb sin Sørgesang uden for mit Fængsels Gitter, og min Slummers korte Lise var bleven afbrudt af tusinde mørke Drømme, saae jeg en Genius træde hen for mit Leie. Som Høstnattens nyfaldne Sneeflokker laae hans Skiæg paa det høithvælvede Bryst, hans Jldblik syntes at giennemskue vordende Sekler, han bar paa sine Skuldre Vinger, og i Haanden en Lee; saa tiltalede han mig: "Fat Mod! Unge "Ulykkelige! Veed du ikke at ogsaa din Helgeninde "har kiendt Ulykken? Jeg har snart seet hende seier"kronet og blomstrende, snart vansmægtende, mis"handlet og lænkebunden! Det er hende, der bød "trehundrede Krigere at ansee deres Opofferelse for en "Dyd! det er hende, der indgav en Ædling den "ufattelige Tanke, at frelse hende med sin Søns "Undergang! det er hende, som i Biergkløften sty"rede en Helts og Faders udødelige Piil, det er

"hende, der i den anden Verdenshalvdeel plantede "Seierens Fane! det er hende, som i din egen Faders Stater, saa modigen og frygteligen hævede "sig, for at sønderknuse et fremmed Aag, for at "giøre Ende paa dets Herredom! Det er hende, "som med Sandhedens Fakkel i sin Haand nu udjager Fanatismen af dens gamle skumle Hule! Og "troer du, at hendes Seier i saa mange Aarhundreder, og under saa mange Omvæltninger hverken har "kostet Taarer eller Blod? Hun har havt sine "Bødler, men ogsaa sine Martyrer; omringet af "Qvaler aldrig sig selv fornægtende, sang hun "Seiersfangen i Fængselets Mørke, smilede hun "fredsaligen under Bøddelens Øxe, og sad hun roelig "forskende paa blodbestænkte Ruiner! Og du, du "skulde umandigen sukke over Fornærmelsen over "Ranet af nogle af dine Rettigheder? du skulde be"græde din Friheds øieblikkelige Tab? Nei, nei! "jeg beder dig end een Gang: let Mod! Din op"høiede Fader har ikke skiænket dig Livet for, fra din "Barndom af, at give dig Ulykken til Priis, haab paa hans Godhed, og stoel paa min Magt!" Og med det sidste Ord forsvandt Synet.

Da jeg havde faaet Tid at samle mine forvirrede Sandser, følte jeg ved Tanken om denne Drøm

den blide Roe, som et kiært Haab fremavler; men naar skulde dets Morgenrøde frembryde? Min Tilstand og mine Lidelser bleve uforandrede. Dog det var, som om den Yndest, Folket bar til mig, tog til med mine Ulykker, og Deeltagelsen for mig blev almindelig. Man havde ladet giøre et meget vel truffet Portrait af mig i Bronze, under hvilket de Ord vare indgravede, som min Fader havde sagt om mig efter min første Sygdom ved den Fest, som min utroe Yndling havde givet for mig: "Nei, din Tilstand skal ikke oftere forandres!" I tusindviis bleve Aftryk heraf tagne, og fordeelte blandt alle Klasser; sindrigt anbragte man det snart paa sin Daase, snart paa sin Pibe, for hver Time paa Dagen at have det for Øinene, og ved en af mine Venners Bestræbelser kunde det leveres for en saa billig Priis, at mit Billede snart ogsaa kunde frydе den Fattigste i hans ringe Hytte. Mine Fiender søgde at giøre denne Hyldest latterlig, men deres Anslag forfeilede sit Maal, og deres Had gav mig i Folkets Øine nye Tillokkelser og større Skiønhed. Min Fader, hvem denne hans Barns Tilbedelse maatte fryde, tænkte atter med Velbehag paa mig, jeg fandt i dette eenstemmige Skrig til min Ære, og i denne Kiærlighed til at see mine ækte Træk, Grund

til at formode, at mine Vogtere havde givet ham falske Efterretninger om min Stilling og min Sundhedstilstand. En anden Omstændighed bestyrkede ham i denne hans Formodning.

Trods min Fraværelse havde man, som man pleiede, høitideligen fornyet mit Huusfolk. Da man dertil havde taget en Mængde af de mig fiendske Mennesker, som min Befriers Modstandere længe havde søgt om, og som man ansaae for ufindelige*) blev min Fader overbeviist om Usandheden af de til ham giorte Beretninger. Hans Kiærlighed til mig vaagnede paa ny, og han giorde mig et Besøg. Jeg kastede mig inderligen rørt i hans Arme og udbrød: "O at jeg altid saaledes kunde være hos Dem, saa fattedes intet i min Lykke!" Derpaa skildrede jeg ham min sorgelige Forfatning i dette mit Fangenskab; han kiendte den kun af troløse Efterretninger. Jeg fortalte ham tilsidst min vaagne Drøm, og hvad jeg havde hørt af Engelens trøstende Røst. "O min "Datter! svarede han mig i en alvorlig men dog "huldsalig Tone, mit Faderhierte bløder ved Fortæl"lingen om dine udstandne Lidelser, men du har "Fiender, der ere ligesaa overdrevne i deres Fordom"me, som dine Venner ere uforsigtige i deres Nidkiær"hed! Hine gaae for vidt i deres Kiærlighed til mig, "disse glemme mig undertiden for dig. Trods begge "disse usalige Frugter af den Omveltnings-Aand, "som mine troe Tienere af Hiertet afskye, skal det "Baand, der omslynger vore Navne, aldrig sønder"slides, og skal jeg stræbe under din Varetægt at "bringe Held og Velsignelse over mit Land. Men "lad os ikke overile os; betænk, at Taalmodighed og "Maadehold ere mægtige Kræfter! Drømme aaben"bare os stundom Himmelens Villie, stoel derfor "paa Engelen, der aabenbarede sig for dig i Synet;

*) Introuvables.

"Der ere to Betingelser, af dem vore fælleds Bestræ-
"belser mod Lyksalighedens Maal ere afhængige, og
"disse ere: Tiden og Freden!"

"Min Fader! gientog jeg, deres Ord ere blide
"og trøstrige. Tidens Haand er vis og helbredende,
"men der gives Midler, der virker sikkrere og hastigere
"end Tidens. For fire Aar siden i min første farlige
"Sygdom frelste et saadant mig, og, min Fader,
"dersom man atter vil behandle mig paa den gamle
"Maade, som engang har bragt mig til Gravens
"Bred og nu ufeilbarligen vilde styrte mig ned i
"den, da venter jeg kun mig Frelse atter ved et saa-
"dant Middel." Min Fader trykkede mig fast op til
sit Hierte, og gik.

Rystet ved dette Optrin maa jeg afbryde den Fortælling, som jeg har begyndt; thi en uventet Glæde virker paa mit svage Helbred som en stor Sorg. Saasnart min Tilstand vorder mildere, og jeg igien frit kan bruge alle mine Siælsævner, skal jeg fortsætte "mine Hændelser."

P. M. fra den antipiratiske Forenings Stifter til Europas Monarker.

Paa en Tid, da Europa efter mangeaarig ødelæggende Kamp ved sine høibaarne Beherskeres Viisdom nyder den velgiørende Rolighed, hvorved dets Kræfter og Virksomhed oplives, og har de gladeste Udsigter i Fremtiden, tillader man sig, inderlig igiennemtrængt af hiertelig Taknemmelighed mod de høie Fredsstiftere, endnu et billigt og indstændigt Ønske.

Opfyldelsen af dette Ønske beroer aldeles paa de høie Souverainers Villie, og Befalinger, og vil være ligesaa heldbringende for Europa, og hele den

civiliserede Verden, som velsignende, ærefuld, og glimrende for Europas Monarker, der have givet saamange ubedragelige Beviser paa deres Retsind og faderlige Velvillie mod deres lykkelige Undersaatter.

Ved at lægge dette ærbødige Ønske paa Hierte, vil de opnaae den høieste Spidse af deres udødelige Fortienester af Menneskeheden, ligesom Clio, Sandhedsgudinden, vil bringe disse høie Navne omstraalede med evig glimrende Glorie til de kommende glade og lykkelige Slægter, der med fornyet Tak til den seneste Eftertid ville erindre dem de ædle og ophøiede Ophavsmænd til den almene i Europa herskende Lyksalighed.

Der er, Gud være lovet, oprunden en ny Tid, Staterne ere tilbagevendte til Rolighed, Fredens Oliegrene grønnes over Krigs-Ødelæggelsens Ruiner; kun bliver Europas Handel, der just efter de forgangne lykkelig overstaaede skiæbnesvangre Tider trænger til almeen Fred for at tilbagevinde sin forrige blomstrende Tilstand, forstyrret af en svag men dog meget besværlig Fiende. De saa velgiørende Spirer til alle vor Verdensdeels Nationers sikkert paafølgende Velstand vise dem ogsaa, og vil stedse mere oplive Driften; thi som mange Aarhundreders Historie lærer, var Handelen stedse den vigtigste og givtigste Kilde til Staternes Lykke og Riigdomme, saa vel som til den over Verden sig udbredende Civilisation.

Denne Handel tilintetgiøres næsten ved de troløse, grusomme, Tractater foragtende Barbaresker i Middelhavet.

At styre dette forbærvelige Uvæsen, og gribe de til dette Maal virkende kraftige Forholdsregler er alle Europas Nationers inderlige eenstemmige Ønske.

At dette ikke alene er at udføre af vor Verdensdeels høisindede Souverainer, men ogsaa heldbringende og yderst fordeelagtigt for hver europæisk Stat

i Almindelighed, vil udentvivl fremlyse af følgende i concis Korthed overgivne Fremstilling.

At intet Folk er dybere sunken, og udruger mere Fordærv, end Barbariets nuværende Beboere, er noksom bekiændt. Disse Sørøvere have giort deres forvovne Tog ligetil Islands fierne Kyster, ja ind i Nordsøen; hvor farligt og ødelæggende dette er for Handelen behøver intet Beviis; de ere trodsige og ublu i deres Fordringer, og ligesaa troløse i at opfylde deres Forpligtelser.

Ligesom Algiererne ere en Rædsel for Søfarende og for Italiens Kyster, saaledes er man, trods de uhyre Bekostninger, der ere forbundne med Søfarten paa Middelhavet, og de betydelige aarlige Foræringer fra adskillige Hoffer i Europa, dog ikke sikker for dette Røverpaks fiendtlige Sindelag.

Man spørger: er det muligt at angribe og udrydde Barbareskerne? og hvad Nytte kan for Europa flyde deraf? For vedbørlig at besvare dette Spørgsmaal, ville vi først undersøge:

Hvor store ere Barbareskernes Stridskræfter? dernæst: hvorledes er Landet beskaffent? og Resultatet vil snart vise sig.

A. Den marokkanske Stat har 13—14000 geographiske Qvadratmile og en Befolkning af 5 Millioner. Krigshæren bestaaer af 36000 Mand, hvoraf $\frac{2}{3}$ Deel er ganske godt Cavalleri; Sømagten bestaaer af 15 Fregatter paa 16 til 30 fire og sex Pundiger.

Algier har omtrent efter Middeltal af flere Opgivender 6000 Qvadratmile, og $1\frac{1}{2}$ Million Indbyggere. Krigsmagten til Lands er 24000 Mand, og Sømagten 14—16 Skibe fra 6, til 44 Kanoner.

Tunis har omtrent 3700 Qvadratmile, 1 Mill. Indvaanere, Landmagten bestaaer af 13000 Mand,

og Flaaden *) kun af 8 Galleier og et ringe Antal smaa væbnede Fartoier.

Tripolis er over 4000 Qvadratmile stor, men svagere end Tunis. Indbyggernes Tal er ikke noie bekiændt, men saa meget er vist, at det er meget svagere end den tunesiske Stats.

Pachaens staaende Krigsmagt er ikke over 3000 Mand, men naar Krig skal føres, finde vilkaarlige Udskrivninger Sted, og man regner da paa 12000 Mand; Somagten er i en lige saa sørgelig Tilstand, Antallet paa samtlige væbnede Skibe er 6, hvoraf det mindste fører 6 og det største 16 Kanoner.

B. I Henseende til Beskaffenheden af det af Barbareskerne beboede Land, nemlig Afrikas Nordkyst, stemme alle Beskrivelser overeens, at Jordbunden er af overmaade stor Frugtbarhed, og den productive Krafts Fylde beundringsværd. Korn af ædle Sorter, Handelsplanter, udsøgte Frugter og Druer ere der i Overflod, og dække Markerne i overdaadig Mængde, skiøndt liden eller ingen Flid anvendes af de Indfødte.

Dyr, Plante, og Mineral = Riget leverer de rigeste Skatte; Qvægavlen er betydelig, Kaabber og Jern er der i Overflod, og der findes nogle Spor til Guld og Sølv, men ubenyttede af de vankundige og overtroiske Indbyggere.

Efterat her er anført, hvor store Barbareskernes Stridskræfter ere, og hvorledes Beskaffenheden er af Nordafrikas Kyst, tager man sig den Frihed at berøre, hvorledes Barbareskernes fordærvelige Uvæsen er at hæmme, og hvilke til dette Maal tienlige For-

*) Og denne liden Flaade, bestaaende af 3 Fregatter, 3 Corvetter, og 3 mindre Fartøier er ydermere i Februar af en Orkan aldeles ødelagt i selve Tunis Bugten. K. R.

holdsregler at vælge; fremdeles vises hvilke store Fordele, der af de Forholdsregler, som vare at tage, ville flyde for Europa og for hver europæisk Stat i Særdeleshed.

Adskillige Aarhundrede have til Diensynlighed godtgiort, at hverken Folkeret eller Tractater agtes af Barbareskerne, og at de aldrig have anseet Opfyldelsen af deres Forpligtelser for hellig, men naar deres Rovsyge befaler, angribe Ven og Fiende, borttage Skibene, confiskere Ladningerne, og lade de uskyldige Mennesker vansmægte i det haardeste Slaverie, og deres Stolthed har ved Europæernes Eftergivenhed bestandig faaet ny Næring.

Med Sikkerhed kan man da ikke regne paa Tractater med Barbareskerne, og de mange betydelige aarlige Foræringer fra adskillige europæiske Hoffer ere til anvendte til Unytte. Bestandig at holde en Flaade i Middelhavet for at beskierme Søfarten, er forbundet med megen Vanskelighed og mange Omkostninger, og desuden bliver deres Uvæsen derved ikke forhindret; det vilde jo desuden være en stedsevarende Krig, og denne er i sine Virkninger mere ødelæggende, end eet eneste dristigt med Rasthed og Kraft foretaget Angreb.

Det ene sikkreste og bedste Middel synes derfor at være, at angribe Barbareskerne i deres Land, som Keiser Carl den femte giorde et Tog mod Tunis, og erobrede denne Stad med Omegn.

Naar en til Barbareskernes Stridskræfter svarende Landarmee didsendes paa en betydelig Flaade, er det hoist rimeligt, at de seierrige, i Krigen dannede europæiske Tropper, som fordum Romerne mod Carthago, ville krone sig med nye og friske Laurbær.

Efter de nyeste Beskrivelser af Nordafrica, er det en Kiændsgierning, at Barbareskern s Tropper ingen Duelighed besidde i at bruge Vaaben, ingen Præcision i deres Bevægelser, og at heller ingen Orden og

Mandsflugt hersker i deres Armeer. Størrelsen af Troppemassen og de forskiellige Vaabenarter vil de høie Souverains efter foregaaende Raadslagning bedst og sikkerst bestemme, og de af Europas høie christelige Magter, der ikke finde for godt at give Tropper og Skibe in natura til denne Expedition, ville sikkert være tilbøielige, til dette store og for Verden held-bringende Formaal at bidrage Pengesubsidier, og for igien at erholde tifold Erstatning, vilde de høie Souverains vist finde det passende, at den nordafrikanske Kyst efter Toget skulde deles mellem de høie Magter pro rata, efter Størrelsen af de Stridskræfter og Pengesubsidier ethvert af de høie Hoveder dertil have bidraget; hvilket i Forveien torde bestemmes, for at undgaae al Misforstand.

Ligesom Americas Opdagelse, og Ost- og Vest-Indiens Erobring have havt den meest afgiørende og vigtigste Følger for Europas Handel i Almindelighed, saaledes vil Colonisationen af Africas Nordkyst, dette rige af Naturen velsignede Land, ikke have mindre gavnlig Indflydelse, men vel endnu større og vigtigere med Hensyn til Middelhavets Local hvorved tre fierne Verdensdeles Samfærsel lettes, og denne Fordeel er sandelig ikke at beregne; thi hvor kunde Handelen have et mere passende Marked, end ved Porten til tree uudtømmelig rige Verdener, til hvilke Naturen ikke forgiæves lebede det herligste, havnrigeste, farefrieste Indhav.

Men der opstaaer et Spørgsmaal: er det passende og hensigtsvarende at erklære Barbareskerne Krig?

Naar Barbareskerne plyndre os saavel ved Forbrag, som ved Tvangsmidler, hvad Tilfældet er, er det af Statsgrundsætninger tilladt af alle Kræfter at betrygge os for dette Uvæsen, og engang afkaste dette Slags Aag. Islamismus er Krigens Religion, og

fortiener derfor i den store Verdensstat, hvis Borgere Staterne ere, ligesaalidet Tolerance, som den Religion, der i den politiske Stat forstyrrer Sikkerhed og gode Sæder.

Barbareskerne ere følgelig Menneskehedens Fiender og maae som saadanne giøres uskadelige.

En Krigserklæring synes efter slige Forhold aldeles ikke fornøden, saa meget mindre, da Barbareskerne meeneederst og troløs først have brudt Freden med Europa, og intet Begreb have om Folkeret.

Man maa her have Menneskehedens høiere Interesse i Sigte; en Krigserklæring in forma vilde skiænke Fienden mere Tid at tage Forholdsregler til Forsvar, hvorved Krigen vilde forlænges, og koste mere Tid og Folk.

Endelig tager man sig den Frihed at vise hvilke store Fordele Erobringen vilde yde Europa.

"De europæiske Staters Ære hævnes, og betrygges tilfulde mod Fremtids Fornærmelser.

"Sikkerhed forvisses de Søfarendes og Kiøbmændenes Personer og Eiendomme."

"Vindskibelighed vil rolig og ubekymret kunne vente de vundne Rigdomme i de europæiske Havne."

"Pestsmittens Spire vil ikke mere udbredes paa europæiske Skibe, og disse ikke sinkes ved en dyr Quarantaine."

"Italiens, Siciliens, Sardiniens, og Spaniens Kyster vil ikke mere foruroliges af Barbareskernes Anfald. Disse Landes yndige Bredder ville omsider blive Menneskehedens og Lykkens Boliger, hvortil Naturen bestemte dem, og under Fredens mægtige Ægide, vil Overflod uforstyrret udgyde sit Fyldehorn over dem.

"Handelen vil ved Mangfoldiggiørelse af dens Berøringer, og ved den stærkere Vinding af Producter i de Egne, hvor Christne vil nedlætte sig, samt ved bedre og flittigere Forarbeidning af Landsproducter, Havnenes Forbedring o. s. v. faae nyt Sving.

"Tre Verdensdele vil paa det Sted, hvor de berøres ved den naturligste og letteste Vei omsætte deres Rigdomme indbyrdes.

"De Indfødtes stigende Dannelse, ledet og pleiet af Europæerne, vil virke velgjørende tilbage paa den europæiske Viden, og Historie, classisk Litteratur, Oldtids-Lande- og Folkekyndighed, saavelsom Naturvidenskaberne, faae de vigtigste Beriegelser."

"Der er da ogsaa Udsigt til at lære det indre af Afrika nøiere at kiende, og man tør haabe, at de Christne vil tage virksommere og mere umiddelbar Deel i det indre Africas Handel."

"Det kan heller ikke slaae feil, at store Fordele ville flyde af, naar en christelig og borgerlig Opdragelse i Fremtiden der finder Sted. I det man seer det nyttige, har man Leilighed at blive bedre."

Vilde de høie Monarker til Verdens Lykke beslutte det nordlige Afrikas Erobring og Colonisation, var der Arbeid til et Aarhundrede. Udsigt til lykkelig Virksomhed, og den nære Handelsdrift, der giør Folk og Lande lykkelige, og det østlige Indiens Varer vilde da igien, opad den arabiske Havbugt, tilstrømme det nyoplevede Alexandrien.

Americas Opdagelse har kastet Europa ud af sin naturlige Bane, det tørde være Tid igien at dreie ind i det forladte Spor, som Historiens Fakkel belyser, og de meest ophøiede Mindesmærker betegne.

Denne for Menneskeheden vigtige Sag anbefales i dybeste Ærbødighed Europas høie Souverains.

Hamborg d. 1 Aug. 1820.

Johan Christoph Dittmann.

storhert. meklenborgschwerinsk Gen. Consul i London,

Stifter af den antipiratiske Forening.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Fierde Binds siette Hæfte.

Hvorvidt er den tragiske Digter forpligtet at holde sig til den historiske Sandhed.

(Sluttet).

Hvad skylder Digteren Historiens Characterer.

Kunsten, siger Prof. Jacobs 1), at vække og vedligeholde Interessen, er udentvivl en af de vigtigste

1) Om Æschylos, Nachträge, 2 Th. S. 423.

Gienstande i at bedømme en dramatisk Digter. Uden Tilskuerens Interesse for hans Fremstilling mister denne sit hele Værd, vækker han først Interesse, da komme som troe Følgesvende Frygt og Medlidenhed. Om den sidste siger Lessing 1): Denne Mulighed indfinder sig da og kan voxe til en stor Sandsynlighed, naar Digteren ikke giør Helten værre, end vi sædvanligen ere, naar han fuldkommen lader ham tænke og handle som vi i hans Omstændigheder vilde have tænkt og handlet, eller idetmindste troe vi maatte have tænkt og handlet, kort naar han skildrer dem som Kiød af vort Kiød, Been af vore Been. Af denne Liighed opstaaer den Frygt, at vor Skiæbne let kan vorde hans lige saa liig, som vi selv føle, vi ere ham, og denne Frygt er det, der ligesom bringer Medlidenheden til Modenhed." Derfor siger Lessing om Weißes Richard den tredie, at den modstrider Tragoediens Formaal: at hæve Medlidenhed og Skræk, eller egentligere Frygt! For at vække dette, maa i Tragoedien den Lastefulde ikke være en fuldkommen Niding, og den Dydige ikke en fuldkommen Dydig. Weißes Richard er et afskyeligt Uhyre, og vi kunne altsaa ikke overtale os til at finde ham vor

1) Hamb. Dram. 2 Teil.

Lige. Den opvækker Bæven, men ikke Frygt (man holder ikke af ham, hvilket siden vil vises, trods al hans Ondskab, vel kunde skee, og følger ham altsaa ikke med Urolighed for hans Skiæbne). Lessing anfører af Aristoteles 1): Medlidenhed fordrer En, der uforskyldt lider, og Frygt En af vore Lige; Slyngelen er hverken dette eller hiint, følgelig kan ogsaa hans Skiæbne hverken det Første eller Andet." Og af Moses Mendelsohn: "Medlidenhed er en blandet Følelse, der er sammensat af Kiærlighed for en Gienstand og af Ulyst over dens Ulykke. Men den er forskiællig: vi sørge anderledes med Electra ved sin Broders Urne, thi hun troer Ulykken er skeet, end med Philoctet, hvis Qval er nærværende, eller med den dydige Desdemona, der frygter, da hendes ellers saa kiærlige Othello truer; hvad føle vi der? Vistnok altid Medlidenhed, men medlidende Forbauselse, medlidende Frygt, medlidende Skræk. Bevæggrundene ere forskiællige, men Følelsens Væsen er i alle disse Tilfælde eet. Thi da hver Kiærlighed er forbunden med den Beredvillighed at sætte os i den Elskedes Sted: saa maa vi dele alle Arter af Lidelser med den elskede Person, hvilket man meget udtryksfuldt kalder Medlidenhed. Hvorfor skulde nu ogsaa ikke Frygt,

1) Foersoms Bearbeidelse Pag. 75.

Skræk, Vrede, Skinsyge, Rovbegierlighed, ja endogsaa ikke Misundelse undtagen, kunde opstaae af Medlidenhed. Er den theatralske Skræk ikke Medlidenhed? For hvem skrækkes Tilskuerne, naar Merope drager Dolken mod sin egen Søn? Visselig ikke for sig selv, men for Ægisth, hvis Frelse man saa meget ønsker, og for den bedragne Dronning, der anseer ham for sin Søns Morder."

Men ere da alle Charaktere saadanne, at de kunne interessere? I Historien og i Livet vel ikke altid, men stedse derimod i Kunsten; thi de kunde ikke komme i denne uden de vare eller blive det. Overføe vi den rige Mark, finde vi det hos de store Genier, og kun om dem er Talen. Der er Intet som Kunsten jo kan giøre taalelig ved sine Motiver, men ogsaa kun ved dem. Ingen er saa ond, at jo det Halve bortfalder, naar vi see Drivefiedrene. Mercier siger meget rigtigt 1): De menneskelige Charaktere ere altid af blandet Slags; en Daarskab er aldrig alene, en Last er sædvanlig indvævet i en anden. Hvo der altsaa vilde udhæve een eneste Feil, han vilde male uden at iagttage Skyggernes og Farvernes

---

*) Om Charakteerstykker. See Neue Bibliothek der schönen Wissenschaften. 17 B. Pag. 108.

Fald." Men vi kunne ogsaa paastaae, at intet Menneske er aldeles lastefuldt, at der findes Spor, eller idetmindste Ruiner af en eller anden Dyd hos ham; først derved bliver han vor Lige, og følgelig først da interessant; vi beklage de gode Anlæg ere gaaede til Grunde, og med Medlidenhed kommer Frygten. Det ville vi ogsaa finde, alle store Digtere have iagttaget.

Vi betragte den underfulde tragiske Colos: Macbeth. Prof. Rahbek siger 1): Dersom Shakspeare skulde bringe den Charakteer (Macbeth), hvem han i Stykkets Gang saa godt som for vore Øine vilde tillægge saa græsselige Ugierninger, som Kongemordet, ydermere begaaet saa lumsk paa en god, from Monark, der ikke blot var hans Velgiører, men hans Giæst, som de paa hans Vink Banquo og dennes Søn, Fleance, af blot Avind udsatte Stimænd, og som den barbariske Aflivelse af den aldeles skyldfrie Lady Macduff og hendes uskyldige Børn — til at blive taalt, udholdt indtil Stykkets Ende, dersom han vilde bevare noget menneskeligt hos den, maatte han, som Lessing om de gamle Digtere saa rigtigen siger, skyde Skylden paa Skiæbnen og forvandle

1) Minerva 1803. 2 B. Pag. 280.

disse Forbrydelser til en hævnende Guddoms Befkikkelse, heller end lade os dvæle ved den græsselige Idee, at Mennesket af Naturen var istand til saadan Fordærvelse."

"Fortiener da Digteren — siger han videre — Digternavnet, vil han fremfor alle Ting være betænkt paa, at opfinde en Række af Aarsager og Virkninger, ifølge hvilke hine usandsynlige Forbrydelser ikke vel kunde andet end skee. Utilfreds med blot at grunde deres Mulighed paa den historiske Troværdighed, vil han søge saaledes at anlægge sine Personers Charakteer; søge at lade de Begivenheder, der bringe disse Charakterer i Handling, udvælde saa naturligt En af den Anden; søge saa noie at afmaale Lidenskaberne efter enhvers Charakteer; søge at føre disse Lidenskaber igiennem saa gradvise Skridt, at vi allevegne ikke blive vaer uden den naturligste, den ordentligste Tingenes Gang; at vi ved hvert Skridt, han lader sine Personer giøre, maae bekiende, vi vilde selv, i samme Lidenskabs Grad, ved samme Tingenes Stilling have handlet saa; at Intet derved falder os fremmed, uden at see et Maal umærkelig nærme sig, som vore Forestillinger bæve tilbage for, og hvorved vi endelig finde os, fulde af den inderligste Medynk med dem, som en saa fatal Strøm

bortriver, og fulde af Skræk over den Beviisthed, at ogsaa os kunde en lignende Strøm henrive til at begaae Ting, som vi med koldt Blod troe at være nok saa langt fra os."

Saadan har Shakspeare udarbeidet sin Macbeth. I Begyndelsen gios denne selv for sin Daad, og kun en diævelsk Qvinde formaaede at drive ham; men man see hans Slutningsord i tredie Act 1):

Imorgen — og saa aarle som jeg kan,
Opsøger jeg Troldsøstrene; de skulle
Mig sige meer, thi nu jeg vide maa
Det Værste, selv paa allerværste Viis;
For at naae Maal, hver Drivesier jeg spænder.
Jeg vandret har saavidt i Blod, at skulde
Jeg længer vade ei, var om at vende
Fast saa betænkeligt som vade over.

Her have vi Grunde; Intet kan nu skee, som jo kan undskyldes med hvad før er skeet, og som uden dette vilde være utaaleligt.

Men det bliver ogsaa interessant at see, hvad Digteren har giort af Kronikeskriverens Macbeth,

1) Forelæsninger over Shakspeare og hans Sørgespil Macbeth Pag. 441.

Sander har saare godt udviklet dette 1), hvor han tænker sig Shakspeare første Gang læsende Holingsheds skotske Kronike og forestiller sig ham sige: "Den ærlige Holingsh:d maa gierne fortælle mig, at Macbeth stedse var grusom, vild, haard og hævngiærrig. Sligt et Uhyre fødes ikke. Der skal forunderlige Omstændigheder, en næsten overnaturlig Indflydelse til, for at omskabe et Menneske til en Diævel. Og var det end mueligt, kunde der virkeligen gives et Væsen, som Holingsheds Macbeth, saa kan og bør det dog ikke fremstilles paa Skuepladsen. Slig en unaturlig Hyæne kunde mine Tilskuere umuligt interessere sig for, umuligt sympathisere med. Macbeths Figur og Charakteer træder for Phantasiens Die. Ja, saaledes var han, saaledes skal han i det Mindste paa Skuepladsen være. Alle Mennesker med naturlige Anlæg til store Talenter, til stærke og mærkværdige Charaktere, ere gierne lidenskabelige, og hvor let kan da ikke især en Yndlings-Lidenskab endog hos den ædleste Mand vanslægte, ikke friste til raske Gierninger, hvis Følger man i den critiske Time slet ikke har beregnet. Ærgiærrighed er Macbeths Yndlingslidenskab: og hvor naturlig var den ikke i hans Stilling, for ham, Kongens Fætter,

1) Forelæsninger over Shakspeare og hans Sørgespil Macbeth. Pag. 441.

Folkets modige og beundrede Feldtherre. Men mine Tilskuere bør see den vidunderlige Magt, hvis Indflydelse omsider forvandler ham til et Uhyre." Nu anføres om Hexenes Indflydelse, hvordan de gribe hans svage Side. Det er rigtigt bemærket: Macbeths Udaad er for stor til at vi skulde kunne taale den opstaaet af simple Aarsager. Macbeth maatte ogsaa have gode Egenskaber (Tapperhed), skulde han interessere os, og skaffe ham vor Frygt og Medynk."

I Henseende til dette Sidste siger Sander ligeledes saare rigtigt 1): "Lad os antage at Shakspeare havde valgt en Hverdagsforbryder til Stykkets Helt, lad os antage at han havde anvendt al sin Menneskekundskab, for at skildre dette Menneske ret, som det levede her paa Jorden med alle sine grove Sandseligheder og lave Lidenskaber, med alle deres plumpe Udbrud og lave Ytringer, vilde slig en Forbryder i al sin naturlige Skikkelse kunne interessere os? vilde en Peter Mikkelsen, nok saa rigtigen malet, kunde spænde og sysselsætte vor Opmærksomhed og vort Velbehag hele fem lange Akter igiennem? Vilde han i Henseende til Interesse kunne vedligeholde den første Rang blandt alle Stykkets øvrige Charakterer, som for hans Skyld vare grouppeerede rundt omkring ham?

1) L. c. Pag. 560.

og hvor gemene maatte ikke disse underordnede Characterer være?" — Han svarer sig selv med nogle Tanker af Garve, hvoraf her nedskrives Slutningen: Alt, hvad der paa en vis Maade skal forene sig med os, bør enten opvække Tanker eller Tilbøieligheder af det Slags, som svarer til vor Natur og Tilstand. Den, der vil interessere os, maa altsaa give os meget at tænke, eller sætte os i Affect."

Alt her grunder sig aldeles paa det Anførte, at Charactererne skulle nærme sig vore Lige. Men kan en Blodhund som Macbeth det? Det har Shakspeare viist; thi i Poesien kommer det ikke an paa hvad, men hvorledes; ikke det Slete, men Bevæggrundene kane Udaadsmanden Vei til vor Lige. Kun herved bliver Horatzes Paastand sand:

Pictoribus atque poetis
Qvidlibet audendi fuit æqva potestas. 1)

Men hvad gior da Shakspeare for at virke dette? Han giør en usynlig Aand til forførisk Redskab til at forlokke Macbeth. Saare mange have drøftet derover; ved at nedskrive nogle af disses Meninger, ved at giennemgaae Macbeth, vil man deraf kunne uddrage Resultater for andre onde Characterers Behandling.

1) Ars poetica. V. 9 — 10.

Schlegel siger i sine Forelæsninger: "Shakspeare vilde vise os et ophøiet Billede: en ærgjerrig men ædel Helt, der ligger under for en djævelsk Fristelse, og hos hvem alle Forbrydelser, hvortil Nødvendighed driver ham, for at forfægte Folgen af hans første Udaad, dog ikke ganske kan udslette Præget af medfødt Helteaand. Saameget man afskyer hans Handlinger, kan man ikke nægte hans Sindstilstand al Deeltagelse; man beklager Tilintetgiørelsen af saa herlige Anlæg, ja man maa endog beundre det i hans sidste Forsvar, hvorledes i ham en tapper Villie kæmper med en feig Samvittighed."

"Det tyder paa — vedbliver Schlegel — at det Godes og Ondes Kamp i denne Verden kun finder Sted under Forsynets Tilladelse, som vender den Forbandelse, nogle Dødelige have paadraget sig, til Velsignelse andensteds."

Det er godt tænkt; nu er det ikke mere Menneskets Skyld, det er Skiæbnen, og vi kunne ikke nægte os selv, at vare vi i samme Fristelse med samme Anlæg, kunde vi begaae samme Udaad; dette skaber Frygt, og af denne fremstaaer Medlidenhed; thi Lessing siger: "Intet vækker vor Medlidenhed, uden hvad der tillige kan vække vor Frygt."

Men ere disse onde Qvinder ikke for væmmelige at see? bør de ikke idealiseres? vi høre atter Schlegel, der herligt hat opfattet Shakspeare: Hexene ere ingen guddommelige Eumenider, og skulde ikke være det. De ere Helvedes uædle og gemene Værktøi. En tydsk Digter 1) har altsaa forstaaet det meget slet, da han har omskabt dem til advarende, ja saagar moraliserende Tvillingvæsener af Parcer, Furier og Troldqvinder, og iklædt dem tragisk Værdighed. Det Onde er fra Oprindelsen af hæsligt, og det er modstridigt at ville forædle det paa en eller anden Maade."

Han vedbliver sammesteds: "Man beklager sig over Fremstillingen af ækle Gienstande: men hvo der mener, at Hexeliedlen kunde blive giort virksom ved behagelige Udsmykelser; han forstaaer det ikke bedre, end de, der forlange at Helvede skal give ærlige gode Raad; disse væmmelige Ting, hvorfra Phantasien vender sig, ere her et Sindbillede paa de fiendtlige Kræfter, der arbeide i Naturen, og den aandelige Gysen overveier den sandselige Afsky. Man seer, at Hexene selv ere blot Værktøi; de blive styrede af usynlige

1) Maa være Schiller, da Bürger snarere har drevet Shakspeare's Idee vidère.

Aander, ellers vilde Frembringelsen af saa store og forfærdelige Begivenheder være over deres Sphære."

Sander siger omtrent ligeledes, 1) at Hexene just blive naturlige, da de ere grumme. Viis os deres Oldfrue som en Venus Urania, der sætter sin Guddommelighed i at lede Macbeth til Dyd, Hæder og Glæde, og Horatz vil sige:

Quodcunque ostenderis mihi hic, incredulus odi.

Først da Hexene blive, som Enhver har en medfødt Mening om dem, da ville vi sympathisere med og troe og som en Følge deraf: bæve."

Prof. Oehlenschläger sagde ogsaa meget rigtig paa sine Collegier, at deres Adfærd med Macbeth bliver mere fortrolig, jo oftere de fremstaae; det er betydningsfuldt, som den Faldnes hurtige Stigen i det Onde, og at ligesom Overgangen fra Godt til Ondt var det hurtigste af Alt, saaledes ogsaa dernæst det Ondes Fremskridt. 2) Men om ogsaa Digteren troede det overeensstemmende med sit Tarv, at give overnaturlige Midler Skyld, ere vi derfor forpligtede til

1) Forelæsninger over Macbeth pag: 626.

2) See herom den herlige Lessingske Scene af Dr. Faust, oversat i Tilskuerens 6 Aargangs 1 Bind No, 36.

at antage disse? Ingenlunde, uden han nøder os til det; men det kan han, og vil han, naar han er en ægte Digter!

Der er stor Forskiæl paa Overnaturligt og Unaturligt. Prof. Oehlenschläger siger: 1) "Overnaturlig er enhver Kunst, da den netop bliver Kunst ved at hæve sig over den daglige Naturs Sphære. Et Eventyr, hvori Phantasien paa en sindrig Maade spiller med Naturkræfterne, for at levendegiøre og legemliggiøre sig en Idee, er altsaa ikke mere unaturligt end et Digt, hvori de menneskelige Egenskaber og Handlinger sammentrænges paa en Maade, der i Livet aldrig finder Sted, skilles fra al uvedkommende Indblandning, der i Livet er en Umulighed, og udtrykkes i et Sprog, der i Livet aldrig tales. Lessings Nathan den Vise er ligesaa overnaturlig som Shakspeares Sommernatsdrøm. Unaturligt er det, som fiendtlig reiser sig for at forstyrre Naturen, ei det, som ordner, forædler og udvider den."

Altsaa i en Kunst, der selv er overnaturlig, kan dette godt taales. Men her skal handles om i den virkelige Verden, som Kunsten jo fremstiller, at

1) I en Anmærkning til Fortalen i Nordiske Digte, pag. XXIII.

indbringe et Væsen, der ikke indbefattes inden dens Grændser. Det bliver ikke her nok, at give en Aand Partie; det kommer an paa hvorledes. Crebillon har i Frankrig faaet Navn af den Skrækkelige; men Eschenburg bemærker meget rigtig: 1) "Men dette Tilnavn kan dog blot blive ham tillagt med Hensyn paa hans Nations Begreber om Grændsen af det Græsselige, og de snævre Grændser for Tragoediens Velanstændighed." Han anfører nu Linguets meget sande Bemærkning desangaaende: 2) "Crebillon betænkte ikke, at det Skrækkelige i den overdrevne Grad nødvendig maatte falde i det Smagløse. En rasende Grenadeer, med Sabel i Haand, er jo altid frygtelig og skrækkelig; men naar han for at blive end skrækkeligere, gaaer ind paa Stylter, naar han, for at synes endnu grimmere, bedækker sit Ansigt med en malet Maske, saa bliver han rigtignok endnu en Bussemand for Børn, og giør sig ved sine store Skridt i Tilskuerens Øine kun desto latterligere."

Hvor ganske anderledes digter Shakspeare, om hvem Schlegel saa rigtigen siger: "Ligesom han ind-

---

1) Dramatische Bibliothek pag. 485.

2) Examen des ouvrages de M. de Voltaire, pag. 115.

fører den frugtbareste, drigtigste Phantasie i Naturens Rige, saaledes overfører han paa den anden Side Naturen i de hinsides det Virkelige liggende Phantasie-Regioner."

Lessing har med sin sædvanlige Skarpsindighed fremstillet Shakspeares Naturlighed midt i hans Overnaturlighed, og overtydende nok fremstillet Digterens Tilladelse at indføre Aander, i Anledning af Voltaires Semiramis: "Den dramatiske Digter er ingen Historieskriver, han fortæller ikke, hvad man forhen har troet, er skeet, men han lader det end eengang skee for vore Øine, og lader det skee end eengang, ikke for den blotte Sandheds Skyld, men i en ganske anden og høiere Hensigt; den historiske Sandhed er ikke hans Maal, men kun Middelet for hans Maal; han vil bedrage os og røre os ved dette Bedrag. Naar det altsaa er sandt, at vi nu ikke mere troe paa Spøgelser; naar denne Ikketroe nødvendig maatte forhindre Bedraget; naar vi umulig kunde sympathisere uden dette Bedrag: saa handler jo nu den dramatiske Digter imod sig selv, naar han desuagtet udstafferer os saadanne utrolige Eventyr, al Kunst, han anvender derved, er spildt."

"Følgelig? Følgelig er det slet ikke tilladt at bringe Spøgelser og Syner paa Skuepladsen? Føl-

gelig er denne Kilde af det Skrækkelige og Pathetiske ganske udtørret hos os? Nei! dette Tab var for stort for Poesien; og har den ikke Exempler for sig, hvor Geniet trodser al vor Philosophie, og veed at giøre Ting, der forekomme den kolde Fornuft meget bespottelige, meget frygtelige for vor Indbildningskraft? Slutningen maa altsaa falde anderledes ud; og Forudsætningen bliver kun falsk. Vi troe ikke mere paa Spøgelser? Hvo siger det? eller meget mere, hvad vil det sige? Vil det sige saameget: Vi ere endeligen komne saavidt i vore Indsigter, at vi kunne bevise Umuligheden deraf; visse uomstødelige Sandheder, som staae i Modsigelse med Troen paa Spøgelser, ere blevne saa almindeligen bekiendte, ere endogsaa den simple Mand altid og bestandig saa nærværende, at Alt, hvad der strider derimod, nødvendig maa forekomme ham latterligt og smagløst? Det kan det ikke være. Vi troe nu altsaa ikke mere paa Spøgelser, vil altsaa kun sige saameget: i denne Sag, hvorover der næsten kan siges ligesaameget for, som imod, som ikke er afgiort, og ikke kan blive det, har den nuværende Maade at tænke paa givet Grundene derimod Overvægten; nogle Faa have denne Maade at tænke paa, og Mange ville synes, som de havde den; disse

giøre Larm og angive Tonen; den store Hob tier, og holder sig ligegyldig, og tænker snart saa, snart anderledes, hører ved høi lys Dag med Fornøielse, at der spottes over Spøgelser, og ved mørk Nat med Gysen, naar der fortælles derom."

"Men i denne Henseende ikke at troe paa Spøgelser, kan og maae ikke i ringeste Maade afholde den dramatiske Digter fra at giøre Brug deraf. Sæden, at troe dem, ligger i os Alle, og meest hos dem, for hvilke han især digter. Det kommer kun an paa hans Kunst, at bringe denne Sæd til Spire; og med visse Haandgreb at give Grundene for deres Virkelighed saa hurtig som muligt sit Sving. Har han denne i sin Magt, saa maae vi i det daglige Liv troe, hvad vi ville, i Theatret maae vi troe, hvad han vil."

Dette er Lessingsk tænkt.

Han taler nu videre om Aanden i Hamlet, at den er naturlig, da den hylles i alle de Bibegreber, som vi fra Ammestuen af forene med Aander: Nat, Klokken tolv etc. Voltaires Ninus Geist kommer midt om Dagen, i Forsamlingen af Rigets Stænder, og man seer da en kold Digter, der gierne vil forskrække os, uden at vide, hvor han skal begynde, og nu ender han ligesaa sandt: "Alt, hvad der ikke befordrer Illusionen, forstyrrer den."

Han føier endnu en Bemærkning til, hvorved vises Shakspeares Genie mod Voltaires, i det han siger: "Dennes Aand er ikke andet end en poetisk Masque, der kun er der for Knudens Skyld, den interessere os slet ikke for sig. Shakspeares Aand derimod er en virkelig handlende Person, i hvis Skiæbne vi tage Deel; den vækker Skræk, men ogsaa Medlidenhed." Og meget interessant er den Grund, han angiver som Aarsagen til deres forskiællige Digtninger, der viser, hvor stor Virkning Tidsalderen har: "Denne Forskiæl opstod uden Tvivl af begge Digteres forskiællige Tænkemaade om Spøgelser overhovedet. Voltaire betragter Fremtrædelsen af en Død, som et Vidunder; Shakspeare, som en ganske naturlig Begivenhed. Hvem af Begge, der tænker meest philosophisk, kan ikke være at spørge om; men Shakspeare tænkte meest poetisk."

Meget rigtig siger A. W. Schlegel om Shakspeare som Skaber af det Overordentlige: "Om Shakspeares Tidsalder endnu troede paa Trolddom og Spøgelser, det er fuldkommen ligegyldigt for Retfærdiggiørelsen af det Brug, han i Hamlet og Macbeth har giort af de forefundne Overleverelser. Ingen Overtroe har kunnet være herskende og vidt udbredt

giennem Tider og Folk, uden at have et Grundlag i den menneskelige Natur: til denne vender Digteren sig, og kalder frem af dens forborgne Dyb, hvad Oplysningen aldeles mener at have bestridt; nemlig hiin Gysen for det Ubekiendte, hiin Ahnelse om en natlig Side af Natur og Aandeverden."

Vi høre end til Slutning, hvad Prof. Rahbek har sagt om det Overnaturliges heldige Brug: *) "Skal noget Overordentligt blive os troligt, da maae overordentlige Omstændigheder giøre det naturligt. Et Mord som det, der er begaaet paa Hamlets Fader, af en unaturlig Broderhaand og for en unaturlig Priis — ikke blot hans Krone, men hans Enke — og begaaet paa saa hemmelighedsfuld en Maade, at det ikke ved naturlige Midler kan komme for Dagen, maa ud og skal ud, om der saa skal komme en Død fra Gravene og aabenbare det, og vor Nemesis vil heller her antage det Ubegribeligste, end tillade, at en saadan Gierning ikke blot maa blive ustraffet, men ydermere i uforstyrret Nydelse af sin Løn."

Om Troen paa det Vidunderlige siger Eberhardt ligeledes meget dybt tænkt i sin Æsthetik: Man har hidindtil staaet i den Formening, at Læseren eller

---

*) Hvo er Auden? Minerva 1807. 2 B. pag. 214.

Tilskueren af en Handling selv maatte troe det Underfulde, som forekommer deri. Nu har man ikke kunnet begribe, hvorledes det paa et oplyst Menneske, som føler sig ophøiet over de almindelige Fordomme, dog kan have en dramatisk Virkning eller hvorledes det tilgaaer, at ved Synet af et Gienfærd, efter Lessings Udtryk, Haaret endog kan reise sig paa et vantro Hoved. Tingen er, at Tilskueren ikke, som Patridge i Tom Jones, skal blive forfærdet for Hamlets Aand, og være bange for at den skal komme ind i Logen til ham; kun Hamlet og Skildvagten skulle være bange for den. Orestes skal forfærdes for Eumeniderne. Tilskueren skal kun Orestes Frygt røre, han skal selv ikke være forskrækket for dem, denne Frygt vil ingen tragisk Frygt være."

"Det kommer altsaa blot an paa, at Alting i den Troende stemmer til denne Tro, da kan det Underfulde være, hvad det vil. Homers, Dantes, Ariost's, Tassos Shakspeares Verdener ere alle forskiællige, men Alt harmonerer i dem, og paa denne Harmonie beroer Læserens og Tilskuerens Illusion." 1).

---

1) Anført af Prof. Rahbek: Om Hexescenerne i Macbeth, og Valkyriescenerne i Balders Død. Minerva 1803. 2 B. Pag. 242.

Eberhardt siger videre 1), som Rahbek ligeledes har benyttet 2): "Ere vi da stedse paa vor Post mod det Underfuldes Gysen og Henrykkelse? ere vi det ogsaa i Begeistrings og Sværmeriets Stund? Have vi ingen ubevogtede Dieblik, hvor vi troe paa det Underfulde, eller kan i det Mindste ikke Digteren skuffe os indtil Sympathie og lidenskabelig Deeltagelse i en poetisk Forverdens Sindsbevægelser og Barnetro? Hvo har i England — sporger Moses Mendelsohn — været den incredulus, der har tvivlet paa Aandens Aabenbaring i Hamlet? — Ligesaa, siger nu Prof. Rahbek, kunde vi sporge, hvo har været den incredulus hos os, der har kaldet i Tvivl, at Stærkodders Sværd forlænged sig under hans Hug? hvo har paatvivlet Rigtigheden af de Fielde og Klinter, der voxede op af den Steen, som Kong Godmund kastede bag sig? Sagen er blot, at Digteren veed, at giøre os det Underfulde interessant, værdt at vi lade os skuffe, og at han holder os skadesløs derfor, og det er det, Shakspeare saa mesterligen har vidst."

Herlige Anvendelser af det Overordentlige og Overnaturlige giver ogsaa Euripides, der lader Orest

---

1) Æsthetik. 1 Deel Pag. 209.

2) Minerva 1803. Pag. 219.

efter Modermordet i sin Søster see En af Furierne; og Shakspeare i Ophelias blide Vanvid, hvor hun synger sværmende Elskovsviser; i Lears hierteskiærende Galskab, foranlediget af den rædsomme Barneutaknemmelighed, og i Macbeths Rasen.

Vi have da nu saaledes seet, at det Overnaturlige derfor ikke er Unaturligt. "En Blomst, som Oehlenschläger sagde paa sine Collegier, der udspringer af en Malers Phantasie, med tusinde Blade og smagfuld Farveblanding, kan være overnaturlig, naar den ikke indbefattes i Blomsterriget, men den er ikke derfor unaturlig." Men naar en Maler fik det Indfald f. Ex. at sætte et Menneskehoved paa en Blomsterstilk, da strider det mod Naturens Orden, siden denne ikke kan ernære og opholde hiint, hvorfor de da heller ikke kunne sammenføies.

Men hvad bevægede Digteren til at indføre disse overnaturlige Væsner? Det besvarer Sander særdeles rigtigt 1): "Macbeth forekommer os som Hexenes beklagelige Bytte, som en ynkværdig Orm, der sønderknuses under Skiæbnens ustandselige Kæmpeskridt. Det er Hexene, vi forbande; det er Macbeth, som opvækker den høieste Grad af tragisk Frygt

1) Forelæsninger Pag. 667.

og Medynk.' Saameget har altsaa Digteren giort for at skaffe ham vor Lige, da vi ellers vilde see et Uhyre. Det er meget vigtigt for vor Overveielse; men Digteren har giort mere: Krønikeskriveren Holingsheb fortæller at Macbeth regierede i sytten Aar, og at der var ti Aar imellem Duncans og Banqvos Drab. Det er dog vel altfor meget afveget fra Regelen om Tidens Eenhed? Unægteligt, hvis man saae denne Tid, hvis, som hos Holberg, en Person havde staaet Skildvagt i ti samfulde Aar; det vilde være meget for meget. Lad Holingsheb have Ret, saa bliver det historisk sandt, at Macbeth i Begyndelsen var en ædel Regent, men Kunsten vil ikke kunde taale, at en Kongemorder er i rolig Besiddelse af sit Rov; Scenen fordrer Sammensmelten, men selv ikke Epopeen kunde fremstille Sligt; ved Mord blev hans Throne grundlagt, ved Mord maa den ogsaa befæstes, og Tyrannen maa ikke have et roligt Øieblik.

Dette var nu om at motivere onde Charaktere, for at giøre dem menneskelige, da flere skarpsindige Hoveder, og deriblandt Garve, have paastaaet 1), at vi interesseres meest ved Skilderiet af saadanne

1) Anført af Prof. Rahbek. Minerva 1797 II Pag. 210.

Mennesker, som ere meest vore Lige, have Tænkemaade, Sprog og Sæder, som vore, og hvis Begivenheder og Handlinger ligne dem, hvoraf vort eget Livsløb bestaaer."

Men er det ikke Digteren tilladt at forandre Charaktererne? Hos de Gamle finde vi det stundom, skiøndt A. W. Schlegel mener 1): "At forandre Omstændighederne i Fablen have rigtignok de Gamle tilladt sig, og det med temmelig Brede, men dog altid med Hensyn paa det almindeliggiældende Antagne i den heroiske Tidsalder. Charaktererne derimod have de altid ladt blive saaledes, som Sagn og tidligere Digtning have overleveret dem, ifølge hvilket Ulysses Snildhed, Nestors Viisdom og Achils Hidsighed ere blevne til Ordsprog." Hermed stemmer ogsaa, hvad Lessing fordrer: "Er det de blotte Facta, Omstændigheder af Tid og Sted, eller er det Personernes Charakterer, hvorved disse Facta ere giorte mulige, hvorfor Digteren heller vælger denne, end en anden Begivenhed? Naar det er Charaktererne, saa er Spørgsmaalet strax afgiort, hvorvidt Digteren kan gaae fra den historiske Sandhed? I Alt, hvad der ikke angaaer Charaktererne, saa langt, han vil;

1) Vorlesungen. 1 Deel 1 Afdeling.

kun Charaktererne skulle være ham hellige. At forstærke disse, at sætte dem i deres rette Lys, er Alt, hvad der af hans bør tilføies, og Intet er anstødeligere end det, hvorfor vi ingen Grund kunne angive." Det er vistnok; men naar vi nu kunne see Grund, og Grund til Forandring, da indrømme vi ligeledes med Lessing i Anledning af Weißes Richardt den 3die: "Overalt, hvor vi iagttage en Plan; bliver vor Nysgiærrighed opvakt; vi vente gierne paa, om den vil blive udført; vi elske det Hensigtsmæssige saameget, at det endogsaa skaffer os Fornøielse, skiøndt uafhængig af Diemedets Moralitet." Ja, vi maae endog tilgive aabenbare Forseelser, og sige med samme store Kunstdommer 1): "Det forekommer mig at være en langt tilgiveligere Feil, ikke at tillægge sine Personer de Charaktere, som Historien giver dem, end at fremstille disse selvvalgte Charakterer paa en Maade, der støder mod deres egen Natur. Thi hiin Feil kan fuldkommen bestaae med Geniet, denne ikke. Det er Geniet tilladt, ei at vide, hvad hver Skoledreng veed. Ikke Hukommelsens erhvervede Forraad, men hvad det formaaer at

1) Oversat af Prof. Oehlenschläger foran Skiærsommernatsdrømmen.

fremvirke af sig selv, af sin egen Følelse, udgiør dets Rigdom. Hvad det har hørt eller læst, har det enten glemt igien, eller vil ikke vide Andet deraf, end det, der passer i dets Kramkiste. Det forløber sig derfor, snart af Ligegyldighed, snart af Stolthed, snart med, snart uden Forsæt, saa grovt, at vi andre godt Folk ikke noksom kunne forundre os derover. Vi staae forbausede, slaae Hænderne i hinanden, og raabe: Men hvor har dog den store Mand ikke kunnet vide — hvor er det muligt at det ikke faldt ham ind! — overlagde han da ikke? — O! lader os dog tie. Vi troe at ydmyge ham, og vi giøre os latterlige i hans Øine. Alt, hvad vi vide bedre, end han, beviser blot, at vi ere gaaede flittigere i Skole, end han, og det havde vi desværre nødig, naar vi ikke vilde blive fuldkomne Dosmere."

Selv Afvigelser kunne, som vi hørte med den bedste Autoritet, forsvares og bør det; og selv Sandruhed lastes, og fortiener det under lignende Omstændigheder ligeledes, saa vi med Plinius kunne sige: peccant, qvia nihil peccant.

Dertil kan man regne Lessings Udsagn: "Den unge tragiske Digter, der kun vilde fremstille dette eller hiint Menneske, kun en Cæsar eller en Cato, efter alle de Eiendommeligheder, som vi vide om dem,

uden tillige at vise, hvorledes disse Eiendommeligheder hænge sammen med Cæsars eller Catos Charakteer, denne, siger jeg, vilde svække Tragoedien og nedværdige den til Historie." Det er Kunstens Egenhed, at hvert dens Værk kun bestaaer i sig selv. Ikke, hvad der skeer, men Maaden, hvorpaa det skeer, giør Udslaget. Hvad een Digter tillader sig med Held, svigter for en anden. Intet er for voveligt for den sande Digter. Shakspeare foretog sig de dristigste Ting og nøder os at sympathisere. Intet er for hæsligt for ham: Hexene i Macbeth blive først naturlige ved deres Hæslighed. Hvor ond er ikke samme Digters Richard af Gloster. Det er som Lessing siger i Laocoon 1): "Naar han udtaler sin Replik 2), da hører jeg en Diævel, og seer en Diævel; i en Skikkelse, som Diævelen ene burde have." Men kan en Saadan da interessere os? Det har Digteren maget saa; thi hvor ond han end er, findes dog Noget, som formilder det Indtryk, puur Ondskab vilde giøre paa os. Ogsaa ham driver, som Macbeth, en overnaturlig Magt, en Skiæbne:

---

1) Sämtliche Werke 9 B. Pag. 326.

2) Richardt den Tredies Liv og Død. 1 Act 1 Scene Shakspeares tragiske Værker. 6 Deel Pag. 175.

En Spaadom siger, at et G
Skal alle Edvards Arvinger snigmyrde.

Derved menes han, hvidsker Diævlen ham i Øret, og det lader ham ingen Ro. Desuden kan hans Styghed være et Slags Forsvar; Naturen har forurettet ham; hvem veed, var han bleven som de Fleste, om han ikke havde undgaaet Lasten; men

da han Elsker ei kan spille,
og underholde disse vakkre Damer,
har han besluttet, han vil være Nidding,
og hade disse Dages tomme Skiæmt.

En særdeles Kløgt besiæler ham ogsaa, som nødvendig maa interessere; han sviger Andre, sandt nok, men det smerter os ikke; thi de fortiene at sviges. I hans Monolog efter Scenen med Lady Anna ligger hans hele Undskyldning for dette nyeste Bedragerie: en saa letsindig Qvinde, der tager sin Faders og Moders Morder til Naade, der lader sig vinde af en smidig Tunges glatte Ord, og blændes af et rask Kiækhedstræk med Sværdet og hans blottede Bryst, see vi med Lyst føres bag Lyset, og gottes ved Gierningsmanden.

Alt, hvad der kunde vække Afsky, maa da altsaa motiveres; men kan det derfor fremstilles, og

naar det ikke kan, nødes jo Digteren til at forandre. Skiøndt Horats siger:

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Qvam qvæ sunt oculis subjecta fidelibus, et qvæ
Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
Digna geri, promes in scenam; multaqve tolles
Ex oculis, qvæ mox narrat facundia præsens 1).

fordrer han dog ogsaa:

Nec pueros coram populos Medea trucidet,
Aut humana palam coqvat exta nefarius Atreus 2).

Det bliver altsaa en Regel at udelukke eller forandre, hvad der, skiøndt nødvendigt til Charakteerskildring, vilde giøre for stærkt Indtryk at see.

Baden anfører om Horatzes første Sted 3), at Dacier holdt Mord ganske utilladte paa Scenen, og at de Gamle forsatte dem bag Scenen. Saaledes dræbes Clytemnestra i Sophocles Electra, men man

1) Ars poetica V. 180—184.
2) L. c. V. 185—186.
3) Forelæsninger over Horatses Digtkonst Pag. 171.

hører hendes Skrig; saaledes ogsaa Ægisth; ligeledes i Senecas Hercules furens, hvor En paa Scenen fortæller, hvad der foregaaer. Oehlenschläger har vist følt dette i Behandlingen af Erlings Drab i Hakon Jarl. Dette uskyldige Offer for Hakons Hedenskab, vilde, skiøndt alle sine Motiver, blive for hierteskiærende at see, derfor unddrager han os det. Men er den samme Grund i Palnatoke med Æbleskydningen? Det raadede hans Kundskab om Scenen, han saae, Fremstillingen vilde mishykkes, og derfor søgte han ved en naturlig Vending, at undgaae Skaar i Illusionen, og vist kan Ingen fortryde derpaa, naar de høre den kostelige Replik 1), det har havt til Følge.

Af dette sees da altsaa, at vi kunne ikke kalde Digteren Portrait- men Historie-maler; han kan tillade sig at udmale Personernes Træk; det Eiendommelige skal ligge der, men Biting, som forhøie Identiteten, har han Lov at skabe. Hvor faa Charaktere ere i saa høi Grad ualmindelige, at de kunde udfylde Tragoediens Krav; men hvor mangfoldige kunde ikke ved enkelte Penselstrøg blive det. Vel sandt, hvor almindeligen antagen Fordom kommer

---

1) Sorgespillet Pag. 31—32.

ham i Veien, der lyde han, eller i det mindste forandre med Varsomhed, og altid huske sig Horatzes:

Scriptor honoratum si forte reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, invictaqve, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Jo vaga, tristis Orestes. 1)

Men det kan da kun fordres for almindelig bekiendte Charakterer. Aristoteles har sagt 2), at Efterligning enten maa giøre Mennesket bedre end han sædvanlig er, eller ogsaa slettere, eller ogsaa som han er. Og han lægger til, at Tragoedien fremstiller dem ædlere, Comoedien slettere. Her faae vi alt Vink; men Jean Paul siger endnu mere: 3) "Ingen Charakteer kan Digteren — endogsaa den comiske — optage af Naturen, uden at forvandle den, som Dommedag de Levende, for Helved eller Himmelen."

Vi have nu seet med onde Charakterer, hvormeget der hørte til at motivere dem, og at disse Personer ogsaa maatte tillægges gode Engenskaber (Mac-

1) Ars poetica V. 120—124.
2) Poetik 1 Cap.
3) Vorschule der Æsthetik. 1 B. Pag. 16.

beth Tapperhed, Richard Snildhed); men endogsaa ved de gode maa han skabe, vil sige: idealisere, men dog holde sig inden sine Grændser, at drage Naturen over i Kunstens Regioner. Dyveke er vistnok idealiseret, men ikke paa Fransk. Det var Samsøes Hensigt at vise os Frillelivet i al sin Rædsel, da det gjør en Pige, der uheldigviis elsker en Konge, ulykkelig; men paa sine Steder har Digteren ogsaa viist Sigbriths Datter. I Ingemanns Kierligheds Biographie: Blanca, er denne maaskee for idealiseret, vi føle for meget vor Afstand fra denne jordiske Engel, til at vi skulde troe, hun var vor Søster. At man maa være sparsom med de gode Anlægs Ytringer, saavelsom med de Ondes, har Lessing viist, naar han siger: "Naar heltemodige Sindelag skulde vække Begeistring, saa maa Digteren ikke omgaaes for ødselt med dem; thi hvad man oftere seer, hvad man seer hos Flere, hører man op at beundre."

At digte er ham jo altsaa tilladt forsaavidt han er Digter, digter han nu i Historiens Aand, som vi ovenfor have seet Exempler paa, da vil det aldrig kunde fortryde ham, og aldrig vække selv den Strængestes Misnøie. Saaledes kunde vist en Digter lade Horatius Cocles ville opoffre sig for en Ven, en Ei-

cero i Barneleg holde Taler eller noget Sligt. Hvor Historien giver nogle enkelte Træk, kan Digteren naligt tilføie. Snorro fortæller, at Hakon Jarl flygtede ind til sin Frille Thora; af dette Træk har Digteren dannet en herlig qvindelig Charakteer. Men burde han ikke skildre hende ufordeelagtig, da hun er Frille? Snorro har i sin Fortælling reist hende et Troskabsminde, hun kan ikke være os foragtelig, da hun bliver ham tro selv i hans Dalen. Den aandfulde Digter behovede ikke mere, for at skabe Hakons kiærligt tilgivende, skiøndt krænkede Ægtefælle, og derved vise os, ikke blot hendes Dyd, men Hakons Synd. — Men nu at Digteren i samme Stykke gior os Tangbrand evangelisk (som Prof. Rahbek udtrykker sig), det kan dog vel ikke forsvares, da hans Daad paa Island ikke berettiger ham dertil? det er jo dog at forvanske Historien at stille ham i et saadant Lys? Det er et Spørgsmaal værdt. Digteren laaner gamle Snorros Fortælling, men naar han har faaet den, afrunder han sin Kreds for sig selv, og danner hvert Individ til sit Diemeed. Olaf er Christendommens Helt og Christendommen unægtelig Stykkets ædleste Perle, der skal fordunkle Hedenskabet. I et Menneskes Fortrolige see vi ham; er nu Tangbrand opfarende, udbreder han den blideste Lære med Ild

og Sværd, da er han en daarlig Apostel, og ikke alene Olaf taber ved at bruge slige Midler, men Sagen selv mister sit høie rene Præg. Ikke alene det alltsaa, at Tragoedien ikke taaler et Tidsløb, som det, Tangbrands Opførsel giorde nødvendig for Religionsforandringen, vil Digtets Aand ogsaa faae et Saar, som var ulægeligt; vi vilde vende os til den biærve hedenske Hakon, uden at bekymre os om Præsten, der prækede Blidhed, uden at vise den. Vilde vel Almuen saa villigt gaae over til Olafs Gud efter slig en Adfærd? Hvormeget vinder Digteren, og hvad taber Historien? — Vi have flere Exempler: Evald lader Saxos løse Qvinde, Signe, være en ædel Elskerinde. Hvorfor vil han det, og hvad behøves det? Kunde han ikke ligesom Saxo 1) lade det gerande Hjalte til mere Ære, at han saa inderlig elskede sin Konge, at selv ikke Vellysten med alle sine Tillokkelser kunde holde ham tilbage fra at styrte sig i den øiensynligste Livsfare, og det uagtet han kunde undskylde sig med sin Fraværelse og ladt som han ingen Ting vidste. — Mon Digteren skulde kunnet det? Interesserer Saxos Hjalte os saameget som Evalds?

1) Grundtvigs Oversættelse 1 D. Pag. 106.

Vilde vore Fædre ikke nødvendig lade os tabe meget af vor Agtelse for Helten? Kunde vi føle nogen Interesse for Signe og røres over hans Fald? Helten er at misunde, der døer for Fædrelandet, men vi røres ved hans Død, naar den Elskende græder over hans Liig. Det indignerte, for at tale med Prof. Oehlenschläger, Digterens æsthetiske Moralitet; men Historieskriveren benyttede han: Saxos Hialte skiærer Næsen af Tingen, Evald idealiserer dette og skaber den deilige anden Scene i fierde Act, hvor han vredes over den elskede Piges Svaghed at holde ham tilbage, støder til hende i Raseri, sørger, da han troer hende død, og seer hende siden som Valkyrie. Det er at omtrylle istedetfor at omskabe. — Saaledes ogsaa i Oehlenschlägers Hagbarth og Signe. Hvorledes kan Signe elske en Mand, der har dræbt hendes Broder? Hvorledes kan vi troe denne Elskov sand og sympathisere, røres over de Elskendes Skiæbne? Tragoedieskriveren skabte Aarsag og Virkning i sin lille Verden, skiøndt Saxo Intet nævner derom 1), Kæmpevisen 2) heller ikke 3). Digteren

1) Evalds Skrifter 2 D. Pag. 110—117.
2) 7 Bog 2 B. Pag. 108—122.
3) Abrahamson = Nyerup = Rahbeks Udgave 3 B. Pag. 3.

gior Alf til en Ulykkelig i Freiaglæden; hans Syritha er hos Freia;

Et Aar har Solen seet hans stille Kummer.
Han har kun levet i Erindringen.

og Hagbarth bliver da, som Digteren saa deiligt siger: 1)

en Herold kun
Fra hendes Sal, som i en venlig Strid
Det røde Tegn skal trykke paa hans Bryst,
Der skaffer Udgang ham til hendes Himmel.

Ikke altid er der saadanne Bevæggrunde for Digteren, men er der saadanne, da vove han frit Alt, Skiønhed er hans Maal. Euripides giør Menelaus i Orest ond. Markland 2) formoder, at han er vegen af fra Homer, for at smigre Athenienserne, da Menelaus, som Stammefader til Lacedæmonierne, var en Gienstand for deres Had og Skinsyge.

Men man bør ikke altid strax fordømme Digteren, som vilkaarlig Behandler af Historien; stundom kan nøiere Eftertanke vække den høieste Beundring for ham. Naar vi f. Ex. betragte Æschyls Charakteerskildring af Danaiderne, da see vi deri

1) Pag. 17.
2) See Buhles Anmærkninger til hans Oversættelse af Aristoteles Pag. 148.

vistnok ikke, hvad Kroniken fortæller, de 50 Piger der, paa Een nær, dræbte deres 50 Mænd. Men hvor kunde Æschylos tage saadan Feil? Just fordi han var Æschylos, fordi han havde skarpt Die nok til at opdage Grunden til deres Daad: at de frygtede for at krænke Guderne ved at ægte deres Farbroders Sønner; og nu fremstiller han dem som blide Skabninger, der bære den kiærligste Omsorg for deres gamle Fader og forøger den Deeltagelse, hvormed vi følge dem, med den herlige Bøn, hvormed det Hele sluttes. Er det at gaae Historien for nær?

Alt kan altsaa Digteren ved sine Motiver giøre taaleligt. Lessing siger i Laocoon 1), at Philoctet er bleven menneskelig midt i al sin Smerte, og sit Had. I Ørkener selv er han bleven en Græker; den moralske Storhed hos de gamle Grækere bestod i uforanderlig Kiærlighed mod sine Venner og uafvendeligt Had mod sine Fiender. Trods al sin egen Smerte græder han over sin Vens Skiæbne, og han kan ikke kiøbe sin egen Frihed fra Qvalerne mod at lade sig bruge til deres egennyttige Hensigter. Derved er hans Skiæbne giort mulig at see. Prof.

1) Sämtliche Schriften 9 B. Pag. 68.

Jacobs taler 1) om Phoenicerinderne saaledes: "Eteocles Charakteer er ikke uden Storhed. I den frie og kiække Tilstaaelse af hans Uretfærdighed fremskinner os en Glands af Æschyls Genie, hvis Spor Euripides paa sin Maade har opledt. Polynicer Charakteer er en skiøn Blanding af mandigt Mod og rørende Følsomhed. Det Skridt, han giør for at udsones med sin Broder, og den herlige Andeel han, selv midt i Lidenskabens Strøm, viser for sit Fædreland, sin Fader og sin Søster, lader os næsten forglemme, at han har draget Sværdet mod sit Fædreland og sin Broder. Euripides vilde røre ved denne Charakteer. Det var altsaa ikke nok at bringe Retten paa hans Side — tilmed da han giør dette giældende ved en strafbar Handling — men han maatte skildre ham elskværdig. Han giør ham altsaa følsom og ulykkelig." Uden dette vilde Broderhad og Broderstrid være udelukt af Kunstens Indelukke; thi i Historien rædbes vi kun derfor.

Megen Grund til den frie Bearbeidelse maae vi ogsaa søge i Digterens Individualitet. Et tydsk Skrift 2) har fremsat dette: "Charaktere frembrin-

1) Om Eurypides. Nachträge 5. B. 2 St. Pag. 392

2) Magazin der deutschen Critik 3 B. 2 Th. Pag. 22 Efter le Beau.

ges ved en Gienklang i Digterens Siæl; Noget af hans Eiendommelighed afspeiles i dem. Saaledes digtede Oldingen Sophocles anderledes end Ynglingen. Hans Oedip, der, efter Ciceros Vidnesbyrd, angives for hans sidste Stykke, fremtræder ikke som den trodsige stolte thebanske Konge, der modtager sin Gemahlindes Broder og Spaamanden Tiresias med haarde Ord, men som en Fader, der elsker sin Datter. Deri fremlyser noget Naivt og Henrivende, der kun er den Blide egent. Ja, han menes at have villet skildre sig selv i Oedip, da han just paa den Tid blev anklaget af sin Søn, og beskyldt for at have mistet Forstanden, da Sønnen vilde tilvende sig Arven; men blev frikiendt ved at oplæse dette Stykke." Det er Noget, der maa tages Hensyn til, og tilgives, naar det blot ikke strider mod Convenientzen, som ovenfor er sagt.

Kan Kunsten fremstille Alt? maae vi spørge tilsidst for at tale om underordnede Charakterer. Meget er der indrømmet; thi det Stødende i det virkelige Liv forsvinder i Kunsten. Aristoteles siger: 1) De Gienstande, vi med Afskye opdage i Naturen, see vi i Kunsten med des større Fornøielse, jo mere

1) Poetik 2 Cap.

lignende de ere; f. Ex. ved Malerier af de foragteligste Dyr, af Liig. Grunden er at her bliver vor Opdagelseskraft sysselsat paa en let Maade, og det er ikke alene Philosophen, men alle Andre høist behageligt. Man fornøier sig altsaa ved at betragte Malerier, fordi man ved Synet faaer Forestillingen af et Object, og deraf slutter, hvad det skal forestille f. Ex. at det er den eller den Person. Thi havde man ikke forhen seet Originalen, saa vilde ogsaa Efterligningen i sig selv ikke vække nogen Fornøielse, men Arbeidet maaskee, eller Coloren." Dette kan anvendes som Forsvar for at fremstille i Tragoedien, hvad i Livet vækker Lede, som Dumme, Mennesker, der ere forfaldne til visse Laster, hvilket strax skal vises, naar vi først have hørt to Anecdoter, Lessing anfører i Laocoon 1), rigtignok ogsaa om Malerkunsten, men dog brugbare herfor. "Hvem vil male dig, da Ingen gider see dig, siger en gammel Epigramatist (Antiochus) over en høist vanskabt Person. Mangen nyere Kunstner vilde have sagt: Vær saa vanskabt som muligt, jeg vil dog male dig. Skiøndt Ingen gierne vil see dig, saa skal man dog gierne see mit Malerie; ikke forsaavidt det forestiller

---

1) S. W. 9 B. Pag. 22.

dig, men forsaavidt det er et Beviis paa min Kunst, der veed saa ligt at afbilde en saadan Vanskabning." Det er unægtelig rigtigt; det gaaer med Sligt som den nederlandske Maler, der ved sine Efterligninger giør os indtagende, hvad der i Livet er os ligegyldigt, og vi kunne ikke Andet end med Correggio at udraabe i den deilige Monolog i Billedsalen: 1).

Hvad seer jeg?
Nei! det er altfor nydeligt! Nu har
Jeg aldrig Mage seet: En gammel Kone
Staaer der og skurer Kiedlen i sit Kiøkken,
Hist sover hendes Kat; den blonde Dreng
Udblæser Sæbebobler af en Pibe. —
Det er endnu mig aldrig faldet ind,
At slige Sager ogsaa kunde males;
Og her det skinner dog saa blankt og net
I hendes Kiøkken at det er en Lyst.
Ja, man maa see det i den hule Haand.
Hvor herligt Solen fra de grønne Løv
I Vinduet skinner ind i Messingkiedlen.

Her er dette saa Naivt sagt, at jeg ikke tog i Betænkning at afskrive Stedet, skiøndt det ved første

1) 4 Act Pag. 122.

Pickast synes ikke at høre herhid. Det er kun senere hen at Kunsten befatter sig med Sligt (ligesom med Idyldigtningen, Følelse for Naturens Skiønheder fordrer megen Dannelse) 1), derfor var det ogsaa den store, men selvskabte og med al Kunst ubekiendte Aand, Correggio fremmed. Nu med Anvendelse herpaa: Dumme Mennesker behage aldrig i Livet. Men ofte er det herligt, uforligneligt benyttet i Kunsten. Shakspeare siger: 1) "Daarskab viseligt anbragt er Vid." Og ofte har han i Virkelighed viist det. Hvo vilde miste Narren i Lear, Graverkarlene i Hamlet, Polonius og Flere? Ikke blot det at Digteren kunde have Frihed, naar hans Genius indgav ham at skildre Dumme, saa er det jo derimod paa den anden Side vistnok, at de aldrig i Livet kunde spille Rolle, og altsaa heller ikke i Kunsten; Dumhed kommer altid til at staae tilbage for Aand. Men som underordnet kunde de virke betydeligt. Er det blot af Egensindighed at Oehlenschläger skildrer Karker som en fladpandet, bredskuldret Klodrian? Det er neppe saa. Hvormeget bidrager ikke dette Qvæg til at giøre Hakons Stilling i Thoras Hule tragisk?

---

1) See danske Tilskuer 1791 1 B. Pag. 389.
2) Violas Ord i: Hvad I vil.

Hvo beklager ham ikke, naar han udbryder, efter at Trællen har svaret ja! paa Spørgsmaalet om han sov:

Hakon! Hakon!

Er dette Dyr den hele sidste Rest

Af den forsvundne Magt.

Eschenburg forsvarer ligeledes Kongen i Hamlet, og siger meget sandt: 1) "Shakspeare vilde ikke blot fremstille en Usurpator og Morder hadeværdig, men ogsaa foragtelig; han føiede altsaa Fylderi til hans øvrige Udyder; fordi han vel vidste at Konger saavelsom andre Folk elske Viin, og at Viin ogsaa beviser sin naturlige Styrke paa Konger. Kun smaa Aander tillade sig slige smaa Udskeielser." Det Foragtelige falder da tilbage paa Personen og Maalet er naaet. — — —

Vi have nu saaledes søgt at vise, hvad Digteren skylder Begivenhederne og Charaktererne; viist, at han mestendeels kan tillade sig Alt, naar han blot gjør det paa en sig overeenstemmende og værdig Maade; det Hæslige bliver under hans Hænder betydningsfuldt, altsaa taaleligt; det Taabelige negativ Klogt og det Væmmelige selv taber sin Ækkelhed.

---

1) Ueber Shakspeare Pag. 113.

Resultatet af det Hele bliver altsaa: at Kunst og Historie ikke have samme Diemeed, altsaa heller ikke kunde adlyde samme Regler; skulde f. Ex. Digteren, som man har paastaaet, og vel ikke uden Grund, Historikeren burde: Intet Fødeland, ingen Religion have? Jeg tør troe, vi da heller ingen Digtere fik; thi hvilke Følelser udspringe helligere end af disse? Men idet jeg giver Resultatet af hvad jeg har søgt, ved store Hoveders Meninger, Exempler hentede af store Digtere, eller rettere af Digtere, at bevise, kan jeg ikke slutte bedre end med hvad Prof. Rahbek siger i sin her tidtomtalte og udskykkede Indledning til Forelæsninger over Niels Ebbesen: "Naar man følgelig opkaster det Spørgsmaal: hvorvidt er en Digter forbundet til at rette sig efter den historiske Sandhed? troer jeg det ikke kan besvares anderledes, end et vigtigere Spørgsmaal for nogle Aar siden blev besvaret: han maa bruge Conduite! ɔ: han maa see, hvorvidt det er hans Tarv at følge den eller ikke." Altsaa siger Oehlenschlägers Hrane sandt: "Skialden har altid Ret, naar det giælder om at more Sindet, underholde Forstanden, og røre Hiertet, hvilket jo her er Hovedsagen." Og Digteren 1) har altsaa Grund til, i Begeistring at udbryde:

1) Ingemann. Athene blandt Kunsterne. Procne P. 13.

Opmånede af underfulde Skiald',
De virklig rore sig i Kunstens Rige;
Og skiønnere, end de paa Jorden gik;
Hen over idealisk Jord de svæved,
Og stoltere var Heltens Blik,
Og høiere Cothurnen Kæmpen hæved. — —
Og hvad der i det fierne Old
Paa Jorden Stort og Ypperligt sig hæved,
Hvad Clios Griffel risſed dybt, men kold
Ved Kunstens varme Trylleaand oplevet.

Et Par Ord om Skole-Underviisning m. m.

Ligesom i det protestantiske Tydskland, saaledes ogsaa hos os, foregik i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede betydelige Forandringer i de lærde Skolers Indretning. Denne Skole-Reform foretoges i Danmark under Bestyrelsen af Mænd, hvis Indsigter og gode Villie ingen Retskaffen drager i Tvivl. Den gamle Indretning var, saaledes som den da stod der, som en gammel, ikke med tilbørlig Omhu vedligeholdt Bygning, ei længer svarende til

Oiemedet; deri kan man vel være eenig. Men om Bygningen i sig selv dog ikke var god og brugbar, om den ikke maaskee blot trængte til at skilles ved en Deel uvæsentlige gammeldags Tilsætninger, og heelt vel lod sig forbinde med det, som det Heles større Hensigtsmæssighed og Styrke fordrede, om man altsaa ikke, istedetfor aldeles at nedrive og ombygge, kunde, ved at beholde de gamle stærke Grundformer og Piller, have opført en end varigere og hensigtsmæssigere Bygning, end den nye, der nu staaer, ere Spørgsmaal, som man vel med Beskedenhed tør fremsætte. At ville afgiøre disse Spørgsmaal, er langt fra min Mening, heller ikke bilder jeg mig ind at kunne i denne Materie fremsætte noget Nyt og Belærende for de agtværdige Mænd, til hvis Bestyrelse vort Skolevæsen er betroet. Jeg vil kun til Spørgsmaalets Besvarelse levere nogle Bidrag, og naar jeg laaner en Deel deraf — vistnok det vigtigste — andetsteds fra, saa maa jeg dog erklære, at jeg ikke derfra først har faaet den her fremsatte Mening, men at den blot derved er bleven bestyrket. Til at udarbeide en omfattende, Æmnet udtømmende Afhandling i denne Sag, har jeg hverken Kald eller Leilighed. Men fortiener Sagen Overveielse, saa kunne de her fremsatte Yttringer, ligemeget hvorfra og i hvad

Form de fremkomme, maaskee dog foranledige nærmere Undersøgelse.

Det synes næsten som man ved de fleste Reformationer gaaer frem med al for liden Skaansel mod det forhen Bestaaende. Jo mere fremspringende de Feil, man vil afskaffe ere, jo mere har man allene Øie for disse, og Undersøgelsen om de virkelig ere væsentligen forbundne med den paagjældende Indretning (i hvilket Tilfælde allene dens totale Forandring er nødvendig) kan da, baade af subjective og objective Grunde, sielden blive saa dyb og nøiagtig som den burde. Deraf kommer naturligviis Ensidighed, der umærket indblander sig ubentvivl i ethvert Reformations Værk. Man saae Feilene, der klæbede ved den gamle Indretning, men man troede det ikke nok at borttage dem, man meendte, at de ikkun ved en aldeles modsat Fremgangsmaade kunde undgaaes. Denne Mening syntes at have meget for sig, og det var, under de paapegede, slige Reformationer gierne ledsagende Omstændigheder, meget naturligt, at man fulgte den. Ofte først naar det Gamle er afskaffet og det Nyes Mangler ved Tiden blevne synlige, lærer man af disse Mangler selv at indsee det Gamles Fordele.

Det er forresten saa langt fra, at man i vort Skolevæsens Reform gik hovedkuls frem, at tvertimod,

som bekiendt, alle daværende dygtige Skolemænds Betænkninger bleve indhentede over de forestaaende Forandringer inden disse iværksattes. Det er at beklage, at disse Betænkninger, ved hvilke Sagen dog udentvivl er bleven drøftet saavel pro som contra, ikke ere blevne det Offentlige meddeelte, i det mindste ikke alle, eller i nogen Samling, saaledes som, f. E., Forhandlingerne i Landboesagen. Thi hvad kan vel være priseligere end dette Slags Publicitet? Og hvor gavnligt var det ikke, incidenter sagt, om ogsaa adskillige andre, for Statsborgeren interessante Sager, der underkastes særskilt Behandling, affondret fra den sædvanlige collegiale, bleve, naar de vare afgiorte, fremlagte i den fuldstændige Debattering for Publikum. (Dog kunde man vel spørge: om ogsaa Publikum vilde vise eller viser den fornødne Deeltagelse i slige Æmner, og uden denne Deeltagelse, torde det vel paastaaes, var Bekiendtgiørelsen for en stor Deel unyttig.) —

Af Henrik Steffens's i forrige Aar udkomne Skrivt, om Tydsklands protestantiske Universiteter, anfører jeg her følgende Yttringer, der med nogen Modification forekomme mig aldeles træffende.

Man fandt, siger han, da man gik i Værk med Skole-Reformationen, at, for at kunne meddele Børn

Principerne i en Videnskab, var det ikke nok i denne blot at besidde taalelige Kundskaber, man maatte kiende den fra Grunden af; thi ikkun af slig Grundighed udspringer en fast, sikker Methode, der ved den første Underviisning er aldeles nødvendig. At een Lærer underviiste i Alt, meente man, var høist skadeligt, og derved var det indskrænkede Pedanterie opstaaet, der truede at tilintetgiøre al Sæd til aandelig Udvikling. Man traf derfor den nu i alle Skoler herskende Indretning, at hvert Underviisningsfag fik sine særegne duelige Lærere, en Indretning, som jeg i den Udstrækning, i hvilken den finder Sted, maa ansee som en Hoved-Forderyelse for Skole-Opdragelsen.

Betragte vi en slig Lærer i hans Forhold til Disciplene, saa er det klart, at dette aldrig kan vorde levende og inderligt; thi Skole-Opdragelsens og Underviisningens Eenhed kan ikke søges i den ene, Læreren tildeelte Underviisnings-Green, men ikkun i det Hele. Hver af disse Lærere maae i faa Timer eensidigen sysselsætte en stor Mængde Børn; han kan ikke letteligen lære at kiende deres Indvortes, deres eiendommelige Evner blive ham næsten stedse skiulte. Samtlige Lærere maae ved ydere Sammenligning søge at erstatte, hvad der mangler hver af dem i virkeligt Kiendskab til Eleverne, og saaledes opstaaer, istedet

for den levende Indsigt, den tabellariske Oversigt, al sand Skoletugts Grav, det tomme, prunkende Væsen ved ugentlige og halvaarlige Testimonia, der i Grunden intet teste.

Betragte vi en saadan Skoles Disciple i deres Forhold til Lærerne, saa øine vi snart det høist Udstykkede og Usammenhængende. Hvor nøie, indtil den mindste Detail, ogsaa Underviisnings-Planen er foreskrevet, det Eneste, man derved udvirker, er dog, at man letter den slette Lærer sin haandværksmæssige Dont, men gjør den gode og duelige, der arbeider med Lyst og Kierlighed, kied af sit Arbeide; og dog vil man aldrig formaae, at undertrykke Lærerens Eiendommelighed, den være nu skadelig eller gavnlig. Denne Lærernes, og deres Foredrags Forskiellighed (der vel i vore Dage, da saa forskiællige Meninger og saa megen Giæring i Videnskaberne har fundet Sted, er des mærkeligere) undgaaer ingenlunde Lærlingen, og maae nødvendig forvirre ham. Hvor omhyggelig man endog har sønderlemmet Underviisnings-Grenene, berøre de hinanden dog, og Disciplen mærker, at de forskiællige Lærere modsige hinanden. Dette veed jeg med Vished, og intet kan være skadeligere. Alt for tidligt ledes Barnet til umoden Reflection, og til

hvilken! Det sammenligner Lærerne! Enten blive de det ligegyldige tilhobe, eller det slutter sig fortrinligen til een af dem, og vanskeligen er det at sige, hvilket man meest skal beklage. Opdragelsens sikkre Grund, Ligevægten, er for stedse forsvunden, og paa en sand indbyrdes Forening mellem Bornene er ikke at tænke. Alle Straffe for Born bør følge umiddelbar paa den strafskyldige Handling, ikkun paa denne Maade ere de velgiørende og gavnlige: at man kunde forglemme denne simple Erfaringssætning, viser, hvor forblindede Opdragerne vare, efterat de havde tabt Grund og Eiendom. Slige Straffe ere ved den herskende Indretning umulige; thi man har fuldkommen Ret i, ikke at tillade den, der blot giver Underviisning i enkelte Grene, selv at straffe. Det manglende Tilsyn foraarsager Forbindelser mellem Lærlingene for at fortrædige Lærerne, for hvilke de ingen Agtelse have. Den inqvisitoriske Fremgangsmaade forstyrrer aldeles den barnlige Simpelhed; slette Moraler kunne ikke erstatte den forsvundne stille religiøse Tillid; en uretfærdig Griben paa Slump er, ved det manglende nøiagtige Kiendskab, fast uundgaaelig. Jeg har, fra den Tid af, da jeg er bleven bekiendt med disse Indretninger, hørt Yttringer af Born over Skolen

og Lærerne, som jeg, det tør jeg med Bestemthed forsikre, aldrig i min Barndom mærkede.

Familierne kunne ikke træde i noget Forhold med en slig Skole, en bekymret Fader finder ingen, til hvem han kan holde sig, og netop fordi Lærlingene ikkun staae ved Siden af hinanden, uden at være bundne til Lærerne ved noget indre Baand, fordi Lærerne staae ved Siden af hinanden, hverken forbundne med Børnene eller indbyrdes, troer man ved udvortes Baand, ved nøie Opsyn, ved Forordninger og Forskrivter at erstatte hvad der mangler i indre Liv.

Men det Beklageligste af alt er, at ved den herskende Synspunkt, hvorfra man ved Skolernes Indretning gik ud, maa Underviisnings-Konsten, istedetfor at udvikle sig i historisk Følge og altsaa med indre Sikkerhed, nærme sig sin Undergang. Religiositet er al Skole-Underviisnings Grund, den fordrer nødvendigen at Underviisning og Opdragelse maa være eet, den forbinder ligesaa inderligt Lærer som Lærling. I Sandhed, naar vi ret overveie Opdragelsens Væsen, maatte vi næsten paastaae, at hine underfulde Skoler, der ved Reformationstiden forbandt tiggefærdige Børn med begeistrede Lærere, der droge om paa Landeveiene, vare det nær-

mere end vore Dages ydre, konstlede Skole-Underviisning med dens nøiagtige Opsyn og med de forstyrrende Fabrik-Principer. Skulle vi tale vidtløftig om de ydre Fortrin ved den historisk grundede Indretning, der i hver af Skolens Klasser hensætter en Lærer, i hvem Opdragelse og Underviisning finde et fælleds Middelpunkt? — om at Lære-Methoden vinder i indre Sikkerhed, ja eene derved bliver muelig, og at ved samme Antal Lærere faaer dog hver af disse et mindre Antal Lærlinge? om at det ydre Opsyn over Skolerne, hvilket dog kun kan udeholde det Slette, aldrig opelske det Gode, og ikkun kan virke negativ aldrig positiv, vises indenfor sine naturlige Grændser, og danner ligeoverfor Familien et levende Foreeningspunkt i Skolen, og at saaledes en velgiørende Vexelvirkning bliver mulig. — at Lærerne i de smaa Klasser, hvor de ere Herre og Mester, tillige kunde give nogle Timer i de høiere under den egentlige Lærers Opsyn, — at en successiv, gradviis Underviisning i sikkre Afdelinger netop ved denne Afsondring bliver muelig, en naturlig Overgang til den frie Skoledannelse paa Universitetet, hvilken først begynder, naar den eiendommelige Natur vil begribe og fatte sig selv. — Men alt kommer an paa den kiærlige Samstemning, der aldrig

vil trives ved en adsplittende Sysselsættelse. Denne frembringer tvertimod, ved den idelige Gientagelse af eet og det samme, Sløvhed, Børneerthed, Uvillie, hvilken ved den ydre Anordning, der foreskriver ethvert Skridt, uundgaaeligen forstørres. Denne Skolelærernes dybt saarede Følelse har avlet vore Dages Udskeielser (i Tydskland), har givet det trylle-stærke Sammenhold mellem Lærer og Born en falsk Retning. Dette veed jeg tilforladeligen.

I Skolernes forfeilede Organisation fandt de Bedste sig indskrænkede, hverken Born eller Lærere fandt der den dybe Tilbøieligheds Middelpunkt, de søgde. Istedetfor at bekæmpe dette Phænomen, skulde man tilintetgiøre det i sit Udspring. Men da maae man indsee, at alt Stort og Herligt kun trives, hvor den eiendommelige Kiærlighed, der fængsler Sjælen til et bestemt Virksomheds Punkt, frit kan herske, og at al ydere Magt ikkun kan indskrænke, ikke frembringe noget. — —

Saavidt Steffens, hvis Yttringer jeg for det meste uforkortede har anført, uden dog at underskrive dem i eet og alt. Deri mener jeg han umiskjendeligen har Ret, at den udstykkede Fag-Underviisning i Skolerne meget hindrer en planmæssig Underviisning og neppe er forenelig med den ligesaa vigtige

Dannelse og Opdragelse, Ynglingen i Skolen bør modtage, selv naar han, hvilket ikke altid er Tilfældet, har et Hjem hvor Opdragelsen ikke forsømmes. Jo flere Underviisningsfag der ere, i des større Grad indtræder hiin Ulempe; og dersom den gamle Regel: non multa, sed multum, ellers er sand, tør man vel paastaae, at Lærefagene i vore Skoler kunde indskrænkes og at overhovedet, ligesom der i de gamle Skoler maaskee lærtes vel lidet, saaledes fordrer man nu alt for meget.

Thi for det første hvad det Meget og det Forskiællige angaaer, skulde ikke en Deel deraf passende kunne giemmes til en modnere Alder og til Universitetet? Nu skal en Mængde Underviisnings-Timer i aldeles heterogene Fag dagligen passes af Disciplene, og alt det i disse Timer Giennemgaaede læres i en forholdsmæssig meget kort Tid; dertil fordres, om ikke just udmærket gode Hoveder, dog i det mindste udmærket gode Hukommelser. Og da man ikke i Almindelighed kan antage, at Pluraliteten af Disciple er begavet dermed, saa forekommer det mig, at alle de Unge, der ikke netop ere (jeg siger ikke Genier, thi disse vilde maaskee i samme Grad, som de mindre Nemme, finde sig besværede ved denne Underviisningsmaade, men) hurtige Hoveder og altid

færdige Udenadslærere, i Skolen maa leve et næsten glædeløst Liv. De kunne ikkun med yderste Anstrengelse og ved uafbrudt Hængen i Bøgerne holde Skridt med det i Skolen Foredragne, de maae opoffre fast alle Fritimernes Glæder. Men er det Ret, eller er det nødvendigt, at udelukke den Alder fra Glæden, der netop er meest skikket til at nyde den reenest og friest? At giøre Skolen til en Plage-Anstalt, er ikke at bibringe Ynglingen Kiærlighed til Videnskaberne, men at give ham Lede for dem. Diemedet for Skole-Underviisningen er dog ikke blot at bringe Eleverne til at glimre ved Examina, men langt mere at danne dem til selvstændigt Studium ved Akademiet og at lægge Grunden til vordende Videnskabsmænd, redelige og duelige Statstienere eller Mænd, i hvis tilkommende borgerlige Liv den modtagne høiere Cultur skulde bære Frugter.

Af Manglen paa eensformig Dannelse og Opdragelse i Skolerne, i Foreening med denne polyhistoriske Underviisning, kan dernæst let komme den især hos unge Mennesker dobbelt frastødende Ubeskedenhed. Børn ledes ved Fag-Underviisningen, hvilket Steffens i det ovenfor Anførte alt har bemærket, tidligen til at sammenligne Lærerne, til at mønstre dem, og den mangeartede Vidskab, hvormed Ynglin-

gen forlader Skolen, giør ham opblæst. Han kommer nuomstunder til Akademiet, angivende til første Examen maaskee ligesaa meget som en gammel Academicus fordum til den saakaldte store philologiske Prøve. Om et saadant Phænomen, der i vore Dage næsten ikke meer kan kaldes saa, er noget overordentlig Skadeligt for Staten, vil jeg lade staae ved sit Værd. Men Exempler vise, at de paa denne Maade vakte store Forhaabninger sjelden i forholdsmæssig Grad opfyldes. I Sandhed, der er noget Andet og Større, end hiin mangeartede, sjelden velfordøiede Lærdom, end den ydre Glands, denne forskaffer, der kan vidne om en god Skole-Opdragelse: og dette er det indre Væsen, det er ungdommelig Blyhed og Beskedenhed, Modenhed i Domme, Godmodighed i Gemyt, Sæders Reenhed og Blidhed, det er endeligen uforfalsket Religiøsitet, hvilken er Grunden til alt det Øvrige.

Hvor ønskeligt var det, at man, istedetfor at ophæve den gamle Classe-Indeling, istedetfor at mangfoldiggiøre Lære-Gjenstandene, blot havde giort Classe-Lærerne endnu mere til Ungdommens Opdragere, og havde ladet en Deel af den nu til Underviisning bestemte Tid været Opdragelse og Dannelse eene opoffret.

Den polyhistoriske Underviisning, der hersker i de lærde Skoler, er, som en naturlig Følge, ogsaa indført i Preliminair-Skolerne, i alle Drenge- og Pige-Skoler, eller som de fornemt kaldes Institu-ter. Børn, som endnu ikke have fyldt det tiende Aar, faae der Lectioner i fem til sex forskiællige Lære-bøger, Charakterer uddeles rundeligen for alle disse Fag, Examina holdes offentligen, for at Institutets Lustre ret kan udbredes og Elevernes Færdigheder brillere; ved hvilket alt da Børnenes Forfængelighed, Jalousie over heldigere Skolarer, med flere Lidenska-ber, der hellere burde dæmpes, mægtigen fremdrives og anspores. De Unge vænnes i disse Instituter til ei at være blye og undseelige, til et utvungent Væsen og til ydre Anstand. Verdensmennesker dannes upaa-tvivleligen der, men gode Statsborgere og Borgerin-der neppe; dette er den hiemlige Opdragelse over-ladt, for saavidt den og den gode Natur ikke ligger under for den offentlige. Det er en Lykke, at de dog endnu ofte seire.

Jeg vil ikke nægte, at vor Tids Underviisning i store og smaae Skoler ogsaa har sin gode Side, men denne er det udentvivl nok at erkiende, den be-høver ikke at udvikles; thi det er ingenlunde denne

Tids Feil, at lægge Dolgsmaal paa dens egne Fortienester. —

Skulde Videnskabs-Grenene i de lærde Skoler endeligen paa den skeete Maade forøges, havde det da ikke været bedre, at antage Lærere, der, uden at staae i videre Forbindelse med Skolen, kunde under Classe-Lærerens Tilsyn underviise? —

Saavidt mig bekiendt holdes der i vore Skoler samme tabellariske Journaler over Elevernes Flid, Dygtighed og Opførsel, som i Tydskland. I ældre Tider holdt Rector, efter egen Leilighed, en Protocol over Disciplenes Forhold og de Aandsgaver, de ytrede. Det var gavnligt, forsaavidt som det gav Anledning til undertiden noiere at overveie de Natur-Fortrin og Mangler, enhver af Ynglingene havde, og allsaa til derefter at henvende Omhu og Opmærksomhed til hver enkelt. Da disse Optegnelser, der blot vare til Skolens egen Efterretning, ikke skulde skee til nogen bestemt Tid, kunde de ikke borttage Tiden fra vigtigere Forretninger. Det samme Diemeed, som havdes med disse Optegnelser, har man vel og havt med de nu foreskrevne Censur-Registre og Dagbøger, der skulle føres af Lærerne. Men disse Bøger skulle maanedligen eftersees, der skal desuden forfattes Qvartals-Beretninger af hver Lærer over de giennem-

gjennemgaaede Pensa og den brugte Lære=Methode; af disse Beretninger, der opbevares i Skole=Archivet, skulle Afskrifter igien tages, for hvert Fierdingaar at indsendes, og den øverste Lærer skal ledsage dem med de Bemærkninger, han finder fornødne; endvidere føres en Protocol over samtlige Disciple, af hvilken schematiske Extractet aarligen indsendes. Hertil kommer endnu: en Deliberations=Protocols og en Brev=Protocols Førelse, fremdeles: en aarlig Examens=Censurliste, hvis Resultater atter indføres i en General=Tabel, der indsendes, aarlige Examens=Characteer=Lister, der opslaaes i Skolens Værelser, aarlig Indberetning om den offentlige Examens Indretning og Gang, aarlig Indberetning til høiere Approbation om de Skribenter, der agtes forklarede i Løbet af det forestaaende Skole=Aar, og de Lære= og Læsebøger, man ønsker at bruge, endeligen aarligt Forslag om Forandringer i Lections=Tabellen til høiere Approbation: desforuden den heraf opstaaende og anden nødvendig Correspondence i Skolens Affairer, samt Qvartals Lære=Planer for hver Hovedklasse, forfattede af den øverste Lærer; m. m.

Alle disse Skriverforretninger, til hvilke gierne kunde behøves et eget Secretariat ved hver Skole,

paaligge nu ene især Skolens Rector, for en Deel ogsaa de øvrige Lærere. Men skulde dette aandsfortærende tidspildende Skriverie være nødvendigt? Videnskaberne forliges vel med en lys Orden, men ikke med cancellimæssige afcirklede Former og Vidtløftigheder. I Skriverstuerne gaae disse desværre endnu alt for meget i Svang, man glemmer der endnu alt for ofte Tingen selv over Formaliteterne; deraf skulde man snarere lære at undflye dem, end at indføre dem ogsaa udenfor.

I mine Tanker var den største Deel af den Tid, der i Skolen anvendes paa hine Formaliteters Jagttagelse, langt bedre anvendt til Lærernes nøiere Indseende med og Deeltagelse i Disciplenes Opdragelse, dersom der ellers ikke ved Fag-Inddeelingen var lagt som det synes betydelige Hindringer i Veien derfor. Den gamle Inddeeling og Simpelheden ved det Ydre i den gamle Skole-Underviisning og Disciplin, saa modsat det nærværende vidtløftige, indviklede Maskinerie, kan ikke tit nok anbefales; hvorimod den vidtløftige Forskrivt i Skoleforordningen af 1775, om hvormeget hvert Aar skulde læres, ikke synes at være passende.

Til at foreskrive de forskiællige Indberetninger til det Collegium, hvilket det lærde Skolevæsens

Overbestyrelse er betroet, har Anledningen formodentligen været, at Bispoppen, der forhen havde det specielle Overtilsyn, er paalagt saa mange andre Forretninger, at dette Tilsyn ikke i tilstrækkelig Grad kunde bestrides. Men skulde det ikke være bedre at enten nogle af Skole-Collegiets egne Medlemmer eller andre indsigtsfulde Mænd, til hvilke man havde Tillid, personligen til ubestemt Tid eftersaae et vist Antal Skoler og derom indgav Beretning? Skulde ikke derimod Skolens egentlige Bestyrelse for det meste kunne overlades til Rector, der dog maa forudsættes at være en prøvet duelig og retskaffen Mand? Er han det ikke, da nytte vel kun hine Formaliteter lidet, er han det, saa lægge de upaatvivleligen kun Hindringer i Veien for hans Virksomhed.

Ikke mindre end Lærdom er Religiøsitet fornøden for Skolemanden, og i høieste Grad beklagelig vilde den Skole være, hvor enten Religionen ei ved hver Leilighed vistes den dybeste Ærbødighed, eller hvor endog Ungdommen fik Anledning til Tvivl og Fritænken i Religions-Sager.

Iblandt de senere indførte Modificationer i Forordningen af 22de Marts 1805 om Examen artium har den ikke mindst Fordring paa taknemmelig Erkiendelse, der igien befaler en Deel af det nye Te-

stamentes Læsning i Skolerne; ligesom ogsaa disse Modificationer, fornemmelig Bekiendtgiørelsen af 10de August 1818, tydeligen lægge for Dagen, at man ikke har anseet den skeete Reformation i det lærde Underviisningsvæsen for aldeles feilfri. Denne Bekiendtgiørelse kan i det Hele henregnes blandt de meget glædelige og særdeles ærefulde Tegn paa en viis og veloverlagt Omhu for den studerende Ungdoms Dannelse.

Bidrag til en Skildring af Christian den Fierde.

He was a man, take him for all in all.
Shakspeare.

I.

Historieskriverne ere enige i, at Christian den Fierde var sielden ei blot som Fyrste, men og som Menneske. Mængden beundrer ham, uden tilfulde at kiende de Egenskaber, der hiemle ham Ret til Beundring: den tænkende Fædrelandsven dvæler med varme Følelser ved Erindringen om hans daadfulde Liv.

Han gienkalder sig med høi og stolt Følelse, med Patriotismens og Beundringens opluende Enthusiasme Christians store Dyder, hans aldrig trættede, aldrig kiølnede Iver for Fædrelandet, hans Klogskab, hans Mod og Uforsagthed i Farer. Han erindrer sig hvad han leed for Danmark, og med Taknemmeligheds varme Taarer signer han, inderlig rørt, hans Minde.

Sjældent var nogen Fyrstes Ungdomslevnet saa ganske (hvad det burde være) en Forberedelse til hans kommende Regentliv, som Christian den 4des var det. Selv hans tidlige Lyst til Skibe og Seilads, der dog ikke hindrede hans udmærkede Fremgang i Alt, hvad en tilkommende Fyrste bør forstaae; har bidraget til det, han som Mand og Regent blev. Paa sine Søeture hærdede han sig alt som Yngling i Kamp mod Elementerne til den større Kamp mod Trængsler og Farer, han siden skulde kæmpe. Ved at trodse Elementerne, ved at tvinge den rasende Kuling til stadigt at føre det snelle Skib giennem fraadende Bølger, ved ofte at see Døden for Øine og ved uforfærdet Mod undgaae den, udviklede Christians store Siæl den Kraft og Udholdenhed, den Diærvhed og Aandsnærværelse, der siden giorde den

uovervindelig, selv midt paa Ulykkers og Modgangs stormfulde Hav. Og denne saaledes hærdede Siæl var af Naturen udrustet med ypperlige Forstandsgaver, den var ved videnskabelig Pleie fuldkommen uddannet, den brændte af Iver for det Gode, for Retfærd og Dyd. Hvor var da den Fyrste, der værdigere beklædte en Throne?

En saadan Regent maatte naturligviis skatte sine Undersaatters Lyksalighed, den eeneste sande Kilde til Rigernes Flor og Vælde, høiere end alt: og hvo der giør det, han skatter ogsaa Freden. Under en viis Regents Scepter er Freden Velstands Amme. Ikkun af saadanne Krige bør den afbrydes, der blot ere Nødværge mod fremmed Angreb paa Nationens Hæder og retmæssige Besiddelser. Christian kjendte de store Goder, en varig Fred skiænker Rigerne. Han elskede den; thi han ønskede almeen Velstand i sine Lande, han ønskede saa meget muligt at beskytte sine Undersaatter mod Undertrykkelser og haandhæve Retfærdighedens hellige Love iblandt dem. Hans strænge Retfærd, forbunden med det Skarpsind, der hurtigt fatter Sagen fra det rigtige Synspunkt og tit opdager Veie til Sandheden, der ere skiulte for Hverdagsøiet, paaskiønnedes ogsaa af hans Undersaatter. Han var den Fader, til hvem de

tyede, paa hvis Forstand og Retfærdskiærlighed de stolede, naar alt andet Haab var ude, naar Domstolene selv hildedes i Bedrageriets med den fineste List skiulte Snarer. En Adelsmand fremkom i Retten med en Fordring paa en vis Kristian Juuls Enke, hvilken denne sidste ikke i Mindelighed vilde betale. Hun paastod den var falsk. Adelsmanden foregav at den var fra hendes afdøde Mands Tid og paaberaabde sig Mandens egenhændige Underskrift. Denne blev sammenlignet med andre den Afdødes Haandskrifter og ingen, end ikke Enken selv, torde nægte dens Rigtighed. Alligevel vedblev hun bestandigt at paastaae, Fordringen var falsk; men da hendes Paastand manglede alle Beviser og Modpartens Ret til Summen syntes uimodsigelig, dømtes hun til at betale. Til hendes Lykke stod Adgang til Thronen enhver Undersaat aaben, og en Konge sad paa den, hvis Kiærlighed til Retfærd var ligesaa stor, som hans Evner til at finde og haandthæve den. Ham bonfaldt hun at undersøge hendes Sag. Kongen lod hendes Creditor kalde for sig, undersøgde det skriftlige Beviis nøie og bemærkede da at dets Datum var ældre end Papiret selv. Paa dette stod en Papirfabrikants Navn, der først meget senere,

end det paaskrevne Datum, havde anlagt en Papirfabrik paa Frederiksborg. Nøiagtig Kundskab om sit Land, og alt hvad d e r af Vigtighed foregik, var en af Kongens mange Fortienester. Derfor var det ham deslettere her at opdage Bedrageren, som, da han desuagtet nægtede Forbrydelsen, leed en fortient Død.

Paa hvilkensomhelst af Statsbestyrelsens Dele vi kaste Diet, finde vi, at Christian selv deeltog i alt. Ingen Fyrste har i sit Riges Anliggender arbeidet mere, ingen har med en mere omfattende Aand kunnet dele sin Flid mellem det Største og det Mindste, det mere og det mindre Vigtige. Men til saaledes næsten selv allene at bestyre alt udfordredes vidtudstrakte Kundskaber og en uroelig Arbeidsomhed. De første havde Christian Naturen og sin gode Opdragelse at takke for, den sidste skaffede hans fyrige, aldrig orkesløse Aand ham. Hver Morgen stod han op Klokken fire. Selv besørgede han de udenlandske Sager. Næsten stedse deeltog han i Statsforsamlingens Raadslagninger, og saa ofte ingen andre vigtigere Forretninger hindrede ham, dømte han selv paa Herredagene. Skulde Flaaden gaae i Søen, uden at anføres af ham, eller skulde en Opdagelsesreise til Handlens Bedste foretages,

modtoge Chefterne af ham selv deres Instruxer. Selv skrev han Instruxen for sine Børns Opdragere, og selv gav han sine Sendebud til fremmede Hoffer de fornødne Forholdsregler. Og hans Daad som Statsmand, hans Domme, hine forskiællige Instruxer vidnede hver for sig om modne Indsigter, ligesom det alt om en forbausende Aandsstyrke og en aldrig trættet Virksomhed. Selv kiendende Videnskaberne yndede han ogsaa deres Dyrkere. Stor var hans Omhu for deres Opkomst. De blomstrede under ham, og end staae Mindesmærker, grundede for Aarhundrede, af hans Yndest for dem. At denne alt indfattende Omhu ogsaa maatte strække sig til Land- og Søværnet, er begribeligt. Christian d. 4de stræbde stedse at have en veløvet Hær i Landet, en velbygget med ypperlige Skibsfolk besat Flaade i Søen. Saalænge det danske Flag vaier, saalænge danske Orlogsmænd beseile Havet, er dette endnu Frugten af Christian d. 4des Arbeid og Omhu for den danske Flaade. Alle de glimrende Seire, alle de snilde, vovsomme, modige Handlinger, vore Søannaler fortælle fra hans Dage ligetil de nyere Tider, skyldes middelbart ham. Thi han har, ved sine mange Søereiser, ved de Opdagelsesreiser han lod giøre, ved de Styrmandsskoler til at danne kyndige Sø-

mænd, han oprettede, og fremfor alt ved Søefartens og Handlens virksomme Beskyttelse, lagt Grunden til den Mængde befarne og modige Søefolk, Danmark eier. Ham var det, som først byggede en Flaade af større og bedre Skibe, ham som skaffede Riget de første duelige Skibbyggere og som grundede den Høide, hvortil vore Holmes Skibbygningskonst er kommet op. Men uagtet de betydelige Summer, denne Sømagt, saavelsom Landmagten maatte koste ham, uagtet de pragtfulde Fester, han troede fornødne til Hoffets og Rigernes Glands, uagtet hans mange Bygninger (stolte Monumenter der skulle staae til den sildigste Efterslægt), satte en viis Huusholderskhed ham endda istand til at anvende meget paa hine betydelige Opdagelsesreiser, meget paa sine talrige Reiser til Norge. Disse norske Reiser ere nye Beviser paa Christians faderlige Omhu for alle sine Undersaatter, paa hans bestandige Opofrelse af egen Rolighed for med egne Øine overalt at skue sine Rigers sande Forfatning, at afskaffe de Feil og Brøstfældigheder, hans skarpseende Øie opdagede, at ændre, at forbedre, at rette. Det er umuligt at berøre disse Kongens Søereiser, uden tillige at dvæle nogle Øieblikke ved hans saa interessante, saa eventyrlige Reise om Nordcap. Denne Reise er et mage-

løst Exempel paa Fyrste-Omhu for selv Rigets fierneste og tilsyneladende ubetydeligste Dele. For med egne Øine at see og kiende Rigernes længstbortliggende Grændser, som Nabonationen vilde forurette, for paa det kraftigste eengang for alle at tilintetgiøre og straffe de Indgreb, Fremmede her giorde i Undersaatternes Kysthandel, giør Fyrsten selv en lang og møisommelig Søereise af meer end 300de Mile! Han kunde sendt en af sine Underhavende derhen og skaanet sig selv; men var det vist at denne, saa langt fra sin Herre, der sendte ham, vilde stedse have giort sin Pligt? Hvor let kunde de rige fremmede Handlendes Guld blænde ham! hvor let var det ham, at skuffe Kongen, naar Kongen selv intet kiendte til disse endnu ei alt for bekiendte Provindser og Farvande! — Upaatvivleligen havde ogsaa den Ridderaand, der besiælede Christian, hans Higen efter store Foretagender Deel i denne Reise. Under Navn af Capitain kommanderede han selv Eskadren fra sit Skib Victor. Ingen maatte kalde ham Konge. Han vilde nu her ganske uden Tvang føie sin Lyst til Søelivet, han vilde at Kronens Glands ikke skulde fierne hans kiække Søemænd alt for meget fra ham. Det lange Samliv og de mange fælleds udstandne og med fælleds Anstrængelser bekæmpede Farer, giorde

disse brave Folk fortroelige med ham. De saae ikke i ham Kongen, de saae kun den biærve Chef, hvis Søemandskundskab og modige Anførsel saa ofte kronede med Held deres Kamp mod Storm og Søegang. — Paa denne mærkelige Reise var det, at den store Konge; Nordpolen saa nær, skuede Solen hele Døgnet over Horizonten, saae dens Straaler med uformørket Glands oplyse Natten og een uafbrudt Dag nedsmile fra den klare Himmel.

Saaledes nyttede Christian d. 4de Freden. Han foretrak den stedse for Menneskehedens skrækkelige Fiende Krigen; men frygte denne, feig opoffre Æren for at beholde hiin, kunde en Mand med hans Aandsstorhed umuligt. For at skiærme sine Undersaatter mod fremmed Vold, for at haandthæve Rigernes retmæssige Eiendomme og hævde sin og deres Ære, var Christian aldrig seen til at drage Sværdet. Hvorsomhelst Seiren ved menneskelige Anstrængelser kunde tilkæmpes, der var den ogsaa hans. Selv hvor Fienderne i Tal vare ham langt overlegne, seirede dog Christians overveiende Feltherreduelighed, hans Aandsnærværelse og personlige Mod. Var han end ikke heldig, da han anden Gang, som Anfører for de protestantiske Tropper i Tydskland, fremtraadde paa Krigens Skueplads; saa var dette dog

ingenlunde Anførerens Mangel paa Duelighed, men de Anførtes Uroeskab og slette Forhold at tilskrive. Historien vidner, at Christian giorde alt, hvad den indsigtsfuldeste Anfører, alt hvad Tapperhed og de modigste Anstrængelser kunde giore. Men det var ikke hans egne Undersaatter, vante til at seire eller døe med ham, han anførte, ikke hans brave danske og norske Tropper, i hvis Spidse han i sin første Krig med Sverrig tilfægtede sig ærefulde Seire mod de ofte overlegne Fiender, i hvis Spidse han med Sværdet i Haanden stormede og indtog de stærkeste Fæstninger. Denne saa seierrige Krig, der begyndtes af en i over 40 Aar i Krig uovet Nation mod en anden ved hyppige Felttog ovet og seiervant, og som endtes med en for den første saa hæderfuld og fordeelagtig Fred, var eene nok til at hiemle Christian Navn af en stor Feltherre. Men det var ikke allene hans herlige Egenskaber som Anfører til Lands og til Soes, der i denne Krig straalede i fuldeste Glands. — Krigeren maae ofte fornægte Menneskeligheden; men ofte qvæler han ogsaa dens Stemme i sin Barm uden Fornødenhed. Stundom kunne hans Grusomheder vel undskyldes — skiøndt aldrig forsvares — ved de menneskelige Lidenskabers Voldsomhed, der i Slagets rasende Hede er dobbelt vanskelig at betvinge.

Her, midt under Vaabenbraget, midt i Kampens Bulder, hvor den gløende Lidenskabelighed har bragt alt i den gyseligste Spænding, hvor Mandens hele tøilesløse Higen sammentrænger sig i den eene Attraa efter Kamp og Mord, hvor han, ubevidst sig selv og foragtende sin Tilværelse, styrter sig med skrækkelig Kraft ind mellem Ild og Sværd og Død — hvor svag, eller hvor ganske udslukt, maae enhver blidere Følelse her hos Hverdagsmennesket være? I des herligere Glorie straaler den Helts Daad, der endog her ændsede Menneskelighedens saa let overdøvelige Stemme. Christian den 4de beleirede Elfsborg med sin Armee. Bygget paa en høi Klippe, omgivet af dybe Grave, lige stærkt befæstet af Natur og Konst, besvarer den Hærens Opfordring med Haan og Trods. Strax samler Kongen sine troe og tappre Stridsbrødre. De Danskes anlagte Batterier udtordne Ødelæggelse mod Fæstningen. Voldene, trufne paa eengang og paa et eeneste Punkt af utallige Kugler, erholde Aabninger, som de Beleirede forgiæves stræbe at lukke, den løsnede Muld triller bort og med Bragen styrte sig de splittede Steenmasser ned i de underliggende Grave. Under Kanonernes dundrende Torden og Krigsmusikens bedøvende Bulder, blandet med Vaabengnyet og Soldaternes gyselige

Larmskrig styrte Christians uforfærdede Skarer sig frem til Storm. Giennem et Ildhav af Bægkrandse og utallige brændende Materier, nedkastede fra Fæstningen, ile de fremad, og Kongens eget Regiment, værdigt det Navn det bær, er det første som bestiger Klippen. Endnu faa Dieblik og et end græsseligere Blodbad vil begynde. Fæstningens Besætning, overvældet af den som en rivende Strøm indstyrtende Mængde, vil uden Barmhiertighed nedsables af de rasende, sig selv ikke længer mægtige Krigere. Rædsomme Blodstrømme ville flyde paa begge Sider: thi end vil Fienden ikke give sig; enten fordi han endnu er for stolt til at giøre det første Skridt, eller og man troer det nu er for sildigt. Men den menneskekiærlige Konge standser i dette skrækkelige Dieblik Krigsluens Rasen. Skiøndt allerede saa godt som Herre over Fæstningen opfordrer han end engang dens Besætning. Nu overgiver den sig endeligt til Kongens Naade, og fri tillader han den at marschere bort. — O, denne Skaansel, i et saadant Dieblik, er endnu mere hædrende, end Fæstningens glimrende Erobring selv!

Det er let at synes stor i Medgang. I Lykkens blide Soelskin, i dens stedse milde, stedse føielige Medbør er det ofte mere Sammenstød af udvortes Omstændigheder, end indre Kraft og Aandsstorhed, der

skaffe Mennesket Samtidens Beundring. Det er i Modgangs lærerige Skole den sande store Mand dannes. Ligesom ingen vil erkiende den for Sømand, der aldrig seilede uden i Havblik, men kun den, der, ofte prøvende en Dyst paa det stormfulde Hav, styrede Skibets lynsnare Fart giennem den hvinende Kulings rasende Bølger fra Død og Farer til Frelse og Sikkerhed: saaledes er det først mellem Modgangs larmende Bølger, mellem Trængslers og Gienvordigheders Storme, Helten kan tilkæmpe sig det Navn af stor, der ikke blot skal høres fra hans Samtidiges Læber, men gienlyde til Menneskeslægtens sidste Dage. — Vi have kastet et Blik paa Christian d. 4des Forhold i hans Lykke. Vi have fremæsket Historiens Vidnesbyrd om hans Forhold i den første betydelige Modgang, han fristede, hans Forhold i den protestantiske Krig. Vi have seet, at saavel hint som dette var den store Mands. Men i hans Alders graae Dage ventede ham end den største Prøve, en Prøve, der vandt ham Clio's skiønneste Krands. Historiens yndige Muse rækker ham den, vædet med den høieste Beundrings og den inderligste Medfølelses hede Taarer.

I en Række af Aar havde Rigerne nydt Fred. Den bedste Forstaaelse, de utvetydigste Venskabsbevi-

ser fra den danske Konges Side mod Nabomagten Sverrig, syntes for en lang Fremtid at sikkre dem denne. Kongen havde ikke blot tilladt mange andre danske Krigere, men selv sin egen Søn, Prinds Ulrik, at gaae i svensk Tieneste mod den tydske Keiser. Den dybeste Fred herskede i Danmark; ingen i hele Riget anede Krig, da pludseligt svenske Tropper, efter en i Tydskland sluttet Vaabenstilstand, falde ind i Holsteen. Uden forudskikket Krigserklæring fare de frem paa Røverviis mod de værgeløse Indvaanere. Paa et Par Fæstninger nær, var der intet fra Eideren til Skagen, som kunde giøre betydelig Modstand. Flaaden i Kiøbenhavn var aftaklet, og Øerne næsten blottede for Vaaben. Christian d. 4de var den eneste erfarne General, den eneste erfarne Admiral i Rigerne: og uden ham var Danmark ogsaa sikkert blevet Voldsmændenes Bytte. Han var det eneste Haab i dette truende Uveir. Ene stod han der, ingen klog Raadgiver, der vennehuld kunde række ham Haanden, hvem han kunde meddeele, og med hvem han kunde overlægge sine Planer, ingen hvem han trygt kunde betroe de fattedes Udførelse. Selv skulde han beslutte og selv udføre. Og dette skulde han ikke i sin Ungdoms blomstrende Fyrighed, eller i sin Mandsdoms modne Kraft, men i den graahærde, til Hvile

stundende Alder. Dog, Christians store Aand kunde hverken Alder eller Skiæbnens Vrede svække. Denne Aand gav hans Legem Ynglingens Raskhed og Mandens Styrke. Som et Lyn var han overalt, hvor Faren var, og Fienden fandt det ved hans Foranstaltninger umuligt at komme over til Dœrne. Nu var en frygtelig svensk Flaade løbet i Søen. Det var vigtigt, at vove et Slag med den, forend den ved den forbundne hollandskes Ankomst blev for mægtig: det var vigtigt, at faae Skibe opsendte til Norge førend den forenede Flaade afskar det ganske fra Søsterlandet. Selv vilde han anføre sin Søemagt paa dette vigtige Tog. Han vilde seire eller døe for sine elskede Undersaatter. Den mandige Olding giør sig rede til at gaae ombord. Hans Familie omfavner ham maaskee for sidste Gang, maaskee for sidste Gang giver han de Elskede sin Velsignelse. Hans gode Søn, den brave Christian, modtager, med Taarer i det mandige Øie, Krone og Scepter af sin Faders Haand. Med roligt Alvor gientager Faderen for ham de Lærdomme om Regentens Pligter, han alt tidligt har indpræntet ham, og giver ham Forholdsregler, passende for Fremtiden. Endeligt tager den ærværdige Olding, med dunkle, anelsesfulde Følelser i Barmen, den hellige Nadver: freidigt iler han derpaa til det Skib, der skal bringe ham

Død og blodige Farer imøde. Han opsøger Fienden. Ved Femern møder han og angriber ham. Snart raser Kampen frygteligt over hele Linien af Skibe. Begge Flaader ligge indhyllede i een græsselig Røgsky. Ikkun Kanonernes rædsomme Ild sees, som ideelige Lyn fra kulsorte Tordenskyer, ikkun Skuddenes dundrende Larm høres. Med freidigt Hu stride de danske Sømænd, thi deres Konge strider midt iblandt dem. Han staaer paa Skandsen af sit Skib Trefoldighed, og overseer med roligt Blik det Hele. Han uddeler Ordre, og opflamnier sine Folks Mod, da pludseligt en fiendtlig Kugle træffer tæt ved ham, og ved utallige splintrede Træstumper udbreder Død og Ødelæggelse rundt om sig. I dette skrækkelige Øieblik synker den evige Nat for mangens Øie. Kongen selv segner i sit Blod. Rædselfuld Forvirring opstaaer i Skibet. Kongen, den elskede Konge, Danmarks sikkerste Værn og sidste Haab, er faldet! — Dog pludseligt reiser han sig igien og fordrer sit Sværd. Hvilken Fryd, hvilken almindelig Jubel! Han lever, og skiøndt bedækket med Saar, skiøndt hans høire Øie er knust, forlader han dog ikke Dækket. Han lader sig forbinde paa Stedet. Slaget fortsættes med fordobblet Mod og Iver fra de Danskes Side, og Seiren er den store Konges. Skiøndt

syv Skibe stærkere, maae Fienden, ilde tilredt og forskudt, tage Flugten. Ikkun Natten redder ham fra end større Nederlag. — —

Saaledes var det stedse næsten Christian ene, der i denne Krig giorde alt. Ham allene havde vort Fædreland at takke for, at endeligt en, under saa ulykkelige Omstændigheder, begyndt Krig, endtes ved en taalelig Fred. Men dette er langtfra ikke det eeneste vi skylde dig Tak for, ædle, høimodige Christian! Dine øvrige Velgierninger, dine vise Indretninger have endnu vi, dine sildige Efterkommere, seet herlige Frugter af. Aldrig skal dit hellige Minde uddøe iblandt os. Stor var du i Medgang, endnu større i Modgang. Du elskede Fædrelandet og Æren høiere end dig selv, høiere end alt. For Fædrelandet opofrede du, selv i din høie Alder, Beqvemmelighed og Roe, for det vovede du dit Liv, for det flød dit Blod. Din Ungdoms Jd, din Manddoms Styrke, og din Alderdoms sidste Anstrængelser tilhørte det elskede Fædreland. O dig tilhører derfor ogsaa Fædrelandets evige uudslettelige Taknemmelighed! — —

II.

Det vilde udentvivl være et værdigt Æmne for en Maler, at fremstille den Scene af Christian den

Fierdes Historie, da han bereder sig til at gaae ombord før det berømte Søeslag, hvori han selv blev betydeligen saaret; enten nu Kunstneren vilde vælge det Dieblik, hvori den store Konge tager Afsked med sin Familie, eller det, hvori han modtager den hellige Nadver, eller det, hvori han med de Farer for Die, som ventede ham paa hans Tog, betroer Scepter og Krone til sin Søn. Der kan for den, som kiender og som formaaer levende at forestille sig de Begivenheder, som vare forudgangne og som fulgte efter hine høitidsfulde Handlinger, neppe findes noget mere rørende Optrin i den danske Historie. Paa ethvert Menneske med ædelt Hierte maa en slig Scene giøre dybt Indtryk, og paa enhver Dansk maa den giøre det dobbelt, thi hvilken ædelsindet Dansk elsker ikke Christian den Fierde?

Men han var dog med al sin Elskværdighed ingen stor Konge; have Nogle paastaaet: alt hvad de ville indrømme ham, er, at han var en god Huusfader, en driftig Mand; men han var hverken Statsmand eller General, sige de. At han var Admiral, have de dog, troer jeg, just ikke udtrykkelig nægtet, men blot fortiet; det er nu engang saa temmeligen

kundbart, at han kunde commandere en Flaade, rangere den, søge og benytte Fordele af Vinden o. s. v.

Men Christian den Fierdes Drivtighed tillands gik ellers ogsaa noget videre end en blot Huusfaders. Han gav, blandt andet, det danske Rige i mange Henseender en nye og bedre Skikkelse, han skabde dets Handel og dets Orlogsflode, erhvervede det Besiddelser udenfor Europa, undersøgte ved idelige Reiser selv Rigets meest fraliggende Dele og efterlod sig overalt Mindesmærker, der kun ere den store Aand egne. Vil man ikke tilstaae, at de mange enkelte store Bygninger, hvilke han saae sig istand til at opføre overalt i Rigerne, og derved at give Haandværker og Konster Næring, vil man ikke tilstaae, at disse enkelte Bygninger ere Storheds Mindesmærker, skulde man da ogsaa torde negte, at de mange, tildeels befæstede Byer, anlagte paa de meest passende Steder, og derfor hurtigen stigende til Velstand, blomstrende giennem Aarhundrede (Christianshavn, Christiania, Christiansand, Christianstad, Glückstad ꝛc.) ere Minder om en stor, klog og kraftfuld Konge? Han var Lovgiver og Dommer; han var Lærd, Lærdoms og lærde Mænds Ven og Beskytter; af ham grundedes, og under ham blomstrede videnskabelige Instituter. Det meget, han udrettede for Nationens indre

Velfærd, det udrettede han under adskillige Krige og for det meste under urolige og stormfulde Conjuncturer udenfor, hvor et vaaget Øie bestandigen maatte holdes over at Statens politiske Rettigheder ikke fornærmedes, og at et stedse kabaliserende Nabohof ikke skadede Rigets Interesse. Et saadant vaaget Øie, en saadan aarvaagen Politik, vedligeholdt Christian den Fierde virkeligt; han var agtet, og havde betydelig Indflydelse ved de mægtigste europæiske Hoffer, og denne Indflydelse, denne udbredte Agtelse, hvorledes kom dog den indskrænkede, stræbsomme Huusfader til den? skulde den dog ikke snarere være Følgen af en klog og værdig Politik, af en rigtig Statsstyrelse i de ydre og indre Forhold?

Hvis vi ville troe hans Storheds Fiender, saa var han en baarlig Politiker, og det fordi han, under hiin anstrengte Aarvaagenhed, en eeneste Gang, ikke blundede, men lod sig skuffe af den meest troløse, meest underfundigt skiulte Fremfærd. For alles Øine ligger dog Historiens sandfærdige og umodsigelige Vidnesbyrd om, at Christian netop ogsaa i denne Ulykke, som ikke egen Brøde, men Fiender under Venskabs Maske, paadrog ham, viste sig som en stor Konge, og en kraftfuld Aand. Eller var han maaskee

raadvild, da talrige Fiender trængte ind i Rigets Hierte, og truende Flaader nærmede sig dets Kyster? Var det ogsaa blot den simple skikkelige Huusfader, den driftige, flittige Mand, der i den pludselige, overhængende Fare formaaede at gribe Forholdsregler til til et Riges Forsvar til Søes og til Lands, hvis store Aand meddeelte sig Floden og Hæren, og hvis Seir viste de grebne Forholdsreglers Kraft og Klogskab?

Ligesom man af eet politisk Uheld har villet bedømme Christian den Fierdes Statsduelighed, saaledes har man ogsaa, for eet tabt Slag, villet bryde Staven over hans Hærfører-Duelighed, skiøndt kun Partiskhed og Eensidighed kan tillukke Øinene for det, som taler til hans Forsvar, de Omstændigheder, som ingen General kunde forebygge, og som den, under forandrede Omstændigheder, heldige Gustav Adolph, vel heller ikke havde kunnet overvinde. Men havde endog Christian i sit Felttog i Tydskland begaaet Feil, hvad berettiger da til at dømme hans Feltherre-Talenter allene derefter? eller har man glemt, at han som Anfører til Lands har leveret flere heldige Slag, nemlig ved hans Krige i Sverrig, ved Elfsborgs Indtagelse o. s. v.

Da man har villet berøve ham den Ære, at være General, i det man tillige paastod, at han var blot

Huusfader, men dog ikke har kunnet negte, at han var Admiral, mon man da antager, at der hører mindre Aandsstorhed, mindre Overblik, mindre Aandsnærværelse, mindre Duelighed i at vælge Positioner til det Sidste end til det Første? Ja endog, at der til at være Admiral slet intet af alt dette udfordres? Saa at altsaa herefter det, som et Axioma, skal være giældende: at man ikke behøver at være mere end en blot god Huusfader, en virksom Mand i sin Huusholdning, for tillige at være Admiral, men at der til at være General derimod fordres langt mere.*) —

Det vilde være vanskeligt at nævne nogen Deel af Statsstyrelsen, hvori Historien ikke med Udmærkelse maae omtale Christian den Fierde. Hans Opmærksomhed og Virken strakte sig til Rigets Forhold til andre Magter, til Finantsernes ordentlige Forvaltning, til Lovgivning, til Videnskaber og Kunster, til inden- og udenrigs Handel, til Floden og Krigshæren; han var baade Statsmand og Helt. Saavel Samtiden som Efterslægten have derfor erkiendt

*) Da ovenstaaende skreves, var Jahns Christian IV. Krigshistorie ikke udkommet. Hvo der læser dette velskrevne Værk, saavelsom Scheels Krigs-Skueplads vil ikke negte, at Christian ogsaa var General

hans Storhed, hvilken ogsaa de ædleste og paalidelidste Historieskrivere indrømme ham; ikkun et Par fiendske og partiske Skribenter, og disses Eftersnakkere, have søgt at fordunkle hans Minde; men slige Bestræbelser vare aldrig istand til at svække Historiens sanddrue Vidnesbyrd, eller til at udslette den dyrebare Konges og Helts Erindring af taknemmelige Efterkommeres Hierter.

Hvilken lav Aand hører der ikke til at bebreide den store Konge, at han, der var ideligen sysselsat, og aldeles fortrolig med sit Riges største og vigtigste Sager, dog ogsaa kunde tænke paa de mindste Ting? Bliver Preussens Frederik den Anden vel kaldet mindre stor, fordi ogsaa han kiendte, og ordnede det Mindste med det Største? Dersom en slig Bebreidelse mod Christian den Fierde virkeligen er alvorlig meent, saa kan jeg ikke forklare mig det paa anden Maade, end at der ere Siæle, saa indknebne, at de ei kunne begribe den Kraft og altindfattende Omhu, der er hos store Aander; disse ligne, saavidt Mennesker kunne det, heri Guddommen, uden hvis Villie ikke en Spurv falder til Jorden. For Christian den Fierde var Sysselsættelsen med Mindste kun en Forfriskning efter Besørgelsen af det Største.

Over Bogskrivning og Literatur.
Et Fragment.

Hvor skulle vi omsider hen med den uhyre Bogmasse, der dagligen voxer, og dagligen vil voxe saalænge Verden staaer, og saalænge det endog er en ordentlig Erhvervsgreen at skrive og trykke Bøger? Ingen Bygninger kunde med bedre Grund gives et stort Omfang, end dem, der ere bestemte til Bogsamlinger, naar disse skulle omfatte den hele Literatur. Bygninger, som opføres til Bolig for Mennesker, det være nu Familievaaninger, Hospitaler, eller Straffehuse, kunne dog have en vis Grændse, saasom Menneskene ere dødelige; Bøger derimod døe aldrig, de gamle give ikke Plads for de nye, men alle maae finde Rum og Plads i den Bogsamling, som skal være fuldstændig. Man iagttager ikke, saavidt jeg veed, den Skik i Bibliotheker, som i visse Archiver, at man efter et vist Antal Aar udskyder det, som nu ikke længer har Værd og Betydenhed.

Man kan med Bestemthed sige, at alle de nuværende store Bibliotheker have for lidet et Locale, og at de om kortere eller længere Tid ei kunne rumme de Bogskatte, der strømme ind til dem. Denne Strøm

vil med hvert af de kommende Aarhundreder blive stærkere og rigere, ligesom Culturen udbreder sig over alle Jordklodens Dele. Europa, den mindste af disse, vil naturligviis endnu længe bidrage meest til Bogmassens Forøgelse. Men allerede er Nordamerikas Literatur ei ganske ubetydelig. Der skrives og trykkes Bøger i Asien, og jo mere Culturen udbredes og stiger i nogle Verdensdele, jo stærkere udbredes den tillige i de øvrige. Selv den europæiske Literatur vil maaskee om nogen Tid erholde en mægtig Udvidelse; thi fra de classiske Skrivters første Fædreland, Attica, ligesom fra det hele øvrige Grækerland, vil sikkert, om ellers den græske Frihedskamp lykkes, Skriftriget paa ny faae en stor og mangfoldig Tilvæxt.

Naar man med slige Tanker træder ind i et stort Bibliothek — en Samling af saamegen Viisdom og saamegen Daarskab — kan man næsten blive svimmel, saavelsom naar man tænker sig, om Een skulde læse alle disse Bøger, hvilke saamange havde været om at skrive, eller om alle disse heterogene Ideer skulde rummes i eet Hoved. — Jeg maae dog tilstaae, at ganske andre Tanker have altid ved Indtrædelsen i store Bogsamlinger grebet mig. Den Daarskab, ja selv den Ondskab, der maatte findes i visse Forfattere eller Bøger, har her ingen Magt ved Siden af de

herlige Skatte, de bedste Menneskeheden eier, hvilke her opbevares for værende og kommende Slægter. Saamange af Jordklodens største Aander leve her endnu, og meddeele endnu efter Aarhundreders Forløb, deres Ideer og deres Begeistring til Efterkommerne med samme Skarpsind og samme Varme. Hvad ædle og store Siæle i deres bedste Dieblikke have tænkt og følt, hvad der mægtigen har grebet dem, deres Synsmaader og Erfaringer, og hvad der gaves dem at skue klarest, er saaledes ikke forsvundet fra Jorden tilligemed dem selv. Træder man med dyb Ærbødighed ind, hvor store Menneskers jordiske Levninger giemmes, med hvormeget dybere Ærefrygt maae man da ikke indtræde der, hvor den Jorden efterladte Deel af deres Aand, det evige Uforgængelige, bevares? Den orkesløse Betragter seer kun her en uhyre Mængde Bøger, henstillede i zirlig Orden, han aner ikke, at disse høie og rummelige, med architectonisk Skiønhed smykkede Sale udgiøre Udødelighedens ærefuldeste Tempel. Poesiens, Historiens, Videnskabens Muser boe her, og intet, hvad paa Jorden har yttret sig stort, enten i fredelige eller krigerske Spiller, savner her et Minde. Hvilket forbausende mangefoldigt Liv fremtræder for Phantasien, der levende forestiller sig i een Masse det Aandelige, der paa saa

konstriig en Maade er giemtblandt disse Hylder? Kan Siælens Die overse denne Brimmel af Ideer, eller kan det ikke i dem eine nogen Plan, noget Heelt, uagtet de mange stridige Dele? Kan Indbildnings-kraften ikke med eet Blik henskue over denne lange Række af historiske Begivenheder, Menneskehedens Færd og Syssler giennem Aartusinde, og kan den ikke forestille sig den uhyre Tildragelsernes Række, ei som særskilt staaende Enkeltheder, men som en ved faste Led stedse isammenhængende og fortløbende Kiæde? —

Denne store Bogmasse er slet ikke noget dødt Legeme, thi om end mange af Skrifterne staae i mange Aar støvede og urørte paa Hylderne, saa leve de i dem nedlagte Ideer, hvilke de engang have sat i Omløb. Denne store Idee-Samling er aldrig uvirksom. Den griber ind i det selskabelige Liv, og meddeeler sig paa denne Maade til Menneskene, dem selv ubevidst og skiøndt de ei engang af Navn kiende det Materielle, de Skrifter, hvori Ideerne først fremkom. Disse Ideer gientages jævnligen og avle nye nærmere eller fiernere beslægtede. Hvilke Revolutioner og hvilke Opdagelser have de ikke frembragt!

Man maae ingenlunde forskrækkes over Bogtrykker-Pressens Frugtbarhed eller over den stærke Production, hvorom Tydsklands halvaarlige Messe-Cata-

føger vidne, i hvilke dette, det skriftrigeste af den cultiveerte Verdens Lande, stedse selv har den største Deel. Denne Literaturens aarlige Tilvæxt er intet uden en bestandig Gienfødelse; og deri bestaaer tildeels Ideernes evige Liv, at de stedse fremkomme igien, og ved denne idelige Gienkomst immer blive mangfoldigere og klarere, og derved frugtbarere, almeen fatteligere og deeltageligere. Saaledes komme omsider de meest abstracte Ideer ud blandt Folkemassen, og i hvormeget er denne ikke nu deelagtig, som først kun var Videnskabsmanden ene forbeholden.

Literaturen kan lignes med Livet, hvor selv det Slette og Onde har sin Betydning og sit Dimeed. Det samme have ogsaa slette og ondskabsfulde Skrifter. Vil man betragte disse Skrifter som Daarskabs Fostre (thi den Skribent, der selv reiser sin Ondskab et Minde for Efterslægten, er vistnok tillige en Daare) saa kan man, for nu at betragte Sagen fra en mindre alvorlig Side, paa dem anvende Reglen: *) at det er nødvendigt, i enhver vel indrettet Stat (følgeligen ogsaa i den lærde) at en Deel af Indvaanerne ere Daarer. Daarskab giør her samme Virkning, som Syre i Maven: man besværes saavel ved formeget deraf, som ved slet intet. (Necesse est, ut

*) Holberg: Iter Nic. Klimii.

in republica bene constituta dimidia saltem pars civitatis insaniat. Idem in societate est stultitiæ effectus, ac fermenti in stomacho: nam aut nimio, aut nullo fermento laboramus. — Sint, qui regant, sint, qui regantur.) Der er altsaa ikke en Autor saa ringe, og ikke en Bog saa usel, at den jo indtager sin Plads og er nyttig i Skriftriget — et Vink for Literatorer og Literaturens Registratorer. Mange af disse slette Skrifter tiene i det mindste til at giøde Jorden, hvori de voxe, saasom eet ondskabsfulde Stridsskrivter eller andre Ephemera, der stundom for en Tid giøre stor Sensation. Slige indbringe ofte i kort Tid langt mere, end de indholdrigeste værdifuldeste Værker, og sætte derved Boghandelen desbedre istand til at fremskaffe disse. Et eller andet iøvrigt ubetydeligt Skrivt oplivær dog i sin Kreds en eller anden Idee. *) Den sletteste og meest trivielle Roman kan i det mindste have fornøiet Forfatterens eller Forfatterindens Venner og Veninder. Aandsfattige Prædikener og Opbyggelses-Skrifter have deres Publicum og Tilhængere, og virke i typographisk Rustning med tifold Energie paa Hørere og Læsere.

---

*) Novalis Schriften, 2r. B., hvoraf ogsaa noget i det følgende er taget.

Men nogle finde, at der selv af gode Skrifter ere for mange. Hvor lang Tid, sige de, tilbringer man ikke ofte ved et eneste fortræffeligt Skrift; ere der ikke Skrifter, som man sin Livstid kunde ønske ideligen at læse? Hvorfor indskrænke vi os til at omgaaes faa gode og aandrige Mennesker? Er det ikke netop af samme Grund? Vi ere nu engang saaledes skabte, at vi ikke kunne nyde Lidet heelt, og er det ikke dog omsider bedre, gandske at tilegne sig een skiøn Gienstand, end at flagre forbi hundrede, og blot nippe til dem? Ved slige halve, ofte aldeles stridige Nydelser, sløves Sandserne for Tiden, uden at man for Evigheden har vundet noget. Naar Literaturens Omfang saaledes skal voxe, saa vil man tilsidst ikke være istand til at studere nogen Videnskab i sin Heelhed. — Disse Indvendinger ere tildeels allerede mødte i noget af det ovenfor sagte; thi naar Literaturens Tilvæxt er at ansee som jævnlige Gienfødelser, saa vil den øvede Læser, og den uøvede med nogen Anviisning, let kunne træffe et Valg mellem det ældre og nyere. Øvelse danner snart færdige Læsere, der let og hurtigen kunne bedømme, hvad Feil de have for sig. Tit behøver man ikke at læse to Sider, før man alt kiender sin Mand, ja ofte er Titlen selv physiognomisk nok. Ogsaa Fortalen er en subtil Bog-

Maalestok. Derfor udelade de Klogere nu sædvanlig denne forræderske Indholds-Angiver, og de Magelige giøre det, fordi en god Fortale er vanskeligere, end Bogen selv. Visse Forfattere forsyne dog endnu deres Fortaler ikke blot med Forerindring — eller som det i Modesproget hedder, Forord — men endog med en vidtløftig Fortale og et Slags raisonnerende Indholdsliste; disse Folk slipper man des lettere, naar de have liden Kiærne under en saa let tilgængelig Skal.

Der er ellers et Slags Skribenter, hvilke Forfatter-Arbeidet immer bliver surere og surere, jo mere Literaturen voxer. Det er de Citations- og Noterige Bogskrivere. Naar deres Citationer skulle være fuldstændige, saa maae disse tilsidst langt overgaae Texten. Denne Maade at citere paa, saavelsom overhovedet den Maade, at føie Noter under Texten, i hvilke enten en Deel af den i Afhandlingen selv undersøgte Materie, eller andre med denne beslægtede, omtales, kiendte, eller i det mindste benyttede, aldrig de Gamle. Disse mange Noter, der ofte ere som et Slags Skrift under Skriftet selv, en liber in libro, er altsaa en nyere Opfindelse, hvortil enten Hastværk eller Magelighed har givet Anledning; thi istedetfor ordentligen at forbinde, og ved Overgange at bane sig

Vei til det, som stod i nogen fiernere Sammenhæng med Texten, tit ogsaa fordi man ei gad uleilige sig med bag efter at indskyde Noget, som væsentligen hørte til Materien, men som under Udarbeidelsen var forglemt, tog man sin Tilflugt til at sætte det neden under eller ved Siden, hvorveden saadan trykt, med Noter overlæsset Bog seer ud som et Manuskript, der endnu ikke er reenskrevet. Vel maae det tilstaaes, at Methoden er beqvem nok, naar man ønsker at faae sagt et Par Ord om en eller anden Gienstand, uden at ville skrive en heel nye Afhandling derover; men undertiden bliver dette Par Ord ogsaa sagt derefter, og enten oversees, eller gior dog ikke den tilsigtede Nytte. Overalt bør vel et Skrift, der vil giøre Paastand paa nogen Fuldendelse og en Slags Classicitet, ingensinde være bebræmmet med Noter og Citationer.

Fra hvad Tid skriver sig vel denne heromtalte Bogskrivnings-Skik? Have maaskee Scholiasternes Randglosser givet den første Idee dertil? Disse Spørgsmaale ere curieuse nok, men maaskee vilde Besvarelsen medføre større Vanskelighed, end Tingen selv var værd.

Meget hensigtsmæssige forekomme mig Literatur-Oversigter, eller Literatur-Journaler, at være, saavel almindelige, som særegne over ethvert Lands

literariske Progresser. Men efter min Mening ere vidtløftige Recensioner for det meeste ligesaa lidet svarende til Diemeedet (at lette Læsere og Videnskabsdyrkere Oversigten) som tørre Bogfortegnelser. Udførlige Recensioner skulde gives sjeldent og kun over meget omfattende Skrifter, der havde en virkelig og udmærket Vigtighed for Literaturen. Men ellers vilde, efter min Mening, et Tidsskrift for et enkelt Lands Literatur være hensigtsmæssigst og interessantest, naar det omfattede alt, hvad der udkom, og enten ved at meddeele i Korthed det Udkomnes Indhold, eller og blot ved en lille Prøve deraf, eller ved et og andet betydningsfuldt Vink, eller endeligen ved en kort Dom satte Læserne istand til at slutte, hvad de af det anmeldte Skrift omtrent kunde vente. Det forstaaer sig, at flere kyndige, retskafne og talentfulde Mænd maatte være flittige Medarbeidere i et sligt literarisk-critisk Tidsskrift. Det burde udentvivl udkomme i det mindste hver Uge. Vor nuværende Literaturtidende, der fortiener megen Agtelse, deels for flere skarpsindige Recensioner, deels for sindigt Maadehold og Upartiskhed, mangler vistnok ingenlunde Medarbeidere af det nævnte Slags, men de ere kun ikke alle flittige Medarbeidere. Man kunde undertiden ønske noget kortere Recensioner over Skrifter, der hverken i Omfang eller indre Værd ere betydelige; dog maae i dette Ønske ikke indbefattes Recensioner, der ere saa fortræffelige, og saa ganske til rette Tid: som Kritiken over det Badenske Skrift om Nordens Mythologie.

Den formedelst Udg. Fraværelse i de tvende sidste Hæfter manglende Udsigt over Dagens Historie vil i Juliihæftet, blive meddeelt.